Gaybın Dili

ABDÜLKÂDİR GEYLÂNÎ'NİN

MENKİBELERİ, HİKMETLİ SÖZLERİ KADİRİ TARİKATI VE EVRADI

Muhammed Sadık Ul Sadi

KİTSAN

GAYB'IN DİLİ

TÂCÜ'L-EVLİYÂ ve BURHÂNÜ'L ESFİYÂ ABDÜLKÂDÎR GEYLÂNÎ (K.S.)

MENKÎBELERİ
HİKMETLİ SÖZLERİ
KADRİ TARİKATI ve EVRADI
TAVSİYE ETTİĞİ NAMAZ ve DUALAR

Eş-Şeyh Muhammed Şehâbî'y-üs Sâdî

Tercüme
SEYYİD HÜSEYİN FEVZİ PAŞA

DEVRÂN İLÂHÎ

Cem oldu âşıkları pîrîm Abdü'l-Kâdir'in
Yolunda sâdıkları pîrîm Abdü'l- Kâdir'in
Elim verdim eline kurban oldum diline
Canım feda yoluna pîrîm Abdü'l Kâdir'in
Sana derim ey kişi çıkar dilden teşvişî
Oda yanmaz dervişi pîrîm Abdü'l Kâdir'in
Arısıyım balıyım bahçesinin gülüyüm
Bağının bülbülüyüm pîrîm Abdû'l-Kâdir'in
Hakk katında uludur iki cihan doludur
Eşrefzâde kulundur pîrîm Abdü'l-Kâdir'in

Eşrefzâde Rûmî

Not: Bu ilâhî Kadrî Dergâhlarında Devrân adı verilen Toplu Zikre başlamadan evvel müridlerin ayakta okudukları **İlâhî**'dir. (Mütercim)

Bu kıymetli eser; Seyyid Hüseyin Fevzî paşa ile bu kitaba ve bunun nevînden olan eserlerin tümüne emeği geçen, insanları gerçek İSLÂM DİNİ konusunda uyarmaya çalışan bu kutsal vazifeye kendini adayan âriflere ithâf olunmuştur.

KİTSAN

Ş. GÖKNAR

Bölüm: 1

YAYINEVİNİN ÖNSÖZÜ VE ESERİN TANITIMI

Elinizde bulunan bu eserin aslı Farsça'dır.

Eş-Şeyh Muhammed Sadık-ül Kâdirî'y-üş Şehâbî'y-üs Sadi Hz.leri tarafından Farsça'dan Arapça'ya; «Menâkibi Tâc-ül Evliya ve Burhan-ül Esfiya, El-Kutbür Rabbani Vel Gavsüs Samedânî Es-Seyyid Abdül-kâdîr-ül Geylânî (k.s.)» ismi konularak tercüme edilmiştir.

Arapça'ya tercüme edilerek basılan eserin isminin bulunduğu risalenin altında, şu açıklama bulunmaktadır ki, cidden irfan ehlince bu satırlar çok derin ledünnî mânaları (İlâhî sırları) açıklamaktadır:

«Hüvel kitâb-ül müsemmâ bîtefrih-ül

Hatırü tercüme-tü şeyh Abdulkâdîr

El kadiri İbni Muhiddin-ül Erbili.»

Yukarda ki beyîtte ünlü mütercim bu gibi eserlerin gönüllere ferahlık verdiğine işaret buyurmaktadır ki, cidden öyledir.

Tasavvufa âit bütün eserler, gönülleri ferahlandırır. Zâten bu sebepledir ki, Şeyh-ül Ekber Muhyiddîn ibn'ül Arabî (r.a.) şöyle buyurmuşlardır:

— «Öyle zaman gelecektir ki, hasbel icâb ve zaman zahir olamayan mü'minler, bu gibi tasavvuf! eserleri okuyarak, ALLAH'ın sevdiklerinden olabileceklerdir.»

Eserin basıldığı yer hakkında, ise eser'in aslında şu bilgiler verilmektedir:

«İşbu eser İsâ Matbaasında, Haleb kapısında, Mısır'da basılmıştır.»

İşte elinizde bulunan bu kıymetli eser de bu Arapça olan eserin Arapça'dan da Türkçe'ye Seyyid Hüseyin Fevzi Bey tarafından tercüme edilmesi ile hazırlanmıştır.

Eser'in ilk basımında sadeleştirmesini A. Kadîri ve B.Uluçınar yapmışlardır.

Yayınevimiz naçizane olarak sahasında çok kıymetli olan bu eseri, yeniden tertib ettirerek ayrıca eser'in içersine KADİRİ EVRADINI ve Gavsü'l-Âzâm'm müridlerine tavsiyeleri olan hikmetli sözlerini «EY OĞUL!»'u ayrı bölüm halinde alarak siz kıymetli okurlarımıza sunmaktan Cenab-ı Hakk'a sonsuz şükran duymaktadır...

Zira; şuna kesinlikle inanmaktayız ki ilmi ledünnü (HAK İLMİ) ve tasavvuf erbabının hallerini anlatan kitapları yayınlamak ve bu kitaplardan faydalanabilmek her şeyde olduğu gibi TAKDÎR-Î İLÂHÎ'dir.

Ve şuna da kesinlikle inanmaktayız ki bu ilme hizmet etmek çok kıymetli olan bir lütfü ilâhîdir...

Bizler de bu ilme ummanda bir damla kadar hizmet edebiliyorsak bizlere ne mutlu...

Şuna da eminiz ki; Herşeyin doğrusu ancak CENAB-I HAKK (c.C.) bilir!..

Cümlemizi yanlışlığa düşmekten muhafaza buyursun ve bizlere hakkıyla hizmet etmeyi bu yolun nasipkârların-dan da olmayı YAYIN EVİM İZE'de bu sahanın kıymetli eserlerini yayınlamayı nasib eylesin AMİN!..

Bu vesileyle, bir noktaya daha işaret etmemizin lüzumu burada hasıl oldu ki bu; esâsında hak olan evliya hazeratının kerametlerinin açıklanması, yüce velîlerce makbul olmayıp, onu bâzı yüksek mutasavvıflar, Ricâ-ül hayz (erkeklerin hayız görmesi) gibi nitelemektedirler...

Lâkin bazıları tarafından Evliya hazeratının kerametlerini açıklamak sakıncalı görülsede, bu yolun talihlilerinin bu menkıbelerden aldıkları birçok ders vardır ki elinizde bulunan bu kıymetli eserde ki bulunan menkıbelerin içersinde de Gavs'ül-Âzâm Abdülkâdîr Geylânî Hazretlerinin kıymetli, hikmetli sözleri ve tasavvuf ilminde bulunan birçok konuları meseleleri açıklayan metinler bulunmaktadır.

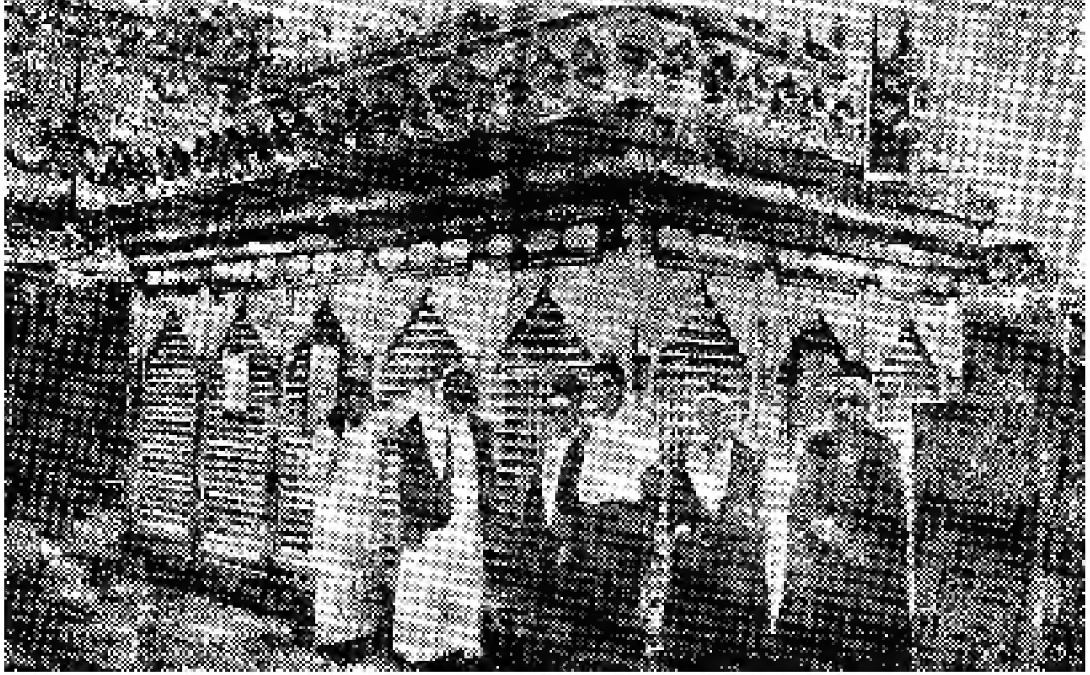
Bu arada yeri gelmişken, Maarifetnâme müellifi İbrahim Hakkı Erzurumî (k.s.)'nin buyurdukları, bir gerçeği de tekrarlamadan geçemiyeceğiz. Şöyle ki:

— *«Âdetullah O'dur ki, her ne kadar yüce velîler keramet göstermekten çekinîrlerse de, âlemlerin yüce Rabbi, evliyasına öyle ikram ve ihsanda bulunur ki, o ikramlar bazen evliyâ'yı kerametini gizlemekten mahrum eder.»*

Zira, KÜN (OL) emri kendilerine verilen velîlerden, açığa çıkan bazı olağanüstü tecelliler, gözlerden saklanamaz olur. Nün ile Kaf sırrı tecelli eder...

Aczimizin birkez daha derinliğini idrâk ederek her başarının dostu yüce Mevlâ'nın lûtfuna güverek, eseri siz okurlarımızın faydalanmalanmaları için yayınlamış bulunuyoruz. Gayret bizden lütfü ilâhî RABBİMİZDEN,

KİTSAN YAYINEVİ

Mânevi kâinâtın sönmez güneşidir O
Tasavvuf ocağının kutsal âteşidir O
Gönüllerde taht kuran mânâ hükümdarıdır
Hak yolu erlerinin rehberidir yârıdır

Gavsü'l-âzâm abdülkâdîr Geylâni Hazretlerinin Bab'üş Şeyh
(eski adıyla Reis'üs Sâkî) denilen semtte medresede türbe-i saâdeti.

TAKDİM

Geniş İslâm dünyasında Sultânü'l-**Evliyâ, Gavsü'l-âzâm, Zamanının sahibi, Gavs-ı Sâmedânî** gibi isimlerle anılan büyük velî ve âlim **Abdülkâdîr Geylânî** (k.s.) hicretin 470'inci yılında (Milâdî:1077) senesinde Hazer Denizi'nin güneyinde Geylân eyaletinin Nif Köyü'nde dünyaya teşrif etti.

Rivayet olunur ki; Hz. Abdülkâdîr'in doğumu şerefine Cenâb-ı Hak (c.c.) o gece dünyaya gelen 1100 erkek çocuğa velayet ihsan etmiştir.

Abdülkâdîr Geylânî'nin menâkıb ve silsilesi, torunu Ebû Salih Nasr tarafından yazılmış olup, ana ve baba cihetinden Peygamber (s.a.v.) soyuna bağlandığı, ana cihetinden Hz. Hüseyin'e (r.a); baba cihetinden de Hz. Hasan (r.a.)'ın torunu, hem seyyid hem de şerif olduğu ayrıca nesebinin Hz. Ebûbekir (r.a.), Ömer (r.a.) ve Osman (r.a.)'a ulaştığı kesin olarak anlaşılmıştır.

Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'un ana rahminde şükrettiği ve doğumundan sonra bir çok fevkalâdelikler gösterdiği bilinmektedir. Çocukken doğruluğun timsâli idi. Büyüdüğü zaman da fazîletin temsilcisi olarak yaşadı.

Sahih rivayetlere göre; 18 yaşına kadar memleketinde kaldı ve ardından tahsil için Bağdat'a gönderildi. Bağdat'ta El-Tebrizî'den sarf ve nahiv dersleri bunların yanı sıra da Bağdat'ta Hanbelî ve Şaftı Fıkhını da tahsîl ettî. Hz. Abdülkâdîr'in 1095 yılından 1127 yılları arasında geçen ömrü esnasında tasavvuf yoluna suluk ettiği ve tarikat erkânını yerine getirerek muhtelif çile ve derslerden (ünlü hocalardan) geçmiştir.

Zira; çok iyi bilmekteyiz ki büyük insanların yetişmesi de, büyük gayret ve çalışmayı gerektirir. Bu bakımdan Abdülkâdîr Geylânî'nin insan üstü kişiliğine güçlü ve kudretli öğretmenler muhâtab olabilirdi.

Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'un tarih kitablarına aksetmeyip husûsî mâhiyet arz eden bu 28 yıllık hayat hikâyesi seyr-i sulûkun ikmâli (tevhid terbiyesi) ile geçer.

Bir ara İmâm-ı Âzam Ebû Hanîfe Hz.'nin türbedarlığını yaptığı ve yine bu yıllar içinde evlendiği bilinmektedir. Hz. Abdülkâdîr (k.s.) çok meşhur bir velî olan Ebû'l Hayr Muhammed bin Müslim el Dabbas'a talebe olduktan sonra tasavvuf yolunda büyük bir gelişme gösterdi ve kısa zamanda mümtaz bir velî ve varlık olduğunu kabul ettirdi.

El-Dabbas, Abdülkâdîr Geylânî'nin hayatında önemli bir yer işgal etmiştir. Manevî sırları ondan tederrüs etmiş ve El-Debbas kendi yerini O'na terk etmiştir.

El Debbas, kendisine mülâki olan Hz. Abdülkâdîr'e El-Bâzü'l Eşheb (**ALLAH'ın ak doğanı**) lâkabını vermiştir. Bu olay şöyle vuku bulmuştur:

Bilindiği gibi, Hz. Abdülkâdîr'in annesi çölde giderken, bir haydut güruhu tarafından çevrilir. Ve o sırada bir şahin peydah olur.

Şâhin haydutları kaçırtır ve Abdullah'ın kızı Fâtımâ'nın başındaki örtüyü alır. Aradan yıllar geçtikten sonra Hz. Abdülkâdîr Geylânî, El Debbas'ın huzurunda otururken, birdenbire şahin ortaya çıkar ve El Debas hemen Hz. Abdülkâdîr'e bakar. Bu bakışın manevî sırları tevdî anlamına geldiği ve bilâhare Hz. Abdülkâdîr Geylânî'nin annesi Fâtımâ'ya «Bu baş örtüsünü al!» diyerek şahin tarafından alınan örtüyü hediye ettiğini bütün menâkıblar yazar.

El Debbas'ın nazârından Abdülkâdîr'e intikal eden ışık huzmesi O'nun varlığında bir yanardağ gibi indifa etmeye başladı ve iç aydınlık kâinata ışık saçar oldu.

Böyle bir kudret hazînesi içtimaî hayatta yerini almalıydı. Nitekim sofîlik hırkasını Eş-Şeyh Kâzî El-Kuzat Eba Sait El-Mübarek Bağdadî büyük bir merasimle giydirerek

O'nun müstakbel yerini işaret etti.

1127 yılında sôfî Yusuf El-Hemedânî ([*]), Hz. Abdülkâdîr Geylânî'ye cemâate vaaz etmesi için telkinde bulundular. Hz. Abdülkâdîr geniş ve sonsuz bir ilim hazînesi olmasına rağmen irşad görevini yüklenemiyordu...

Çünkü bekledikleri bir işaret Hz. Peygamber (s.a.v.) katından bir izinname vardı. Yusuf Hemedânî (k.s.)'un irşad ve îkâzı o kutsal müsâdenin yaklaştığını haber veriyordu. Nihayet günlerden bir Cum'a, büyükler büyüğü olacak Hz. Abdülkâdîr Geylânî minbere doğru yürümektedir.

Birden Hz. Peygamber (s.a.v.), Ali bin Ebi Talib (k.v.) ve Ashabdan bâzıları olduğu halde O'nun önündedirler. Hz. Abdülkâdîr, ALLAH (c.c.)'ın sevgili Peygamberini (s.a.v.) görünce sonsuz bir mutluluk içine gömülür. O hâli, ne biz tasvir edebiliriz, ne de onlar bu sırrı açıklar.

Buluşma ve görüşme alenen cereyan eder. Birçok göz Cenâb-ı Resûlüllah'ın (s.a.v.)Abdülkâdîr Geylânî (k.s)'un ağzına yedi kere üflediğini ve «**Konuş ey Abdülkâdîr!**» dediğini, Hz. Abdülkâdîr'in sükût ettiğini, bunun üzerine Hz Alî (k.v.) ve diğer üç halifenin üçer defa üflediğini görür. Hz. Peygamber (s.a.v.) tekrar «**Konuş ey Abdülkâdîr!**» hitabında bulunur. Bu defa Hz. Abdülkâdîr konuşmaya başlar ve ilk sözü:

— ***«GEÇMİŞİ BIRAKIP, HÂLE DÖNELİM !..»*** olur.

O'nun sesinde artık insanlığın mümtaz ilmi ve tesiri vardır. O andan itibaren Hz. Abdülkâdîr, insanlığın en yüce hatîbi, edibi, en kutsal öğretenidir.

Çünkü Hz. Abdülkâdîr, o andan itîbâren Resuller Resulünün izni ile kürsüde vaaz etmekte ve ondan sadır olan her kelâm **Allah** (c.c.)'ın kanunlarına ait bir izâhnâme, bir tefsir hüviyetini almaktadır.

Bu sebeble, Hz. Abdütkâdîr'in cemâati o günden sonra gittikçe artar...

Öylesine artar ki; ne yer alıyor du bu kalabalığı... Ne de almasına imkân vardı. O yücelerden yücelere geçiyor, cemâatda o yücelik içinde sonsuza açılan bir başka dünyayı seyre dalıyor, o seyrânda herkes cûşu hurûş içinde sarhoş oluyordu.

Kısa bir zaman sonra, Hz, Abdülkâdîr gelen dinleyicilerine yer bulmak, yer aramak zorunda kaldı, Bağdat'ın dışına kadar taşan bir cemâate her an sayısız âşıklar katılıyordu.,.

Onun içindir ki; Bağdat'ın Halka kapısı yanında mescid yapıldı ve oraya geçildi. Artık bu yeni mescidde vaaz veriliyordu. Amma aşk her gönülü yakmıştı. Müslüman, Hristiyan, Musevî demeden hepsi O'na âşıktılar.

O yerler de dar gelince artık vaazlar mescidin dışına meydanlara taştı...

Garip ve mutlu şeyler oluyordu vaaz sırasında Hz. Abdülkâdîr yavaş sesle konuştuğu hâlde herkes duyuyordu. O'nun meclisinde uzak yakın yoktu, her âşık o sesi içinde duyuyor, O'nun sesi zaman ve mesafeyi aşarak gönüllere akıyordu. Meydanın bir tarafına âsitane (tekke) de yapıldı. Fakat o dahi ihtiyaca cevap veremiyordu.

Hz. Abdülkâdîr'in hutbeleri insanlık için yeni bir hâdise idi. Ve 1134 yılında devrin en büyük âlimi ve aynı zamanda Bağdat kadısı bulunan Eba Sâidü'l Mübârek'in dergâhı da Hz. Abdülkâdîr'in idaresine tevdi edilmiş bulunuyordu.

Hazreti Sultan cum'a sabahı ve perşembe akşamları kendi medresesinde, pazar

---

[*] Yusuf El-Hemedânî: Kutbü'l-aktab olan bu kutsal zât dört tarîkattan icazetlidir (Hilafeti var)

akşamı ise dergâhda (tekkede) ders ve nasihatlarına devam ettiler.

Hazreti Abdülkâdîr Geylânî keramet ve ilmi ile de devrini aşmış müstesna bir varlıktı. Canlara rahmet sunan, gönüller aydınlatan ve nice karanlık insanı aydınlığa kavuşturan emsalsiz öğretmen olmuştur.

Hz. Abdülkâdîr, ilim ve irfan güneşi idi. Herkes O'na koşuyor, herkes O'ndan himmet bekliyordu. O hepsine cevap vermesini bildi. Herşeye muktedir olduğunu insanlığa kabul ettirdi. Fakirleri doyurdu, câhilleri âlim kıldı. Kapalı gözleri açtı, gönüllere rahmeti soktu. O'ndan kim ne istedi ise hiç bir teredüte mâhâl kalmadan istediğinin tamamını aldı.

Âlimler O'nun rahlesinde ilimlerine ilim kattılar. Âşıklar O'nun huzurunda Hakk'a vuslat etti. Velîler O'nun nazarında Cemâl neş'esini taddılar.

O, devrinin ve sonraki zamanların aranan büyük insanı olarak kaldı. Âlimlerin O'nun huzurunda en karışık mes'elelere çözüm buldukları biliniyor.

Öyle ki; Fıkıh bilginleri O'na ne sorarlarsa hemen anında cevap alıyorlardı. O, canlı bir kitabdı. Kitablar O'nun bakışlarından feyiz alanların kalemi ile yazıldı. Velîler O'nun bakışından beslenerek büyüdüler. Ve O, böylece gavslar sultânı (**Mahbûb-u Sübhânî**) oldu.

İşte, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in emriyle, kendi dilinden:

— «Kul yâ Abdülkâdîr kademeyye hâzihi alâ ragâbeti külli veliyyullah!»

Mânada en büyük olan madde de elbette ki; en kudretli olacaktı. Bu sebeple içtimâi görevlerini de tamamen yerine getirmiş idi.

Hz. Abdülkâdîr Geylânî'nin 49 çocuğu oldu. Bunlardan 11 tanesi babalarının yolundan yürüyerek manevî makamlara eriştiler. Bunlardan İsa, Mısır'da babasının manevî sırlarını tedris eden bir mürşid oldu. Diğer oğulları Abdullah, Abdülve-hab, Abdürrezzak, Yahya, Muhammed, Abdurrahman, Abdül-Cebbar isimli çocukları da Bağdat'ta babalarının ilim rahlesinde âşıklara ders ve telkinlerine devam ettiler. Diğer çocukları İbrahim ve Vâsıt muhtelif eyâletlerde, Mûsâ Şam'da, Abdülâzîz ise Sincar'da gönüllere çerağ oldular.

Hz. Abdülkâdîr Geylânî, Bağdat'ta o kadar çok büyük bir tesir ve nüfuz sahibi idi ki; Melîk ve veziler de ona mürid olmuşlardır.

Lâkin bu şahıslar, Hz. Abdülkâdîr Geylânî ve evlâtlannın Bağdat'taki îtibar ve hâkimiyetlerinden endişeye düştüler. Melîk basit ve küçük dünya hesaplarıyla Geylânî'lerin saltanatına göz koydukları vesvese ve evhamına kapıldı. Bu sebeple bir ara Geylânî ailesini Bağdat'tan sürdü. Sürgün çok acı ve ağır neticeler vermekte gecikmedi...

Çünkü Allah katında sevilenlere uzatılan her el kırılmaya mahkûmdur... Elbette;

— «Men ezâli veliyyen ve îekad azentühü bîharb — Velîme eziyet ve (buğz) edene şüphesiz ben ilân-ı harb etmişimdir.»

Hâdis-i kudsîsinin sırrı tecellî edecek ve kahr-ı ilâhîye üzerine celbeden, saltanat makamında bulunan şahsın da eli kırılacak ve tahtından uzaklaştırılacaktır. Nitekim de sırr-ı kader bu yolda zuhur etmiştir. Doğudan ve Kuzeyden Bağdat'a doğru gelen korkunç bir cinayet kasırgası Bağdat'ı da yerle bir etti.

Bu kasırga Moğollar idi. Moğollar, Bağdat'ta korkunç katliâmlar yaptılar ve sonra da bu mâ'mûr beldeyi bir harabe hâline getirerek terkedip gittiler.

O vakit Melik anladı ki; Geylânî'ler, saltanat ve dünya tutkunu değildir. Onlar

manevî melekler ve Bağdat'ın koruyucu kudretleridir.

Bu mübarek belde de Resûl-u Zişân'ın ve onun sevdiklerinin sâye-i sadfında muhafaza ve himaye edilegelmiştir ki; onun için şu kıt'ayı buraya bu babtaki ledün sırrına işaret olarak almadan geçemedik:

«Nedendir çöl kenarında şeref bulduğu Bağdat'ın

Cenâb-ı Gavs-ı Azâmin makamı olduğundandır

Saye endâzı hümâveş olduğu başta

Kadirinin gülzâr nişanı olduğundandır.»

Bu tevbe ve nedametten sonra, sürülen Geylânî ailesi, sürücü Melîk'in ağlayış ve yalvarışları arasında Bağdat'a avdet buyurdular.

Elinizdeki eser şimdiye kadar hiç yayınlanmamış menkıbelerle birlikte Gavs-ı Sâmedânî'nin bütün'menkıbelerini havi olmakla büyük bir özelliğe sahiptir. Bu şiirden de anlaşılacağı veçhile, kaleme alınan **Menâkîb-i Tâcü'l-Evliyâ**'nın özelliği, bu menkibelerde iki cihan serveri (s.a.v.) efendimizin Leylei isrâda (Mi'râç gecesinde) âlemlerin yüce Rabbi ile mülakatında Hakk (c.c.) Hazretlerinin kendilerine:

— *Senin Abdülkâdîr ismi ile müsemma (adlandırılmış) oğlun nerede? O'nu getirmedin mi?*

İlâhî suâline muhatap oluşudur. Bu ilâhî hakîkat bizzat Gavsü'l-âzâm tarafından aynen ve defaatLe nakil buyurulmuş-tur.

Nitekim, Hz.Gavs bu ilâhî iltifat nedeniyle, gerek âlemlerin yüce Rabbi'ne gerekse habîb-i ekremine, sonsuz şükran arz ettiğini de ayrıca beyan buyurmaktadır.

Bu eseri dilimizin döndüğü idrâkimizin vüsati nispetinde izaha çalıştık.

Hizmet bizden hidayet O'ndandır.

Bu alûde düşüncelerle hemhal olan gönül dostlarına dâreynde (ebedî hayatta) saadetler diler, saygı ve muhabbetlerimi sunarım.

HÜSEYİN FEVZİ

GAVSÜL'ÂZÂM

Her menâkıb bir velînin sânını izhar eder

Ol menânibie gönülde kalmaya gam ve keder

Bu menâkıb hepsinin alâ-ü bî hemtâsıdır

Çünkü mirâc-ı resul ersârmın bir yâdıdır.

Ol gece HAK sordu zira çün hâbibi ekreme

Nerde Gavsü'l-âzâm'ın gelmedi senle niye?

Ceddi paksın ol velîler şahına hakkelyakiyn

Bundan anla Gavsü'l-âzâm nicedir ey âşinâ

Bir nefestir olmamıştır Hak teâlâdan cüda

Bu menâkıb oldurur ki, anlatır bu sırları

Âşinâyı vahdete mektûm olan esrarları

Hangi devletlü velîdir ki, Resulü Kibriya
Oldu mânâda peder ana Muhammed Mustafa
Ey hakikat talibi bu menâkıb başkadır
Onda mîrâcı Resulü anlatır çün ol kadir
Kadiriler Gavsü'l-âzâm'la bulurlar devleti
Gavsü'l-âzâm'da nümâyan iki cihan izzeti
Rûh-u pakından dile gel her dilek makbul olur
Dü cihan sultânıdır kim ona has kul olur

(KÂTİB'ÜL GAVS)

Eş-Şeyh Seyid Hüseyin Fevzi Paşa

«O 'nu ancak "O" görür. O'nu ancak "O" idrâk eder. O'nu ancak "O" bilir. Kendi zâtını, kendi zâtı ile görür ve bilir. O'nu kendinden gayrı kimse göremez. Bir kimse idrâk edemez. Zâtını bilmek ancak esmâ ve tecellîyatı iledir. Hüner, Allah'ı... ALLAH ile bilebilmektir.»

Gavs'ül-Âzâm Abdülkâdîr Gaylânî (k.s.)

Bölüm: 2

GİRİŞ

بسم الله الرحمن الرحيم

«*Rahman ve Rahîm olan Allah-ü Zül Celâlin adıyla»*

Yâ Rabbi!

Sana yüzbinlerce hamd olsun ki, sana kavuşan kurbet ehlini, beşeriyet çukurundan vahdet zirvesine yükseltirsin...

Kulların arasında yükselmiş ve büyük insanlara, kutsal feyizlerini ihsan buyurursun...

Sana kavuşan ehlullâh efendilerimizin zikr-i cemillerini belâların her türlüsünden kurtulma vesilesi yapıp, onların şe-faatlarıyla nice mü'minleri, rahmetine kavuşturursun...

Evliyâullâhın nesilden nesile, dilden dile geçen menkıbele-riyle bu gök kubbeyi nurlandırırsın...

Bütün yer ve gök tabakaları, o yüce ALLAH dostlarının kerametleri ve fevkalâdelikleriyle süslenir.

Şöhretleri güneş gibi ufukları ışıklandırır...

Ol mâna güneşlerinin aydınlığı ile, ölü kalbler can bulur...

Bu suretle de ulu evliyaların, kelâmlarında ki, helâvet ve esrarı dile getiren şu beyitin gizlilikleri ortaya çıkar.

«Enbiyânın asumanı, Hak gibidir sözleri»

«Evliyanın sözleri tezyin düür etme gurur»

— «Yüce Hak Peygamberlerinin sözleri âsumân (Feza, Gökkubbe) gibi ise de, evliyâullahın kelâmları da, o gökkubbeyi süsleyen yıldızlar gibidir» demektir.

Ya Rabbi! Sana kurbet (yakınlıK) esrarı ile yakınlaşan ku-larının meclislerinde bulunanlar, şeytanın azdırmalarından korunmuş ve gizlenmiş olur.

Ya İlâhî! Sen bizlert, onların meclislerinde bulunmak, şerefine nail eyle...

Yüce Mevlâ'ya bu hamdü senadan sonra âlemlerin sultânı, Levlâke tahtının tek sahibi sultânı.

— «Sen olmasaydın bu âlemleri yaratmazdım!..»

İlâhî hitabının, mazhârı Resûl-i Kibriya (s.a.v.) Efendimiz hazretlerine ve âlî eshâbına sonsuz salât-ü selâmı tekrarlamakla zevk duyarız.

Bundan sonra kitabı, Farsça'dan, Arapça'ya çeviren seçkin yazarı için, ilâhî

rahmetin esirgenmemesini niyaz eyleriz.

Sonra Abdülkâdîr Bin Muhiddin-i Erbilî (k.s.)'nin (Erbili Muhiddîn'in manevî evlâdının) menkıbelerine geçiyoruz.

Bu menkıbelerdir ki, okuyanların, kederlerini sevince, mutluluğa dönüştürür.

Okurlarımızın bilgisine sunduğumuz, Abdülkâdîr Geylânî (k.s.) öyle yüce, bir velîdir ki; devrinin ve asırların Gavsü'l-âzâm'ı ve heykeli samedânîsi'dir.

Yüce Mevlâ'nın varlığında, kendi varlıklarını eritmiş olduklarından, yüce isimlerine **Ferdürrahmanı ALLAH** ile bir olan) denilmek suretiyle, Hak (c.c.) Hazretleri tarafından taltif buyurulmuştur.

Pâk ve yüce ceddinin Resûl-i Kibriya (s.a.v.) olduğu, bütün irfan ehlinin bilmüşahide ma'lûmudur. Böylelikle, silsile-i şerifelerinin Efendimiz; **Hz. Muhammed Mustafa** (s.a.v.)'e kadar vardığı kafi bilinir.

Eş-Şeyh Es-Seyyid Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'nin bu itibarla lâkâb ve künyeleri şöyle ifâde buyurulur:

Şunu iyi biliniz ki; bu künyenin anılması dâhi bütün ehlullâha feyiz sebebidir.

Demek istiyoruz ki; Abdülkâdîr Geylânî Hz.'nin anılması pek çok **Allah** dostlarına feyiz kaynağı olmuştur.

Gavsü'l-âzâm ve heykelî nûranî (nûranî anıt) ve samedâni (ALLAH'a mensup) Abdülkâdîr Geylânî (k.s.) iki cihan serveri **Muhammed Mustafa** (s.a.v.) Efendimizin manevî oğulları hem Hz. Hasan, hem de Hz. Hüseyin'e soyca bağlılıkları dolayısıyla da lâkabları Abdülkâdîr-ül Hasanî ve Hüseynî diye özetlenebilir.

Bu yüce ve mümtaz müellif bu konuda şöyle buyurmaktadır:

— *«Gavsü'l-âzâmin şefaatini istirham etmekle, yüce Rab-bimizin lûtuflarını bizden esirgemiyeceğini Cenâb-ı Hak'dan niyaz ederiz...»*

Yüce mütercimin bu niyazına, eserimizde yer verdikten sonra, hiç şüphesiz ki, kendileri iki yönlü ariflerden olduğunu hemen anlamaktayız... Onun bu sözlerine tabiî olarak ilâveye gerek yoktur.

Şunu iyi bilmek gerekir ki; Abdülkâdîr Geylânî Hz.'le gibi bir Gavsü'l-âzâmı anlatabilmek, anlayabilmek için, önce onun gizlilik ve ledünniyatına vâkıf olmak gerekir.

Bir kâdirî olan yüce müellif, elbette ledünniyatı ile hem de sonsuz bir aşkla yüce Gavs'a bağlıdır.

Eş-Şeyh Muhammedüs Sadık, bu vesileyle şunları da sözlerine eklemektedir:

— *«O piri azâmin yüce varlığına sığınarak, bu konudaki maruzatımızı burada bitirip, yüce Mevlâ 'dan aff-ı mağfiret dileği ile duamızı kabul buyurmasını niyaz ederiz.*

Tek arzumuz Gavsü'l-âzâm'ın ruhâniyetinin yardımcımız olmasıdır....

Biz daha büyük bir tevazu ile okurlarımızın ayak kaymalarımızı ve hatalarımızı af buyurmaları niyazı ve istirhamındayız.

*En büyük sığınağımız ise, **HAK** (c.c.) Hazretleri'nin Gaffar (Örtücü) ve Settar (Saklayıcı) sıfatlarıdır...*

«Esimi mûterife merhamet mürüvvettir

Karini af ola gelmiş hatası insânın»

Yukarda ki beyît'in mânası:

Cürmünü itiraf edene merhamet, mürüvvet gereğidir. Dâima insanın hatası affede gelinmiştir. Tevfik **Allahü Zülcelâlin**'dir.

Malûmdur ki; kaleme aldığımız **Menâkibi Tâcü'l-Evliyâ ve Burhanü'l-Esfiya** adlı eserin özelliği bu menkıbelerde; MİR'AÇ ESRARININ TECELLÎ ETMESİDİR.

Resûl-i Kibriya (s.a.v.) mir'aç-ı şeriflerin de âlemlerin yüce Rabbi'nin şu hitab ve beyanlarına muhab olmuştur.

Yüce Mevlâ şöyle hitab etmiştir:

— Yâ Habibim! Mânevi oğlun olan Abdülkâdîr Geylânî'yi neden beraberinde getirmedin?»

İşte hiç bir menkıbede ve menâkibe ait eserlerde bulunmayan Mir'âç ledünniyatı ait eserlerde bulunmayan Mir'âç ledün-niyatı bu esrarda gizlidir ve bu menâkibin paha biçilmez değeri de buradadır.

Tercüme ettiğimiz ve açıkladığımız Menâkibü'l-Evliyâ bir çok büyük küçük menkıbeden meydana gelmiştir.

Bu menkıbelerin en önemli kısımları;

Resûl-i Kibriya ile Gavsü'l-âzâm'ın müşafahası (karşılıklı konuşması) ve Şeyhü'l-Ekber (r.a.) ile olan ruhanî görüşmesidir.

Biz, bu eseri sıraya koyarken, ilk önce Gavsü'l-azâm'ın iki cihan serveri ile karşılıklı konuşmasına yer verip, kalemimizi menkıbelerin önemine göre sıraya koymuş bulunuyoruz.

Haddimiz olmayarak, şunu arz edelim ki:

Basıp yayınfayacağımız eser, bir taraftan Muhamed-ül Sâdık (k.s.) tarafından Farsça'dan, Arapça'ya tercüme edilen menâkibin, tercüme ve izahı olduğu gibi, şimdiye kadar hiç bir menâkipde rastlanmamış, Gavsü'l-âzâm'ın kerametlerini de tercüme ettiğimiz eseri genişleterek, takdim ediyoruz.

Biz söylemesek de, elbette dikkatli gözlemciler, bu hakikati kadir bilip, değerlendirmekten geri kalmayacaklardır.

* * *

«Dünyâ telâşından kurtul ki Âhiret'e eresin…

Âhiret telâşından kurtul ki, o zaman BANA vâsıl olasın»

Gavs'ül-Âzâm Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)

ABDÜLKÂDÎR GEYLÂNÎ HAZRETLERİNİN HAYATLARI VE NESEBİ ŞERİFİ

Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî Hz.'lerinin ana ve baba cihetinden dört halifeye de ulaştığı iki cihan serveri Resulü Kibriya (s.a.v.)'e müntehi olduğunu kesinlikle tespit eden âsâra rastlamak pek kolay değildir. Buna rağmen bizlere delîl teşkîl eden; yüce Gavs'ın silsile-i şerifesini tesbit eyleyen ve nesep itibariyle Gavsü'l-âzâm'a yakınlığı aşikâr olan torunlarından Ebû Salih Nasr tarafından kaleme alınmış olan bu eserin müteâlası Gavsü'l-âzâm (k.s.)'ın hem Seyyid ve hem de Şerif olduğunu kesinlikle ortaya koymaktadır.

Şimdi sırasıyla bu nesebî sizlere vermeye çalışacağız...

BABA CİHETİNDEN NESEBİ;

Hazreti Ali (r.a.)'ın oğlu Hasan oğlu Hasan el-Müsenna oğlu Abdullah Mahd oğlu Mûsâ ei-Cun oğlu Abdullah oğlu Mûsâ oğlu Dâvud oğlu Muhamed oğlu Yahya Zâhid oğlu Abdullah oğlu Salih Musa Zengidost oğlu Seyyid Abdülkâdîr Geylânî'dir.

ANA CİHETİNDEN NESEBİ:

Temiz validesi Ali bin Ebî Tâlib'in oğlu İmam Hüseyin oğlu İmâm Zeynel Abidin oğlu Muhammed Bakır oğlu İmâm Cafer Sadık oğlu İmam Seyyid Ebû Alâaddin Muhammed el-Cevad oğlu İmam Kemalüddin İsâ oğlu İmam Ebû Atâ Abdullah oğlu İmam Seyyid mahmut oğlu İmam Ebû Cemâlüddin Seyyid Muhamed oğlu Seyyid Abdullah es-Semâi kızı Ümü'l-Hayr, Emetü'l-Cebbâr Fâtıme'dir.

Hz. Şeyh Abdülkâdîr'in nesebi **Hz. Ebûbekr** (r.a.)'le birleşmektedir. Şöyle ki:

Şeyh Abdülkâdîr'in babasının annesi olan Ümmü Seleme Hz. Ebû Bekr oğlu İmam Abdurrahman oğlu İmam Abdullah oğlu İmam Talhâ oğlu İmam Muhammed'in kızıdır.

Ayrıca; Şeyh Abdülkâdîr Hazretlerinin nesebi **Hz. Osman'** (r.a.)ya da ulaşmaktadır. Şöyle ki:

Hz. Abdülkâdîr'in dedesi (yedinci) olan Abdullah el-Mahd ile lâkablandırıİması Mahd'ın her şeyden arınmışa delâlet etti-ğindendir. Abdullah el-Mahd Hazretleri de anne ve baba cihetinden kölelikten uzaktır. Bu sebeple kendisine bu lâkab verilmiştir. Babası Hz. Ali (r.a.) oğlu Hz. Hasan'ın oğlu Hasanü'l-Müsennâ'dır. Babasının vefatından sonra Hz. Osman'ın oğlu Ömer oğlu Muzaffer oğlu Abdullah annesi ile izdivaç etmiştir.

Şeyh Abdülkâdîr Geylânî Hz.'lerinin nesebi **Hz. Ömer'** (r.anhümâ)e de ulaşmaktadır. Şöyle ki: Adı geçen Abdullah'ın temiz vâlisedinin adı Hafsa'dır ki, Hz. Ömer'in oğlu Abdullah'ın kızıdır.

Bütün bunlar açıkça göstermektedir ki;

Abdülkâdîr Geylânî Hz.'lerinin nesebi hem **Hz. Ebû Bekr**'e hem **Hz. Osman**'a, hem **Hz. Ömer**'e, hem de **Hz. Hasan**'a ve **Hz. Hüseyin**'e (Radiyallahü Anhüma) ulaşmaktadır.

ALLAH (c.c.) hepsinden razı olsun! Bizleri şefaatlerine naîl eylesin!.. AMİN

* * *

HZ. GAVS (K.S)IN DÜNYÂYA TEŞRİF ETMELERİ

Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî (k.s.) Hazretlerinin dün-ya'yı teşriflerinde, ortaya çıkan olağanüstü hâller, saymakla bitmeyecek kadar çok olmakla beraber, Menâkib-i Tâcü'l-Evliyâ'da, kısaca beş tanesine temas edilmiştir.

Birinci olağanüstü hâl şudur:

Mübarek babaları Es-seyyid Ebû Sâlîh Musâ-i Zengi-dost hazretlerine, iki cihan serveri **Muhammed Mustafa** (s.a.v.) cismânî hâle gelerek, yanında eshâb-ı kiramı bulunduğu hâlde, kendisine şu hitabda bulunmuşlardır:

— *«Dünya'ya gelmek üzere bulunan oğlun, hem benim, hem de âlemlerin yüce Yaratıcısı Allahü Zü'l-Celâl'in mahbûbudur. O, âlemde devrinin kutbü'l-aktâb'ı olub, cümle evliyâullah hazerâtı ve nüfûsu safiye erbabı ona bağlı olacak ve itaat edecektir.»*

Bu yüce sözün hakikat mertebesinde anlamı şudur:

Her asırda bulunan Kutbü'l-irşâd ve Gavs'lar da O'ndan mâna âleminin işaretlerini alacaklardır. Ancak bu vesile ile şu sırra tekrar işaret edelim ki; Gavsü'l-âzâm'da asrında üç manevî görevi dâhi toplanmıştır. Yâni zamanının hem Kut-bü'l-aktâb'ı, hem Gavs'ı, hem de Kutbü'l-irşâdı idi.

İkinci olağanüstü tecellî şudur:

Resûl-i Kibriya'dan başka diğer bütün yüce peygamberler de görünerek aynı müjdeyi pek muhterem pederlerine tekrarlamışlardır. Bu konu üzerinde ikinci menkıbede ısrarla durulmuştur.

Üçüncü olağanüstü tecellî şudur:

Bütün yüce Hak elçileri Gavsü'l-âzâm'ın pederlerine müjdelemişlerdir ki; korunma ve saklanmaları, hayrı ve şerri ayırd eden kitab olan Kur'ân-ı Kerîm'de açıklanmış bütün velîler, oğlunun emri altında olacaklardır. O, öyle bir velîdir ki, bin senede bir gelen mücedditlerden (yenileyici) olacaktır.

Dördüncü olağanüstü hâl;

Gavs Hz.lerinin babasına müjdelenmiştir ki; senin oğlun tüm işlerinde şeriat-ı Ahmediye'ye ve sünnet-i seniye'ye uygun hareket edecektir.

Beşinci olağanüstü hâl:

Daha çocukluk anlarında, Ramazan günlerinde, tan vaktinden güneşin batışına kadar, oruçlu olurdu. Bu kısa menkıbeye işaretten sonra, şunu da ilâve edelim ki: Bazı hâkîkat ehlîzat'lar demişlerdir ki;

— «Dervişlik derecesini aşıp Hakk'a erenlerin derecesine varan evliyâlar'ın doğuşları, ana ve babalarının doğuşlarından da öncedir...»

«Kâmil doğarmış ehli Hak

Doğmazdan evvel ânesi.»

Yukarıdaki beyit, bu sırrı açıkladığı gibi. Mevlevî tarikatı'nın pirî sanîsi (ikinci pirî) Şeyh Galip Dede, bu sırra şöyle işaret buyurmuştur:

«Atan, ânen senin vâr ise mihrü mâhtır câna

Ki bir bakışta mihre bir bakışta mâha benzersin.»

Lugâtî anlamı:

«Aslında bu gibi zevata, ana ve baba aramak gerekirse, manevî yücelikte mâna

güneşine, güzellikle ay'a orantılı olması gerekir.»

Mânası şudur:

«Senin anan ve baban var ise ay ile güneştir. Zîra bir bakışta, güneş'e bir bakışta ay'a benzersin» demektir.

* * *

Hz. GAVSÜ L ÂZAM ABDÜLKÂDÎR GEYLÂNÎ (K.S.)'IN KUTSAL İSİMLERİ

«Menâkib-i Tâcü'l-Evliyâ ve Burhanü'l-Esfiya» adlı eserin eserin elli dördüncü sayfasında şöyle buyurulmaktadır:

Cenâb-ı Hak (c.c.) Hazretleri'nin doksan dokuz esmasının pek çoğu Kutbü'l-aktâb ile ilgilidir.

Bunun zahirî mânası:

«Gavsü'l-âzâm'dan başka kutup yoktur» demektir. Bu konudaki görüşlerimizi sonra belirtmek üzere şimdi «Menâkib-i Tâcü'l-Evliya ve Burhanü'l-Esfiya»'da «Gavsü'l-Âzâm'ın Esması» diye arz edilen esmaya geçelim:

Seyyit, Müeyyit, Kerîm, Azîm, Şerîf, Zarif, İmam, He-mam, Sâlik, Nâsik, Mümin, Mufin, Münim, Muksim, Tayyib, Tabib, Mutayyib, Cevât Münkât, Kâim, Sâim, Âbit, Zahit, Sâcit, Vâcit, Takî, Nakî, Kâmil, Lâzil, Zekî, Sâkî, Cemîl, Celîl, Mâz, Münas, Sait, Reşit, Sâhî, Vaki, Vâfî, Parisa, Nakib, Necîp, Hâzî, Hâşû, Sâhib, Sâkib, Vâris, Haris, Vâsii, Bâriğ, Faik, Lâik, Râsih, Şâmih, Velî, Tâhir, Zahir, Muti, Mûnî, Lebib, Habib, Şahit, Râşit, Zait, Kâit, Basîr, Muhzib, Delil, Sâdık, Hâzik, Sultan, Burhan, Hüsnü, Hüseyni, Âlim, Hakîm, Muîn, Mübeyyin, Misbah, Miftah, Şâkir, Zâkir, Melâz, Meâz, Salih, Nâsih, Fâlik, Vazıh.

Dikkat buyurulursa bu menkıbede gösterilen esmanın bir kısmı esma-i ilâhiyye'ye âit olan esmaü'l-hüsnâ'ya dâhildir.

Meselâ Sebbuh ve Kuddüs esmalarının tecellîyâtından bulunan Şerîf, Tayyib, Mükrim gibi esmâi ilâhiyye Hak (c.c.)'ünün Sebuh ve Kuddüs esmâ-i ilâhiyyesi'nin mazharlarının esma ve tecellîyâtındandır.

Bu mazharlarda tecellî eden başta Melâike-i Kiram ha-zerâtının, başlangıçta Âdem (a.s.) gibi **HAK** (c.c.)'nün **Kahhar** (yok eden), **Müntekim** (öc alan) gibi esmâ-i ilâhîyyesi'nin mazharına secdede tereddüt gösterip, onun Halîfetullâh (ilâhî halîfe) oluş keyfiyetine itirazları da bu sırdandır.

Öyle anlaşılmaktadır ki, «Menâkib-i Tâcü'l-Evliyâ»'da anılan isim kutbiyyet esması olarak gösterilmekte denmek istenmektedir ki, Gavs' hazretlerin de yüce **HAK** (c.c.) esmâ'ü'l-hüsnâ'sı tecelli etmiştir...

Bu ise şu sırdandır ki, arif ve mutasavvıf bir şâir bu hikmeti dile getirerek şöyle buyurmuştur:

«Bir muammadır bu âlem fehmîden ariflere

İsm-i âzam sırrıdır çün ol muammadan garaz»

Hemen haddimiz oljnayarak menkıbede şu cümleyi açıklamaya muhtaç gördüğümüzü de işaret etmeliyiz.

Yukarıda işaret ettiğimiz cümleden (Gavsü'l-âzâm'dan başka kutub yoktur) mânası çıkmaktadır ki, gayenin bu olmadığı kesindir. Kasd eylenen o değildir.

Olsa olsa denmek istenmektedir ki;

Devrinin hem Gavsü'l-âzâm'ı, hem Kutbü'l-İrşâdı, hem 0e Kutbu l-aktabı Abdülkâdîr Geylânî Hazretleridir, denilmek istenilmiştir. Çünki her devrin ayrı bir Kutbü'l-aktâb-ı, yâni «insan-ı kâmili» vardır.

TÂCÜL EVLİYANIN HANIMLARI

Sofilerin şeyhi, Şeyh Şihabüddin Es-Sühreverdî (Avarifül Maarif) kitabının yirmi birinci bölümünde der ki:

Şeyh Abdülkâdîr'e bazı salih kişiler sormuşlar:

Niye evlendiniz? demişler. Şöyle cevap vermişler:

— «Resûlullah (s.a.v.) bana «**Evlen!**» deyinceye kadar evlenmedim.»

Yine O'ndan nakl edilmiştir:

— *«Evlenmek istiyordum, fakat bir türlü vaktimi israf ederim düşüncesiyle evlenmeğe cesaret edemiyordum...*

Vaktaki zamanı geldi, Allah bana dört hanım gönderdi ve bunlarla evlendim. Hepsi gönül hoşluğu ile bana itaat edip, her yönden hizmetimi görürlerdi...»

İbnün-Neccâr tarihinde şöyle yazıyor:

— Abdülkâdîr'in oğlu Abdürrezzak'dan dinledim. Dedi ki: Babamın kırk dokuz çocuğu oldu. Bunlardan yirmi yedisi erkek, geri kalanı da kız idi...

El-Cubâîi, Şeyh Abdülkâdîr'den nakl ediyor:

— *«Benim bir çocuğum olunca derhal onun kalbimden çıkarır: O, benim için şimdiden ölmüştür...»* derdim...

O insanlarla dini sohbet ederken, kızlarından ve erkek çocuklarından ölen olurdu da, yerinden kalkmaz, sohbetini kesmezdi. Kürsüye çıkıp halka vaaz ederdi...

Nihayet ölen çocuğunu yıkayıp kefenledikten sonra camiye getirirlerdi, kürsüden inip namazını kıldırırdı...

TÂCÜL EVLİYANIN ÇOCUKLARI

ŞEYH ABDÜLVEHHAB:

Onun çocuklarından birisi de oğlu **Abdülvehab**'dır. Babasının yanında tahsil görmüş ve ondan ilim dinlemiştir. Ayrıca Ebül-Kalib bin El-Bennâ ve diğer âlimlerden de ders almıştır.

İlim tahsil etmek üzere Acem beldelerine gitmiştir. Uzun zaman babasının medresesinde ona vekâleten ders okutmuştur. Yirmi yaşında iken 543 yılında fetva vermeğe başlamıştır. Ulemadan birçok kimse ondan icazet almıştır.

Şerif Hüseyni El-Bağdadî, Ahmed bin Abdülvâsî bin Emir-gah ve diğerleri ondan tahsil görenlerdendi. Şeyhin oğulları arasında ondan daha kıymetli, daha görgülü ve akıllı kimse yoktu.

Fazilet sahibi, hoş sohbetli bir zat idi. İhtilaflı meseleleri hâl etmekte emsalsizdi...

Vaaz ederken son derece fasih konuşurdu. Nutuk irad ederken ağzından âdeta bal damlardı.

Zerâfet ve göz alıcı şakaları ile ün yapmıştı, yiğit idi.

Son derece şahsiyet sahibi ve cömert idi.

İmam En-Nâsır li dînillâh onu, şikâyetlerin çözümlenmesi için görevlendirmişti. İnsanların ihtiyaç ve şikâyetleri O'na sunulurdu ve bunları en güzel bir biçimde hallederdi...

Ez-Zehebî der ki:

— «O, vaaz vermiş, hadîs rivayet etmiş, fikren anlaşamadığı kişilerle de münazara etmiş ve onları ikna etmiştir.

Edebiyata vukufu vardı. Kalbleri cezb edecek güçte idi. Söylediği sözlerle insanları âdeta büyülerdi...

Ondan, Eddenisî, İbni Halil ve bir topluluk rivayet etmiştir...

İbni Receb tabakatında der ki:

— İbnül-Hüseyin ibn Er-Ra'vabî, Ebî Galip bin El-Bennâ O'nun hakkında bana şöyle anlatmıştır:

O, nefsanî arzulardan tamamen tecrid edilmiş bir fakih, zahid ve vaiz idi.

Nereye giderse, hangi mecliste hazır bulunursa mutlaka hüsn-ü kabûl görürlerdi...

Nâsır, O'nu gelen şikâyetleri halletmek için görevlendirmiştir.

Bağdat'taki zarif ve kibar şahıslardan bir tanesi de O idi.

Babasının evlâdı arasında ondan daha fakih, ondan daha anlayışlı yoktu...

Bir diğer âlim de onun hakkında şöyle sitayişle bahs etmiştir:

Fetvada kalemi eşsizdi. Muhammed bin Yakub bin Ebid-dünyaya icazeti o vermiştir.

522 yılının Şaban aymda Bağdat'a doğmuş, 593 yılının Şevval ayının yirmi beşinci gecesinde orada vefat etmiştir.

Hilbedeki kabristana defn edilmiştir.

Şeyh İsâ ondan ve Ebil-Hasen bin Sırma'dan ders almıştır.

Ders okutmuş, hadîs rivayet etmiş, vaaz vermiş ve çeşitli dinî görevlerde bulunmuştur.

O'nun birçok te'lifleri de vardır.

«**Cevahirül Esrar Ve Letâfi'ül Envar Fi İlmissûfiyye**» adlı eseri bu teliflerin başında yer alır...

Mısır'a gelmiş ve orada hadîs rivayet etmiş, ilmin çeşitli tenlerini okutmuştur. Birçok âlimler ondan icazet almışlardır. Ondan icazet alan âlimlerden şu isimleri sıralayabiliriz:

Ebu Turab Rabia bin el-Hasan el-Hadremî, Misâir bin Ya'mer el Mısrî, Hamid bin Ahmed el-Ertacî, büyük fakih ve muhaddis Muhammed bin Muhammed, Emevîlerden Abdül-Halik bin Salih el-Kureşî, el-Mısrî v.s.

İbnün-Neccâr, tarihinde şöyle anlatır:

— O, babasının vefatından sonra Bağdat'ı terk etmiş, Şam'a gitmiş ve orada Ali bin Mendî bin el-Muferec el-Hilâlî'den 562 yılında ders almıştır.

Babasından hadîs rivayet etmiş, bilâhare Mısır'a gidip vefat edinceye kadar orada kalmıştır.

Minberler üstünde halka nasihat eder, babası hakkında geniş bilgiler verirdi. Herkesden hüsn-ü kabul görürdü.

Ahmed bin Meysere bin Ahmed el-Hallâl el-Hanbelî O'ndan bir çok hadîs rivayet etmiş, çeşitli tenleri nakl etmiştir...

El-Munzirî'ye göre; O, Mısır'a gelmiş, hadis rivayet etmiş vaaz ve nasihatlarda bulunmuş ve nihayet orada hayata gözlerini yummuştur...

İbnün-Neccâr diyor ki:

— Şeyh Abdülkâdîr el-Gîlânî'nin oğlu Şeyh İsa'nın kabir taşında, onun Mısır'da 573 yılının Ramazan ayının on ikisinde vefat ettiğine dair bir yazı okudum:

Sözün yeri gelmişken o'nun sırlı beyitlerinden örnek koyalım kitabımıza istedik şöyle ki:

«Sevgililer diyarına selâmımı götür ve onlara de ki;

Garib iştiyak içinde kıvranmaktadır.

Eğer halimi sorarlarsa deyin ki;

Firkat ateşleri içinde yanıp kavrulmaktadır.

Onlara yaklaştıracak bir arkadaşı da mevcut değildir.

Dönüşüne de bir yol yoktur!

Her ülkede üzüntü ile başbaşa kalan bir garibdir...

Ülkelerde garibin yâri var mıdır ki?..»

«Sizi görmezsem bütün yıl lisân orucu tutarım;

Sizi gördüğüm gün artık oruç (sükût) bana helâl olmaz.

Dikkat edin!..

Kalbim size olan iştiyakımdan çatlayacak gibi oluyor,

Onu teskin etmek için ne yazık...

Ki bir gem bulamıyorum...»

*

ŞEYH EBU BEKİR ABDÜLAZİZ:

Bu da Şeyh Abdülkâdîr'in oğullarındandır. O da babasından ders almış ve ondan çeşitli bilgiler elde etmiştir. Ayrıca İbni Mansûr Abdurrahman bin Muhammed El-Gazzâz'dan da ders almıştır. Başka hocaları da olmuştur.

Hadîs rivayet etmiş, vaaz vermiş, çeşitli ilim dallarında ders okutmuştur.

O'ndan birçok kimseler icazet almıştır...

Askalân'da gazada bulunduktan, Kudüs-i Şerîfi ziyaret ettikten sonra 580 yılları sırasında Cibâle gitmiş ve orasını vatan edinmiştir. Nesli hâlâ orada iskân etmektedir.

Efendi ve gayet mütevâzî bir zâttı. 532 yılının Şevval ayında doğmuş, 602'nin Rebi'ülevvel ayının on sekizinde Cibâl'de hayata gözlerini yummuştur.

*

ŞEYH ABDÜL-CEBBÂR:

Şeyh Abdül-Cebbâr; babasından, Ebî Mansûr ve Kaz-zaz'dan fıkıh okumuş ve onlardan hadîs dinlemiştir...

O, gayet güzel yazı yazardı. Tasavvuf erbabı ile arkadaşlık yapar ve kalb ehli olan kişilerden ayrılmazdı.

Fakirlerin içine girer, dertlerini dinlerdi. İleride bahsi geçecek olan Abdurrezzak da ondan ders aimıştır. Gayet güzel ve herkesi hayrette bırakan yazılar yazardı.

Abdurrezzak'dan yirmi sekiz sene önce 575 yılının Zilhicce ayının dokuzunda henüz genç iken vefat etmiş, Bağdat'taki medresenin doğu giriş kapısının sağına defn edilmiştir.

Zamanında Bağdat'ta ortaya çıkan bir canavarı büyük kerameti sonucu yok etmiştir. Canavarın başı türbenin güneyinde asılıdır.

*

ŞEYHÜ'L KUDVE EL-HAFIZ ABDÜRREZZAK

Şeyh Abdülkâdîr'in oğullarından olan bu zât da babasından ilim tahsil etmiş, fıkıh öğrenmiştir. Ebil Hasan bin Dırma'dan da ders almıştır.

Hadîs okutmuş, ilmin çeşitli dallarını öğretmiş, fetva vermiş, fikren anlaşamadığı kişilerle münakaşa ve münazarada bulunmuştur.

Birçok âlimlere icazet vermiştir.

İshak bin Ahmed zin Ganim, Ali bin Ali Hatîb ondan icazet alan âlimlerdendir.

El-Hafız İbnün-Neccâr tarihinde onu şöyle anlatıyor:

— Babası onu daha küçükken okutmuş ve şu âlimlerden de ders görmüştür: Ebil-Hasan Muhammed bin Es-Saiğ, Kadı Ebil-Fadl Muhammed bin Nasır el-Hafız, Ebî Bekr Muhammed bin ez-Zağunî, Ebul Muzaffer Muhammed el-Haşîmî, ebil-Muafî ahmed bin Ali bin es-Semin, Ebil feth Muhammed bin el-Bater.

İbnil-Batar, Ebî Abdullah bin Talha'mn nezdinde çok ilim tahsil etmiştir.

Kendi el yazısı ile, hem kendi için, hem de insanlar için pek çok faideli şeyler yazmıştır.

Yazısı pek güzeldi. Sağlam hafız, son derece güvenilir bir kimse, çok doğru ve hadîsi çok iyi kavrayabilen, İmam Ahmed bin Hanbel'in mezhebinde fıkıh sahibi bir zât idi.

Takva ve vera sahibi, Cumalar hariç evine ibadet için kapanan, rivayeti seven, talebeleri seven, fevkalâde cömert, şahsiyet sahibi bir mü'min idi.

Ahlâkı güzel, izzeti nefis sahibi, fakr-ü zarurete karşı gayet mütehammil, selefin yolundan giden çok iffetli bir âlimdi...

El-Hafız ez-Zehebi yazdığı «**İslâm Tarihi**» kitabında der ki:

— Ebu Bekir Abdurrezzak önce Gîylânlı, sonra Bağdatlı, Hanbelî mezhebine mensup bir zât olmuştur.

Kendisi Muhaddis, Hafız, Sika, Zâhid bir şahıstı. Babasından tahsil etmiş, kendi kendisini yetiştirmiş idi. Bağdat'ın doğusunda olan Hilbe şehrine nispetle kendisine Hılebî denilmiştir.

(**ER'RAVD**) kitabının müellifi der ki:

— Ebu Şame şöyle demiştir:

«O, Zâhid, Âbid, Sika, aza kanaat eden bir zât idi...

Ondan şu âlimler rivayet etmişlerdir: Ed-Denisî, İbnün-Neccâr, Ed-Dıyâ, En-Necîb, Abdüllâtif, Et-Takî el-Beldanî.

Şeyh Şemseddin Abdurrahman, Kemal Abdurrahim, Ahmet bin Eş-Şeyban, Hadice bin Eş-Şihab, İsmail el-Askalânî, gibi âlimlere de icazet vermiştir.»

El-**Hâfız İbni Receb**, tabakatında der ki:

Mezheb bilgisi vardı; lâkin hadîs bilgisi, fıkıh bilgisinden daha fazla idi. İbni Nukta'ya göre O; Hafız, Sika, Emniyetli bir kimse olup hakkında Ed-Desinî ve diğerleri medihde bulunmuştur. O, Allah'dan haya ederek tam otuz sene başını se-ma'ya kaldırmamıştır.

528 yılının Zilkade ayının on sekizinci akşamı doğmuş; 630 yılının Şevval ayının altıncı gününe tesadüf eden cumartesi günü Bağdat'ta vefat ettmiştir. Türbe-i saadeti **Halep**'te olup büyük ziyaretgâhdır.

İbnün-Neccâr diyor ki:

— Vefat ettiği günü takip eden gün, sala okundu. Her taraftan halk gelip toplandı. Cenazesi şehrin dışına çıkarıldı. Orada bir musallanın üzerine konup binlerce kişi namazını kıldı. Sonra omuzlarda Errassafe camiine taşındı, orada da namazı kılındı. Sonra Halifeler türbesinin kapısına getirildi, orada da namazı kılındı. Sonra Dicle'den geçirilip Bab-ı Harime getirildi, orada tekrar namazı kılındı. Sonra Ahmed denilen kabristana getirildi, orada da namazı kılındıktan sonra oracıkta defn edildi. Kalabalık bir gündü o gün...

*

EŞ-ŞEYH İBRAHİM:

Şeyh İbrahim de babasından ilim tahsil etti ayrıca Said bin el-Bennâ ve diğerlerinden de ders aldı. Vasıfa gidip yerleşti ve orada 592 tarihinde vefat etti...

*

EŞ-ŞEYH MUHAMMED:

Şeyh Abdülkâdîr'in oğullarından olan Şeyh Muhammed de babasından okuyup feyz aldı. Aynı öbür kardeşleri gibi o da Şeyh el-Bennâ'dan ders aldı.

600 yılının Zilkade ayının yirmisinde vefat etti ve aynı gün El-Hibe kabristanında defn edildi.

*

EŞ-ŞEYH ABDULLAH:

O da babasından ve İbnil-Bennâ'dan ilim tahsil etmiştir. 508'de doğup, 598 yılının Safer ayının sekizinde Bağdat'ta vefat etmiştir.

Bazılarına göre seksen yedide vefat etmiştir. O'nun kardeşlerinin en yaşlısı olduğu da söylenir.

O da babasından ilim tahsil etmiştir. Ayrıca Abdül-Bakî oğlu Muhammed'den de ilim tahsil etmiştir.

Mısır'a gelmiş ve halk O'ndan çok istifade etmiştir. O, efendimiz Şeyh Abdülkâdîr'in en küçük oğludur.

Babasının vefatından on bir yıl önce, 550'de doğmuştur. Mısır'da bir çocuğu olmuş, ona Abdülkâdîr adını koymuştur.

Onunla bilâhare Bağdat'a gelmiş ve 600 yılının Şaban ayında orada vefat etmiştir.

Cenazesi için sala okunmuş, bir çok halk toplanmış, ağa-beysi Abdülvehab'ın yanında, Hilbe'deki türbesine yakın bir yerde defn edilmiştir. Annesi Habeşli bir kadındı...

Şeyh Abdülvehab anlatıyor:

Babam çok ağır hasta idi. Biz yanında ağlamaya başladık. Bize:

— Ağlamayın. Benim sulbümde Yahya denilen biri var, o doğuncaya kadar ölmem, korkmayın! dedi.

Biz bunu her halde hastalığının şiddetinden söylüyor ve ne dediğini bilmiyor diye yorumladık. Sonra iyileşti. Bir Habeşli cariye ile evlendi. Oğlu dünyaya geldi ve ona Yahya adını verdi. (Böylece babamızın kerameti bir kere daha zahir olmuş oldu...)

O, O'nun en son çocuğu idi. Uzun bir müddet daha yaşadıktan sonra vefat etti.

*

EŞ-ŞEYH MUSA:

Bu da babası ve İbnül-Bennâ'dan tahsil gördü. Şam'da hocalık yaptı, orasını vatan edindi. Epeyce orada yaşadı ve halk ondan çok faydalandı. Bilâhare Mısır'a gitti ise de orada fazla kalmadan tekrar Şam'a (Suriye'ye) döndü...

539'un Rebiül-Evvel ayında dünyaya geldi, 816 yılının Ce-madiyelâhirin başlangıçlarında Şam'da Akîbe mahallesinde vefat etti. Sefh Kasyon denilen yerde defn edildi. Şeyh Ab-dülkâdîr'in oğullarından en son vefat eden O'dur.

Eş-Şeyh **Ömer bin el-Hâcib**, Muceminde der ki:

— O, Hanbelî, mezhebindendi. Hadîs de âlimdi, zühd ve takva sahibi idi.

Bu şeyhimiz Suriye'ye gelmiş oraya yerleşmiştir. Orada vefat etmiştir.

Şeyhimiz zarif ve mazbut bir zattı. Yaşlandı, hastalandı ve vefat etti. Namazı El-Mücahidiye medresesinde kılınıp, Kasyon dağında defn edildi.

ALLAH'ın rahmeti cümlesinin ve onların yollarından gidenlerin üzerlerine olsun!..

AMİN!..

«Yâ Gavsi evvelâ cisim ve nefsinden çık... Ondan sonra da kâlp ve rûhlardan huruc etmiş olasın... Bundan sonra da hüküm ve emirden sıyrılabilsin ki BANA vâsıl olasın.»

Gavs'ül-Âzâm Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)

AHMED-ÜL FARUKÜ ŞERHİNDİ (K.S.)UN GAVSÜL-ÂZÂM ABDÜLKÂDÎR GEYLÂNÎ (K.S.)'IN YÜCE MERTEBESİ HAKKINDAKİ BEYANLARI

İmâm-ı Rabbani mektûbatmda şu sırra temas ederek buyurmuşlardır ki;

— «Hakk Teâlâ (c.c.) Hazretleri'ne vâsıl olan ikidir.

Birincisi; Enbiyâ-i izam hazerâtıdır. (Bu bir bakıma Muh-yiddîn ibn'ül Arabî (k.s.)'un buyurdukları gibi peygamberlik kânununun sahipleridir).

Bu yol peygamberlerin sonuncusu Efendimiz Hazreti **Muhammed** (s.a.v.) gelmesi ile son bulmuştur. Zîra ondan sonra Nebî gelmeyecektir.

İkincisi; tarîk-i velayet yolu ile Hak (c.c.)'ye vâsıl olanlardır. Aktab (Kutbü'l-aktab), Ebdal (bir velayet derecesi), Evtad (bir velayet derecesi) bütün velîler bu ikinci kısma dahildir.

Bunların cümlesi velâyet-i muhammediye'den feyz almışlardır. Demek oluyor ki, her işin olduğu gibi velayetin de başlangıcı yine **Muhammed** (s.a.v.)'dir. Bütün velîler onun nuru velayetinden nurlarını alırlar. Miras onun mirasıdır.

Makamın asıl sahibi Resûl-i Kibriya olduğuna göre, bu mübarek fırka Hazreti Ali (k.v.)'den, Hazreti Fatma ve Hazreti Hasan ve Hüseyin yoluyla sultanü'l-evliyâ ve Burhanü'l-esfiyâ, yer ve göklerin Gavsı Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'ye intikal eder. Bu gördüğümüz güneş her zaman batar, fakat mâna semâsında her zaman parlayan Gavs'ın güneşi hiç bir zaman batmaz.»

Devran odur kim devrini devr-i felek bilmez ola
İnsan odur kim sırrını ins-oü melek bilmez ola

Merkeb izinde su görüp deryayı gördüm sanma sen
Derya odur kim ka'rını asla semek bilmez ola

Adem odur kim nân ola hem mâ hem zem'an ola
Hayvandan ol adaldürür nân u nemek bilmez ola

Kâmil odur kim ac susuz çok çok emek çekmiş ola
Nakıs olandır bunda kim hergiz emek bilmez ola

Her bir nebi her bir veli zilletle erdi menzile.
Mısri'ye söğsün şül ağız ALLAH demek bilmez ola.

NİYAZI MISRI

BÖLÜM: 3

EY OĞUL!.. «YÂ EYYÜHELVELED!..»

Bu bölümde **"Ya Eyyühelvelet «Ey Oğul!..»»** diye yayınlanan Gavs'ül-âzâm'ın evlâtlarına ve bu yolun tâliblilerine tavsiyelerini içeren küçük risalenin, zahir mânasını aşarak içyüzünün anlamı ve izahı verilmiştir.

Eserin aslında bu bölümde bulunan metinler eserin değişik yerlerinde bulunmasına rağmen biz eserin yeniden tasnifini yaparken okuyucularımızın konudan uzaklaşmamaları için bu ayrı ayrı olan Gavs'ül-âzâm'ın tavsiyelerini bir araya toplamayı uygun gördük...

Umarız ki bu şekilde okuyucularımız eserden daha iyi faidelenirler.

Hizmet bizden tevfîk Cenab-ı Hakk'tan.

Her şeyin doğrusunu bilen HAK'tır.

Sahîh olan rivayetlere göre; Gavsü'l-âzâm **Abdülkâdîr Geylânî Hz.lerinin** oğulları Şeyh **Abdürrezzak**, Şeyh **Abdülvahab** ve Şeyh **Abdurrahman** kendilerinden irşâd olmalarına yararlı olan tavsiyelerini (özellikle vaazların da) söylediklerini şöyle anlatmışlardır:

Gavsü'l-âzâm şöyle buyurmuştur:

GAVSÜ L ÂZAM İN SOHBETLERİNE BAŞLARKEN SÖYLEDİĞİ KIYMETLİ SÖZLERİ

EY OĞUL!..

Efendimiz Şeyh **Abdülvahab**'la Şeyh **Abdurrahman** (Evlâtları) şöyle bir açıklamada bulunmuşlardır:

— «Babamız vaaz meclislerinde konuşurken, konuşmalarına şöyle başlardı:

— «EL-HAMDÜLİLLÂHİH RABBİL-ÂLEMÎN...»

Biraz sükût ettikten sonra yine;

— «EL-HAMDÜLİLLÂHİ RABBİL-ÂLEMÎN...» derlerdi. Sonra biraz sükût ederlerdi. Sonra;

— «Adede halkıhî ve zinete arşihi ve rıdâe nefsihî ve midâde kelimatihî ve

müntehâ ilmihî ve cemîu mâşâ ve haleka ve zeree ve berie.

Mahlûkatının adedince, Arşının ağırlığınca, Nefsinin hoşnutluğunca, dilediği ve yarattığı her şeyin sayısınca hamd, Allah'a mahsustur...» der.

Sonra:

— *«Âlem-ül gaybi veşşehadeti errahmanirrahim Elmelikül kuddûsül Azizül-Hakîm... Ve eşhedü en lâ ilahe illâllahü vahdehû lâ şerikeleh, lehülmülkü velehulhamdü yuhyî ve yumîtü... Ve hüve hayyun lâ yemût... Biyedihilhayr ve hüve alâ külli şey'in kadîr... Ve lâ nedde lehü velâ şerikelehu velâ vezire velâ avne velâ zahîr... Et-vahidul-Ahad. El-Ferdüssamed. Ellezi lem yelid velem yûled velem yekûn lehû küfüven ahad.*

O, (ALLAH) seminleşecek bir cisim (Çok değerlipahaha biçilen), Güzel/eşecek bir cevher, Noksanlaşacak bir araz değildir... O'nun veziri, mülkünde ortağı da YOK'turL Yaratmış olduğu şeylere benzemekten tamamen münezzeh ve müberrâdır... O,nun hiç benzeri de YOK'turL. Hakkiyle duyan, tam mânasiyle gören de O'dur.

Şehâdet ederim ki, Muhammed, O'nun kulu ve Resulüdür, Sevgilisi ve dostudur. Mahlûkatın en iyisi ve hayırlı-sıdır... O'nu hidâyet ve bütün dinlere üstün gelecek bir dinle göndermiştir... Müşrikler istemese de...

ALLAH'IM!.. Tertemiz bir soydan gelen; ismi ismine, cismi cismine mahkûn, yanında medfûn olan O müşfik halîfe ve yüce İmâm Ebû Bekr es-Sıddîk'dan razı ol!

Emeli kasır (Dünya sevgisi az), ameli kesfr (İbâdetleri çok), korku bilmeyen, şiddet anında sarsılmayan, verdiği hükümler kitabın nassına muvafık olan, yüce İmâm Ebû Hafs Ömer bin El-Hattâb'dan da razı ol!

Ceyş'ül-Usre'yi teçhiz eden «On»'un onuncusu olan, îmânı (göğsünde) sımsıkı bağlayan, Kur'ân'ı âdabına riâyet ederek okuyan, şehidlerin efdafi, mutlu kişilerin en şereflisi, Rahmanın meleklerinin haya duyduğu, iki nurun sahibi Osman bin Affan'dan da razı ol!..

Kahraman, Betûl'un zevci, Resulün amcazadesi Allah'ın kılına, kapıyı çekip koparan (Hayber kapısını çekmiş koparmıştır) orduları dize getiren, din 'in imâmı, âlimi; şeriatın hâkimi, acâyib kerametlerin izhâr edicisi el-İmâm ebil-Hüseyin ebî Talib oğlu Ali'den de razı ol!..

İki şehid torun Hasan ve Hüseyin'den de razı ol!..

İki şerefli amca olan Hamza ve Abbas'dan da razı ol!

Ensâr ve muhâciriynden de kıyamete kadar onların yolundan gidecek olanlardan da razı ve hoşnut ol!..

ALLAH'ım İmâmı (Halîfeyi) de, milleti de ıslah et! İyilik hususunda kalplerini telif eyle! Birbirlerine zararları do-kunacaksa lütfunla onu da önle!

ALLAH'ım! İç yüzlerimize, gizli işlerimize ancak sen vakıfsın. Onu da düzelt! Günahlarımızı da senden iyi bilen yok, onları da afv eyle! Ayıplarımıza senden daha iyi kim vakıf olabilir?.. Şu halde ayıplarımızı da ört! Hacetlerimizi de biliyorsun, onları da ihsan et Yarabbî!

Yasak ettiğin yol ve işlerde bizleri sülük ettirme! Rızân olmayan işlerden bizleri men eyle! Kendine itaat etmekle bizleri izzet ve şeref sahibi yap! Mâsiyet

deryalarında bizleri zelîl kılma!

Senden başkasından ilgimizi kes! Bizleri, senden uzaklaştıracak şeylerden de uzaklaştır!.. Bize zikrini, şükrünü ve ibâdetlerinin güzelini ilham et!...»

Böyle konuştuktan sonra parmağı ile yüzüne doğru işaret ederek şöyle derdi:

— «Lâ ilahe illallah mâ şâellâhû kâne vemâ lem yese' lem yekûn...

ALLAH birdir, O'ndan başka tanrı yoktur. Dilediği olur, dilemediği olmaz. Lâ kuvvete illâ billâhil Aliyyilazim... (Kuvvet ancak yüce ve büyük olan Allah'la elde edilir...)

ALLAH'ım bizleri gaflette bırakma! Bizi aniden alma!

Ey Rabbimiz! Şayet unutur veya hatâ edersek bizleri muâhaze etme!

Ey Rabbimiz! Takat getiremiyeceğimiz şeyi de bizlere tahmil eyleme!

Bizi afv et! Günahlarımızı mağfiret et! Bize acı! Sen bizim Mevlâmızsın! Öyleyse kâfirler güruhuna karşı bizlere yardım et!..»

Meclisinden imânı noksan veya tevbesini bozan biri kalkıp gitmek istediği zaman ona hitaben derler ki:

— «Ey Fülan sana seslendik, cevab vermedin! Seni kötü yoldan alıkoyduk, bir türlü vazgeçmedin.

Seni hızlandırmak istedik, en ufak bir gayret göstermedin!

Seni ne kadar tevbih ettiysek utanmak bilmedin! Ne kadar seni açmak istedik, bir türlü açılmadın.

Belki yola gelirsin diye günlerce, aylarca sana mühlet verdik, hiç ayılmadın!

Yıllarca sana teşbirâtta bulunduk. Hiç aldırmadın. Biri-sana tebşirâtta bulundukça sen durmadan uzaklaştım

Ey Fülan! Bundan sonra; yâni bizlere bir daha kötülükler avdet etmeyeceğine dâir söz verdikten sonra, bir daha dönersen (karışmam...)

İşte şimdi biz, ALLAH'ın emirlerine sımsıkı sarılman için seni uyarmış bulunuyoruz...

Ne biliyorsun, belki seninle alâkamız fazla devam etmez!..

Ya seni red edersek, huzurumuzdan tard edersek ya da seni istemezsek, mazeretlerini kabul etmezsek, ya da seni adam yerine koymazsak, yahut belini kırarsak, huzurumuzdan kovulduktan sonra seni bir daha kabul etmezsek hâlin nice olur?..

Unuttun mu, bize korku içinde geldiğini? Kapımıza boyun eğerek sığındığım? Bir de bizden yüz çevirip kaçmak istiyorsun ha!..

Bizi sevdiğini iddia eden kimse nasıl olur da bütün varlığını bize veremiyor, hayret doğrusu.

Bize yakınlık bulan, yada ünsîyet şarabımızdan/bir yudum içen kişi, nasıl olur da topluluğumuzdan ayrılabilir, hayret doğrusu!..

Ey Fülan! Eğer sözünde özünde sadık olsaydın, bize muvafık olurdun; bizleri gerçekten sevseydin, bize muhalif olmazdın! Ahbabımızdan olsaydın, kapımızdan ayrılmazdın... Manevî işkencelerimize razı olurdun! Hâttâ onlardan

zevk alırdın...

Ey Fülan! Keşke yaratılmasaydın! Mâaem ki yaratıldın, öyleyse neden ve niçin yaratılmış olduğunu bilmen gerek...

Ey uykuda olan kişi! Uyan! Gözlerini aç! Önüne bak! Başına azab askerleri üşüşmüş... Kerim ve ziyadesiyle bağışlayanın lutfu olmasaydı sen şüphesiz o âzâbı hak edecektin!...

Ey Zail!.. Ey Yolcu!.. Ey GöçücüL.

Hazırlan, yolculuk hazırlıklarım yap! Benden tek bir kelime duyman için tam bin sene yolculuk yap!

Ey kardeşim! ALLAH aşkına hayatın uzun sürmesine, malın çok ve insanlar arasındaki mevkiinin yüksek olmasına sakın aldanma!.

Çünkü gece ile gündüzün birbirini takip etmesinde çok acayip şeyler, akılları durduracak hâdiseler vardır...

Senden önce dünya nicelerini yutmuştur ve zehirle-mistir!..

Şimdi yine kılınanı çekmiş sana hücum etmek üzere!.. Pusu kurmuş vurmak istiyor seni, dikkatli ol! Sen de kendine siper bul! Çünkü o, son derece gaddar ve hilebazdır!

Fırsat buldu mu hiç dinlemez, enseler seni! Senden önce nicelerini enselemiştir o!

Nicelerine önce ümit vermiş de, emrine muti, telkinlerine kulak verici, murad ve havasına uyucu kılmıştır!.. Kendine tam mânası ile zebûn ettikten sonra anîden enselemiştir onu. Ona sû-i kastler tertip edip fena halde perişan etmiştir. Yaş yerine kan ağlatmıştır...

Çünkü diriliş gününe kadar onu, kabrinin derinliklerinde kıpırdatmazcasına haps etmiştir!..

Salih amel hakkında şöyle demişlerdir:

«Her kim Mevtasın sıdk ve takva ile çalışırlarsa, sabah akşam ondan başkasını aramaz...

Ey Cemâat! Sizin için olmayana çağırmayın!.. ALLAH'ın birliğini tanıyın! O'na asla şerik koşmayın!..

Kader oklarının sizleri öldürmesinden korkun ve sakının! Her kimin telefi Allah için olursa, Allah da onun mutlaka karşnlığını verir...

Şunu da iyice bilin ki sizleri avucunda döndüren kaza ve kader ceryanındasınız!

Şüphe yok ki, nefis düzelmedikçe kalb düzelmez... Nefis yıllarca kehf ehlinin kapısında bekleyen köpek gibi olmadıkça ruh yükselmez...

Çalış da:

— «Ey itmi'nâna eren nefis sen Rabbinden Rabbin de senden razı olarak, Rabbine dön artık!» (Fecr süresi, âyet:27-28) hitabına mazhar ol!..

Bir de bu hitaba muhâtab oldun mu artık korkma!

Kalb huzura girmiş Rabbin basıklarına kâbe olmuştur...

Rab ona görünüp keşf ihsan eder, maddî ve süfli engeller gider; gerçek

hüviyeti verilir.

Yüce Makamdan şu tatlı sesi duyar:

— «Ey kulum; gerçek kulum, sen benimsin, ben de senin!..»

Onunla sohbeti uzadıkça artık onun dostu oluverir. Yeryüzünde mahlûkatma onun vekili olmuş olur, sırlarının da emîni olur.

Boğulanları kurtarmak için onu denize; sapıtanlara hidayet etmek için karaya gönderir.

Bir ölünün yanından geçtiği zaman (ALLAH'ın izni ile) onu diriltir, bir âsiye rastladığı zaman ona öğüt verir, Allah'tan uzaklaşan birini gördüğünde de onu yaklaştırır...

Bedbaht birini gördüğünde derhal onu mutlu eder...

Velînin derecesi kutubdan (ebdâl) sonra gelir, Nebinin derecesi Resulün derecesinden sonra gelir...

Velîler sabahlara kadar nöbet tutan sultânın adamları gibidir, uyumazlar gece onlarındır...

Gündüz de takarrup yolunu ararlar...

EY OĞUL!.. Rüyanı sakın kardeşlerine anlatma!..

Fena hakkında Şeyh **Abdülkâdîr** şöyle der: EY OĞUL!..

— «Halkdan ALLAH'ın hükmü ile, hevâ ve hevesinden ALLAH'ın emri ile, iradenden ALLAH'ın fiili ile yok ol! İşte o zaman ALLAH'ın ilmine bir kab olmaya yararsın.

ALLAH'ın mahlûkatından yok olmanın alâmeti; onlardan uzaklaşıp, ellerindeki nimet ve servetten ümidini kes-mendir...

Kendinden ve heva-hevesinden yok olmanın alâmeti; menfaat talebinde ve zararların definde sebep aramayı terk etmendir...

Kımıldadığında kendin için kımıldanma, dayandığında nefsin için dayanma, savunduğunda kendin için savunma, nefsin için nefes alma!..

Bunların hepsini ALLAH için yap!

İşte o zaman ALLAH'da senin koruyucun olur.

EY OĞUL!..

İradenden yok olmanın alâmeti, kendi iradeni ALLAH'ın iradesiyle bir tutmamandır. Kendini tam manasıyla onun emrine salıvermendir.

EY OĞUL!..

Başına ne gelirse O'ndan geldiğini bilip şikâyet etmemelisin; azaların sakin, gönlün sakin, için rahat olmalısın...

Çünkü kudret parmağı seni istediği gibi oynatır, evirir çevirir... İşte o zaman ezel lisanı seni çağırır. Mülkün Rabbi sana öğretir, kendi nururdan sana paha biçilmez elbiseler giydirir, seni Ülül Hm derecesinde olanların yanına yükseltir. Böylelikle kendini ALLAH'ın iradesinin dışında görmemiş olursun. Kerametleri izhar etmeğe başlarsın...

Aslında olanları her ne kadar zahiren sen yapmış olursan da onlar ALLAH'ın emri, hükmü ve iradesi ile olmaktadır...

İşte bu, yeniden bir canlanıştır. Dirilişţir...

Kendinde taşıyamıyacağın bir irade görürsen işte o zaman kavuşma hasıl olur, işte fena da budur.

Artık; Sen YOK olursun, ALLAH her zamanki gibi baki olur. Mahlûkatı yaratmazdan evvel nasıl baki ise yine öylece bakidir...

Olan sana olur. Binaenaleyh sen, halktan ölürsen sana (ALLAH rahmet eylesin!) derler... o zaman ALLAH sana can verir. Öyle ki can ki artık ondan sonra o can için ölmek yoktur...

İşte o zaman;

Bir daha muhtaç olmamasıya zengin,

Bir daha cahil olmamasıya âlim,

Bir daha korkmamasıya emin,

Bir daha bedbaht olmamasıya mutlu,

Bir daha zelil olmamasıya aziz olursun.

Daim yaklaşırsın, uzaklaşmazsın!..

Daim saygı görür, horlanmazsın!..

Daim temiz kalır, kirlenmezsin!..»

EYOĞUL!..

«Daima ve her işinde Hakk Teâiâ (c.c.)'ye teslim oi!..

O'nun emirlerine noksansız uy!..

Takvayı hayatında kendini şiar edin!..

Şeriat sınırına uymağa ve onu aşmamağa gayret sar-fet!..

Allah'ın kitabını ve sünnet-i sen iyeyi asla ihmal etme!..

Dâima tarikat arkadaşlarının kederlerini yüklen, onlara yardımcı ol!..

Elinde oldukça nimetleri dağıt!.. Şeyhlere hürmet et!.. Dindaşlarınla iyi geçin!.. Fakrın hakikatına uy!..

Senin gibi kul olan insanlara değil, hepsinin yaratıcısı olan yüce Mevlâ'ya ihtiyacını belirt!..

Halk'tan değil, HAK'dan iste!..

Bil ki! Tasavvuf şu sekiz meziyet ve erdemle tahakkuk eder:

1 - Cömert olmak,

2 - Kadere ve Allah'ın takdirine razı olmak,

3 - Sabrı kendine şiar etmek,

4 - İşaret,

5 - Gurbet,

6 - Sof (kıl elbise) giymek, (Gösterişli elbise giyme..)

7 - Seyahat,

8 - Fakîr.........»(*)

Şunu iyi bilesin ki!.. Fakîr, hiç bir şeyi olmayan kimse değildir. Gerçek fakir, kendisine KÜN«OL» emri verilen ALLAH dostudur.

Cömertlikte İbrahim (a.s.),

Rıza**'da **İshâk (a.s.),

Sabır**'da **Eyyüb (a.s.),

İşâret**'de **Zekeriya (a.s.),

Gurbet**'de **Yusuf (a.s.),

Sevâhat**'de **İsâ (a.s.),

Fakır'da iki cihan serveri Hazreti Muhammed Mustafa (s.a.v.) örnek al !..

Bu konuda aşağıdaki mısralarla kitabımızı süsleyeceğiz:

«Gam çekmede Yakup ol!..

Sabretmede Eyyüp o İL.

Yusuf gibi mahbub ol!..

Ken'ana erem dersen.»

Ve yine Resûl-i Kibriya (s.a.v.)'in kendine düstur edindiği;

— «ALLAH'ın ahlakıyla ahlâklarımız !..»

Hikmetlerine bütün mü'minlerin erişmeğe can attıkları bir düstur olmalıdır...

— «Fakirlere itibar et, zenginlere karşı vakarını koru.» Gavsü'l-âzâm'ın bu sözlerinde şu hadîsi şerîfe işaret buyurul-maktadır:

— «Kibir, aslında kötüdür. Fakat kibirli olana, kibir yerinde bir harekettir.»

Ey OĞUL!..

Doğruluk ve kâlb temizliğinden ayrılmamalısın. Eğer bu ikisi olmazsa hiç bir insan ALLAH'a yaklaşamaz!

Ey OĞULL

Kalbinin taşına, Musa (a. s.)'in ihlâs asasını vurursan şüphe yok ki ondan hikmet pınarları fışkırır. Arif de ihlâs kanadları ile kevnin karanlıklarından Nûr'ül kuds aydınlığına uçar ve bu mutlu uçuştan sonra Mak'ad-ı Sıdk bahçesinin gölgeliğine tam bir emniyet ve selâmet içinde inişini yapar...

Ey OĞUL!..

Yakın nuru, kulun kalbinde parıldar parıldamaz o anda bütün velîlerin nuru orada belirir Melekût-i A'lâda melekler onun ismini yad ederler, kıyamette de huzura sadıklarla beraber çıkar...

Ey OĞUL!..

Nefislerinin şehvetlerinden kaçınmak kişinin kalbinde tevhîd nurunu,

---

* Fakîr=Fakr: Tasavvuf Istılahı olarak manevi yokluğu ifâde eder. Mevhum ve nazari varlığı fânî kılan kimse fakre ermiş olur. Kul'un kendi nefsinden ve kendisine nisbet edilen şeylerden vazgeçmesi ve bu halde olan kimseye verilen isim. (Mütercim)

gönlünde arifler şevkini husule getirir. Visalden başka hiçbir şeyden lezzet almaz olur...

Ey OĞUL!..

ALLAH yolunda ancak doğruluk azığı ile yürünebilir. ALLAH'ın huzuruna her türlü gösterişleri ve kalıpları tahrip etmeden varılamaz. Dünya orucu tutmadıkça (Dünyadan kişi kendini koparmadıkça) ahirette müşahedeşarabıyla oruç açılamaz!

Ey OĞUL!..

ALLAH'a bir bakış, mâsivayı (Allah'ın gayrı bütün varlıkları ve dünyaları) terk etmeğe değer... Bir an bile onun cemalini görmen, ekvandan (varlıklardan) sıyrılmana değer...

Ey OĞUL!..

Nefis beşerî kirlerden arınınca ilâhi emirlere imtisalde güçlük çekmez... Arifin aklı parlamağa başlayınca, sırrına halikının nurları dalga dalga olur...

Ey OĞUL!..

Velîler Hazreti Sultan'm havas kişileridir. Arifler melikin meclisinin (velîlerin tattığı baldan mahrum olan) nadimlerdir.

Ey OĞUL!..

Yiğitlerin akıl gözleri dünyaya bakmaz, onun geçici ve aldatıcı cazibelerine aldanmaz... Sevgilinin;

«Dünya hayatı aldatıcı metadan başka bir şey değildir» (İmran sûresi, âyet: 185) âyeti celîlenin sırrına erer...

Ey OĞUL!..

Dünya lezzetlerini kim sık sık tadarsa, şeytan kalblere girer, şehvet pencerelerinden göğe iner, dünyayı taleb etmek için kulu kandırır. Ne mutlu aklının gaflet uykusundan uyanan, Mevtasına takarrub etmek gayesi ile haline safvet veren, en süratli hesab görene bir an evvel kavuşmak için acele eden, âhirete koşmak için kollarını sıvayan ve nefsini sık sık hesaba çeken kişilere!..

Şuna hiç şüphe yok ki, dünya geçici bir uğrak... Âhiret ise, ebedi ve çetin bir duraktır...

Sonra şu beyiti söyledi:

«Biz sadık olunca aramızda perdeler kalktı.

Doğru söz olmasaydı perdeler kalkmazdı!..»

Cenâb-ı HAKK'ı tenzih ederken şöyle derlerdi:

«Rabbimiz Allah'tır. O'na kimse eş olamaz. Her şeyden âlidir. Muteaiidir. Mahlûkatı kudreti ile yaratan, bütün işleri hikmeti ile takdir eden, ilmi herşeyi kuşatan O'dur!

Kelimesi noksansız tamam olmuştur. Rahmeti her şeye şamil olmuştur. O'ndan başka ilah yoktur! O'ndan yüz çevirenler yalan söylemiştir...

Kim ona bir eş iddia edebilir, kim onun bir benzerini bulabilir?

ALLAH'ı bu gibi şeylerden ve hususlardan, mahlûkatı-nın adedince, nefsinin hoşnutluğunca, arşının ağırlığınca, sözlerinin adedince, ilminin müntehasınca,

dileyip yarattığı varlıkların sayısınca tenzih ederim. Gaibi bilen de, hazırı bilen de O'dur!

Melik, Kuddûs, Aziz, Hâkim de O'dur!

Birdir TEK'tir; kimseye, hiç bir şeye ihtiyacı YOK'tur. Doğmadı, doğrulmadı. Hiç kimse O'nun dengi de olmamıştır. Hiç bir şey onun benzeri değildir. Hakkıyle duyan, kemaliyle gören de O'dur! Benzeri YOK, eşi YOK, yardımcısı YOK, hamisi YOK, şeriki ve naziri YOK, veziri YOK, müşiri YOKtur.

Genişleyecek büyüyecek bir cisim, güzel/eşecek bir cevher, fenaya mahkûm bir araz, parçalara bölünecek bir terkip, temsil edilecek âlet, şekillendirilecek telif değildir.

Muhayyel bir mahiyet de değildir ki, tahdit edilebilsin... Tabiatlerden hiç bir tabiat, tâli'lerden hiç bir tâli' de değildir. Zahir olacak bir karanlık parıldayacak bir nur da değildir.

Dokunmadan eşyayı ilmiyle kuşatır, dokunmaksızın her şeye muttalidir. Kahirdir, Hâkimdir, Mabuttur, ölmez bir diridir...

Sonu olmayan Ezelîdir, Hâkim, Âdil, Kadir, Rahim, Gafur, Satır, Hâlık, Fâtır da ancak O'dur! Melekutü ebedî, ceberrutu süreklidir. Daima kâimdir, asla uyumaz! Azizdir, kimse onu zelîl edemez!

En güzel isimler, en yüce sıfatlar O'nundur! O bir me-sel-i A'lâ Ceddi Ebka'dır. O'nu vehimler tasavvur, akıllar tefehhüm edemez...

Kıyasla idrak, insanlarla temsil edilemez. Akıllar O'nu şekillendiremez, zihinler onu tahdit edemez!..

Yaratmış olduğu, meydana getirmiş bulunduğu varlıklara benzemekten tamamen münezzeh ve müberradır!

İnsanları soyan, herkesin kazandığı amele nazır olan da O'dur. Kendilerini tam manasıyla sayıp yarattığı varlıklar kıyamette O'na ferd ferd geleceklerdir!

Yedirir yedirilmez; rızıklandırır, rızıklandırılmaz; kurtarır kendisinin kurtarılmağa ihtiyacı olmaz... O yaratıklarını bir menfaat elde etmek veya bir zararı defetmek için yaratmamıştır. Veyahut onları herhangi bir sebepten, ya da hadis olan bir düşünceden dolayı yaratmamıştır...

Bilâkis varlıkları hâdisattan tamamen mücerred bir irade ile yaratmıştır!.. Zülarşil-Mecid O'dur. Dilediğini tam mânasiyle yapan yine O'dur!

Her şeyi yaratmağa, zararları izale etmeğe, varlıkları evirip çevirmeğe, şikâyetleri bertaraf etmeğe, varlıkları bir halden diğer bir hale tahvil etmeğe gücü yeten hiç şüphe yok ki O'dur! Her gün O, bir icradadır. Takdir ettiğini tayin ettiği ana kadar sevk ve idare eder...

Varlıkları tedbir ve tedvir etmek hususunda hiç bir yardımcısı yoktur. O, vardır... Varlığı da kendindendir! Varlığının evveli olmadığı gibi âhiri de yoktur! Gaybı bilen O'dur. Muhdes (sonradan yaratılmış) değildir.

Sonsuz kudrete sahiptir. Kâinatı, başı ve sonu olmayan bir irade ile tedvir edere... İradesinde noksanlık yoktur. Hafızdır unutmaz, Kayyumdur yanılmaz, Rakibtir gafil olmaz... Halimdir acele etmez... İhmal etmez, istediği zaman ceza vermeğe kadirdir...

Kullarının kimine kısar, kimine saçar, kiminden hoşnut olur, kimine gâzabe gelir. Onlara mağfiret eder, merhamet eder. Mahlûkatını var o yok ettiğinden kadir

denmeğe hak kazanmıştır.

Onları kusursuz ve en güzel bir nizam içinde yarattığından RAB demeğe lâyık olmuştur. Kullarının ef'alini, onlardan arzuladığı şeyin muktezasına göre icra ettiğinden Âlim demeğe lâyık olmuştur.

Hiç kimse O'na benzeyemez. Temsil edilemez, şekil-lendirilemez; Zâtın sıfatına hiç bir zat hiç bir sıfat benzemez!.. Bunun için O'nun benzerinin benzeri bile yoktur ve Semî ve Basîrdir. Her şey O'nunla vardır.

Varlığı evvel ve ebedîdir. Her canlı O'nunla canlıdır. O'nun azameti karşısında zihinler durur; fikirler işlemez; aczini anlar, tenzih ve tevhidden başka bir imkân göremez. İnsanlar ve bütün varlıklar O'nun birliğini haykırmak için cûşa gelir.

Kibriyasının karşısında en olgun akıllara durgunluk gelir...

O'nun zâtının kühnünü hiç bir akıl idrak edemez. Eha-diyetinin hakikatini idrakten gözler kamaşır, göremez...

O'nda öyle bir heybet var ki bütün illetleri öldürür. Öyle bir infirad (teklik) var ki bütün teaddüdü yok eder.

O, öyle bir varlıktır ki, tarif ve tahdid edilemez! O celâldir, keyfiyeti bertaraf eder; Kemâldir, benzerliği iskat eder. O'nun bütün varlıkları ihata eden bir kudreti vardır... Yüceliğe sahiptir. Hiç bir yücelik O'nunkine eş olamaz.

O'nun ilmi; göklerde, yerlerde, bunların aralarında; yerin altında, denizlerin dibinde ne varsa hepsini kuşatır. Her kılın çıktığı, ağacın bittiği, her yaprağın düştüğü yeri bilen de O'dur!

Taşların kumların sayısını; dağların ağırlıklarını, denizlerin ölçülerini, kulların amellerini, eserlerini; nefeslerinin sayılarını bilen hiç şüphe yok ki O'dur!

O, mekândan münezzehtir. İlmi her yeri, her şeyi kapsar.

Öyle ise birfiğinin tasdik edelim...

Varlığının önü, bekâsının sonu olmadığına ikrar getirelim...

Ebediliğinde şekillendirme misallendirmenin yeri yoktur...

Mahlûkata kendini; sırf birliğini kabul, var olduğunu ispat etmek için, sıfatıyla tanıtmıştır.

Varlığına dil ile ikrar, kalb ile tasdik ederek i lm-i yakınla inanırız. Yoksa künhünü (Zât'ını) idrâkte akıl takat getiremez...

Vehmin anlattığı, fehmin açıklamağa çalıştığı, aklın ha-yallendirdiği, zihnin tasavvur ettiği her ne varsa: ALLAH'ın azameti, celâl ve kibriyası onun hilaf madır...

Evveli de, Âhiri de; Zahiri de, Bâtını da ve her şeyi tam bir şekilde bilen de O'dur!..»

* * *

TÂCÜL-EVLİYÂNIN İNSANOĞLUNUN YARADILIŞI HAKKINDAKİ FİKİRLERİ

Ey OĞUL!..

— «Şu insanın yaradılışındaki hikmeti düşündünüz mü?.. Ne kadar akıllara hayret verici bir şeydir o!

Heva ve hevesine uymadığı zaman, bir melek nefsinin çirkin arzularını yendiğinde derin mânalar taşıyan bir letafet menbaı, gaybî sırların gariblerini içinde bulunduran bir hazine; kâh nur, kâh zulmetle dolu acayip bir kab; Ruh gelininin içinde süslenerek gizlendiği bir saraydır...

Onun, gayb ve hazırdakileri ilen ulu varlığın en büyük eseri olduğunu, akıl canlı bir biçimde göstermektedir...

O varlık denizlerindeki ilim gemilerinde barınan ruh incileri ile heykel sedeflerini bariz bir şekilde taşımaktadır...

O, ruh sayesinde mücahede sahalarına yürüdü. İşte orada akıl sultanı, nefis sultanının tam karşısında hücuma hazır bir vaziyette durdu.

Göğsünün tam ortasında karşılaştılar, kıyasıya döğüşmeye başladılar. Nefis heva sultanını en kıymetli askerlerindendir. Ruh da akıl sultanının askerlerinden en ileri gelenidir.

Orada bir ses:

— «Ey Allah ordusu! Ey Hak gönüllüleri, hazırlanın!..»

derken;

Başka bir ses:

— «Ey heva askerleri, haydi ne duruyorsunuz, ileri atılsanıza!.. Neden korkuyorsunuz!» der...

Böylece herkes tuttuğu tarafın galip gelmesi için çalışır, herkes hasmının sırtını yere sermek için gayret sarf eder.

Zafer Hak yolunda olanlarındır. Çünkü Hak kimle beraber olursa o muhakkak galip gelir ve Hak makam-ı Sıdka ulaştırıncaya kadar onunla olur.

İşte bu, ALLAH'ın velîsine karşı olan Hüsn-ü nazarının müsbet bir sonucudur!..»

Ey OĞUL!..

Madem ki akıl, büyük saadet yolunda seni yalnız bırakmıyor, öyleyse ona uy! Nefsin ve hevaden ayrıl!..

Akılları hayrette bırakan, yukarıda arz ettiğim mücadeleyi kendi gözümle müşahede ettim...

Şunu da iyi bil ki, ruh semavî ve gaybîdir... Nefis türabı ve arzıdır (Yani yerdeki toprakla ilişkisi vardır.)

Lâtif kuş, inayet kanadını açarak baş döndürücü bir yerde ulviyet ağacına uçup kondu ve kurbiyet dalında yuva yaptı. İştiyak ve vuslat dili ile ötmeğe başladı. Ünsiyet arkadaşı aradı. Hakikat cevherlerini marifet sahalarından topladı. O baş döndürücü yer karanlıklar içinde kaldı. Kalıp ve şekiller yok olunca kâlb sırları meydana çıktı.

Evet o, kalbine bir nazar eylerse, onu (aklını) Makam-ı arşında ikâme eder, ona ilim hakikatlarmı bahş eder, marifet sırlarının bekçileri yapar...

İşte o zaman aklınla ezel cemâlini görür, hadis sıfatıyla nitelenen her şeyden yüz çevirirsin...

Sırrın basiretiyle, kurbiyet aynasında Melekût âleminin insanlarım seyr edersin!..

Yüce himmet ve gidişatının gözünde hakikat emarelerini gösteren keşf meclisinde, fütuhat gelinleri raks etmeğe başlar...

Ey dağınık akıllar ne duruyorsunuz? Haydi toparlanın da, safî fikirleri karanlık dehlizlerden kurtaracak yiğitlerin şahlanan atlarını eğerleyin, hazırlayın!..

Marifet ve inayet erbabının delilleri, kişinin benliğine çekilmiş olan şüphe ve tereddüt perdelerini aralar...

Şayet bu deliller kâfi gelmezse, ona katılan sağlam bir irade, Hakkın elinde bâtılın fikirlerini bir daha dirilmemesiye boğar...»

* * *

BURHAN-UL ESFİYÂ NIN FIKIH HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ

EY OĞUL!..

«Fıkıh öğren, sonra ALLAH'ın kulundan ayrıl! Çünkü O, ıslahtan ziyade ifsah eder kişiyi... Rabbinin şeriat kandilini beraberinden ayırma!

Bildiği ile amel eden kişiye ALLAH bilmediğini de öğretir.

Sebeblerden seni meşgul edecek şeylerden alâkanı kes!

Sevdiklerinden ve halktan sırf onun için ayrıl!

Kalbini, şehvet teklif ve telkin eden hususlardan uzak tut!

Zühd ve takva yollarını seç! Edeb ve hüsn-ü ahlâk şiarın olsun.

O'ndan başkasından ayrıl, ağyar ve esbaba kulak asma ki, kandilin sönüverir.

Kırk sabah halisane Rabbine ibadet edersen kalbinden diline doğru akıp giden hikmet pınarları fışkırır...

İşte o anda Hakkın ateşinin yanmakta olduğunu görürsün!

Musa (a.s.)'ı hatırla!

Kalbinin ağacından nasıl bir ateş görmüştü de nefsine, hevasına, şeytanın kötü temayülüne ve diğer bütün esbaba:

— «Durun, ben bir ateş gördüm!» *diye haykırmıştı... Ve onun kalbine bir nida gelmişti:*

— *«Ben senin Rabbinim, yalnız bana ibadet et! Benden başkası ile sakın ilgilenme! Beni tanı, benden başkasını tanıma! Benimle ilgi kur, benden başkasından kopuver! Beni iste, benden başkasından yüz çevir! İlmime, kurbuma, mülküme ve saltanatıma yaklaşsana ne duyuyorsun?» denmişti.*

Kavuşma husule gelince, olan oldu. Kuluna vahy edeceğini vahy etti de

perdeler ortadan kalktı. Bulanıklıklar duruldu...

Eltaf-ı Ilâhıyeye mazhar oldu ve kendisine şöyle bir hi-tab geldi:

Haydi Firavn'a** (Tevhide davet etmek için) **git!

Ey kalb; nefse, şeytana, hevaya git de onları ıslâh et!

Onları benim yoluma sokmağa çalış!

Onlara de:

Bana uyun da sizi en doğru yola sevk edeyim...

Sonra ilgilen, sonra ilgini kes, yine ilgilen, yine kes!

Sonra yine ilgilen!»

* * *

BURHÂN-UL ESFİYÂ'NIN VERA' (ALLAH'TAN KORKMAK) HAKKINDA BUYURDUKLARI

Vera' (*) hakkında şöyle buyurmuşlardır:

EY OĞUL!..

«Vera' şeriatın izni olmadan herşeye çekingen durmak, onu işlemekten ictinab etmektir.

Eğer kişi şeriatta bir yolunu bulur, onu işlemek ve almak için bir cevaz işareti elde ederse o zaman onu işler ve alır; aksi halde kaçınır...

Vera üç derecedir:

1- Avâm'ın verai... Bu haram ve şüpheli şeylerden uzaklaşmaktır.

2- Havas'ın verai... Bu da nefis için olan her şeyden hevaî arzuları kamçılayan her şehvetten uzak durmaktır...

3- Havas el-Havâs'ın verai... Kalbin ilgilendiği her şeyi terk etmektir.

Vera' ayrıca ikiye ayrılır:

1- Zahiri vera'dır, bu yalnız Allah için hareket etmektir.

2- Bâtınî vera'dır ki, bu da kalbe Allah'tan başkasını sokmamaktır.

Vera'nın bu ince noktaları ile ilgilenmeyen, nefis ihsanları elde edemez.

Mantıkta vera' çok şiddetlidir. Riyasette zühd ondan daha güçtür!

Zühd Vera'ın başlangıcı sayılabilir: kanaatin hoşnut olmak için basamak sayılması gibi...

Yeme ve giyme hususunda Vera'ın kaideleri:

Takvaya eren kimselerin yemeği, Hakk'ın ve halkın rızasına uygun olan

---

* Vera': Takvanın ileri derecesi, Bilmediği ve şübhe ettiğini öğrenip iyiye ve doğruya göre hareket edip bütün günâhlardan çekinme haleti ruhiyesi. (Osman. Türkçe lügat S. 1044)

gıdalardan meydana gelir...

Velînin yemeğine gelince, bunda irade mevzu bahis değildir. Bilâkis o, Allah'ın fazlı ve ihsanıdır...

Birinci vasfı tahakkuk ettiremeyen, ondan sonra gelecek asla ulaşamaz!..

Mutlak helâl olan gıda, Allah'ın isyanından uzak olan ve kişiye Allah'ı unutturmayan gıdadır.

Giyim hususunda insanlar üç çeşittir:

Peygamberlerin giydikleri elbise: Keten, pamuk ve yünlüden ibarettir ki bu tabiatiyle helâldir...

Velîlerin giydikleri elbise: Avreti örtecek ve zaruret bertaraf edecek kadar bir elbisedir. Çünkü bu elbise ile ancak nefislerin arzularını kırıp, gurur ve böbürlenme duygularını da bertaraf ederler.

Velî Abdalların giyeceği elbise: Aşırı gitmemek şartı ile diledikleri şekildeki elbiselerdir. Bu gibi kişiler yüz dinar tutarında olan bir elbiseyi giyebilirler... Ancak Mevlânın rızasına aykırı düşmemesi gerekir.

Ver a' ancak on hasletle tamamlanır:

1- *Dili gıybetten alıkoymak... Cenâb-ı Hakk,*

«Bâzınız bâzınıza gıybet etmesin...» (Hucürât sûresi, âyet: 12) ***buyurmuştur.***

2- İnsanları alaya almaktan uzaklaşmak. ALLAH:

«Hiç bir kavim (diğer) bir kavmi alaya almasın (Hucürât sûresi, âyet: 11)**. belki** (alaya aldıkları) **kavim onlardan daha hayırlıdır...»** buyurur.

3- ***Gözünü harama bakmaktan alıkoymak.***

Çünkü ALLAH:

«Mü'minlere, gözlerini haramdan uzak tutmalarını söyle!» (Nur sûresi, âyet: 30) buyurmuştur.

4- ***Doğru söylemek. ALLAH:***

«Söylediğiniz zaman adaletten ayrılmayın!»(En'am sûresi, âyet: 152) ***buyurur.***

5- Minnet sadece Hûda'ya aittir. Kişi bunu bilmelidir. Zira ALLAH:

«Özellikle Allah sizleri imana hidayet ettiği için size mihmet eder» (Hucürât sûresi, âyet: 17) buyurmuştur.

6- ***Malını Hak yolunda harcamak, bâtıl yolda harcamamaktır. ALLAH:***

«O kimseler ki; infâk ettikleri zaman israf etmezler, fazla kısmazlar (yani masiyete harcamazlar.) **Taat yolunda harcamaktan da çekinmezler..»** (Furkan sûresi, âyet: 67) ***buyurmuştur.***

7- ***Kendi nefsine büyüklük ve böbürlenmek gibi hususları istememek. Çünkü ALLAH:***

«İşte o âhiret yurdu, yeryüzünde büyüklük ve fesadı istemeyenler içindir...» **(Kasas sûresi, âyet: 82)** ***buyurdu.***

8- ***Beş vakit namaza vakitlerinde devam etmek yani vakitlerinde kılmaktır. ALLAH:***

«Namazlara devam ediniz. Orta namaza da devam edin!» (Bakara sûresi, âyet: 238) ***buyurmuştur.***

9- ***Ehl-i Sünnet vel-cemaatin yolundan ayrılmayıp o yolda istikamette devam etmek... ALLAH:***

«Şüphesiz bu, benim dosdoğru yolumdur! Şu halde ona uyunuz!..» (En'am sûresi, âyet: 153) ***buyurmuştur.***

10- ***Zikre devam etmek. Çünkü ALLAH:***

«Ey iman edenler, Allah'ı çok zikr ediniz!..» (Ahzab sûresi, âyet: 41) buyurmuştur.

* * *

TÂCÜL-EVLİYANIN CEMAATİN SORULARINA VERMİŞ OLDUKLARI HİKMETLİ CEVAPLAR

Şeyh **ABDÜLKÂDİR**'e;

«İlham, Muhabbet, Aşk, Tevhîd, Tecrid, Marifet, Himmet, Hakîkat, Zikir, Şevk, Tevekkül, İnabe, Tevbe, Dünya, Tasavvuf, Taazzüz, Tekebbür, Şükür, Sabır, Güzel Ahlâk, Almak-Vermek, Sıdk, Fena, Beka, Rıza, İnayet, Vücud, Havf, Recâ, Haya, Müşahede, Kurb, Sekir, Korku, Fakir (Fakr), Hâl» hakkında müridleri sorular sordular...

Şeyh'de sırasıyla şöyle hikmetli cevaplar verdiler:

Şeyh **Abdülkâdîr**'e, **İlâhi ilhamlarla şeytanî ilhamlar**'ın ne olduğunu sorduklarında şu cevabı verdiler:

— Ey OĞUL!..

«İlâhî ilhamlar; istemekle gelmez, bir sebebden dolayı da gitmez... Belirli bir zamanda ve belirli bir şekilde de gelmez... Şeytanî ilhamlar ise; bunun tamamen aksinedir...»

*

— Pekâlâ, bize **MUHABBETİN** ne olduğunu söyler misiniz? denince cevab verdiler:

— Ey OĞUL!..

«Sevgiliden kalblere düşen hararetli ve ateşli kımıldamalardır. Bu halde olan kişinin gözüne dünya, yüzük halkası kadar küçük görünür. Veyahut dünya bir matem toplantısı kadar bir şeydir onun nazarında...

AŞK*; ayılmak bilmeyen bir sarhoşluktur...*

O, gizli ve alenî her yerde sevgiliye kayıtsız şartsız ihlâsla bağlanmaktır...

Âşıklar birer sarhoşturlar: Sevgililerini görmedikçe ayıla-mazlar.

Onlar birer hastadırlar. Sevgililerine kavuşmadıkça, onlarla ihtîlat etmedikçe iyileşemezler...

Şaşkındırlar. Mevtalarını görmedikçe yalnızlıklarını gideremezler. Onu ağızlarından düşürmez, ondan başka çağıranlarına da cevab veremezler...

Hale uygun bir beyit:

«Gözü dünya mı görür âşıkı Didar olanın...»

Bu hususta Leylâ'nın Mecnun'u der ki:

— «Leylâ'yı sevdiğim için, kardeşim, amcazadem, dayızadem ve dayım, hepsi evet hepsi beni kınamışlardır... (Fakat ben hiç birinin sözüne aldırmadım...)»

Diğer beyitleri malûm... Burada zikrine hacet yoktur...

Sonra Şeyh bu mânada şu beyitleri irâd buyurdular:

«Medyen kuyusundan su içmek için gelince;

Şarıl şarıl akan pınarın yanında,

Misafirperver bir mahalleye inmiştik.

Evleri son derece güzel ve mukaddesti.

Uzaktan içimizi çarpan bir ateş parladı.

Onun üstünde;

Kendisi yanıp tutuşarak sevdiğimiz kimseyi gördük...

Bize su verdi, bize can verdi.

Ruhlarımızı dipdiri kıldı...

Afv ve mağfiret karışımı olan idilinin şarabıyla bizleri sermesi etti.

Ondan ihlâs sahihlerinden başkasını sulamamasına dair kati bir söz alınmıştı.

Ona kalblerimiz daha sağlamlaşsın diye takvadan karıştırdık...

Takva karışmış şarabı içene ne mutlu!

Bütün gayemiz vecdimizin devam etmesi idi.

Sarhoşluktan etekleri sürüklüyorduk da haberimiz yok idi.

İçtikçe içtik... düştük, kanımız mubah görüldü...

Kişi âşık olduğu sırdan dolayı öldürülür mü hiç...

Hürlerde sır, bir emanetten başka bir şey değildir.

Lâkin bu incelip erimek isterse..

Kim onu takviye edip ayakta tutacaktır?.»

*

Şeyh **Abdülkâdîr**'e **TEVHİD**'den sual ettiler. Cevab verdiler:

— Ey OĞUL!..

«O, hazretin gelmesi esnasında, gönüller sırrının işaretleridir Sırlar sırrının gizliliğidir... Kalbin, efkârın müntehasına yol almasıdır. Visal derecelerinin en yüksek yerine çıkması, ta'zim perdelerini aralayıp tecrid ayakları üstünde takarrub'a doğru yavaş yavaş adım atarak tefrid sa 'yi ile Tedânîye doğru, her iki kevnin ve her iki mülkün ötesine doğru, iki nailin çıkararak iki nuru iktibas ederek ve mükâşefe

şimşeklerinin parıldayan ışıklarında her iki âlemin fena bulmasiyle ilerlemesidir.»

Şeyh **Abdülkâdir**'e **TECRİD**'den sual ettiler. Verdiği cevab:

— Ey OĞUL!..

«O; Sırrı, Mahbubun talebinden sükûnun sebatiyle tedeb-bürden tecrid ve itminan elbisesini giyerek Mahdudu bırakmağa razı olmak için bir kenara çekilip halktan Hakka yönelmektir...» oldu.

Ya **MARİFET** nedir? diye soranlara şu cevabı verdiler:

— Ey OĞUL!..

«Kâinatın sırlarına muttali olup parıldayan herşeyin onun vahdaniyetine delâlet ettiğini idrâk etmek, hakikat ilmini her varlığın fena (Yok oluş) sında görmektir.

Çünkü bakî olan varlık Rubûbiyet heybetiyle işaret ettiğinde İlâhî Celâle kalb gözü ile bakıldığında, parıldamasında o anlattıklarımı görmemek mümkün mü hiç?..»

*

O'na **HİMMET**'in ne olduğunu sorduklarında şu cevabı verdiler:

— *«O, kişinin, nefsen dünyayı sevmekten; ruhen âhirete bağlanmaktan, kalben Allah'tan başkasını istemekten kendini kurtarmasıdır...»*

*

O'na **HAKİKAT**'in ne olduğunu sordular... Şu cevabı verdi:

— Ey OĞUL!..

«O, öyle bir şeydir ki, zıdları onu etkisi altına alamaz ve ona karşı duramaz. Bilâkis bütün bunlar onun bir işaretiyle yok olup gider...»

*

O'na; **"Zikrin en yüksek derecesi nedir?"** diye sorduklarında şu cevabı vermişlerdir:

— Ey OĞUL!..

«O, kulun Hakkı istediğinde Hakkın işaretiyle kalbine ve gönlüne yerleşen ilmî bir duygudur. O öyle bir duygu ki, ne unutmak ve ne de gaflet onu etkileyemez!

Kendisini bu halde gören kimse daima zikir halinde olur. Cenâb-ı Hakk'ın Kitab-ı Celîlinde işaret buyurduğu (çok zikir) işte budur! Gizli yerlerde Melik-i Cebbarı hatırladığı zaman kalbe heyecan veren zikir ise zikirlerin en güzelidir.»

*

«**ŞEVK** nedir?» diye soranlara da şu cevabı verdi:

— Ey OĞUL!..

«Şevklerin en güzeli, müşahededen husule gelen şevktir. Böyle bir şevke sahip olan kişi, ona kavuşmaktan korkmaz, anlatmaktan bıkmaz, yaklaşmaktan kaçınmaz, daima onunla beraber olur; ona kavuştukça şevki artar. Bütün illetlerden te-reccüd etmedikçe gerçek şevk elde edilmez...

O, ruhun muvafakati ve himmetin ardı ardına gelmesiyle ya da ruhu koruyup sebeplerden tecrid ile olur.

Böyle bir şevkin sebebinin ne olduğu bilinemez, anlaşılamaz. Çünkü o, daima onu müşahede ediyor ve O'na karşı can atıyordur...»

O'na **TEVEKKÜL**'den sual ettiler... Şu cevabı verdiler:

— Ey OĞUL!..

«O, sırran ALLAH'la meşgul olmaktır. Hem o derece ki nereye tevekkül ettiğini de unutur. Onun sayesinde mâsivadan el etek çeker, tevekkül içinde fena bulur. Tevekkül, marifet ile eşyanın gizli taraflarını mülâhaza etmek, marifet yollarının hakiki mânaları ile yakın hakikatine itikad etmektir.

Bir defasında yine ona tevekkülden sordular, şu cevabı verdiler:

— «Tevekkülün hakikati İhlasın hakikati gibidir. İhlasın hakikati, yapılan amellerden karşılık beklememektir. İşte bu tevekkül, hulûldan çıkış Rablarm Rabbına varıştır...»

— Ey OĞUL!..

Sana neler söyleniyor da duymuyorsun!..

Neler duyuyorsun fakat anlamıyorsun!..

Nice anladığın şeylerde var ki amel etmiyorsun!..

Nice yaptığın ameller de var ki ihlâstan beridir...»

*

Ona **İNÂBE**'den sual ettiler. Şöyle cevab verdiler:

— Ey OĞUL!..

«İnâbe; makamlara yaklaşmayı arzulamak, derecelerde durmamak, gizliliklerin en üst derecesine çıkmak, himmetlerle Hazret meclislerinin sadırlarına dayanmak, Hazretin huzurunda hazır olup muhadarayı seyr ettikten sonra hepsinden doğru Hakka rücû etmekten ibarettir... O'ndan korkarak yine ona sığınmak, O'ndan başkasından kaçıp O'nu istemek, her ilgiden irkilipyine O'na iltica etmektir, İnâbe!..»

*

Kendisine **TEVBE**'den sual edenlere verdiği cevab da Câlib-i dikkattir:

— Ey OĞUL!..

«Tevbe; Hakkın kuluna karşı olan eski inayetine nazar edip o inayeti kulun kalbine yerleştirmesi ve onu kendisine doğru kemal-i şerfkatle cezb etmesinden ibarettir.

İş bu durumu arz edince, kalb himmet-i fâsideden sıyrılıp ona yönelir...

Ruh, kalb ve akıl birleşir ve böylece kul tarafından yapılan tevbe sahih olmuş olur. Ne var ne yok her şey böylece Allah'ın emri ile husul bulmuş olur.»

*

DÜNYA'dan sual edenlere verdiği cevab şudur:

— Ey OĞUL!..

«Onu kalbinden eline çıkar. O sana bir şey yapamaz (gururlandıramaz!)»

*

«Allah için ağlamak nasıl olmalı?» diye soranlara da:

— Ey OĞUL!..

«O'nun için, O'ndan dolayı, O'nun üzerine ağla!.. » diye mukabele etmiştir.

*

Ya **TASAVVUF** hakkında ne buyurulur? diyenlere:

— Ey OĞUL!..

«Sôfî o kimsedir ki: ALLAH'dan başkasını murad etmez, dünyayı terk eder ve dünya onun hizmetine koşar, meram ve maksadı daha âhirete gitmeden dünyada görülür, Rabbinin selâmı daima üzerine olur...» diye cevab verir...

«TAAZZÜZ ile TEKEBBÜR arasında ne gibi fark vardır?» sorusunu şöyle cevaplandırır:

— Ey OĞUL!..

«Taazzüz; Allah için ve Allah uğruna olan şeydir. Bu, nefsin belini kırmak ve Allah'a son derece güvenmekle elde edilir.

Tekebbür; nefis, hevâ ve heves için, sırf onların tatmin edilmesi gayesiyle takınılan tavırdır.

Bu da Hakka rücû etmekle bertaraf edilir. Tabii ki bir yapmacık fikirden hiç şüphe yok ki daha kolaydır.»

Not: Her ikisini de bertaraf etmek bir müslüman için en önemli olan bir husustur!..

*

«ŞÜKRÜ bize tarif eder misin?» talebinde bulunanlara şöyle cevab verirler:

— Ey OĞUL!..

«Şükrün hakikati, Mün'im'in (Nimet verenin) Nimetini son derece hudû ifade eden bir lisanla itiraf etmek, minnet hissini yürekte duymak, tam mânasiyle şükür etmenin mümkün olmadığına kani olup âcz itiraf etmekten ibarettir...

Bu birkaç kısma ayrılır:

1- *Lisanla yapılan şükür...* Bu, Allah tarafından verilen nimetlere karşı itiraf-ı lisanda bulunmakla tarif edilir.

2- *Erkânla (azalarla şükür) etmek...* Bu da bilfiil şükrün icablarını yerine getirmekle yapılır.

3- *Kalben şükür...* Bu ise, kalbi Allah'ın verdiği nimetlerden dolayı Allah'a karşı devamlı olarak hürmetkar kılmaktır.

Bundan sonra nimeti müşahededen, mün'im'i müşahede etmeğe kadar yükselmektir.

Sâkir mevcuda şükür edene; şekûr, mefkûda (yok olan bir şeye) şükür edene derler.

Hamid: (Hamd edici) vermemeyi atâ (veriş) zararı faide telâkki eden kimseye denir. Bu kemâle eren kimse için menfaat ve mazarrat (Zarar, kâr) m ikisi de aynı

şeylerdir.

Bütün hamdleri içine alan bir hamd ise; marifet gözü ile celil olan Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih edip kemâl sıfatları ile tavsif etmektir...»

*

«SABIR nedir, bize izah eder misiniz?» diye kendisinden bilgi isteyenleri şöyle tenvir buyurmuşlardır:

— Ey OĞUL!..

«Sabır, her türlü belâ ve işkencelere karşı edeb içinde durmak, Allah'ın kaza ve kaderini, Kitab ve sünnet hükümleri muvacehesinde gönülden kabul etmek (Allah'ın reva gördüğü her şey benim kabulümdür) diyerek kemâl-i teslimiyet göstermektir.

Bu da şükür gibi birkaç kısma bölünür:

1- Allah için sabr etmek:

Bu Allah'ın emirlerini yerine getirmek, «sakınca vardır» dediği hususlardan uzak olmakta sebat göstermektir.

2- *Allah'a sabır:*

*Bu sabır, Allah'dan gelen her şeye karşı rıza gösterip bu **"ALLAH'ın bir takdiridir!.."** diyerek sükûneti muhafaza edip şikâyette bulunmamakla tarif edilir...*

3- *Allah uğruna sabır göstermek:*

Bu da her şeyde Allah'ın vaad ve vaîdini dinlemek, dünyadan âhirete yürümeyi göze almaktır. Dünyadan âhirete yürümek ise bir mü'min için kolay olan bir husustur!

Hakkın aşkı uğruna halkı terk etmek tabii ki biraz daha zordur!

Geçici dünyadan Allah'a doğru yürümek şüphesiz daha da çetindir. Allah'a sabr etmek hepsinden güçtür...

Fakirin sabrı, zenginin şükründen üstündür! Hâline hem sabr eden, hem de haline şükr eden fakir, hepsinden daha üstündür!..

Sevab ve mükâfatını bilmeyen hiç bir zaman ibtilâ talihlisi olamaz.

İbtilâdan meydana gelecek sevabı ancak bilen takdir eder.»

*

«GÜZEL AHLÂK hakkında bizi tenvir eder misiniz?» dileğinde bulunanlara şöyle hitab etmişlerdir:

— Ey OĞUL!..

«Güzel ahlâk: Hakkı gördükten sonra, halkın ezasına al-dırmamandır!.. Nefsin çirkin ayıplarını gördükten sonra ona kıymet vermemendir. İman ve hikmetler karşısında, halkın nazarında büyük görülen geçici mevki ve itibarları yürekten küçümsemendir, güzel ahlâk...

Bir kul hakkında anlatılacak menkıbelerin en üstünü, gerçek kişilerin izhar edebilecekleri cevherlerin en kıymetlisi işte budur.»

*

«ALMAK ve REDDETMEK hakkındaki fikirleriniz nedir?» diyenlerin sorusuna

da:

— ***Ey OĞUL!..***

« Emr edilmeden isteyip almak inad ve kötülük tevlid eder... İstemeyerek almak uygundur!.. Hiç almamak hepten geri çevirmek, gösteriş ve münafıklıktır!..» cevabını vermiştir.

«SIDK (doğruluk) hakkında bize biraz bilgi verir misiniz?» ricasında bulunanlara şöyle demiştir:

— ***Ey OĞUL!..***

«Sözlerde ve davranışlarda doğruluk, Allah'ın emri ve murakabesinde olmakla (kulun kendisini böyle his etmesiyle) mümkündür.

Hâl ve tavırlarda sıdk ise, Hak için icra edilir (gösteriş için değil...»

O FENA hakkında şu cevabı verdiler:

— ***Ey OĞUL!..***

«Fena, Hakkın en aşağı bir tecelliyle velînin sırrına tecellî etmesi sebebiyle bütün kâinatın o işaretin altında yok olup velînin fâni olmasıdır. Onun buradaki fenası bekasıdır. Fakat o, bakinin işaretinin tahtında baki olur. Hakk'm işareti onu ganî kılınca tecellisi baki eder, bundan sonra fani kılar, sonra da baki kılar.»

BEKÂ hakkında sordular. Şu cevabı verdi:

— ***Ey OĞUL!..*** *«Bu, fenası ve inkitaı olmayan bir varlıkla mülâki olmaktır.*

Ehl-i Bekanın alâmeti, fâni bir şeyle tavsifinin mümkün olmamasıdır. Çünkü bunlar (yani fena ile beka) bir araya gelmeleri imkânsız olan iki zıt şeylerdir...»

*

Kendine (Allah ondan razı olsun) **VEFÂ**'dan sual ettilerde şu cevabı verdi:

— ***Ey OĞUL!..***

« O, mahrumiyet anlarında bile Allah'ın haklarına riayet edip ilâhî hududları, söz ve davranış yönünden aşmak, gizli ve aşikâr bütün hallerde Allah'ın rızasına tam mânasiyle koşmaktır...»

*

RIZA nedir? diyenlere şöyle demişlerdir:

— ***Ey OĞUL!..***

«Rıza, ezelde Allah'ın ilminde olanı ve kaderde yazılı bulunanı kayıtsız şartsız kabul etmektir.»

*

«**İNAYET**» hakkında şöyle buyurdu:

— ***Ey OĞUL!..***

«O, Allah'ın ezeli bir sıfatıdır ki, hiç kimseye vermemiştir. O, hiç bir zaman bir şeyle veya sebeble kötülenemez.

Herhangi bir illet de onu ifşad edemez. Hiç bir şey ona leke sürüp kirletemez!

O, Allah'ın bir sırrıdır ki kimse ona muttali olamaz. Kâinat ona bir yol bulamaz... Allah istediğine bunu verir.

Ehil olma ve inayete sahip olmayı marifete bağlamıştır. Sonra onu da iradeye bağlı kılarak kula irade-i cüz'iyeyi vermiştir.

Sonra mükâfat ve cezayı kulun iradesine göre vermiştir.

Muvaffak olan kulu mükâfatlandırmayı, o kulun amelini kabule bağlamıştır.

İnayeti olan kul esir edilir, sonra habsedilir, sonra takyid edilir, sonra da halktan çekip alınır.»

*

«**VÜCUD**» hakkında demiştir ki:

— Ey OĞUL!..

«O, ruhu, zikrin halâvetiyle, nefsi tatrip (neşelenmek) le meşgul etmektir. Böyle sır, tamamen Hak için Hakla beraber ve herhangi bir Rakib'den hâli olarak sevgiliye münhasır kalır.

Evet «Vücud» öyle bir şaraptır ki; Mevlâ, onu velîsine keramet minberi üstünde sunar. Âyeti celîle;

«Vesakâhüm rabbehüm şarâben tahûra.»

Velî onu içince neşelenir, neşelenince kalbi, mukaddes bahçelerde ünsiyet kanatları ile uçup heybet denizine düşer ve bayılır. İşte bunun içindir ki onu bulan kişi vecd ve istiğraka dayanamayarak bayılmaktadır.»

*

«**HAVF** = Korku» hakkında şöyle konuşmuşlardır:

— Ey OĞUL!..

«Korku, birkaç türlüdür:

Günahkârların korkusu, âbidlerin korkusu, âlimlerin korkusu, muhiblerin korkusu, ariflerin korkusudur.

Günahkârlar cezalardan korkarlar, âbidler ibadetlerin sevabından korkarlar, (çünkü onlar, ibadeti sevaba nail olmak için değil de sırf Allah emr ettiği için yaparlar...) Âlemler yaptıkları taat ve ibadetler hakkında Şirk-i hafî'den korkarlar, muhibler (sevenler) kavuşamayacağız diye korkarlar, arifler heybet ve ta'zimden korkarlar...

Bu (yâni ariflerin korkusu) en büyüğü ve şiddetlisidir. Çünkü onlardan bu korku gitmemektedir.

Diğer korku çeşidleri ise, lütuf ve rahmetle mukabele edildiğinde sakin olur...»

*

«**RECÂ**» hakkındaki görüşleri:

— Ey OĞUL!..

« Velîlerin «Reca« Allah'a karşı iyi zan beslemeleridir. Yoksa Allah'ın rahmetine tama etmek değildir... Velînin hiç bir zaman recâsız kalması doğru olmaz...

Recâ, kulun Allah hakkında hüsn-ü zan beslemesidir.

Yoksa onun, kendine bir menfaat celb etmesini veya gelecek bir zararın tarafından giderilmesini ummak değildir. Böylece Recâ, bazı hallerde korkusuz olmaz. Zira bir şey rica eden (uman) kişi o şeyin fevtinden (kaçmasından, erişilmemesin-den) korkar.

En iyisi Allah'ın bütün iyi sıfatlarına güvenilmesi ve kulun kendisini ona göre hazırlamasıdır.

Kul şunu da iyi bilmelidir ki; Allah, ihsan sahibidir, ikram sahibidir, rahîm, lâtif, ganî ve raûfdur...

Allah'a karşı hüsn-ü zanda bulunmak işte bu sıfatlarına gönülden bağlanmak ve iltica etmektir...

Yoksa her hangi bir şeyi umduğu için, veyahut her hangi bir şeyden korktuğu için olmamalıdır bu...

Bu şekilde olan duyguya «Recâ» ismini itlâk etmek yerinde olur.

Bu vasıfları taşımayan duyguya «Recâ»'dan çok «Tama» adını vermek daha uygun olur.

Korkusuz olan Recâ, emin olmak; ümidsiz korku da ye'se kapılmak mânasına gelir...

Bir hadîs meali:

«Eğer mü'minin recâsı ile korkusu tartılsa müsavi olmazlar...»

«**HAYA**» hakkındaki fikirleri:

— Ey OĞUL!..

«Haya; kulun, Allah emirlerini yerine getirmeden «ALLAH» demesinden çekinmesi; Allah'a, yasak kıldığı bir çok şeylerle yönelmesinden ve hak etmediği herhangi bir şeyi O'ndan istemesinden haya etmesi; masiyetleri korku yüzünden değil de haya yüzünden terk etmesidir.

Taatı işlerken, ya da masiyet irtikâb ederken mutlaka Allah'ın kendisini gördüğüne inanarak haya duyması, haya çeşitlerinin en büyüğüdür!..

Şu da muhakkak bilinmelidir ki; haya, heybetle kalp arasındaki perdelerin kalkmasından tevellüd eder...»

*

«**MÜŞAHEDE**» hakkında sözü de akıllara hayret vericidir:

— Ey OĞUL!..

«Müşahede, gönül gözünü her iki kevne (âleme) de kapamak, marifet gözü ile Hakkı mütalâa etmek ve kalblere yakîn saf ası bahş edilmekten ibarettir...»

*

«**KURB** = yakınlığı da şöyle izah etmiştir:

— Ey OĞUL!..

«Kulun, kendisine verilen büyük bir lütuf sayesinde tayy-ı mekân etmesidir...» diye tarif etmiştir...

«**SEKİR** = sarhoşluk» hakkındaki fikirleri:

— Ey OĞUL!..

«Sekir = Sarhoşluk, sevgiliyi andığı zaman kalbin galeyan etmesidir.

«Korku» yukarıda anlattığımız gibi kalb ızdırabıdır.

«Yakîn», gaybî hükümlerin sıralarını gerçekleştirip, sevgili ile buluşmak ve ondan başkasından alâkayı kesmek, uzun zaman çekilen hasreti gidermektir.

İrâde kavîleşip ona bir de hatırlama muttasıl oldu mu artık ondan başkasına olan ilgisi kesilir...

İşte bu, senin samimî halindir. Onu ne zaman anarsan sen muhib (yani âşık) olursun. Ne zaman onun seni andığını duyarsan bu takdirde de sen ona mahbub olmuş olursun. Mahlûkat senin nefsine karşı bir perde, nefis de Rabbine karşı bir perdedir.

Fakirlik ölümdür, insanlar onda yaşamayı isterler. Kaal, avamın istediği; hâlise havas'ın istediğidir. O, sana isabet ettiği zaman genişler.

Ruhsatın, imanın noksanlığına, azimet ise kemâline delâlet eder. Mülk fânilerindir...»

*

Ona **FAKİR** isminin mânasından sordular da şöyle cevap verdi:

— Ey OĞUL!..

*«Fakir» kelimesinin (**F**)'si, zatında yok oluşuna kendi sıfatlarından fariğ oluşuna delâleteder. Fakirin (F)'si, kalbinin sevgiliye karşı kavîolub, Allah'ın rızasını tahsil babında çalışmasına delâlet eder. Fakir hiç bir şeyi olmayan değil Allah tarafından her istediği olandır.*

Fakirin (Y)'si, Rabbini ummak ve ondan korkmak, hakkıyla tavka yolunda gitmek demektir.

Fakirin (R)'si, kalbin rikkati, safhası (temizliği) ve bütün şehvetleri bırakıp Allah'a dönüşünü ifade eder.»

Fakirin; fikren cevval, zikren bir cevher, münazaa bakımından gayet iyi, müracaat bakımından yakın olması gerekir. Hak'dan ancak hakkı istemesi icab eder. Doğruluk yolundan başka hiç bir yolu seçmez... Herkesden daha geniş yürekli, nefsini daha alçaltan biri, daima güler yüzlü, tebessümü elden bırakmayan bir zat olmalıdır.

Gafile karşı hatırlatıcı, cahile karşı öğretici; kendine ezâ edene ezâ etmeyen kendini ilgilendirmeyen şeylerin ardından gitmeyen; çok veren, hiç kimseyi kırmayan; haramlardan kaçınan, şüpheli gördüğü şeylerde tavakkuf eden; garibi seven yetimi koruyan, yüzü sevinçli, kalbi hüzünlü, fikri meşgul, fikriyle mesrur, kimsenin ayıp ve sırrını ifşa etmeyen, kişi olmalıdır...

O, kimsenin ırzında [namusunda] gözü olmayan, hareketi latif, bereketi çok, müşahadesi tatlı, cömert, ahlâkı güzel, yumuşak ruhlu, güzel tabiatlı, kendisine kötülük yapıldığında gayet sabırlı bir kimsedir...

Donuk kafalı değildir; onca Hak âşığı asla sönmez.

Dedikoducu ve kovucu değildir; kıskanç ve fesadçı da olamaz. Aceleci ve kinci hiç değildir. Büyüğe saygılı, küçüğe karşı merhametlidir. Emanete son derece riayet eder.

Takvası bol ve ahlâkı hayası olan kişidir. Tebasbus bilmez, tahammülü çok; nefsine yüz vermeyen, gayriye cömert davranan bir kişidir o... Davranışlarında terbiye,

sözünde fevkalâdelik görülür...

Kimsenin felâketine çalışmaz, kimsenin ardından çekiştirmez. .. Gayet vakur, sabırlı, az konuşan, çok namaz kılan, çok oruç tutan, doğru sözlü, sağlam seciyeli bir kişidir o...

O, misafirlerine çok ikram eder.

Hiç bir zaman yukarıda da anlattığımız gibi dedikoducu, hasûd, zemmân değildir...

Hüzünlü bir dili, muzdarip bir kalbi, ölçülü bir sözü vardır onun...»

* * *

GAVS ÜL-ÂZÂM HAZRETLERİNİN VASİYYETİ VE VEFAT ETMEDEN ÖNCE EVLÂTLARINA OLAN SÖZLERİ

Gavsü'l-âzâm Hazreti **Abdülkâdîr Geylânî** muhterem evlâdı, Seyyidinâ Esseyyid Tâceddin Abdürrezzak (k.s.)'ye şöyle vasiyet buyurmuştur:

— « Ey OĞUL!..

Gözümün nuru evlâdım!

Malûmun olsun ki, işleri kolay kılan Cenâb-ı Vâcibül Vücud Hazretleri sana ve kardeşlerine ve cümle müslimîne tevfîk ve hidâyet ihsan buyursun. ÂMİN.

Sana vasiyet etmeye beni vasıta kılan Cenâb-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretlerine itaat eyle.

Emr-i İlâhîsine imtisal ve nehy-i Lemyezelîsinden iç-tinâb et ve şer'-i şerifin ahâmına son derece riâyet ve ifâsına dikkat et. Şer'i hududu göz önünde bulundur, daima ihtimamla muhafaza buyur!

Faide meyvam, OĞLUM!

Malûmun olsun ki, Cenâb-ı Vacibüt Tehıyya Hazretleri seni ve cemi müslimîni hayır ile muvaffak buyursun. ÂMİN.

Bizim tarikatımız, yâni tarikat-ı celile-yi gavsiyemiz Kİ-TAB, yâni KUR'ÂN-I AZÎMÜŞŞÂN, SÜNNET, yâni emr-i Nebeviye, ehâdîs-i Muhammediye, elin cömertliği, kalbin selâmeti iği, ezaya tahammül, alabildiğine bînihaye bir zor durum üzerine bina edilmiştir.

Ey OĞUL!..

Sana vasiyetim şudur ki:

Fukara ile bulun, onlar ile otur, kalk!..

Meclisine davet eyle ve onların meclisinde bulun ve onları sevindir. Fayladanmaları için çalış!

Muhterem ve âlî Şeyh Hazretlerinin hürmetini kazan, ihvanına güzel muamelede bulun. Arkadaşlarınla dahi iyi geçin. Sakın ha sakın! Arkadaşlarının kalbini kırma.

Küçüklere ve nasihate ihtiyacı olan büyüklere nasihat eyle. Herkese hayır öğüt ve nasihatla doğru yolda yürümelerine itina ve gayret eyle...

Husumeti bırak!.. Ancak dinden dolayı husumettik bu hükümden hariçtir.

Malûm ola ki OĞLUM!

Bizi ve sizi Cenâb-ı Zü'l-Celâl Hazretleri tevfîkat-ı Lem-yezelîsine mazhar buyursun, ÂMİN.

Fakirliğin hakikati: Kişinin akranına ve kendi ayarındaki bir kimseye muhtaç olmamasıdır. Zenginliğin hakikati kişinin kendi akranından kıyas kabul etmeyecek şekilde zengin olmasıdır.

TASA VVUF bir hâldir ki:

Dedikodu, kin ve garaz dolu bir kimsenin muvaffakiyeti mümkün değildir. Bunun için fakir gördüğün vakitde din ve ilim için usuliyle münakaşa ve mübahase eyle...

Görüş ve düşüncelerini öfke ile söyleme... Yumuşaklık ve tatlılıkla muamelede bulun!.. Çünkü ilim o fakiri ürkütür ve kaçırır. Tatlılık ise öğrenmesini ve öğrenmesinde devam etmesini sağlar.

Ey gözümün nuru evlâdım!

Bilgili ol ki Cenâb-ı Vâcibül Vücud Hazretleri bize ve size tevffk ihsan buyursun, ÂMİN.

Tasavvuf sekiz haslet üzerine kurulmuştur:

Birincisi: SEHA, ikincisi: RIZA, üçüncüsü: SABIR, dördüncüsü: İŞARET, beşincisi: GURBET, altıncısı: SOFU ELBİSESİ, yedincisi: SEYAHAT, sekizincisi: FAKİRLİKTİR.

Binaenaleyh;

SEHA: Cenâb-ı İbrahim Halflullah'a,

RIZA: Cenâb-ı İshak,

SABIR: Cenâb-ı Eyyûb,

İŞARET: Cenâb-ı Zekeriyya,

GURBET: Cenâb-ı Yûsuf,

SOFU ELBİSESİ: Cenâb-ı Yahya,

SEYAHAT: Cenâb-ı İsâ,

FAKR: Mahbub-u İlâhî, Seyyidinâ Cenâb-ı Ahmed-i Mahmud Muhammed Mustafa Aleyhim efdalis salât ve ekmelit tehıyyâ efendimizden miras kalan faziletler ve güzel huylardır.

Ey OĞUL!..

Zenginlerle izzet, ikram ve saygı ile, fakirlerle alçakgönüllülükle sohbet eyle! Çünkü zengin ve fakirlere böyle yapılırsa memnun olur, sevinirler.

Hayâtımın yadigârı evlâdım!

İhlâsı kendine amel bil ve ihlâsa devam eyle. Öyle bir ihlâs ki: Halkı görmemek, HALİKI GÖRMEK, Cenâb-ı Vâcibül Vücud Hazretlerini zikre ve dergâhına yüz sürerek Cenâb-ı Allah'ı görmek için çalış!

Bîr hacetin için mukadderat-ı Lemyezelîyeye, rıza kapısına, tevekkül eyle. Yüce Mevlâya yalvar. Bu hususda bir kimseye güvenme, itimat etme! Ancak

Cenâb-ı Hakk Hazretlerine sığın ve bağlan. Ne hacetin varsa Hacetleri yerine getiren Cenâb-ı Hakk'dan iste!

Ey OĞUL!..

Üç şey ile fukaraya hizmet et ve bunda sebat eyle.

Birincisi: Tevazu, ikincisi: Hüsn-ü ahlâk, üçüncüsü: Sen sağ iken nefsini öldürmüş gibi içten gelen bir arzu ile fukaraya hizmet et. Çünkü Cenâb-ı Hallâk-ı Lemyezelî Hazretlerine en yakın olan ahlâk-ı hasene (Güzel ahlâk, Peygamber Efendimizin Ahlâkı) ile süslenmiş kimsedir.

Gözümün nuru OĞLUM!

Fukara ile ülfet ve sohbet eder olduğun vakit sabırla ve Hak ile vasiyet eyle!

Ey OĞUL!..

Dünyada sana iki şey kâfidir: Birincisi: Evliyaya hizmet etmek, ikincisi: Bir fakir ile muhabbet etmektir.

Ey OĞUL!..

Malûmun olsun ki fakir olan kimse Cenâb-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretlerinden başka bir şeyi arzulamaz ve o şey için nazlanmaz.

Ey faide meyvam!

Bilgili ol ki, sana yapılan hücum ve saldırı üzerine kendi akranına ve kendi akranından daha da büyüğüne cevap verebilesin ve üstünlüğünü gösterebilesin.

Tasavvuf ile fakir iki sülâledir ki bunlara kuru lâkırdı ve hakikatdan beri olan şeylerden bir şeyi karışdırma!

İşte nesl-i necibim bunlar senin ve müridlerimden işiten ve işitecek kimseler için vasiyetimdir.

Hakk Teâlâ Hazretleri bizi ve sizi cümle müslimîni zikir ve beyan eylediğimiz vasiyetleri ve tenbihleri icra etmeye muvaffak buyursun.

Allahümmec'alnâ mimmen yaktefi âsârüsself ve yes-sirlenâ şefaate hazretehüm rıdvanullahi aleyhim ecmeıyn.

* * *

Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm Hazretlerinin vefatı yaklaştığında muhterem evlâdına hitab buyurarak:

— « Ey benim evlâdım, karagün dostum!..

Yanımdan, etrafımdan çekiliniz. Uzakta bulununuz. Zira zahirde ben sizinleyim. Halbuki bâtında, hakikat halde başkalarıyla beraber bulunuyorum!» demiştir.

Yine devamla:

— «Ey faide meyvam, oğullarım! Etrafımda sizden gayrileri hâzır ve mevcutturlar. Bundan dolayı onlar için etrafı açınız. Bununla beraber bu makamda onlar ile birlikte rahmet-i azîme mevcut olduğundan etrafımı daraltmayınız, açınız!» diye buyurmuştur.

Hazret-i Bâzül Eşheb Efendimiz o esnada:

— Aleykümüsselâmü ve rahmetullahi ve berakâtühü ğaferailahü lî ve leküm

ve tabeliahü aleyye ve aleyküm bismiilahi gayra mudıyne.» diyerek bir gece ve gündüz işbu mübarek sözleri zikir ve beyan buyurmuştur.

* * *

Mahdumu Şeyh Seyyid **Abdürrezzak** Hazretleri şöyle buyuruyor:

Muhterem pederim Bâzül Eşheb Hazretleri o anda mübarek kalbini Hak katına döndürerek;

— ***«Aleyhümüsselâmü ve rahmetullahi ve berakâtühü tûbû vedhulü fissâffi izen ecîü ileyküm.»*** diye buyurdular.

Yine o esnada:

«**KIFÛ**» diye buyuruyordu. Ve bundan sonra sekerâtül mevt (Azrail Aleyhisselâm) huzur-u Gavsiyyelerine geldiğinde:

— ***«Kimse bana bir şeyden sual sormasın.!***

Ben ilm-i ilâhiyyi lemyezeliyyede idam ediliyorum.

Bunu işitmeğe ve bilmeğe mazhar buyuruldum.»

Diye nutuk buyurmuştur.

* * *

Muhterem mahdumu Şeyh Seyyid **Abdülcebbâr:**

— Cism-i âlî gavsiyetmeâbınıza elem ve eziyet eden nedir? diye sorduğunda, Gavsü'l-âzâm Hazretleri:

— ***« Ya evlâdım! Bütün azalarım bana eziyet veriyor...***

Ancak velayet kalb-i şerifim elem ve azap vermekten hariçtir. Çünkü kalb-i âlî-i gavsiyem Cenâb-ı Hâlikıi Ekvan hazretleriyle beraberdir.»

Diye cevap vermişlerdir.

Mahdumları Şeyh Seyyid **Abdülâziz** Hazretlerinin:

— Sizin için verilmiş rızık nedir?

Diye suallerine Cenâb-ı Hazret-i Gavs şöyle buyurmuştur:

— ***«Ey oğlum! Hakikatte zât-ı velayetimin rızkını kimse bilemez. Bir kimse bu hususda fikir yürütemez. İns ü cin ve melekler bilemez Akıl erdiremez.***

Ezelde takdir edilmiş rızkın noksan bulmaz. Hakk Teâlâ Hazretleri ezelde takdir ettiği hükmünü dilemesiyle değiştirebilir. İlmi ne zaman ne olacağını ve ne yapılacağını ezelde bildiği için değişmez.

Yâni ALLAH (c.c.) hâşâ yanılmaz.

Hakk Teâlâ Hazretleri dilediğini mahv ve dilediğini ispat eder.

TEK'dir. EŞİ, BENZERİ, ORTAĞI YOKTUR. İRADE VE KUDRETİ SONSUZDUR.

Yaptığı işten sual olunmaz. Halbuki zât-ı akdes-i kib-riyâsı sual eder.»

Yine o esnada Hazret-i Gavs:

— **«İsteantü bilâ ilahe illallah sübhânehû ve teâlâ vei-hayillezî lâ yahşel fevte sübhâne men teazzeze bil kudreti ve kahhereiî bade biimevti lâ ilahe**

illâllahü Muhammedün Resûlüllahi.»

Diye buyuruyorlardı.

Muhterem evlâdı Şeyh Seyyid **Mûsâ** şöyle anlatıyor:

— Vaktaki pederim Gavs hazretlerinin vefatları yaklaştığında Bâzül Eşheb Efendimiz Hakk Teâlâ Hazretlerinin mübarek isimlerini anıyordu. Bununla beraber yine sıhhatini kaybetmeyip tekrar mübarek sözler söylüyordu.

Hattâ bu mübarek kelimeleri söyledikleri sırada mübarek sesleri yüksek perdeden ve uzuncaydı. Sonra:

— «ALLAH!.. ALLAH!.. ALLAH!..»

Deyip mübarek sadâsı azaldı ve kesildi. Dâr-ı Bekaya irtihal ile mübarek ruhları âlî bir makama vâsıl oldu.

Rıdvanullahi Teâlâ aleyhim ecmaîn.

Allahümme yessir lenâ şefâatehüm. Âmin.

* * *

TÂCÜL-EVLİYA ABDÜLKÂDÎR GEYLÂNÎNİN (K.S.) MÜRİDLERİNE ÖZEL TAVSİYELERİ

Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm Efendimiz buyurmuşdur ki:

— «BİR TALİBİN CİHÂD MAHALLERİ sırasıyla ilk önceleri şunlardır:

1- Asla ister doğru yere, ister yalan yere ALLAH'ın ismiyle yemin etme ve lisânını yeminden vaz geçir!..

Eğer buna muvaffak olursan nurun artar... Gözü, kalbi, vücûdun kuvvetlenir... Halk içinde heybetli ve muhterem görünürsün!..

2- Gerek lâtife, gerek ciddî surette olsun yalan söylemekten vazgeçmek. Halk eğer buna muvaffak olursa Allah onun sadrını genişletir, ferahlatır.

3- Vadinde, ahdinde dur!.. Vadinde durmamak yalancılıktır.

4- Halktan bir şeye lanet etmekten ve halka eziyet etmekten sakın!.. Çünkü bu âdet sıddikinin ahlâkındandır. Ve bunu yapan kimse için dünyada Allah'ın koruması altında bulunarak akıbeti iyi ve Allah'ın yanında makbul dereceye varır.

5- Her ne kadar hakkında zulüm vuku bulursa halktan birisinin aleyhine beddua etme ve o kimseye mukabele etme!... Bu insanların yüksek derecelere çıkarır. Halk ona hürmet eder.

6- Kıble ehline, halkı doğru yola çıkartmaya çalışan insanlar üzerine fena sözlerde bulunma!..

7- Dışarıdan ve kalbinden HAK'ın rızâsı olmayan şeyi işletmekten ve ona bakmaktan çekin!...

8- Kendi yiyeceğini kendisi kazan!.. Geçimini başkasının sırtına yüklenme!...

9- Başkasında bulunan bir şeye tama etme!.. Kendi hâline daim şükür et!.. Bu hâlle mükemmel olur...

10- Herkesin yanında tevâzûda bulun ve kendini küçük gör!.. Bu halle sâlihin menziline erişir...

İşte artık bu hallere dikkat etmeye gönlüne nakşetmeğe başlar bu huylarla huylanmaya gayret eylersen bil ki bu yola ilk adımını atabilir sin... Artık bundan sonra daha fazla gayretkâr olabilirsen bu yolun sâlikleri arasına katılabilirsin... Benim müridim olabilirsin!... Ve benim müridim olabirisen sana ne mutlu...

Zira; *Müridim hoş olmadığı vakitde zâtımın hoş olması onlara kâfidir. Hakk Teâlâ Hazretlerinin izzet-i ilâhiyyesiyle zât-ı akdes Gavsiyem maşrıkda olduğu halde yardım elim mağribde bulunan müridimin üzerindedir.*

Eğer o müridimin hâtûnu açılmış olup vaziyeti kötü bir halde, bir mecburiyet karşısında, bir çaresizlik, bir ihtiyaç içerisinde bulunursa meşrıkdan yardım elimi uzatarak o fena halden, kötü ve zararlı vaziyetden onu kurtarırım.

Cenâb-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretlerinin izzet-i celîlesiyle kıyamet gününde cehennemin kapısı önünde durarak her bir müdirimi cehennem ateşine uğratmaksızın geçireceğim. Çünkü Cenâb-ı Vâcibül Vücud Hazretleri zât-ı velayetime intisab eden müridlerimi cehennem ateşiyle yakmayacağına dair vaad buyurmuşdur.

Buna binaen bir kimse zât-ı velâyet-i kudsiyyeme intisab ederse kabul buyururum Cenâb-ı Hakk Celle ve Alâ hazretlerine kabul ettiririm.

Bununla beraber münker ve nekirden ahd aldım. Ki mürid-lerime kabirde tazyik buyurmayacaklardır. Yâni müridlerim Cenâb-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretlerinden her an ve zaman hususî hediyelere hissedar olacaklardır.

Allâhümmec'alnâ min müridi seyyidinâ Abdülkâdîr ve yessir lenâ hazerâtihî radıyallahü teâlâ anhü ve kaddesallahü teâlâ esrarehû. Âmin.»

* * *

GAVS'ÜL-ÂZÂM'IN
HİKMETLİ SÖZLERİNDEN ÖRNEKLER

Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm Sultan Şeyh Abdülkâdîr Geylânî Hazretlerinin bâzı hikmetli sözleri.

Buyuruyorlar ki:

— «Nimetler sana ulaşır, onu celbetmesen de. Belâlar sana erişir, ne kadar istemesen de. Öyle ise bütün hallerinde Allah'a teslim ol. Çünkü Allah dilediğini yapar.»

— «Size erişen zarardan Allah "dan başkasına şikâyette bulunmayın. Çünkü Allah'dan başka onu kaldıracak yoktur.»

— «Sana bir ni'met gelirse zikir ve şükür et. Bir belâ gelirse sabır ve muvafakat et! Bu ikisinden daha âla; rıza ve kaza ile muvafakat etmek, ondan hoşlanmaktır.»

— «Kendi nefsine esir olup kalma. Sonra onunla ve ondan daha fazla şer olanıyla mübtelâ olursun.»

— «Kalbinde bir kimseye karşı buğuz veya sevgi hissettiğin zaman onun hâl ve vasfını kitap ve sünnetin terazisinde tart. Eğer bu terazide iyi gelirse onu sev. Kötü ge lirse terket. Tâ ki; onu nefsinin arzusuyla sevmiş ve buğuz etmiş olmayasın. Zira Cenâb-ı Hakk:

«Nefsin arzusuna tâbi olma, sonra seni Hak yoldan saptırır.» buyuruyor.

— «Hakkında sû-'ı zanda bulunduğun kimseye zulmetme. Ve hiç bir kimseyi sû-i zan ile töhmet altında bırakma. Çünkü Cenâb-ı Hak zâlimin zulmünü mükâfatlan-dırmaz.»

— «Âhireti dünyadan üstün tutunuz. Dünya fâni, âhiret bakidir. Baki olan, fâni olandan üstün tutulmalı...»

— «Kalbin en büyük ölümü: Onun ALLAH'I anmaktan gafil olmasıdır. Kalbinin diri olmasını isteyen; Ona daima Hakkın zikrini işlesin. Bütün ülfetini Hak ile kılmaya baksın. Gözlerini yalnız O'nuh azametine çevirsin ve halk üzerinde yaptığı tecelliyi ve tasarrufu müşahede etsin.»

— «Nefsin dizginini elden bırakma!..Nefsin dizginini elden bırakacak olursan seni kapmak ve sana her kötülüğü yapmak ister.»

— «Ölümü düşün! Ölümü düşünmek ve ona göre hazırlık yapmak kalbe cila verir ve tamamiyle dünyaya düşkün olmaktan kişiyi alıkoyar.»

— «Bir kimse Hak yola girmek isteyince önce nefsini terbiye etmeli... Nefis, Hakkı görmez... Sağırdır ve aklı birşeye ermez. Sonra... Yaratanın kudretini de bilmez ve ona düşman olur.»

— «Nefsin şahı İblisdir. Doğru ve tam bir îmân sahibine İblisin dişi batmaz. Öyle kimseye İblis ne muhalefet ve ne de düşmanlık edebilir.»

— «Dünya baştan sona hikmetle dolu bir çalışma yeridir. Âhiret ise bir kudret âlemidir. Hikmet âleminde gerektiği şekilde, şer'a muvafık çalışmayı bırakma! Kudret âleminde ise işleri Hak görür.»

— «Velîler peygamberlerin manevî varisleridir.

Şerîatı korumağa çalışırlar. Dîni insanların ve cin tayfasının şeytan tiplerinden saklarlar...»

— «Yaptığın her ibâdet seni Allahü Teâlâ'ya yaklaştırmalı, ibâdetin tadım almalısın! Allahü Teâlâ ile aranda ünsiyet peyda olmalı. Eğer bunlar olmuyorsa yaptığın ibâdetlerde karışıklık olduğunu, samimî ibâdette bulunmadığını bilmiş olasın. O karışık şeyler gösteriş ve nifas alâmetidir.»

— «Ey amel sahibi! Sana ihlâs gerek... Bu yoksa boşuna yorulma!»

— «Takvanın esası Hakk Teâlâ'nın fiil tecellîsine uyarak emr-i bil ma'ruf ve neyh-i anil münkeri işlemekle yâni yapılmasını istediği şeyleri yapmak ve yapılmasını istemediği şeyleri de yapmamak... «O» nun hükmüne, kaderine ve sair belâ ve âfetlerine rıza göstererek sabretmektir.

— «Daimî zikir, dünya ve âhiretin iyiliğini getirir. Zikrin devamı için kalbin doğru ve sıhhatli olması gerek... Kalb böyle olunca Hakkı daim anar. Ve sahibi için her yanı ve cümle âzası zikre devam eder. Gözleri uyur olduğu halde bile kalbi daima Hakkı zikre devam eder»

Şeyh (K.S.) meclisin sona erişinde şöyle derlerdi:

— «Allah bizi ve hepimizi hizmetinde daim olan dünyadan el etek çeken, dirileceği günü hatırlayıp da salihlerin yolundan gidenlerden ey leye...

Ey Âlemlerin Rabbi, ALLAH'ım Sen buna şüphe yok ki ehilsin ve kadirsin!..»

* * *

TÂCÜL-EVLİYA
ABDÜLKÂDÎR GEYLÂNÎNİN (K.S.)
ESERLERİ

Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm Sultan Şeyh Abdülkâdîr Geylânî Hazretlerinin doğru yolu gösteren te'lif eserleri pek çok olup en meşhurları şunlardır:

Gunyetüt-Tâlibin, El Havâtır, Mektûbât, Fütûhul-Gayb vs. Farsça Na't-ı şerîf-i nebeviyyesiyle yine Farsça pek meşhur gazelleri vardır ve bunlarda **MUHYİDDİN** adını kullanmıştır.

Onun hulefası şu muhterem zevattır:

1 - Şeyh Ebu Medyen Mağrib Şuayb bin Hüseyin.

2 - Seyid Seyfüddin Abdülvehhab.

3 - Şeyh Seyyid Muhammed Şemsüddin.

4 - Ebu Abbas Arif.

5 - Şeyh Seyyid Abdürrezkak.

6 - Şeyh Sadaka-i Bağdadî.

7 - Şeyh Beka bin Batu.

8 - Şeyh Ali bin Heybetî.

9 - Muhammed bin Kaad Evani.

10 - Ebu Suud Bin Şiblî.

11- Şeyh Kabibül-Beyân Musulî.

12 - Şeyh Yunus Kassab bin Haşimî.

* * *

TÂCÜL-EVLİYA
ABDÜLKÂDÎR GEYLÂNÎNİN (K.S.)
MANZUMESİ

VESİLE

İbrahim ile beraber onun ateşine atıldım...

Ateş ancak benim duamla soğudu.

Rabbıma yalvarmada Mûsâ ile beraberdim...

Mûsâ'nın âsâsı benim asamdan istimdat etti.

Belâ anında Eyyûbla beraberdim...

Ancak benim duamla şifa buldu.

Ben İsâ ile beraberdim ve beşikte konuştum...

Ve Davud'a nağmenin tatlılığını veren ben idim.
Zikreden, ettiren ve ettiği zikir benim...
Şükreden ve etiği yer ve nimete şükür benim.
Âşıkta, Maşukta, zamirde gizli olan benim.
Her nağmede işitilen ve işiten benim.
Lezzeti büyük vâhid fert benim.
Vasfeden ve vasfedilen tarikat şeyhi benim.
Ben sözü kendiliğimden söylemedim izinle söyledim.
Benim hakîkatim bilinsin diye söyledim.
Bana, söyle korkma, zîrâ.
Makam velayette evliyâmsın denilinceye kadar söyledim.

* * *

Seyyah olup şol âlemi ararsan
Abdülkâdîr gibi sultan bulunmaz
Ceddi Muhammeddir eğer sorarsan
Abdülkâdîr gibi sultan bulunmaz

Mevlâm yüce devlet vermiş başına
Meşgul olmuş yaradanın işine
Allah ile Resulle âşinâ
Abdülkâdîr gibi sultan bulunmaz

Cümle evlâdına yeşil yaraşır
Aşkı gelir bu göynüme dolaşır
Ana derviş olan Hakka ulaşır
Abdülkâdîr gibi sultan bulunmaz

Hak yeri göğü yatıp düzeli
Hoş nazar eylemiş ana ezelî
Evliyalar serçeşmesi güzeli
Abdülkâdîr gibi sultan bulunmaz

Gidenler gazaya çalarlar satır
Daima yaparlar hoş gönül hatır
Bağdat'ta türbesi nur olmuş yatur

Abdülkâdîr gibi sultan bulunmaz

Hayâlidir karşımızda salınan
Ne mürvettir katarında bulunan
Gam yemesin andan kisve vurunan
Abdülkâdîr gibi sultan bulunmaz
Âşık Yûnus çeker yüce gayreti
Üstümüze hazır ola himmeti
Oğlum demiş O'na Resul hazreti
Abdülkâdîr gibi sultan bulunmaz

ÂŞIK YÛNUS EMRE

* * *

«Kalbin en büyük ölümü: Onun ALLAH'ı anmaktan gafil olmasıdır. Kalbinin diri olmasını isteyen; Ona daima Hakkın zikrini işlesin. Bütün ülfetini Hak ile kılmaya baksın. Gözlerini yalnız O'nun azametine çevirsin ve halk üzerinde yaptığı tecelliyi ve tasarrufu müşahede etsin.»

Gavs'ül-Âzâm Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)

Bölüm: 4

ABDÜLKÂDİR GEYLÂNÎ HZ.'LERİNİN MENKIBE-İ ŞERİFLERİ ve İLM-İ LEDÜN'E AİT KIYMETLİ BİLGİLER

«Yaptığın her ibâdet seni Allahü Teâlâ'ya yaklaştırmalı, ibâdetin tadını almalısın! Allahü Teâlâ ile aranda ünsiyet peyda olmalı. Eğer bunlar olmuyorsa yaptığın ibâdetlerde karışıklık olduğunu, samimî ibâdette bulunmadığını bilmiş olasın. O karışık şeyler gösteriş ve nifas alâmetidir.»

Gavs'ül-Âzâm Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)

<u>**1 nci Menkıbe**</u>

RESÛLÜ KİBRİYÂ (S.A.V.) İLE GAVSÜ'L-ÂZÂM ABDÜLKÂDÎRÎ GEYLÂNÎ (K.S.)'NİN GÖRÜŞÜP SAYGI GÖSTERMESİ HAKKINDA

Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî, ol Heykeli samedânî öyle nakil buyururlar ki:

Bir gün Medine-i Münevvere'ye giderek yüce Nebî'mizin Türbe-i saadetlerini ziyaret etmişlerdi.

Yüce velî huzur-u Nebevî'de, kırk gün ayak üstünde iki cihan serverini ziyaretle şu anlama gelen bir şiir okumuşlardır:

—«Yâ Resûlullah! Günâhlarım, şu uçsuz, bucaksız deryaların sonsuz dalgaları kadardır. Belki, onlardan da çoktur. Âdeta, en azametli dağlar yüceliğindedir. Bütün niyazım mübarek elini öpmektir.»

Âlemlere rahmet olan Levlâk sultanı, manevî oğlu Gavsü'l-âzâm'ın bu ricasını kabul buyurarak, mübarek kabirlerinden elini çıkartıp, yüce velînin öpmesi imkânını lütuf ve bahşeyle-miştir.

Yüce velî de, üstün saygı ile Resûlüllah'ın elini öperek başına koymuştur.Hemen ilâve edelim ki; Gavsü'l-âzâm'ın ceddi pâki (temiz soyu) iki cihan serveri (s.a.v.) ile görüşmesi bundan ibaret değildir.

Aşağıdaki menkıbe, bu mâruzâtımızı bütün ihtişam ve le-dünnî esrâriyle ortaya koymaktadır.

Şeyh Beka (k.s.)'den nakledilmiştir ki:

Hz. Gavs, Resûl-i Kibriya ile en anlamlı buluşma ve konuşmasını şu menkıbede anlatıldığı gibi yapmışlardır:

— Bir gün Gavsü'l-âzâm Abdüikâdîr Geylânî (k.s.)'nin mecsidindeydim. Minberin ilk basamağında vaaz ediyorlardı. Aniden sözlerini kestiler, tam bir sükût içinde durdular. Bütün cemaat şaşkın bakışıyordu. (Aynen Hazreti Ömer'in (r.a.) Me-dine-i Münevvere'de hutbede aniden sükûtu gibi...)

Sonra minberinden aşağıya inip, bir süre sonra tekrar minber üzerine çıktılar ve ikinci basamakta oturdular. Şeyh Beka (k.s.) buyuruyorlar ki:

«Ben gördüm ki, minberin ilk basamağı açıldı, arası gözün gördüğü kadar geniş bir yer oldu ve sarı sündüsten bir döşeme döşediler.»

Seyyidü'l-Kevneyn (ikiâlemin efendisi) insanların ve cinlerin peygamberi efendimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.) ve eshâb-ı kirâm'ı ile beraber teşrifle, o döşemenin üzerine oturdular ve Hak (c.c.) Hazretleri Şeyh Abdüikâdîr Geylânî (k.s.) Hazretle-ri'nin kalbine öyle tecellî etti ki Gavsü'l-âzâm (k.s.) Hazretleri sendeledi. Ancak, Resûl-i Kibriya (s.a.v.) onu tutup korudu.

Şeyh Beka Hazretleri menkıbeyi anlatmaya şöyle devam ediyor:

Bir müddet sonra baktım ki, Hz. Gavs, serçe gibi küçük ve zâifoldu. Ondan sonra, büyüyüp, büyük cüsseli, heybetli bir hâl aldı. Sonra bütün bu zuhur eden tecellîyat gözlerimden kayboldu...

O mescidde bulunan gönül gözü açık kimseler, Şeyhü'l-bekâ rahmetulâhı aleyh hazretlerinden Resûlüllah ve eshâb-ı kirâm'ın ruhâniyeti keyfiyetini sordular.

Şeyh Bekûallah bu soruyu şöyle cevaplandırdı:

— *«Gerek onlar, gerekse temiz ve pâk ruhları, çeşitli suretlerde görünürler. Onları şu kimseler müşahede ederler ve görürler ki, o kimselere Hak (c.c.) Hz. ervâh-ı mukaddesinin (kutsal ruhların) görme kuvvetini bağışlamıştır.»*

MENKIBE-I ŞERİFİN AÇIKLAMASI:

Bu esrar, tecellî-i berkî sırlarına delâlet eylemektedir. Cenâb-ı Hak'ın sıfatının ve esması'nın tecellîsine beşerî vücut tahammül ederse de, zâtı'nın tecellîsine uzun süre dayanmak güçtür...

Bunun için Cenâb-ı Hak, pek yüce velîlere zâtıyla tecellî ettiğinde, o tecellî yıldırım gibi gelir geçer. İşte bu nev'î tecellîlere, berkî tecellî denir.

Bu vesileyle, bazı tamamlayıcı maruzatı dâhi arzetmeli-yim... Şöyle ki; Elbette, her sâlik ne başlangıç ne de son sülûkünde Gavsü'l-âzâm gibi yüce bir kutbüzzaman'ın şerefine eremez.

Hâl böyle iken, Gavsü'l-âzâm'ın mâhiyetini yukarıda arz ettiğimiz, tecellî berkî karşısında sendeledikleri veya âlemi ken-vüzzaman'dan kaybolmak üzere bulundukları düşünülürse, sair sülük erbabının, tecellîyâta tahammül kaabiliyeti kazanabilmek için, nice gayretler sarfettiği meydana çıkar.

Hemen şu sırra da temas edelim. Şöyle ki; Rabıta, gerçekte Rûhu-küllîye yapıldığı halde, mürşidi kâmilin iki kaşının arasına tahayyül edilerek, Hz. mürşid'e yapılması veya öyle düşünülmesinin esrarı şudur:

Aslında rabıtaya ehil, kendisinde fena ve bekâbillah sırrı tecellî eden, mürşidi hayal etmekle vasıtasız ve engelsiz Hak (c.c.)'yü müşahede eylemiş oluyor...

Gerçekte gelen mürşidi azâmin cismâniyeti olayıp âlemlerin Rabbi'nin Ruhu küllisidir. İşte bütün bunların açıklamasını da yine menkıbeyi anlatan zat'ın kaleminden arifane olarak öğrenmekteyiz.

Gavsü'l-âzâm'ın Resûl-i Kibriya (s.a.v.) efendimizle konuşmasına tanıklık eden büyük velî, menkıbeyi şöyle sürdürüyor...

«Bana, bu babda; "Neden dolayı, Gavsü'l-âzâm'ın Resûl-i Kibriya (s.a.v.) efendimizi gördüğünde, düşmeğe meyil eylediğinin sebebi ve hangi ledün sırrı gereği önce küçülüp sonra büyüyüp heybetli bir şekil almıştır...?" denilerek soru sorulduğu zaman, izni Hak'la şu cevâbı verdim:

— *«İlk tecellî, öyle şiddetle meydana geldi ki, beşerî sıfat ve vücûdu zahirisi ona tahammül etmez oldu. Ancak, Resûl-i Kibriya (s.a.v.)'in yardımı ile buna güç bulabildi.*

Amma, ikinci tecellî celâl değil cemâl sıfatı ile ortaya çıkmakla, Gavsü'l-âzâm Hazretieri'nde inbisat meydana geldi. Genişleme rahatlık husule geldi.

O suretle ki, Resûl-i Kibriya (s. a. v.) efendimiz mâna oğlu Hz. Abdülkâdîr Geylânî (k.s.) hazretlerine asıl hâlinde olduğu gibi, bütün heybet ve kemâli ile göründü.»

İşte iki cihan serveri ile Gavsü'l-âzâm'ın, Şeyh Beka Hz. tarafından anlatılan görüşme menkıbesi budur.

Bundan sonra anlatılan menkıbe de; en önemlilerinden birisidir...

* * *

2.ci Menkıbe

GAVSÜ'L ÂZÂMIN ÂLEM-İ BEKÂYA İNTİKÂLLERİ SEBEBİYLE YÜCE MEVLÂNIN MİR'AÇ GECESİ RESÛL Ü KİBRİYÂ'YA GÖSTERDİĞİ SEVGİNİN BİR NAZİRİNİ AZRAİL (A.S.) VASITASI İLE YÜCE GAVSA DA GÖSTERMESİ HAKKINDA

Şimdi, ibretle yüce Gavs'ın vefatından önce Hak (c.c.)'nün O'na olan sonsuz sevgisini dile getirelim:

Kendileri, elbette mevti ihtiyari (arzuya bağlı ölüm) erbârından da olduklarından, ruhları kabzedici melek birden Gavs'ın huzuruna gelip, ruhu pâklerini alamazdı.

Nitekim, bu sır şöyle de tecellî etmiştir:

Hazreti Gavs'ın vefatı anı geldikte, Azrail (a.s.) bir Arap şahıs şeklinde sûretlenerek gelmiş, kendisine bir mektup getirdiğini oğlu Abdülvehâb'a beyânla, mektubu oğluna vermiştir.

Gönül gözü açık olan Abdülvehâb (k.s.), bunun bu âlemdeki yazılara benzemeyen, lâhutî bir nağme (Gayb âlemine ait bir mektup) olduğunu anlamakta gecikmedi.

Güneş batmak üzere idi ki, Abdülvehâb (k.s.)'a verilen mektupda şu ilâhî irâde belirlenmekte idi:

Bu dünyada artık, Gavsü'l-âzâm'ın manevî görevi son bulmuş ve yüce velî, ahirete davet olunmaktaydı...

Mektup sevenden, sevilene yazılmış bir mektupdu. Bu mektupdan açıkça; Yüce Mevlâ (c.c.) Hz. Gavsü'l-âzâm'ın dediği Abdülkâdîr (k.s.)'u mahbûb (sevgili) mertebesine yükseltmişti...

Bu mektubu okuyan Abdülvehâb (k.s.), sevinçle, keder arasında kalmıştı.

Âlemlerin Yüce Rabbi'nin, pederi Gavsü'l-âzâm'ı mahbub-luk sıfatına lâyık görmesi, bir yönüyle iki cihan değerinde idi. Fakat, bir taraftan da, insan olmasından dolayı, babasından ayrılacağını anlıyor, bu üzüntü ile göz yaşlarını tutamıyordu.

Söz sırası gelmişken şunu arz edelim ki:

Resûl-i Kibriya (s.a.v.)'in mir'âç gecesinde, âlemlerin yüce Rabbi kendilerine:

— ***«Neden manevî oğlun Abdülkâdîr'i getirmedin...?»*** derken, nasıl ilâhî bir sevgiyle Gavsü'l-âzâm'a muhabbetini izhar buyuruşla, Gavsü'l-âzâm'ı âhirete davet buyururken de ona «Allah'ın Sevgilisi» olmak sıfatını da bahşetmesi, aynı ilâhî esrarı dile getirmekte idi.

Gavsü'l-âzâm (k.s.) canını, cananına teslim ederken, hatiften şu nida duyuldu:

— **«Câennidâü yâ eyyühennefsilmutmainne ircü râdiyetten mardiyye»** (Âyet-i Kerîm'e)

Mâna-i şerîfi:

«Yâ mutmainlik makamına gelen nefs, sen Rabbinden, Rabbin senden hoşnut ve razı olarak cennetime gir!..»

Bu, şuna işarettir ki:

Ayrılmakla, âlemi göz yaşlarına gark ederken, âlem-i beka o yüce velîye kavuşmakla, sonsuz sürür buldu.

* * *

3.cü Menkıbe

MUHYİDDÎN İBN'ÜL ARABÎ (K.S.)'NİN GAVSÜ'L ÂZAM İN MAKAMI HAKKINDAKİ KEŞFE DAYALI SÖZLERİ HAKKINDA

Gelmiş geçmiş veya kaderde geleceği müjdelenen, bütün velîler hakkında, Muhyiddîn ibn'ül Arabî Hazretleri bilgi sahibi idiler.

Bu yüce velî Fütûhâtül Mekkiyye adlı eserinin üçüncü babın ellinci sahifesinde şöyle beyân buyurmuşlardır:

— «Gavsü'l-âzâm'dan sonra, aynı velayet makamını aynı yetki ile işgal edebilecek bir velî'nin, mevcut olup olmadığını gayb âleminden öğrenmek istedim.

Ve şundan haberdar oldum ki:

Kullarının üstünde kâdîr ve kâhîr olan yüce Mevlâ, böyle bir velîyi sırrı kaderde tayin etmemiştir.»

İşte yukarda zikr olunan cümleler bize anlatmaktadır ki; Hâtemiyyet (son velayet) muammasını çözmeğe uğraşırken, Şeyhü'l-Ekber (r.a.) o sır kadar önemli bir ledün sırrından haberdar olmuştur.

O sır şudur ki:

Gavsü'l-âzâm'ın makamı, hiç bir velîye nasip olmayan, bir makamdır. Kendilerinden sonra dâhi o mertebede bir Gavs gelmeyecektir.

4.cü Menkıbe

MÜMİNLERE MUSALLAT OLAN CİN VE İFRİT TÂİFESİNİN HEPSİNE KÂDÎR BİR VELÎ OLAN GAVSÜ'L-ÂZÂM ABDÜLKÂDÎR GEYLÂNÎ (K.S.) HAKKINDA

Büyük peygamberlerden Süleyman (a.s.) bir gün kendisinden sonra, Şeytanın ve Çin'lerin mahlûkata musallat olacaklarını düşünerek, bundan elem duyarmış.

Bu üzüntü ve endişe içinde iken, hatiften kendilerine şu nida vâki olmuş:

— «Ya Süleyman (a.s.)!.. Hiç üzülme! Âhir zaman peygamberi Muhammed Mustafa (s.a.v.)'in temiz soyundan, öyle secaatlibir velî gelecektir ki: Abdülkâdîr Geylânî (k.s.) ismiyle anılan o velî, bütün Cin ve Şeytan taifesini hükmü altına alacaktır. Onları ilâhî esrarı ile HAK (c.c.)'nün izni ile hapis edecektir.»

Bu hâtîfi (gizli) nida ve sesleniş üzerine, Süleyman (a.s.)'m kederi sevince dönüşmüş, ferahlayan Süleyman (a.s.) âlemlerin eşsiz Melîki, Sultanı, Hâlik-ı kâinat'a sonsuz şükürlerde bulunmuştur.

Bundan, şu ilâhî sır meydana çıkmaktadır ki: Es-seyyid Eş-şeyh Abdülkâdîr Geylânî Hazretleri, insü cinnin (insanların ve cinlerin) hâkimidir.

Hattâ melâike-i kiram dâhi, onun itaat halkasındadır.

Yüce velî Gavsü'l-âzâm'a, halifelerine binlerce selâm-ü salât ve rahmet olsun.

* * *

5. el Menkıbe

HIZIR (A.S.)'IN GAVSÜ L-ÂZÂM ABDÜLKÂDÎR GEYLÂNÎ (K.S.) HAKKINDAKİ TAKDİR EDİCİ SÖZLERİ HAKKINDA

«Menâkibi Tâcü'l-Evliya ve Bürhanü'l-Esfiyâ» adlı menâki-bin, önemli ve çok üstün bir kıssası da, Hızır (a.s.)'ın Gavsü'l-âzâm (k.s.)'u meth eden beyânıdır.

Bu menkıbe, Hızır (a.s.) ile buluşup, onunla konuşmuş olan **Eş-şeyh Ebu Müdeyyinü'l-Müsebbi** (r.a.) tarafından nakil buyurulmuştur.

Öyle anlaşılmaktadır ki:

Şeyh, âbı hayatı su sanmayan, ariflerin büyüklerindendir. Menâkibü'l-Evliyâ'nın yirmidördüncü sayfasında şöyle deniliyor:

Yirminci Menkıbede Hızır (a.s.)'ın Gavsü'l-âzâm'ı methü senasını dile getirmektedir.

Eş-Şeyh Ebû Müdeyyin, Menkıbei Şerifi şöyle anlatıyor: Hızır (a.s.) haklı olarak buyurmuştur ki:

— *«Maşukîyet makamında bu gök kubbe altında Gavsü'l-âzâm ayarında hiçbir velî yoktur.»*

Burada birşey daha teyid'en anlaşılmaktadır ki;

Gavsü'l-âzâm'ın makam ve mertebesi maşukiyet makamıdır. Zaten başka bir menkıbede, Allah'ü Zü'l-CelâPin Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'u mahbub (sevilen), kendisini muhip (seven) görmesi, bu sırrı dile getirmektedir.

Gavsü'l-âzâm'a verilen mâşukiyet makamı ile ilgili olarak Hızır (a.s.) şöyle buyuruyor:

— ***«Abdülkâdîr Geylânî (k.s.) asrımızın doğu ve batıda tek ulu şeyhidir. O Gavsü'l-âzâm doğru bir imamdır. Bilenlerin bilgi belgesidir.»***

* * *

<u>6.cı Menkıbe</u>

ÖLÜM MELEĞİ OLAN AZRAİL (A.S.)'IN KABZ ETTİĞİ BİR RUHUN, GAVSÜL AZÂMİN MAHBUBİYET SIRRININ TECELLÎSİ İLE TEKRAR BEDENE GİRİŞİ HAKKINDA

Dikkat buyurulursa, Gavsü'l-âzâm (k.s.)'un menkıbelerini sıraya koyarken, önce iki cihan serveri **Peygamber Efendimiz**(s.a.v.)'in mir'âcındaki esrarı, âlemlerin yüce RABBİ'nin Gavsü'l-âzâm'ına açıkladığı sevginin sonsuzluğunu dile getiren, menkıbesini ilk sıraya almıştık.

Menâkip önem derecelerine göre, hep İlâhî aşkın Gavsü'l-âzâm'da tecelliyâtını dile getirmektedir.

Bir tek kelime ile ifâde etmek gerekirse, bu ön sıraya aldığımız menâkibin tümü, Abdülkâdîr Geylânî (k.s)'un mahbûbi-yet (sevgililik) makamına erişmesi ile ilgilidir.

Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî (k.s.) da tecellî eden bu mahbûbiyet sırrına, evvelce de işaret ettiğimiz gibi mâşukiyet esrarı denilmiştir.

Nitekim Hızır (a.s.) bu makam'a şöyle işaret buyurmuşlardır:

— *«Mâşûkiyet makamında, bu semâvat ve gök kubbenin altında, Gavsü'l-âzâm ayarında ve ona eş hiç bir velî yoktur.»*

Şimdi anlatacağımız, ölüm meleğinin elinden kabzedilmiş ruhun kurtarılması dahî, işte bu mahbubiyetin tecellîyatındandır.

Kıssa, Seyyid **Ahmed-i Rüfâi** Hz. tarafından büyük bir vü-sukla anlatılmaktadır.

«Menâkib-i Tâcü'l-Evliyâ»'da; Bu yedinci menkıbeye, "**Ervah'ın** (Ruhların) **Azrail (a.s.)'dan kurtarılması kerameti!..**" başlığı altında temas buyurulmuştur.

Bu menkıbe Gavsü'l-âzâm'ın mâşûkiyet (sevgililik) makamında olmasından doğmaktadır.

Menkıbe şöyledir:

Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'un mürit ve hadimlerinden (hizmetçi) birisinin ruhu, Azrail (a.s.) tarafından kabzedilir (alınır)...

Mevtanın hanımı Gavsü'l-âzâm'ın saygı değer eşlerinden, kocasının ruhunun Azrail (a.s.)'ın kabzından kurtarılması için yardım isteğinde bulunur.

Gavsü'l-âzâm'a gelen bu rica üzerine, Yüce Gavs murakabe1 âlemine dalar. Birden müşahade buyurur ki:

Ölüm meleği, sözü edilen mürit ve hâdîminin ruhunu kaz-betmiş ve kabzettiği o ruhu beraberinde götürmektedir.

Yüce Gavs, mahbubiyet tecellisini kullanarak, Azrail (a.s.)'dan kabzettiği rûnu, tekrar bedene iadesini ister.

Buna cevaben Azrail (a.s.):

— *«Ya Gavs! Bu mümkün değildir. Zira ALLAH'ın irâdesi ile ben ismini söylediğin şahsın ruhunu kabzettim ve beraberimde belirtilen yere götürüyorum.»* der.

Ancak, Gavsü'l-âzâm mâşûkiyet makamının verdiği yetki ile kabzedilen rûh'un tekrar iadesi hususunda ısrarda bulundu...

Azrail (a.s.) tekrar direnince, Abdülkâdîr Geylânî Hazretle-ri'nde mahbûbiyet hikmeti zahir olur.

[Dikkat buyurulursa, bu hikmet, şu esrara taallûk eder ki; yüce velîlerin bir tek mertebei niyazları levh-i mahfuzu izni Hakla yazar, bozar tahtasına çevirir.]

O zaman, Azrail (a.s.) âlemlerin Rabbi'ne şöyle de:

— *«Ya Alîm, Ya Kâdîr, SEN herşeyden haberdarsın. Mahbûbunla, aramızdaki konuşmayı bilirsin. Yüce malûmun ki; mahbûbun Gavsü'l-âzâm beraberimdeki rûh'u geri istemektedir. İlâhî buyruğun nedir?»* diye sordu.

Hak, Azze ve Cellehü şöyle buyurdu:

— «Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî, mâşûkiyet makamında bir velîmdir. O, mahbûb ben muhibbim ne istiyorsa onu yap.»

İlâhî emirlerini izhar buyurdu.

O vakit de, ölüm meleği olan Azrail (a.s.) teeddüd etmiş olmaktan pişman oldu.

* * *

7. el Menkıbe

GAVSÜ L-ÂZÂM İN, BİR MÜSLÜMANLA, BİR HRİSTİYANIN TARTIŞMASINA TESADÜF EDEREK ASIRLAR ÖNCE YAŞAMIŞ BİR MEVTA İLE KONUŞMA KEYFİYETİ HAKKINDA

"Esratü't-Talibin" namlı yüce eserde şu menkıbe nakil olunur:

Birgün, Gavsü'l-âzâm müslümanlarla, hristiyanların müştereken oturdukları bir mahalden geçiyordu...

O sırada bir müslümanla bir hristiyan bir konuyu tartışıyorlardı. Bunu işiten Gavsü'l-âzâm Hz.'leri:

— *«Münâkaşanızın sebebi nedir?»* diye sordu. Onlar da

— «Hz. İsâ mı, Hz. Muhammed mi daha büyüktür diye tartışıyoruz» dediler.

Gavsü'l-âzâm Hz.'leri hristiyana sordu;

— *«Hz. İsa'nın büyüklüğünü hangi mucizatıyla kabul edersiniz?»* O da;

— «Ölüyü diriltti» dedi.

Bunun üzerine Gavsü'l-âzâm Hz.'leri;

— *«Ben bir nebî değilim. Hz. Muhammed (s.a.v.)'in ümmetinden varis-i nebîyim. Benimle beraber gelir misiniz?»* der.

Hristiyanın «Evet» cevabı vermesi üzerine, çok eski hristiyan mezarlarının bulunduğu bir kabristana gidildi. Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî (k.s.) o kabristandaki eski mezarlardan birinin başına geçti ve asırlar önce ölmüş mevta'ya:

— «Kumbiiznillah» (Allah'ü Zü'l-Celâl'in izniyle kalk!)

Deyince mevta dirildi ve mezarından kalktı ve kendisinin eskiden yaşamış bir rahip olduğunu söyledi.

O zaman Gavs Hazretleri hristiyana dönerek:

— *«Evlâdım, «**KUMBİ'İZNİLLAH**» dedim, bu ölü dirildi. Eğer «KUMBİİZNİ» (benim iznimle kalk) deseydim, mezarlıkta kimse kalmaz bütün ölüler dirilirdi...»* buyurdu.

Bu kerameti gören hristiyan âlemlerin yüce sultânı, âhir zaman peygamberi Hz. **Muhammed Mustafâ** (s.a.v.)'in üstünlüğünü tasdik etti ve İslâmiyeti kabul ederek, Kelime-i Şehâdet getirdi.

Bu menkıbede üzerinde durulması gereken özellikler ve seyrü sülük erbabının alacağı çok dersler vardır.

Önce Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.)'in peygamberliğinden şüphe, sonra Hz. İsa'ya îmân etmek küfr'dür.

Kur'ân-ı Azîmüşşân'da:

— **«Velâ nuferruku beyne âhâdin min rusûlihi»** buyurulmuştur.

(Yani; biz müslümanlar, peygamberler arasında bir fark gözetmeyiz. Amma, elbette levlâk sultânı, üstünlükde bütün peygamberlerden üstündür.)

«Gerçi bisâtı kurba kadem bastı her nebî

Oldu sana bidayet onların nihayeti.»

Anlamı şudur:

Yâ âlemlere rahmet olan, yüce peygamber **Muhammed Mustafâ** (s.a.v.)!..

Vakıa her peygamber yakınlık döşeğine kadem basmıştır. Amma, onların nihayeti senin başlangıcın olmuştur.

Gavsü'l-âzâm (k.s.)'un «**Kumbiiznillâh**» (Allah'ın izni ile) dediği zaman, bu tek ölünün dirilmesini, «**Kumbiizni**» (iznimle) denildiğinde, tüm mevtaların dirilmesi sebebi hakkında, haddimiz olmayarak bâzı mâruzâtta bulunmak isteriz:

«**Kumbiizni**» (iznimle kalk) sırrı şu ledünniyâtı ifâde eder: Hak (c.c.) etem (yâni tam kâmil) mazharıyla zamanın Gavsü'l-âzâm gibi kutbü'l-aktâbında tecellî eder. Hakk'ı arayan onu İnsan-ı kâmilin mazharında bulur.

İşte «Kumbiizni» (iznimle kalk) hitâbındaki etki, buradan gelmektedir. Yine bundandır ki: zamanın Kutbul aktâbı'nm ismi ki; (ismi âzam odur) teşbihi, O, isimle yapan ve buna yetkili olan matluplar (isteyenler) matlûbî (isteğe yetkili) öyle mesafeler alır ki; ilk adımlarında yüce arş-ı âlâyı geçerler.

Ölüyü diriltmek, ölmüş kuşu tekrar halk etmek, gibi vasıflar Hak (c.c.)'nün ilâhî hasletlerindendir. Büyük peygamber ve ulu evliyalarda, Hak (c.c.)'ye âit bu hâl meydana geldikte, o nebî ve velîler ruhanî hakîkatın temsilcileridirler.

İhya ise: **ALLAH**'ın sıfatıdır. Hepsi o hakikati (Rûhâniyede müstağrak oluş tecellîsi) geçtikde, beşerî görünümlerine geri dönerler.

* * *

<u>8.ci Menkıbe</u>

ŞEYH AHMED-ÜL GENCÜL KERÎR'DEN NAKİL OLAN

Şeyh Ahmed-ül Genc-ül Kebîr (r.a.), bir gün Hızır (a.s.)'la buluşur. Hızır (a.s.) ile görüşürken, Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî (k.s.) Hazretlerinin güzel niteliklerini sorar.

Hızır (a.s.) şu cevâbı verir:

— «Gavsü'l-âzâm sıddıkların önde geleni, yâni imamıdır. Ariflere hüccet (delil) de kendileridir. Velîler içinde şân'ı büyük ve marifet deryasının ruhudur.»

Hızır (a.s.)'ı dahi olgunluğunun öğücüsü yapan, mâşukiyet makamının büyük rütbesini işgal eden, daha yüksek ve yüce yapan esrarı, aşağıda zikr olunan beyîtler'in mısraları ne güzel anlatmaktadır:

Bütün bu derecata kâmilleri erdiren tarik-i aşktır.

Aşktan fariğ olan dil gönül değildir.
Gönül denilmeğe lâyık da değildir.
O bir kül ve toprak yığınıdır;

Gönül derdi çekmeyen âb a değildir;
Cihan kavgayı aşk ile pür fitnedir;
Aşk ile âşık tazelik bulur.
Ona intisabıyla zikri hayr olur.
Mecnûnu leyli bu meyden hâz almıştır
Onun için âlemde güzel nâmı kalmıştır
Âşık kendi vücûdundan merdût olur
Aşku namus bir gönülde cem olmaz
Âşığın nâs ile bir ilgisi kalmaz.»

* * *

Beyit'in mânası:
«Bana bir ilm keşfoidu senin hüsnün kitabından
Ki yüz bin âkil âcizdir onun bir bâb-ı faslından.»

* * *

«Devleti aşkı bulki sermet olur
İzzeti bi nihâye-i had olur
Kim ki sermesti cân-ı aşk değil
Gerfelâtun olursa hem red'olur
Aklı cüz aklı külle düşmandır
Dost olan aklı külle sâd olur
Hatta akl oldu naklü bahsü kıyas
Cümlesi dersi aşka ebcet olur.»

* * *

Beyit'in mânası:
«Aşkın devletine er ki, ölümsüz hayatı bulasın.
O zaman senin izzetü ikbâlin sonsuz olur.
Her kim ki, aşk kadehinin sarhoşu olamamıştır.
Felâtunu cihan bile olsa sonunda red olunur.
Mevt'ten bu sıfatla gittiği için red'edilir.
Aklı cüz'i Aklı Külli'nin düşmanıdır.

Aklı küllî'ye dost olan ancak mutlu olur.

Akıl hattı kıyas ve dedikodudan ibarettir.

Hepsi aşk isminin yanında elif be (ebcet) gibidir...

* * *

9cu Menkıbe

GÜNAHKÂR VE FÂSIK BİR KULUN VEFATINDA; MÜNKİR, NEKİRİN SORULARINA CEVAP VERİRKEN ABDÜLKÂDİR GEYLÂNÎ (K.S.)'ÜN MUHİBBİ (SEVENİ) OLUŞUNU BEYÂN ETMESİNİN KURTULUŞ SEBEBİ OLMASI

En güvenilir kaynaklarca doğrulanan bu menkıbe şöyledir:

Mümin fakat, fâsık ve günahkâr bir kul vefat eder. Kabre defn olundukta Münkir ve Nekir adındaki soru melekleri gelerek kendisine:

— *«RABBİN kim? NEBİÎN kim? Hangi DİN üzeresin?»*

diye sorarlar. Bu günahkâr kul bütün suâllere verdiği cevapta:

— *«Lî Abdülkâdîr (Abdülkâdîr'in kuluyum)»*

diyerek cevap verir. Münkir ve Nekir bu cevap üzerine, ne yapacaklarını şaşırırlar...

Tam bu esnada, soru meleklerine şu hitap nazil olur:

— « Ya Münkir, Nekir bu kul fâsık kullarımdandı. Ancak, o mahbubum olan Es-seyyid Abdülkâdîr'in sevgisiyle kalbi dolu olan bir kuldur. Hayatında hep bu aşkla yaşamıştır.»

Sonra, âlemler'in yüce Rabbi (c.c.) bu sebeple o günahkâr kulunun günahlarını bağışlamak lutfunda bulundu.

«Menâkibi Tâcü'l-Evliyâ ve Burhanü'l-Esfiyâ»'nın on altıncı menkıbesini teşkil eden bu kıssada, söylenecek çok şey vardır. Şöyle ki;

Her ne kadar, menkıbe bu kulu günâkhar olarak tasvir etmekte ise de, kabirde dahi, «**Ben Kâdîrî Mutlak'ın kuluyum**» diyecek yerde, «Ben Abdülkâdîr'in kuluyum» anlamına gelen «**Li Abdülkâdîr**» demiştir.

Bu sevgi bizce, bütün günahları yakan ve yıkan bir tecellîdir. Zaten, bu yüzden de mağfirete nail olmuştur.

Yani, hayatında fena fişşeyh (şeyh'de kaybolma) mertebesini idrâk etmiş bir âşık imiş...ki zannımızca da bu böyledir. Lâkin, şunu da demek isteriz ki;

— «Herşeyin doğrusunu HAK (c.c.) bilir!»

Münkir, Nekir ve kabirdeki sorgu ile ilgili yüce bir velîyye'ye âit bir menkıbeyi de yeri geldiği için burada nakletmek isteriz.

Hz. Râbiatü'l-Adeviyye'nin vefâtında.Münkir ve Nekir adlı soru melekleri gelerek, kendilerine; «Rabbin kim?» anlamına gelen «**MÂ RABBÜK?..**» derler.

Yüce velîyye onlara şu cevâbı verir:

— *«Geri dönün ve Rabbinize deyin ki; SEN'in gerçi binlerce mahlûkatın vardır. Fakat, bu zâif ve yaşlı kadını her halde tanırsın. Ben bütün dünyada yalnız SENİ düşündüm. SENİ biran unutmadım. Onun için bana «Rabbin kimdir?» diye sormak reva değildir»* buyurmuşlardır.

Nitekim, aynı kıssa ile ilgili ve tamamlayıcı şu yüce kıssa dâhi, kitab sayfalarımızı süslemek için zarurîdir.

Hz. Rabiatü'l-Adeviyye, şu sözlerle hem büyük bir ledün sırrını ifşa etmiş, hem de evvelki kıssayı tamamlamıştır:

— *«Ya Rabbi! Eğer sen bu âciz kulunu kıyamet günü cehenneme atmak istersen, öyle bir sırrı ifşa ederim ki, cehennem benden bin yıl uzaklaşır.»*

Yukarıda, zikr-i dâim Abdülkâdîr (k.s.)'un ismi olan aşk sarhoşuna uygun olarak şu şiire yer vermeden geçemedik:

«Bakî diyecek yerde, demişti saki

Meyhane ve peymâne perişan oldu

Gönlümde fakat kaldı o sâkîbâkî.»

* * *

<u>10.cu Menkıbe</u>

GAVSÜ L-ÂZAM İN HİMMETİ İLE KIZ ÇOCUĞUNUN ERKEK EVLÂDA DÖNÜŞMESİ KERAMETİ

Bu aslında Farsça bir menkıbeden alınan ve Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'a ait bulunan keramet, Davüdü'l-Kâdirî (k.s.)'dan nakledilmiştir.

Bu itibarla, sıhhatinden en ufak şüphe akla gelemez. Bu menkıbe «Menâkibi Tâcü'l-Evliyâ ve Burhanü'l-Esfiyâ»'nın sekizinci menkıbesini teşkil etmektedir. Bu da makam-ı mâşukiyetde bulunan Gavsü'l-âzâm'ın mahbûbiyet sırrı ile ilgili olduğundan üzerinde önemle durduk.

— Bir gün; Şeyh Mehmet Sühreverdi'nin hanımı, Hazreti Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'ünün evine geldi. Ve kendisinin hiç çocuğu olmadığından Cenâb-ı Allah'a bir erkek evlât ihsan etmesi için niyazda bulunmasını rica etti. Hz. Pîr;

— *«Yarabbi, bu hatun bir erkek evlât ihsan etmeni istiyor»* deyince, Cenâb-ı **Allah**'dan şu hitabı duydu:

— «Ya Gavsü'l-âzâm, bu kadının kaderinde evlât yoktur.»

Abdülkâdîr Geylânî Hz. üç defa **ALLAH** (c.c.)'a yalvardı. Ve üçünde de aynı

cevap karşısında kalınca aşkı muhabbetli bir derya gibi kabardı ve sırtından hırka-i şeriflerini çıkarıp attı. ve;

— «Ya Rabbi, bu hatuna bir evlât ihsan etmedikçe bu hırkayı giymeyeceğim» dedi...

O sırada sultanı Külli Enbiya **ALLAH**'ın aynası, gönüllerin padişahı Hz. **Muhammed Mustafa** (s.a.v.) zuhur eyledi... Ve mübarek eliyle hırkayı Hz. Pîr'e uzattı:

— «Ey benim gözümün nuru oğlum, âşık ile maşuk arasında bu gibi nazlar, cilveler daima olur. ALLAH, o hatuna bir evlât ihsan buyurdu.» dedi.

Hz. Pîr **Allah**'a şükretti. Ve hatuna da müjdeyi verdi. Bir müddet sonra, hatun bir kız evlât doğurdu, Evlâdının bir kız evlât olduğunu görünce onu bir kırmızı kundağa sarıp Abdülkâdîr Geylânî Hazretlerinin yanına vardı.

— «Ya Sultan-ı âlem, ben Allah'tan bir erkek evlât istemiş tim, halbuki kız oldu...» dedi...

Kadının bu kelâmının üzerine; Hazreti Bazül Eşhep, çocuğu kucağına aldı. Ve kimyayı saadet olan ilâhî bakışlarını çocuğun yüzüne dikti. Ve kerâmetleriyle erkek olan bu çocuğu validesine uzattı:

— *«Ya hatun, bu çocuk benim evlâdımdır. İsmini «Şeyh Şehabeddin Sühreverdi» koy, ömrü uzun, müritleri çok olsun!..»* diye dua etti.

İşte bu çocuk büyüdü. Ve meşhur olup; Gülistan1! yazan Şeyh Sadii Şirazî'yi, Şeyh Şehabeddin'i yetiştirdi.

* * *

<u>11.ci Menkıbe</u>

GAVSÜL AZÂMİN BU ÂLEME NURLAR SAÇTIĞI ZAMANDA ARZUSUNA RAĞMEN İNTİSABI BAŞARAMAYAN, ANCAK GAVSÜL-ÂZÂMIN VEFATINDAN SONRA İNTİSABA FIRSAT BULAN MISIRLI TÜCCARIN KISSASI

«Menâkib-i Tâcü'l-Evliya ve Burhanü'l-Esfiyâ» adlı eserin çok dikkate şayan menkıbelerinden birisi de bu menkıbedir. Şöyle anlatılmıştır:

Mısırlı ve inancı çok sağlam bir tacir, tam bir ihlâsla Gav-sü'l-âzâm'ın hayatında kendisine intisab etmek ister...

Fakat, tecellî eden kaderin sırrına bakın ki, bir türlü intisab şerefine ermek için izin ve fırsat bulamaz. Tam kırk yıl ardı arkası kesilmeyen engeller yüzünden, bu dileği gerçekleşmez. İntisab için Bağdat'a geldiğinde, Şeyh (r.a.)'ının beka mülküne şeref verdiklerini duyar.

Kalbi bu kederle kan ağlayan tacir, o kadar elem ve ızdırap duyar ki, ölümü erişilmesi gerekli son fırsat bilerek, hayatına son vermeyi bile düşünür.

Bunun şer'an yasaklanmış olmasından dolayı, eliyle hayatına son vermeğe cesaret edemez. Bu çaresizlik içinde kıvranır...

İşte böyle bir günde, Gavsü'l-âzâm (k.s.)'un kabri şeriflerini ziyarete gider. Göz yaşları içinde bu fâni âlemde intisap edemeyişinin hicranını dile getirir...

O anda kabri şerifin başında, dâima HAY (diri) olan Ab-dülkâdîr Geylânî (k.s.) belirir...

Böylece elini tacire uzatan yüce velî, kendisini silsile-i şeriflerine, kabul buyururlar.

Bu vesileyle ehlullâh'ın daima diri olduğunu, gösteren şu arifane söylenmiş şu beyitlen bu menkıbeye son verelim.

«İki âlemde tasarruf ehlidir ruhu velî

Dîme kim bumürdedir ondan nice derman ola

Ruhu şimşiri hüdâdır ten gılaf olmuş ona

Dahi âla kâr eder bir tiğ kim üryan ola.»

Yüce mânası şudur:

«Velîlerin ruhları iki âlemde tasarruf ehlidir. Bu ölüdür, bundan ne derman olacak deme. Ruhu Cenâb-ı Hak (c.c.)'nün şimşiri (kılıcı) dir. Kınından (yani bedeninden) çıkan kılıç daha keskin olur» demektir.

Aslında bu arifane beyit'in dayanağı, şu âyeti kerimedir:

— «Allah yolunda ölenlere ölü demeyiniz. Onlar sağdırlar fakat, siz anlıyamıyor-sunuz.»

Aslında şehitler için de aynen bu ahvâl geçerlidir.

İş buraya gelmişken, şehit kelâmının niçin ehlullah hazeratı için söylendiğine hâkita mertebesinde işaret eyleyelim.

Malûmdur ki, şehitlik mertebesi bir gazada yüce Allah kelâmı için harpde ölenlere, yâni **ALLAH** ismi şerifini yükseltmek için canlarını seve seve verenler dışında ehlullah hazerâtına da bağışlanmıştır.

Şu sebeple ki,

Şehîd; (gören) yâni «AYNEL YAKÎN» mertebesine eren demektir.

Hak Teâlâ (c.c.)'yü bütün avalimde (çok yüce kişilerde) gözetimlerinde açıkça gördükleri için velîlere de şehit HAK (c.c.)'yü her mazharda gören denilmiştir.

* * *

12.ci Menkıbe

GAVSÜ L-ÂZÂM (K.S.)'NIN HİNTLİ BİR MÜRİDİNİ, HEM DÜNYA HEM AHİRET ATEŞİNDEN KURTARMASI

Çok emin kaynaklardan alınmıştır ki, Burhâniyur beldesinde zengin bir hindûnun, Hz. Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'a hem sonsuz bir güveni, he de hudutsuz

bir sevgisi vardı. Kendisini çeşitli vesilelerle yemek ziyafetlerine davet eder, Gavsü'l-âzâm (k.s.) ile beraber birçok önemli kimseleri de davet sofralarında cem ettiği (topladığı) gibi, fakirlere dahi nimet ve ihsanını esirgemezdi...

Dini İslâm olmayan bu hindu öldü. Kendisinin ölüm ânına kadar İslâmiyet'le olan ilgisi, sırf mahbubu hüdâ Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'a kalbinde duyduğu sevgiden ibaretti.

Ölümünden Hintli âdetlerine göre cesedinin yakılıp küllerinin denize savrulması gerekiyordu...

Bir çok odun toplanmış, hindûnun cesedinin bâtıl inançlarına göre yanmasına ramak kalmıştı.

Hakk Teâlâ (c.c.) Hazretleri'nin hikmetine bakın ki; cesedin alev almasını kolaylaştıracak bir tek kıl bile kalmadığı gibi, o anda odunların yakılacağı yerde bir akarsu belirir ve odunların hepsini ateş almayacak şekilde ıslatır.

Orada bulunup bu durumu gören herkes, hayretler içinde kaldılar...

En kör gözler bile görmekte gecikmediler ki: Bu hindu Gavsü'l-âzâm'ın himmeti ve mahbubiyet sırrı ile İslâm olarak ruhunu teslim etmiştir.

Hindunun evlâtlarına haber gönderilerek, babalarının dinî İslâm üzere defnedilmesi lüzumu bildirildi. Cenaze yakılmaktan vazgeçilerek, dinî İslâm üzerine gâsl edildi.

Böylece Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'a sevgi mevta'yı âhiret mutluluğuna dahi kavuşturdu.

Burada sırası gelmişken, birkaç söz söylemek isteriz:

Gavsü'l-âzâm'ın müritleri meyanında, başka dinlerden kimseler de vardı. Tıpkı Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî (k.s.)'da olduğu gibi.

HAK (c.c.) bir kimseye hidâyet nasip edecek olursa, işte böyle onun kalbine bir velîsinin sevgisini sokar...

Sonunda o sevgi onun günâhlarını bağışlanmış kılar.

* * *

13.cü Menkıbe

GAVSÜ'L-ÂZÂM ABDÜLÂDÎR GEYLÂNÎ (K.S.)NIN AKILLARA DURGUNLUK VEREN KERAMETLERİ..

ESRARI

Gavsü'l-âzâm, Es-seyyid ve Eş-şeyh Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'un bir hâdîmi (hizmetinde bulunan bir müridi) şöyle rivayet etmiştir:

— Şeyh Hazretleri, misafirleri çok olduğu cihetle, iki yüz altın borçlanmıştı...

Bir gün; tanımadığım bir şahıs geldi ve izin dâhi istemeğe gerek duymadan, Şeyh Hazretleri'nin yanına girdi. Uzunca bir süre sohbetde bulundular. Sonra bir miktar altın çıkarıp, koyup gitti... Koyduğu altın borçlarını kat kat ödeyecek miktarda idi.

Şeyh Hazretleri bana bir şey sormağa fırsat bırakmadan şöyle buyurdular:

— *«Bu gelen Kâdrî Sarrafî'dir.»* Dedim ki:

— «Ya hazret! Ben bundan bir şey anlayamadım. Bu Kadrî Sarrafî ne demektir ve kimdir?»

Gavsü'l-âzâm şöyle buyurdular:

— *«Bu bir ferişte yâni melektir ki: Allahü Tebârek ve Teâlâ Hazretleri evliyaullaha gönderir. Tâ ki, onlar borçlarını ödeyebilsinler.»*

Bu menkıbede görülüyor ki, sadece Gavsü'l-âzâm Ab-dülkâdîr Geylânî (k.s.)'a değil de, izni olan her velîye yüce Allah (c.c.) bu ferişte ile imdat edip borçlarının ödenmesine fırsat verir.

Bu bi ledün sırrıdır ki:

Demek âlimlerin yüce Rabbi (c.c.) Hazretleri maddî sıkıntıda bulunan velîlerine, Kadrî Sarrafî denilen ferişte gibi gayb hazinelerinden sonsuz bağışlarda bulunur.

* * *

<u>14.cü Menkıbe</u>

GAVSÜ'L-ÂZÂM'IN «MAŞÛKİYET MAKÂMI»NA TECELLÎYATI HAKKINDA

Bir gün zaman-ı saadetlerinde, Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî (k .s.) yanında bazı ulema ve din bilginleri ile birlikte, kabir ziyaretine giderler ve özellikle Şeyh Hammad Hazretleri'nin kabri şerifleri önünde dururlar...

Sonra, mutluluk belirtileri göstererek dönerler. Yanındakiler Gavsü'l-âzâm Hazretleri'ne sordular ki:

— «Ya Şeyh! Bu mübarek kabrin önünde, âdet dışı çok durdunuz ve neşeli bir halde, mutluluk içinde döndünüz. Bu hareketinizden bir şey anlayamadık...»

Gavsü'l-âzâm nakl buyurmağa başladılar:

— *«Bir Cuma günü idi. Şeyh Hammad Hazretleri eshâbı ile birlikte Cum'a mescidine gitmiştik. Köprü üzerine geldiğimiz vakit, Şeyh Hammad, elini bana vurup, beni suya attı...*

Hava gayet soğuktu. Benim üzerimde bir hırka yanımda da birkaç ceviz vardı. Elimdekilerin ıslanmaması için, elimi yukarı kaldırdım... Şeyh Hammad (k.s.) ve eshâbı beni bırakıb gittiler... Ben de bir süre sonra sudan çıkıp, arkalarına düştüm. Bana, soğuk pek çok tesir etmişti... Çok üşümüştüm!

Onların yanına vardığımda, onun eshâbı gecikmemden dolayı olacak, bazı sözler söylemeğe yeltendiler.

Hammad Hazretleri onları men edip buyurdu ki:

— *«Ben onu denemek için, suya atıp incittim amma, kendisini bir dağ gibi buldum. Asla yerinden sarsılmaz.»*

Gavsü'l-âzâm buyurdular ki:

— *«Bugün Şeyh Hammad Hazretleri'ni kabrinde gördüm. Elmaslarla süslü bir*

elbise giymişti. Başında yakuttan bir taç, elinde altın bilezikler ve ayağında atından ayakkabılar vardı. Yalnız dikkat ettim, sağ eli nedense tutmuyordu. Kendilerine sordum...

Cevaben dediler ki:

"İşte bu elimle seni suya atmıştım." Sonra bana dönerek;

"Bu illeti benden geçirmeğe gücün yeter mi?" diye sordular.

"Evet, gücüm yeter" dedim. O zaman bana,

"Hakk Teâlâ'ya rica ve niyazda bulun ki; kullanılmaz haldeki elime güç versin, yani onu bana iade etsin."

Ben, hemen Hak (c.c.)'den rica ve istirhamda bulundum. Ayrıca, ölülerden beş yüce velî dâhi kendi kabirlerinden rica ve istirhamda bulundular. Bu beş velîden birisi, o kadar istirhamda bulundu ki; Hak (c.c.) Hazretleri dualarımızı kabul buyurarak, Hammad (k.s.)'un elini geri verdi ve o el benim elimi sıkarak, benimle görüştü...»

Bu söz, Bağdat'a yayılınca, Bağdat şeyhleri ve onların müritleri toplanıp, Şeyh Abdülkâdîr Geylânî Hazretleri'nin sözlerinin, doğru olup olmadığını araştırma yoluna saptılar...

Bu haberi kendisine sormak için, Şeyh Hazretlerinin medresesine geldiler. Fakat Şeyh'in heybetinden, kendisine kimse bir şey soramadı.

Lâkin, Yüce Gavsü'l-âzâm (k.s.) onların ne maksatla geldiklerini keşfen anlamışlardı.

Onlara dönerek:

— «Aranızdan keşfü kerametine inandığımız iki zâtı seçiniz. Onlar sözlerimin doğruluk derecesini araştırsınlar» buyurdu.

O cemaatda keşif ehli olduğuna, kimsenin şüphe etmediği Şeyh Ebu Yusuf Bin Eyyübü'l-Hamedâni (k.s.) ile Şeyh Mu-hammed Abdürrahman (k.s.)'u seçtiler.

Gavsü'l-âzâm onlara şöyle buyurdu:

— *«Bu iki keşif ehli çekilip, ibâdet edebilecekleri bir yere gitsinler. Siz dâhi onlar gelinceye kadar, murakabe halinde burada bekleyiniz.» dediler.*

Gavsü'l-âzâm dahil hepsi murakabeye daldılar. Aradan bir süre geçmişti. Önce Yusuf Hazretleri tahkikini bitirmiş olacaklar ki; medrese dışında bir ses yükseldi.

Yusuf (k.s.) pek fazla acele ederek, medreseye doğru koşuyordu. Medreseye vardığında bu keşif sahibi velî şöyle buyurdu:

— *"Hak, Sübhane ve Teâlâ buyurdu ki:*

— «Ey Yusuf! Koş o cemaata duyur. Gavsü'l-âzâm mahbub'umun anlattıkları, doğru ve aynen vâkî'dir.» ([1])

Daha Yusuf (k.s) bu sözleri söylerken, arkadan Şeyh Abdürrahman (k.s.) teşrif edip, Şeyh Yusuf (k.s.)'nin anlattıklarını doğruladı.

Bu menkıbeden alınacak, bazı dersler vardır ki; bunlardan **birincisi** şudur:

Şeyh Hammad Hazretleri, pek çok olgun kişileri zamanında irşâd etmiş yüce bir

[1] Mevzûbahs Yusuf Hemâdani (k.s.) Türk neslinden gelmiş ve zamanın kutbülaktab'lık mertebesine ermiş birzât-ı akdestir (kutsal zât). (Mütercim)

velî'dir.

Hattâ Gavsü'l-âzâm bile seyrü sülûkunun bir safhasında, kendisinden feyz almıştır.

Ancak, bu kadar velî içinde mahbûbiyet sırrı, Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'a nasip olduğu için, zamanında hepsini geçmiş, hepsinin üzerinde «makâm-ı maşûkiyet'»e erişmiştir.

Seyrü sülük erbabı için alınacak ikinci ders daha vardır ki bu da şudur:

Hüdâ, mahbûbiyet makamına lâyık gördüğü, Gavsü'l-âzâm (k.s.) gibi bir zât'ın çektiği, ufak bir acıya bile tahammül edemez... Burada anlatılmak istenen sırrı bil!..

Bahse konu olan acı; sınav ve deneme sebebiyle dâhi olsa ve yine bu acı, kendisini terbiye ile vazîfeli, Hammad Hazretleri gibi bir velî tarafından bile yapılmış bulunsa bile... Aradan uzun bir süre geçmesine rağmen, Hak Teâlâ mahbûbuna yapılanı aşkı ilâhisinin etkisiyle razı olmayıp, o elemi yapana, tâbirimiz hoş görülsün, bir ceza vermekte tereddüt etmemektedir.

Şimdi bu kıssadan pek çok ehli zahir uleması, gerekli ibret dersini alıp, böyle mahbûbiyet sırrına ermiş evliyaullahı kötülemekten çekinmelidir. Çünkü bu hâle düşen kimselere bilin ki, Hakk Teâlâ (c.c.)'nün cezası pek büyük olur.

— **«Men ezâli veliyyen ve fekad âzentühü bi harb»** (Hadis-i Şerif)

— *«Kim, benim velîme eziyet ederse, ben, ona harp ilân etmişimdir.»*

Hadis-i kutsîsi icâbı: Kahrı İlâhî'yi üzerlerine çekmiş olurlar.

Eiiyazübillah, bu gibi ahvalden **Hak (c.c.)'ye sığınırız.**

Mahbubiyet sırrına bir velîyi mazhar kılan, esrara da temas etmeden sırası gelmişken geçemiyeceğiz.

«Tuhfet/ül Mursîle» adlı eserde şöyle buyurulmaktadır: Bir mü'mini Hakk Teâlâ'ya vasıl eden yollar üçtür:

1 - Züht yolu,

2 - Tasfiye-i kâlb ve tezkiye-i nefs yolu,

3 - Aşk yolu.

Şunu bilesiniz ki; Züht yoluyla (sofulukla) Allahü Teâlâ'ya varanlar pek azdır...pek meşakkatlidir, çetindir.

Tasfiye-i kalb (kalbi arıtma) ve teskiye-i nefs yolu (nefsi temizleme) züht yolundan daha yücedir.

Ancak, bununla HAKK'a vasıl olanlar, züht yolundan gidenlere göre daha çok ise de, sayıları yine de sınırlıdır.

Aşk yolu geniş bir mâna alanıdır. O yoldan Hakk'a varanlar pek çoktur.

İşte makâm-ı aşk'a erenle, başka bir deyimle **mahbubiyet sırrına erenler**, hep bu yolla maksuda ermişlerdir.

Mahbubiyet ve makâm-ı mâşûkiyet sırrını, bütün haşmet ve açıklığıyla dile getiren, bâzı beyitleri alarak eseri onlarla süslemek isteriz.

Ey salîk! Bu yolun yolcusu olmaya niyetlenen...

Şunu bil ki; mahbubiyet sırrına erenler, bu beyitleri bir an dillerinden düşürmezler ve onlarla terennüm sâz olurlar.

«Ey mühaddis! Ol tefr'kâi noktâ-i hat

Bilhâtı kevnü mekân noktâi aşkla oldu fakat

Noktadan gayrı ne kim levh-i şühûdun üzre

Nakş olunmuş onu mahvetti ki, odur sehvügalat

Nokta bil, noktaya bak, nokta ol ondan gayrı

Her ne kim eylesen oldur sebebi bûdü sahat.

Batından dûr iken enhâr ne Fırat ü sattır

Yine su bahre erişse ne Fırat ola ne sat...»

Bu beyît'in mânası;

«Denizden uzak olduğu zaman insanlar, hayallerinde, bir Fırat ve şat nehri var sanır. Fakat su denize kavuşunca, ne Fırat, ne de şat kalır. Hepsi aynı olur...» Bu esrara varmak ise ancak şöyle terennüm saz olmakla kabildir:

«Aşk meydanında mesd olmaktan özge kâr yok

Bundan candan geçmelidir gayrı bir güftâr yok.»

Beyît'in mânası:

«Aşk meydanında er ve manevî sarhoş olmakdan başka yapılacak bir şey yoktur. Bunda candan geçmelidir, gayrı bir söz de yoktur.»

İşte gerek Gavsü'l-âzâm gerekse Cüneydî Bağdadî (k.s.), Beyazıdî Bistamî ve Hallâc-ı Mansur (k.s.) aşk meydanında er olmaktan başka yapılacak bir şey olmadığını, başka söylenecek söze de önem vermedikleri için, tarîk-i aşkdan amaç olan mâşûkiyet ve mahbûbiyet makamına varmışlardır.

O zaman kendilerine Hazretii noktanın tüm gizlilikleri aşikâr olmuştur. Yukarıya aldığımız nokta şiirindeki esrar kendileri için bütün âlemlerde görülmüştür.

Anlamışlardır ki, ârifibillah (**ALLAH** sırrından haberdar olanlar) için noktayı bilmekten, noktaya bakmaktan, nokta olmaktan başka her ne var ise, Hak (c.c.) Hazretleri'ne uzaklık ve ondan uzaklaşma vesîlesi olur.

* * *

15.ci Menkıbe

GAVSÜ'L-ÂZÂM ABDÜLKÂDÎR GEYLÂNÎ HAZRETLERİ'NİN TAVUĞU DİRİLTMESİNE DAİR

Şimdi anlatıp, açıklamasını yapacağımız bu menkıbe, hem Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'un büyük bir kerametinin naklidir, hem de bu menkıbede ledün gizliliklerine ait pek çok esrar gizlidir.

Bir gün, sâlihat-t nisvandan (Allah yolunda çalışan kadınlardan) biri oğlu ile

zamanın kutbu Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'un yanlarına gelip, oğlunu yüce Velînin terbiye ve irşadı altına bırakır.

Kadın bir süre sonra oğlunu ziyarete geldiğinde, oğlunun katıksız arpa ekmeği yediğini, buna karşılık Gavsü'l-âzâm'ın tavuk eti yemekte olduğunu görünce Gavsü'l-âzâm'a:

— «Ya Gavs!.. Siz tavuk eti yiyorsunuz, oğlum ise arpa ekmeği ile vakit geçiriyor, Ona da kuvvetlenmesi için biraz tavuk eti yedirin.» diyerek, haddine tecâvüz eden sözler söyler. Gavsü'l-âzâm (k.s.) bu lâyık olmadığı yersiz sözlere karşı hiç bir şey söylemiyor, önünde duran yenilmiş tavuğun kemiklerine yönelerek, o ölü kemiklere:

— *«Kum bi iznillah elieziyuhyul izamü vehiye remim (Alfahü Teâlâ'nın izniyle kalk ve diril. O Allah ki; çürümüş kemiklere hayat bahşeder.»*

Bu dua ile (ki; bize **KÜN** *"OL!"* emrinin tecellîsidir) o etleri kalmamış tavuk tekrar dirilip hayat buluyor...

Kadının hayret dolu bakışları karşısında, anlamadığını sandığımız ledün dersini veriyor.

— *«Kadıncağız oğlun bu yolda ilerliyebilmek için riyâzata (perhize) muhtaçtı. Ancak belli bir mertebeye geldikten sonra istediği şeyleri yemiş bile olsa onda nefs kalmayacağından zarar etmez.» buyurur.*

Öyle sanıyoruz ki; fazla muhabet, misâlimizde olduğu gibi ilerlemeye engel oluyor.

Bu menkıbe de dikkat çekilmesi gerekli iki ayrı hâdise ve tecellî vardır. Özellikle ikinci olarak anacağımız ders en önemli olanıdır.

Birincisi:

Gavsü'l-âzâm'ın ölü kâlbler gibi, ölü cisimleri dâhi Hakk' (C.C.) izni ile diriltiğine dair yeni bir misâldir.

İkincisi:

Seyri sülûk'a ilk giren kimse, o anlarda nefsin en aşağı mertebesi olan emmâre (şeytanın kışkırtmalarına en uygun nefis derecesi) nefsi mertebesinde olacağından terbiye ancak riyâzatla (*) olur.

Zâten bundan dolayıdır ki, Niyâzî Mısrî şöyle buyurmuşlardır:

«Bu nefis kâfirini katletmek için Hakkın hükmü kazasıdır şeriat.»

* * *

* Riyazat: Nefs'i terbiye etmek için az gıda yemek, az uyku uyumak, lüzumsuz bilip bilmemek konuşmak gibi nefs'i hevasattan men ile faydalı fikir ve işle meşgul olmak. (Mütercim.)

16.cı Menkıbe

GAVSÜL-ÂZÂM'IN YÜCE MERTEBESİNİN, ZAMANIN DİĞER VELÎLERİNDEN ÜSTÜN OLDUĞUNA, ŞEYHLERİN ŞAHİTLİK ETMELERİ HAKKINDA

Başından beri hatırlanacağı üzere, biz kitabın tertibinde menkıbelere sıra verirken, ledün esrarını dile getiren menkıbelere öncelik vererek, eserin Arapça tercümesinin yanında bir de konuları daha iyi açıklayabilmek için sırlı beyitlerlerle birlikte mânalarını da kalemimizin yardımıyla açıklamaya gayret etmekteyiz... Ve özellikle bu sıralamayı yaparken de okuyucumuza faydalı olabilmek için birbirini mâna yönünden destekleyen konulanda ardı ardına almayı hedefledik...

İşte bu sebepledir ki; bazı sıra numarası geride olan bir menkıbe, önemiyle orantılı olarak, ilk sıralarda yer almaktadır, işte bu menkıbe bunlardan biridir ki; kitabın aslın da bu menkıbe otuzuncu menkıbedir.

«Ravzatü'l-Nevâzır ve Nüzhetü'l-Hâvatır» adlı eserlerde, pek çok şeyh, bu eserin menkıbeler kısmında, yüce Gavsü'l-âzâm (k.s.) rütbesinin yüceliğine ve onun Kutbü'l-Aktâb olduğuna işaret buyurmuşlardır.

Bu arada **«Menâkib-i Tâcü'l-Evliya»**'da yer alan, Ab-dülkâdîr Geylânî (k.s.)'u öven şiirin, çok arifane bâzı beyitlerini dâhi, buraya almaktan zevk ve şeref duymaktayız.

O, yüce Gavsü'l-âzâm ki; asrında bütün şeyhler mertebesinin yüceliğine şehâdet etmişti.

İlminde Hasan-ül Basri (k.s.)'un irfanını, sülûkundaki doğruluğu Hazreti Ömer (r.a.)'ı hatırlatırdı.

Asrında hiç kimse ona mensup olmadan yüce mevkîlere lâyık görülmez ve erişemezdi.

Şu beyitler, Gavsü'l-âzâm'ın sânına, yüceliğine işaret etmektedir:

«Fekad kâne beyne! evliyai muazzama
Bililmü velhâlüş şerifül fâhir.»

«Lâ kinne hügâlebet aleyhi şekavettin
Sebekat keblfsül lâinül kâfir.»

Beytîn mânası:

«Gavsü'l-âzâm (k.s.), devrinin evliyaları içinde büyük ve yüce bir şahika (tepe)dır. İlmi ile de, hâl ehli oluşu ile de şerif (mübarek) ve fâhîr (övünülecek) bir zât ve bütün zamanı evliyasının iftihar sebebidir.»

Yukarda ki, beyit zamanın arifleri tarafından söylenmiştir ve bu beyitten de açıkça

anlaşılmaktadır ki; Gavsü'l-âzâm hem ilm-i zahirde, hem de ilm-i bâtında derin bilgi sahibi idi.

O yüce Velî, aynı zamanda zamanının bütün kötülüklerine galip bir müceddit (yenileyen) idi. Şaşırtması ile birçok kimseleri kandıran, iblis'ü-lâin kâfirine dâhi şefkat göstermiştir.

«Lekinnelehü galâbet aleyhi şekâvetün

Sebâkat keblisül lâin ül kâfir.»

Denmiştir ki bu beyitte bu sırra işaret edilmektedir. İşte «Menâkibü Tâcü'l-Evliyâ»'nın otuzuncu menkıbesi budur.

İmâm-üi Verağü'l-züht Mehmet İbni Sait Bin Ahmet Zer-rünnecâni'nin, «Ravzatü'l-Hevâzır ve Nüzhetü'l-Havatır» isimli kitaplarında bilhassa altıncı bölümde adı geçen bütün şeyhler, Gavsü'l-âzâm'ın yüksek rütbesinden ve kutbiyetinden bahis buyuruyor ve diyor ki;

— «Ne kadar övmede bulunulsa, Gavsü'l-âzâm için elbette azdır. Bizim de lisânımız onu yeterince övemez kifayetsiz kalır.»

Ancak, bu vesileyle bir hususa okurlarımızın dikkatlerini çekmek isteriz:

Dikkat buyurulsa, Abdülkâdîr Geylânî (k.s.) Hazretleri'ne hem **Gavs**, hem de **Kutbü'l-aktab** denilmektedir... Okuyanlar bu lâkablardan Kutbiyet'le, Gavsiyet'in aynı olduğu gibi bir zanna kapılırlar. Hattâ birçok sülük erbabı da bunu böyle sanmakta, dolayısıyla yanlış olarak bilmektedir.

Ancak ayrı ayrı mertebe ve manevî memuriyet olan bu payelerin, Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî (k.s.) için kullanılmasının bir sebebi vardır... Yalnız bu sebebi açıklamadan kanımızca hiç şüphe yoktur ki; Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî hem Gavsü'l-âzâm, hem de Kutbü'l-aktab'dır.

Bunun sebebini ve izahını yapmak tasavvuf bilgisi için zarurîdir ki, bu mâruzât bizi nefsin yedi mertebesini sırasıyla saymamız mecburiyetine getirir...

Tasavvuf ilminde nefsin yedi mertebesi vardır.

Bunlar:

1 - <u>Nefs-i Emmâre,</u>

2 - <u>Nefs-i Levvâme,</u>

3 - <u>Muinime,</u>

4 - <u>Mutmainne,</u>

5 - <u>Râdiyye,</u>

6 - <u>Mardiyye,</u>

7 - <u>Sâfivve.</u>

Burada sözü Mâarifetnâme'nin yüce müellifi Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretlerine bırakmamız yerinde olur kanısındayız ki; ölümsüz eseri olan Mâarifetnâmenin nefs-i emmâre bahsinde şöyle buyurmaktadır:

— «Bâzı büyük mutasavvıflar, **nefs-i emmâre**'yi sûi halle nitelenmiş olması itibariyle kötülüklere bulaşmtş gördükleri için onu nefs mertebeleri arasından çıkartıp Nüfûsu seb'a yani yedi nefs mertebesini altı mertebeye indirmişlerdir. Zira nefs-i

emmâre bissû (kötülük) ile tanınarak bu özelliği âyeti kur'âniye ve hadîs-i şeriflerle belirtilmiştir...»

Bizim konumuz; daha ziyade Gavsiyet ve Kutbü'l-aktablık konusu olduğundan, biz yedinci mertebeyi yâni **vücûdu sâfiyye** mertebesi ile meşgul olacağız...gücümüz yettiğin de **Gavs**'lık ve **Kutbü'l-aktab**'lık manevî görevlerini ayrı ayrı görevler iken neden dolayı Gavsü'l-âzâm hem de Kutbü'l-aktab denildiği muammasını çözmek için gayret sarf edeceğiz.

Zira, bu yönde açıklamalarla bu eserin önemli bir hizmette daha bulunacağı kanısındayız. Bu açıklamamızı da Gavsiyet düğümü tasavvufî eserler dayanak gösterilerek çözümlemeye niyetkârız...

Malûmdur ki, nefsin son mertebesi **nefs-i sâfiyye** merte-besidir. Bu mertebe de her şeye gücü yeten bu zatlardan bulundukları zaman da sayı itibariyle bir, iki nihayet en fazla üç tane olurlar. Bunlardan birisi **Kutbü'l-irşâd** olup, Hak'la bütünlük makamındayken, halkı daha doğrusu sâlikleri irşâd için görevlidir. Bu zât-ı şerîf, bütün irşâd vazifeleriyle mükellef, bütün pîran (ermişler) ve şeyhlere isterlerse, kendileri doğu, isterlerse batıda olsunlar, bunlar için mesafe mevhumu yoktur. Müritlerini uzak mesafelerden de terbiye edip onları Hak (c.c.)'ye vasıl kılarlar.

Gavsü'l-âzâm'lık manevî görevine gelince:

Bu zât, camiî cihan ve mutasarrıfı âlemdir. Bu açıklamaya Ik bakıldığında, Gavs'ın cihanın cani ve âlemde meydana gelen her şeyin sahibi ve her şey onun (ol) emriyle olur gibi bir zanna kapılınabilir... Bu yanlışlığa sakın ha düşmeyin!.. Demek istiyorum ki;

Gavs, kendiliğinden âlemin idaresine karışmayan velî'nin adıdır. Zamanın teki olduklarından dâima kendi manevî halleri üzerinde olurlar.

Kur'ân-ı Kerîm'de işaret buyurulan:

«Müfredün geçtiler» yani «zamanın fertleri yürüyüp geçtiler», kutsal sözleri bunlar için söylenmiştir. Bütün bu kelâmlarına rağmen Gavsü'l-âzâm'lar, Kutbü'l-aktab'ın (İnsan-ı kâmil'in) yardımcısı durumundadırlar.

Kutbü'l-aktâb'lık mânevi görevine gelince:

Asıl kâinatın idaresi bu zât'a verilmiştir, Asrında tek olan zât, bu kutsal zâttır.

Bu kutsal zât, ariflerin sultanı olduğu gibi, Hak (c.c.)'nün halî fesidir. Bütün âlemin yiyip, içmeleri, harekât ve davranışları, kâza ve kaderleri velhâsıl dünyada olup bitenlerin cümlesi O'nun tasarrufu altındadır. O, ne isterse olur. Her devrin kut-bü'l-aktâbına «**İnsan-ı kâmil**» dâhi denilir.

Şunu zikr etmeden geçemeyeceğiz ki bu konuda delilimiz;

— «Men arefe nefsehu fekad arefe Rabbe.»

«Nefsini bilen Rabbi'ni bilir» hâdis-i şerîfinin anlamı, ancak eksiksiz bu üç zât'ta tecellî eder. Bu mübarek zâtları anlamaktan insan aklı âcizdir...

Gerek «Kutbü'l-irşâd», gerek «Gavsü'l-âzâm», gerekse «Kutbü'l-aktâb'»ın mübarek nefisleri hakikî yüzlerini bulup bilânefs (nefs'siz) olmuşlardır.

Şimdi asıl muammanın düğüm noktasına gelmiş bulunuyoruz. Bu üç manevî görev **HAK** (c.c.) tarafından ayrı ayrı kişilere verildiği gibi bir zât'a da verilebilir.

Yâni; bâzı devirde **Gavs, aynı zamanda Kutbü'i-aktâb da olabilir.**

İşte o zaman Gavs sâdece Kutbü'l-aktâb'ın yardımcısı olmakla kalmaz, Kutbü'l-

aktâb da kendisi olduğu için dünya'nın tüm tasarrufları onun elinde olmuş olur.

Es-seyyid Eş-şeyh Sultan Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'a asrında bu üç manevî görev birden verilmiştir.

İşte Kutbü'l-aktâb, hem de Gavsü'l-âzâm demişlerdir. Gerçekten de öyledir.

* * *

17. ci Menkıbe

GAVSÜ'L ÂZAM'IN İSMİNDEN BAŞKA BİR ŞEY BİLMEYEN MÜRİDİN, MÜNKİR VE NEKİR MELEKLER'İNİN ELİNDEN VE AZAPLARINDAN KURTULUŞU HAKKINDA

Çok sağlam rivayetlerdendir ki, Gavsü'l-âzâm'ın bir mü'min müridi, yalnız Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'nin isminden başka bir şey bilmezmiş. Bu zât vefat ettiğinde, kabirde azap ve soru melekleri kendisine:

— *«Rabbin kim? Hangi dindensin? Peygamberin kim?» diye sormuşlar.*

O zât, soru meleklerine, Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'nin mübarek isimleriden başka bir cevap vermemiş.

Münkir ve Nekir şaşırarak, âlemler'in Yüce Rabbi (c.c.) Hazretleri'ne sordukları sırada, kabrin başında Gavsü'l-âzâm görünmüş ve âlemler'in Yüce Rabbi (c.c.) Hazretleri'ne, şu yakarışta bulunmuştur:

— *«Ya İlâhî! Dünyada aşk ateşi, şu kulunu zâten yakmıştır. Hiç bir cehennem ateşi, senin Aşk-ı İlâhin kadar, âşıkların kalblerini yakamaz. Göğsü püryân olmuştur.»* Yâni onda:

«Cennet'te sırf cennet ehli olduklarından, rahat olmadığı gibi, cehennem'de olmakla, sırf bu sebeple ateş azabı görmez» esrarı tecellî etmiştir. Buyurmuştur.

Risâletü'l-Gavsiye'de bu sırra, Gavsü'l-âzâm (r.a.) şöyle temas buyurmuşlardır:

— *«Cennet ehli, Cennet'teki nimeterle avunur. Bu nedenle, İlâhi Aşk'tan uzaklaşırlar. Cehennem ehli ise, nâr ile meşgul olup, bu yüzden İlâhi Aşk'tan uzaktırlar.»* buyurmaktadırlar ki, burada gönül gözü açık olanlar için, pek çok ders vardır.

Âlemlerin Yüce Rabbi (c.c.) Gavsü'l-âzâm'ın mübarek isminden başka bir şey bilmeyen, o mürîdi af buyurarak, cennetlerin en yücesi olan, irfan cennetine kabul buyurdu.

Bu konuda dokunulacak pek çok esrar vardır.

Bir kerre, Abdülkâdîr ism-i celîli, o devrin ism-i âzâm'ı idi. Bu nedenle «Rabbin kimdir?» sorusunu soran Münkir ve Nekir, hakîkat mertebesinde istenilen cevâbı, dolaylı bir şekilde almışlardır.

Bu cevap âlemlerin Rabbi'nin hoşnutluğunu kazanmıştır.

İkinci sadık bir mürit ancak kendi mürşidini bilmekle Hakk'ı bilmiş olur. İki âlemde sevap sırrına erer. Ve Cennet-i irfana dahil olur. Bu şu demektir ki;

— *«Mürşide hak diyen kişi gayriyi yok bilmek»* sırrı tecellî eder.

Ayrıca bu menkıbede bambaşka bir ledün sırrı da vardır. Malûmdur ki; **Letâif** zikrine devam edenler öyle bir ateşi göğüslerinde hissederler ki; o ateşle yanan iman tahtasını hiç bir cehennem ateşi yakamaz. Yaksa bile **ALLAH** âşıkları, bu ateşi canlarına minnet bilirler. Bu onlar için bir cennet olur. Bu cennetin adı CENNET-İ İRFAN'dır.

Sanırız ki; bu menkıbe vesilesiyle, bizim hem arif, hem de âşık şâirimiz Fuzûlî'nin dediği gibi;

«Tuttuk tarîk-i hakîkat'a râh-ı mecaz» tecellisi açığa çıkar... Bilen bilir ki, sen de bilenlerden olmak için gayretkeş ol!..

* * *

18.ci Menkıbe

MAKAMINDAN KOVULMUŞ BİR ZATIN NASIL TEKRAR GAVSÜL AZAMIN DUÂSIYLA MAKBÛLİNDEN OLDUĞU HAKKINDA

Gavsü'l-âzâm'ın zaman-ı saadetlerinde nasılsa, seyrü sülük erbabından bir zat, zelleye (ayak kaymasına) maruz kalmış ve derecesinden düşmüş böylece makbûlinden (beğenilenlerden) iken merdûdinden (istenmemişlerden) olmuş.

Tekrar makbûlinden olmak için, pek çok ricalarda bulunmuş ise de Hûda'yı lem yezelin izzet kapısında bu istirhamlar kabul buyurulmamıştır.

Gavsü'l-âzâm makam-ı mâşûkiyet esrarını tecellî ettirince, ihsan sahibi yüce Allah (c.c.) şu değerli hitabda bulunmuşlardır:

— *«Yâ Gavsü'l-âzâm! Sen mahbûbiyet sırrına mazharsın. Kimi seviyorsan bende onu severim. Tâyin ve azil tasarruu ancak doğrudan doğruya benim kudretimdedir. Madem ki, sen bu sâliki affettin, ben de onu makbûlinden addediyorum.»*

Bu menkıbede bazı esrar vardır ki, ona temas etmeden geçemiyeceğiz.

Bu, önce makbûlinden iken, bir zelle (ayak sürçmesi sonucu) derece kaybeden sâliki hakîkat olan zât'ın af buyurulmuş olması tabiîdir. Çünkü, Cenâb-ı Hak bağış buyurduğu şeyi, kesin olarak geri alamaz.

Zîra bir mertebedeki velî, o mertebeden düşse dâhi, o mertebeye varış yolunu bildiği için, aynı mesafeyi tekrar alır. İşte bu sırdan dolayıdır ki, bir gün Abdülkâdîr Geylânî Hazretleri'ne:

— *«Velî zina eder mi?» diye sorulunca:*

— «(İnnallahe kâne kaderen makdura)

Her şey Allah'ın takdiri gereğidir, kim ne üzre ise o ona kolaylaştırılır...» cevabını vermişlerdir.

Gavsü'l-âzâm gibi yüce dereceli nüfusu safiye erbabı velîler'in bir niyaz mertebesi, deyim mazur görülsün levh-i mahfûz'u yazar, bozar tahtasına döndürür...ki, bu işte de sırrı ledündendir.

Nitekim menkıbede belirtilen;

— *«Ey Gavsü'l-âzâm! Senin yanında makbûlînden olan, benim indimde de makbûlînden olur»* hikmetinde, işte bu esrar gizlidir.

* * *

<u>19.cu Menkıbe</u>

BİR HIRSIZIN HİDÂYETE EREREK SEYRÜ SÛLUK'TA MESÂFE ALIP GAVSÜ'L-ÂZÂM'IN ŞEFÂATIYLA KUTBİYYET MAKAMINA KADAR YÜKSELMESİ HAKKINDA

«Menâkib-i Tâcü'l-Evliya ve Bürhanü'l-Esfiya»'nın on beşinci menkıbesi şöyledir:

Bir gün Gavsü'l-âzâm (k.s.) Medine-i Münevvere'ye giderken Bağdat yolculuğunda, çölde yaşayan bir yol kesici, onun yolunu da diğer yolcularla beraber keser. Bütün yolcuları elbiselerine kadar soyan bu haydut, Gavsü'l-âzâm'a sıra geldiğinde, yüce Gavs'ın heybetinden titrer ve dehşete düşmeğe başlar...

Yol kesici karşısında duran, heykel-i sâmedânî'nin (İlâhî heykel) Abdülkâdîr Geylânî (k.s.) olduğunu anlayınca, içindeki dehşet, yüce Velî'ye karşı nedenini anlıyamadığı, sonsuz bir sevgiye dönüşür.

Gavsü'l-âzâm bütün muhiblik ve makâm-ı aşk tecelliyâtı ile âlemler'in yüce Rabbi'ne, o haydutun hidâyete ermesi için, niyazda bulunur.

İnanılır kaynaklardan öğrenilmiştir ki, zamanla o yol kesen haydut, seyrü sülük erbabından olup Gavsü'l-âzâm'ın irşadı sonucu kutbiyet makamına kadar yükselmiştir.

Bu menkıbeyi en güzel açıklayan, daha doğrusu yol kesicinin, nasıl velayet mertebesine yükseldiğini dile getiren, aşağıdaki beyittir:

«Ne denlü var ise, âlemde evsâf

Sıfâtlanur ânı bil ehli arat»

Yüce anlamı şudur ki:

<u>«Âlemde ne kadar sıfat var ise, irfan ehli onlarla sıfatlanır»</u> demektir.

İnsaf ehli için, bunu kabulden başka bir çâre de yoktur. Hakikat ehli görünürde, işbu yol kesici gibi her sıfatla sıfatlanır.

«Menâkib-i Tâcü'l-Evliyâ ve Burhanü'l-Esfiya»'daki, «Haydut» menkıbesinin içinde bulunan bu hikmet bellidir. Esasen, aşağıdaki şiiri gönül gözüyle okuyanlar, bunun böyle olduğunu anlamakta gecikmezler.

«Âkilin mizan-ı aklkı maverasın almadı

Âşıkın âkiller içre âdı mülhit yâ deli.»

Anlamı şudur ki:

«Aklını kullanarak, ulvî meseleleri çözmeğe çalışan nicelerin akıl ölçüleri, bu işin

gerisindeki gerçeği kavrayamadı. (Burada kasd olunan; şu aç karnımızı doyurmağa, çıplak bedenimizi giydirmeye yarayan aklı maaştır.)»

Âşığın, Allah âşkının adı bu gibi akıl sahibi geçinenler için ya zındık ya da delidir.

Bu aki-ı maaş (*) yoluyla yüce meseleleri çözmeğe çalışanların garip halleri, bizim hakîm bir şâirimiz tarafından, şu hikmet dolu şiirde ne güzel ifâdesini bulmuştur:

«Halletmediler bu lügâztn sırrını kimse

Bin kafile geçti ukalâdan fudalâdan.»

Mânası şudur ki:

«Bu bilmecenin sırrın* kimseler çözemedi. Bin kafile akıllı ve bilgin geçti de, bu koyu karanlığı aydınlatamadı» demektir. Elbette öyledir. Hak Teâlâ ancak Mûsâ (a.s.) için tecellî etmiştir.

«Hak tecellî eyledi Mûsâ için

Ne Aristo ne Ebû Sina için»

Zîra bu ezelî gerçekler ancak keşif yoluyla bilinebilir. Akıl yolu bu hususta kısırdır.

* * *

20.ci Menkıbe

RUHLAR VE CİNLERİN GAVSÜLÂZÂMİ METH ETMELERİ HAKKINDA

Üstad Hâtem İbni Ahmedü'l-Ehdel'in dâima Gavsü'l-âzâm'ı methetmekte ön sırada olduğu herkes tarafından bilinmektedir. Bilhassa bu medihler arasında bâzıları vardır ki, özel bir anlam taşır.

Evvelâ, Gavsü'l-âzâm'ın temiz ceddi olan iki cihan serveri **Muhammed Mustafa** (s.a.v.) ile yakın ilişkisini açıkladığı gibi şanının yüceliğine methü senasına da sık sık temas buyurur.

Yazılı eserlerinden birisinde bir husus vardır ki, çok dikkat çekicidir. Gavsü'l-âzâm'm birçok yüce vasıfları yanı sıra, kendilerinin Şeyhü's-sekaleyn (insan ve cinlerin şeyhi) olduğu gerçeği ve tecellîsidir.

Üstad Hâtem İbni Ahmet, bununla Abdülkâdîr Geylânî Hazretleri'nin sadece insanların değil, cinlerin de şeyhi olduğuna işaret buyurmuşlardır.

Resûl-i Kibriya (s.a.v.) Efendimiz Resûl-ü Sakaleyn (İnsanların ve cinlerin peygamberi) olduğu gibi, onun velayeti olan zevatta aynı görevle İştigal etmişlerdir.. İnsanların ve cinlerin şeyhi olmuşlardır...

Ayrıca bu menkıbede bir hususa daha işaret buyurulmuştur şöyle ki;

Resûl-i Kibriya'nın Nebî iken Âdem (a.s.) toprakla su arasında oluş esrarına da

---

* Aklı maaş, aklı miadın karşılığı, olup insanların günlük işleri için gerekli akıldır ki; şu aç karnımızı doyurmağa ve çıplak bedenimizi giydirmeğe yarar. (Mütercim)

yüce Gavs'ın âşinâ olduğu ileri sürülmektedir. Bununla anlatılmak istenen husus şudur: Gavsü'l-âzâm Velî iken, birçok evliyaullah su ile toprak arasında idi.

«Kâmil doğarmış ehf-i Hak

Doğmazdan evvel ânesi.» denmiştir.

* * *

<u>21. ci Menkıbe</u>

GAVSÜ L-ÂZÂM MİNBERDE İKEN RESÛL-İ KİBRİYA (S.A.V.)'İN MÜBAREK YÜZÜNÜN GÖRÜNMESİ HAKKINDA

«Şahidi gaybi tecellî ey leşe aynül'ıyan

Çak eder âşık o şevk ile vücûdun câmesin.»

Bu beyît eserîn Arapça aslında kırk ikinci sayfasında menkıbenin başına konmuştur ki; menkıbe'nin öz'ünü beyît olarak anlatmıştır... Şerh edildiğine göre bu olay şöyle vuku bulmuştur:

Bir gün Gavsü'l-âzâm minberde ünlü vaazlarından birisini vermekte idi. Birden saygı göstererek minberden indi. Mü-tevâzi bir durumda yerine oturdu. Pek tabiî edeb ve terbiye kurallarına uyarak vaazını da kesti. Buna pek şaşıran orada bulunanlar, bu durumun nedenini sorduklarında şu cevabı aldılar:

— *«Yüce ceddim sebebi kâinat olan Muhammed Mustafa (s.a.v.) Efendimiz teşrif buyurdular. Bunun üzerine edeb ve erkân gereği ayağa kalktım ve vaazı bıraktım. Ancak kendileri izin verdikten sonra vaaza devam eyledim...»*

buyurmuşlardır.

Şimdi bu menkıbe ile ilgili ledün esrarına âit bâzı mâruzâtta bulunalım.

Fütûhâtül Mekkiyye'nin dört yüz altmış ikinci bölümünde Resûl-i Kibriya (s.a.v.)'in bir meclisi rûhâniyetleri i!e teşrifleri zamanında ortaya çıkan oiağan üstülükleri Şeyhü'l-Ekber (r.a.) şöyle anlatmaktadır.

— *«Bâzı zamanlarda evliya toplantılarına Hazreti Nebî de teşrif buyurur. Ben birçok kez evliya toplantılarına katıldım. Bir defasında güneş henüz doğmamıştı. Onlar beni uzaktan görüp karşıladılar. Ben onları şunlar gölgeli idi, şunlar gölgesiz idi diye seçecek durumda idim. Divânda hazır bulunan vefat etmiş kâmil velîler, ruhanî uçuşlarla divân yerine bir konak mesafeye yaklaştıklarında yere konuyorlardı ve ayaklarıyla yürüyerek toplantıya geliyorlardı. Bu dirilere karşı bir saygıdır. Bilinmeyen mevki sahihleri dâhi böyledir. Bâzısı bâzısını ziyarete geldiğinde ruhsal gezintiler de yaparlar...*

Resûl-i Kibriya teşrif buyurduğunda kendileriyle beraber takat getirilemiyen nurlar da gelir. O nurlar yakıcı, korkutucu, öldürücü nurlardır. Bu nurlar mehabet (heybet), azamet (büyüklük) gibi nurlar olduğundan hattâ şecâatta (gizlilik) en yüksek dereceye ermiş bir kimseye o nurlar ansızın gösterilse o kimse derhal ölür. Şu kadar ki, Cenâb-ı

Hak evliyâ'ya o nurlara dayanma gücü verir...»

Fütûhâtül Mekkiyye'deki Muhyiddîn ibn'ül Arabî (k.s.)'nin bu sözleri incelenecek olursak insanlara hayret verici şeyler ortaya çıkar. Hazreti Nebî'yi hey'et ve vekârıyla görebilmeğe hiç kimsenin gücü yetmez. Ancak Cenâb-ı Hak velî'ye kuvvet verir de ona dayanabilir. Kırk adam kuvveti bir adamda toplansa ve cesaret itibarıyla bir arslanın kulağından korkmadan tutabilse, o insana Peygamberi Zişân şu kuvvet, şiddet ve heybetiyle tecellî buyursa, o kimsenin ciğeri yerinden ayrılır, kendisi erir, ruhu da aniden çıkar.

Bu gibi evliyâullah toplantılarına bazen senede bir gece İbrahim (a.s.) ile Kelîmullâh Mûsâ (a.s.) ve bütün resuller de katılır. Bu gece Kadir Gecesi'dir. Bütün semavî kitabların ruhu olan Kur'ân-ı Azimşşân da nazil olduğundan, o gece bütün nebîler gibi tüm velîler de toplantıda hazır bulunurlar. Her nebî veya velî **HAK** (c.c.)'ye yakınlıkları ölçüsünde nur taşırlar.

Muhammed (s.a.v.)'ın kutsal nuru bütün nurların kaynağı olmakla güneşin doğması ile yıldızların kaybolması gibi orada hazır bulunan bütün nebî, velî ve meleklerin nurları kaybolur.

Menâkib-i Tâcü'l-Evliyâ ve Burhanü'l-Esfiyâ'nın yedinci sayfasında şöyle buyurulmaktadır:

— «O, nebîler şahı ki, Allahü Zü'l-Celâlle bir olma sırrının tam ve kâmil mazharıdır. Allah sevgilisi olan bu yüce mazharına **«Senin manevî oğlun ve vârisi velayetin Abdülkâdîr Geylânî nerede?»** diye sormakla Gavsü'l-âzâm'ın mâşûkiyet makamında olduğuna işaret buyurmuştur. Bir velî için bundan yüce bir mazharîyet olur mu?

Bundan başka Gavsü'l-âzâm'ın yüce makamına işaretinde Resulü Ekrem Efendimiz şöyle buyurmuştur:

— «Ya Bilâl! Ben Cennet'e her dâhil olduğumda, imam Gavsü'l-âzâm'ın orada seyran ettiğini gösteren izlere rastladım. O'nun gömleğinin hışırtısını duydum.»

Bunlardan da başka, Gavsü'l-âzâm (k.s.) karşılıklı konuşma yoluyla Resûl-i Kibriya (s.a.v.)'in ruhâniyetinden terbiye görüp irşâd olmuşlardır. Bu bakımdan kendileri Resûl-i Ekrem'in ruhâniyetinden ilim dersi aldığına göre bir nevi üveysi demek de mümkündür.

Nasıl ki, kâmillerden pek çok hakîkat ehli böyle terbiye görmüşlerdir. Meselâ Veysel Karânî (k.s.) zahirde yüzünü görmediği halde, iki cihan serverinden ders gördükleri gibi, Ebû Bâyezıt'ı Bistamî Hazretleri de bu mazhariyete ermişlerdir.

Hemen ilâve edelim ki, Caferi Sâdık da bizzat yüce Mevlâ'dan ders aldığına göre, bu mübarek zâtı da üveysi kabul etmişlerdir ve bunda hiçbir yanılgı yoktur.

«Bir mektebe oldu kim müdavim

Allah idi zâtına muallim.»

Biz buna en somut misâl olarak, Şah Muhammed Nakşi-bend efendimizi de zikredeceğiz. Görünürde kendilerini irşâd eden Emir Gülâl (k.s.) ise de Üveysiyü'l-Meşrep olan bu velî aslında önceden ahireti teşrif eden Abdü'l-hâlikî Gucdüvani (k.s.)'den terbiye görmüştür.

Abdü'l-lâtifî Bağdadî (k.s.) de şu kıssayı gün ışığına çıkartmıştır. Rûhü'l Gavsü'l-âzâm Peygamber efendimizin (s.a.v.) mübarek yüzünü gördükte kendisinin velayet makamının en son mertebesinde olduğunu anlamışlardır.

Gavsü'l-âzâm o kadar sevinç ve neş'eye gark olmuşlardır ki, kanımızca onun bu hâlini ancak şu beyit ifâde edebilir:

«Pare, pare olmasın yâ neylesün bîçâre dil

Bir nazarda bin tecellî gösterir cânânı aşk.»

Hemen ilâve edelim ki, o anda Gavsü'l-âzâm'ın manevî hâli «Menâkib-i Tâcü'l-Evliyâ ve Burhanü'l-Esfiyâ»'da şu beyitlerle ifâde buyurulmuştur:

«Kad kâne beynel evliya-ü muazzama

Bil ilmi velhâlişşerifüzzâhir

Lakinnehîi galebet aleyhi şekavettin

Sebekât keblisül tâinülkâfir.»

Yüce anlamı şudur ki:

«Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî ve yüce heykelî Sâmedanî Velîler içinde azameti (büyüklük ve yücelik) aşikârdı. Her türlü durum ve tavırlarında ilim, yumuşaklık belirlenirdi. Her türlü haydutluk ve kötülüğü ortadan kaldıran kutsal bir zâttı.»

İşte bu mazhariyetiyle, mel'ûn şeytânı önler, onun melanetini Muhammed ümmetinin üzerinden kaldırırdı.

Nitekim Muhyiddîn ibn'ül Arabî (k.s.), dâhi ilerideki kıssasında özellikle bu vasfı üzerinde durmuşlardır.

Ravzatü'l-nevâzırın beşinci kısmında ledün lisanıyla Ha-san-ül Basri (k,s.) şöyle buyurmuşlardır:

— «Bir gün seccademin üzerinde ibâdet ve tâatla meşgulidim. Hatiften şöyle bir nida geldi. Bu bir çeşit keşifti ve hatiften gelen seda Yüce Rabbim (c.c.)'ünün İlâhî Hitabı İdi.

Şöyle buyuruyordu:

— «Ya Hasan-ül Basri Resûl-i Kibriya (s.a.v.)'in manevî evlâdı olan bir zât gelecektir. Bu zât Es-Seyyit ve Eş-Şeyh, Muhyiddîn (dini ihyacı) Abdülkâdîr Geylânî'dir. O zat zamanının Gavsü'l-âzâm'ı olacaktır.»

Önceden bir vesileyle birkaç defa işaret ettiğimiz gibi Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî (k.s.) sâdece Gavs olarak Kut-bü'l-aktâb'ın yardımcısı değil, aynı zamanda hem kutbü'l-irşâdı, hem de kutbü'l-aktâbf idi.

Malûmdur ki, bazen nüfûsu sâfiyye mertebesinde, üç yüce vefî makamı bir zât'a verilebilir. İşte Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'de bu sır tecellî etmiş, kendileri asırlarının hem kutbü'l-aktâbı, hem Gavs'ı, hem de kutbü'Hrşâd'ı olmuşlardır.

Dördüncü menkıbe olarak, şu kıssa nakil edilmektedir. Gavsü'l-âzâm (k.s.) önceleri ismini temiz olarak ağzına almayanlara çok hiddet gösterirler. Hattâ helâklarine dahi gidecekken, sonra rahmet ve merhameti galip gelerek af buyururlardı.

«Gavsü'l-meâni» adlı eserde şöyle buyurulmaktadır:

— «Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî (k.s.) de öncelikle Celâl sıfatı galip bulunmakla, temiz olmadan, yâni guslfarizasını yerine getirmeden ism-i şerifini zağızlarına alanlara karşı çokcelâlienirdi...»

Ancak bir gün, ceddi pâki iki cihan serveri Muhammed Mustafa (s.a.v.), kendilerine bu hâli terk etmesini tavsiye buyurdu. Zâten pek çok kimse Gavsü'l-âzâm'a başvurarak böyle hatâ işlemişlerse, yâni ism-i şerifini gusl abdesti olmadan zik-

retmişlerse aflarını niyaz ettiler ve araya iltimasçıları da koydular. Bu istirhamlar Gavs tarafından kabul buyuruldu. Gavsü'l-âzâm bu gibileri af buyururken, âlemlerin yüce Rabbine şöyle niyaz da bulundu:

— *«Benim bu gibileri affim sana uyma içindir. Sen ki, bunca Celâl ve Celîl sıfatınla kullarını af edicisin.»*

Ancak şu haller yine de Gavsü'l-âzâm'ın ismini temiz olarak zikretmiyenlerde görülmeğe devam etti.

Şeyhler şöyle anlatır ki:

Gusl abdesti almadan Gavsü'l-âzâm'ın ismini ananların rızıkları daralırdı. O'na vefa gösterip temiz ismini ağızlardan düşürmeyenle, her türlü cefâ vs sıkıntıdan korunmuş olurlardı. Cum'a geceleri helva pişirip Gavsü'l-âzâm için fukaraya dağıtanlara, Kur'ân-ı Kerîm okuyanlara Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'nin imdadı derhal erişirdi. İsm-i şerifini temiz ve abdestli olarak ananlar, mutlu ve sevinçli olup, **HAK** (c.c.) bunların günâh ve kötülüklerini bağışlardı.

Dikkat buyurulursa «**Tahallukü bi-ahlâkillâh**» hadîs-i şerîfini kendisine düstûr edinen Gavsü'l-âzâm her haliyle âlemlerin yüce Rabbi'nin (c.c.) ahlakıyla ahlâklanmıştı.

Şu hususa da işaret edelim ki, tasavvuf ehli kimselerin mübarek dillerinden düşürmedikleri bir tabir de vardır ki, ab-destsiz Gavsü'l-âzâm'ın isminin zikredilmesidir.

Bu araştırmada, ondan da bahsetmeden geçemedik. O da mâiî gayb (bilinmeyen sıvı) ile abdest alanın abdestinin bozulmayacağı ledün sırrıdır...

Not: Okuyucularımızın burada yanılgıya düşmemeleri için şu açıklamayı yapmayı uygun gördük. Şöyle ki: «Necis» sözü pis olanlar yani Allah (c.c.) şirk koşanlar için söylenmiş sözdür. İşte burada bahs olunan mâiî gayb bilinmez sıvı ile abdest almak asla Allah'a şirk koşmaktan korunanlar için söylenmiştir. (Mütercim)

«Menâkib-i Tâcü'l-Evliyâ ve Burhanü'l-Esfiyâ»'nın dördüncü menkıbesi olan bu menkıbenin, Gavsü'l-âzâm (k.s.) meth eden cümleleri şöyle devam etmektedir:

Güvenilir kaynaklar Abdülkâdîr Geylânî (k.s)'den sâdece halkın değil, birçok velîlerin bile Gavsü'l-âzâm'dan şefaat niyaz ettikleri, ona karşı olanların ve münkîrlerin (dinsizlerin) helak olduklarını da beyan etmişlerdir.

Gavsü'l-âzâm (k.s.)'nin ism-i şerifleri ism-i âzam gibidir. **KÜN** (OL) emri Allah'ın izniyle kendisine verilmiştir.

Bir gün bir kadının oğlu suda boğulur. «Risâlet-ül Hakaik»'te açıklandığına göre, Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'ye sonsuz güveni olan anası Gavsü'l-âzâm'a giderek, oğlunun tekrar hayata dönmesi için yalvarır. Hazreti Pîr, kadına;

— *«Evine git, oğlunu evde hayatta bulacaksın»*

Buyurur, kadın sevinerek eve gider ancak çocuğunu bulamaz. İkinci kez yine ağlıyarak Gavsü'l-âzâm'a başvurur. İkinci kez de oğlunu evde bulamaz. Yine ağlayarak Hazreti Gavs'ın huzuruna gelir. Tekrar oğlunun hayata dönmesi için ricada bulunur. **ALLAH**'ın huzurunda dâima bulunan Gavsü'l-âzâm murakabeye dalar. Başını kaldırır ve:

— *«Git oğlun evde!..»* der. Gerçekten kadın eve dönünce gözünün nuru oğlunu sağ olarak bulur. Âlemlerin Yüce Rabbi'ne ve niyaz mertebesinde mâşûk'u ezelîsine başvuran Gavs'a, hâmd ve şükranını sevinç göz yaşlarıyla ifâde eder.

«Cân ilinden gelmişem
Fâni mekânı neylerim
Ol mülke meylim salmışem
Ben bu cihanı neylerim

Aşkır serabın içmişem
Dil gülşenine göçmüşem
Ben varlığımdan geçmişem
Nâmü nişanı neylerem?»

«Sakın ey yârı mihmandar uyuma
Gelür dil beytine dildâr uyuma
Ko hâb-ı gafleti şeb kalbe seyret
Nice zahir olur esrar uyuma.»

Ancak bu gaflet uykusundan uyananlardır ki, bu âlemin bir bilmece olduğunu bilirler. Ve bu bilmecenin özünde ism-i âzam sırrı olduğunu idrâk ederek, o bilmeceyi çözmeğe yeterli olurlar.

Gelelim Hakk Teâlâ ile yüce Gavs arasındaki tecelliyâta. Gavsü'l-âzâm yüce Rabbine şöyle hitâb eder:

— *«SEN Melikü'l-Vehhabsm. «KÜN» dersin, o anda herşey olur. İrâde buyurursan, bir anda parça parça olmuş bir vücudun dağılmış parçalarını biranda toplar, hayat verirsin. Öldüren de, dirilten de SEN azîmüşşansın. Bu kadının oğlunu da tekrar «HAY» kudretinle dirilt!»* niyazında bulunur.

Kâdir-i Mutlak bu niyaza şu İlâhî hitapla cevap verir:

— «Ya Gavs'ım! Sen ne dilersen, ben onun yerine gelmesini irâde eylerim. Sen toprağa bak, ben onu altın yaparım» buyurur.

Oğlu boğulan kadıncağızın ciğer paresini tekrar hayata döndüren esrar, işte bu ilâhî konuşmada gizlidir. Yeter ki, bu îedün esrarını anlayan bulunsun. Âlemlerin Yüce Rabbi'nin şu hitâbındaki azamete bakın:

— «Ya Gavsü'l-âzâm'ım! Ben azîmüşşan, senin ismini, kendi ismim kabul ettim. Onu telâffuzuna da aynı tesir ve kuvveti bağışladım» buyurmuştur.

Menkıbenin başındaki şu cümle üzerinde biraz durmak isteriz. Gavsü'l-âzâm'in temiz isminin, ism-i âzam gibi olduğu beyan buyurulmaktadır...

Aslında gibi değil zaman-ı saadetlerinde, Abdülkâdîr Geylânî ismi, ism-i azâmin tâ kendisidir. Zâten ism-i âzam sırrının çözülmesi bir bilmecedir, diyen ehlulah, işte bu nedenle ism-i âzam sırrı bilmecedir, derken bunu kasdetmişlerdir.

Her devrin Kutbü'l-aktâbı'nın ismi, ism-i âzâmdır. Devirlerinde o devrin kutbü'l-aktâbı ehillerinden başkasından gizlendiği içindir ki, o yüce velînin kutsal ismi bir bilmece olmuştur. Zaten bu âlem sırf insan-ı kâmil ve kutbü'l-âleme bir öğrenim yeri olduğu için mevcuttur.

Aşağıdaki manzum yazı bunları dile getirmektedir:

«Küntü kenzin sırrıdır dünyâi ukbâdan garaz

Ona mektebhânedir bu çarhü minâdan garaz.»

Bir muammadır bu âlem fehmeden ariflere

İsm-i âzam sırrıdır çün ol muammadan garaz.»

Yukarıdaki şiirin açıklaması ise şöyledir:

«Ey yüce Mevlâyı misafir etmek için bekleyen âşık! Sakın uyuyayım deme!

O ulu Mevlâ'nın evi senin gönlündür. Bakarsın o hüsnü ezel gelir de, sen uyumuş olursun. Sakın, sakın uyuma!» demektir.

«Gâmı aşk eylese şeb kalbi meşkûr

Gelür tahtına ol Cebbar uyuma.»

«Geceleri aşk gamı kalbini kırıp seni kederlendirse de sakın uyuma! Çünkü o kudret sahibi senin gönlündeki tahta çıkar oturur. Onun için sakın uyuma!»

On yedinci menkıbe şudur:

Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî ve Heykelî Sâmedânî (k.s.) en güzel ve değerli elbisesini satıp bir fakire vermekte bir an tereddüt göstermemiştir. Çok güvenilir kaynaklardan öğrenilmiştir ki, bunun mükâfatı olarak Hak (c.c.) Gavsü'l-âzâm'ına yakut ve zümrütten ayakkabı ihsan buyurmuştur.

Bu konuda Muhyiddîn ibn'ül Arabî (k.s.)'ye izafe edilen bir kıssa vardır. Bir gün bir fakîr Şeyhü'l-Ekber (r.a.)'a gelir:

— *«Allah rızâsı için bana bir şey ihsan et»* der.

Allahü Zü'l-Celâl'in ismini duyan Şeyhü'l-Ekber (k.s.) o fakîre hitapla:

— *«Evimden başka bir malım yok. İşte çıkıp onu sana veriyorum»* der ve evi fakîre teslim eder.

İşte Gavsü'l-âzâm (k.s.) ve Muhyiddîn ibn'üi Arabî mertebesindeki Allah dostlarının nazarlarında dünya malları bu kadar değer taşır. O zevat ehlî daim derler ki;

«Ben muradı eklü şurp ve mülkü mâl

Cân temennası cemâli zülcelâl

La cerem edna yeri edna sever.»

Beytin mânası:

«İnsan vücudu ve teninin murat ve arzusu yemek, içmek, mal ve mülk edinmektir. Canın arzusu ise, Hak (c.c.) Hazret-ieri'nin Cemâli (yüzü)'dir. Bundan tabiî bir şey yoktur. Aşağılık yerleri, aşağılık kimseler sever. Yâni ten dünyayı, can ise Mevlâ'yı sever.» demektir.

Yalnız şunu iyi bilesin; buradaki can tâbirinden amaç elbette rûh-u hayvânî değildir. Ruhu sultanîdir. Daha doğrusu tasavvufu yaşayan büyüklerin buyurduğu gibi;

— «Nefahtü fihi min ruhî» dir ki, kasd olunan Ruhu külli'nin üflediği ruhtur. O aslında ayrıldığı için, dâima ol **Bahri ümmâna** kavuşmak istiyâkındadır.

«Dinle neyden kim hikâyet etmede

Ayrılıklardan şikâyet etmede (Hz. Mevlânâ)

<u>22.ci Menkıbe</u>

GAVSÜ L-ÂZÂM A SEMADAN İNDİRİLEN CENNET YEMEKLERİ HAKKINDA

Dokuzuncu menkıbe ve kıssayı teşkil eden bu bahiste Gavsü'l-âzâm'a semâdan indirilen cennet yemekleri konu edilmektedir.

Gavsü'l-âzâm (k.s.) erbain (*) çıkarttığı günlerde idi. Bu esnada kalbine iftarda dâhi sudan başka ne yiyecek, ne de içecek bir şey bulunmadığı geldi. Erbainin tamam olduğu gün şöyle bir tecellî meydana geldi ki, ansızın hücrenin tavanı yarıldı. Bir zât, sağ elinde bir altın tepsi ve altın silsile, sol elinde gümüş, onda da gümüş silsile olduğu halde hücreye dahil oldu. Sorulara pek cevap vermeden kısaca bunların ulvî âlemden geldiğini beyanla yetindi. Tepsilerde çeşitli nadide meyvalar mevcuttu.

Gavsü'l-âzâm (k.s.) menkıbenin devamını şöyle anlatıyorlar.

— *«Meyvalan altın ve gümüş tepsilerde getiren zât henüz uzaklaşmıştı ki, ceddi pakim (Resûlüllah) gönderilen şeyleri iftarda yememi bana hatırlattı. Nitekim iftar vakti göklerden bir melek cennet yiyecekleri dolu mâna sahanları ile indi, bana getirdi. Biz de müritlerimizle bu yemeklerden yiyerek Hakk Teâlâ (c.c.)'ünün yüce ziyafet ve ihsanlarına sonsuz teşekkürlerde bulunduk...»* buyurdular.

Hiç şüphe yoktur ki, altın silsileden amaç, Kâdîrî tarikâti'nin nefsi sâfiyye mertebesinde bulunan, gelmiş Kutbü'l-aktâb Gavs ve Kutbü'l-irşâtlarına delâlet etmektedir.

Dikkat buyurulursa, bu kıssa ve menkıbede mecazî bir mâna murat edilmektedir.

Yâni burada efsâne bahanesiyle bir kıssa anlatılırken, Le-dün esrarı açıklanmaktadır.

* * *

---

* **Erbain:** Kırk gün, kırk gece çilehâneye çekilerek az uyumak, az yemek ve az konuşmak suretiyle devamlı ibâdetle, zikirle uğraşmak. Riyâzat, itikâf. (Mütercim.)

23.ci Menkıbe

MENÂKİB-İ TACÜL-EVLİYA ve BURHANÜL-ESFİYANIN BU ALTIN SİLSİLESİ HAKKINDAKİ MENKIBESİ

Eserin Arapça aslının onaltıncı menkıbesin de; Kâdiriye silsilesinde mevcûd Gavsü'l-âzâm (k.s.)'nin neslinden Es-Seyyit Ömer (k.s.)'nin Sultanü'l-meşayih (şeyhler sultanı) Nizâmettin ve kâdirî hâlifeleri olan velîlerin zamanında, Es-Şeyyit Ömer (k.s.)'den hilâfet alışlarına işaret buyurulmakta-dır.

On altıncı menkıbenin esrarı şudur ki:

Muhammed ümmetinin yarısı için şefaat Gavsü'l-âzâm'ın sırrı kaderinde mevcuttur.«Menâzü'l-Evliyâ» adlı eserde, es-fiyâdan bahis buyurulurken, üveysi yüce Veysel Karânî Hazretlerinin menâkibî de, Abdülkâdîr Geylânî Hazretleri ile beraber zikr edilmektedir.

Her iki ulu Zât'ın kıssaları beraber dile getirilmektedir.

«Bu konuya ait menakibe başlarken şu Arapça cümlelere rastlarız» denilmektedir. Bunlardan yanlış bir anlam çıkmaktadır ki, elbette bu mâna veriş yanlıştır. Bunu ileride arz edeceğiz (*).

On altıncı menkıbe (zahir) anlamı ile şöyledir:

Resûl-i Kibriya (s.a.v.) gerek Hazreti Ömer'e, gerekse Hazreti Ali'ye mübarek gömleklerinin, çöllerde yaşayan Veysel Karânî (k.s.)'a verilmesini vasiyet buyurmuşlardır.

Her iki halîfe mübarek gömleği alarak Veysel Karânî Haz-retleri'ne Resûl-i Kibriya (s.a.v.)'ın selâmları ile giderler. Veysel Karânî (k.s.) şükran secdesine kapandıktan sonra, âlemlerin Yüce Rabbi (c.c.)'den ümmeti Muhammed'in günâhlarının affedilmesi hususunda niyazda bulunur. Allah'ın kudret huzurundaki secdeden başını kaldırdığı zaman, hâtîfi bir seda Rabbi izzetin bu ilâhî hitabını bildirir:

— *«Ya Veysel Karânî! Senin şefâatınla ancak ümmeti Muhammed'in yarısının günâhlarının bağışlanması için benim mahbûbum Gavsü'l-âzâm'ın şefaati gerekmek-tedir.»*

Bu ilâhî hitâb üzerine Veysel Karânî şöyle buyurmuştur:

— *«Ya Rabbi!Bütün velîlerin, kulluğunda yürümekten gurur duydukları, evliyâullahın kutbu böyle bir kutsal Zât'ın gelişinden, sana binlerce şükürler olsun» demiştir.*

Şimdi üveysilerin şahı Hazreti Veysel Karânî (k.s.)'ye, neden üveysi denildiği sırrına ve bir de üveysiliğin gerçeğine birer nebze temas edelim.

---

* Şu noktaya işaret edelim ki, Veysel Karânî (k.s.) asla Hazreti Ali (k.v.)'nin hilâfet devrine yetişmemiştir. Nitekim Hazreti Veysel Karânî, şu sözleri ile bu ezelî gerçeği ifâde buyurmuştur. Hazreti Ömer (r.a.)'a hitaben: «Bu dünyada Hazreti Ali (k.v.) ile buluşmamız yoktur» demekle emir'ül mü'mi'in Hz. Ömer (r.a.) ile de mevidi mülakat (buluşma yerleri) olmadığını anlatmıştır.

Hazreti Veysel Karânî (k.s.), Resûl-i Kibriya'yı şahsen bu baş gözleriyle bu dünyada görememiş, ruhânîyetlerinden müşâfehe yoluyla (Ruhların karşılıklı konuşması) feyz almıştır. Üveysiliğin sebebi hikmeti budur.

Aslında üveysilik geçmişlerden bir Zât'tan irşâd olmaktır.

Bunun en açık örneği Hazreti **Muhammed** (s.a.v.)'in şah-ı Nakşibend efendimizle kemâliyle tecellî etmesidir.

Zîra, bu yüce tarîkat pîri görünürde, Emîr Gülâl Hazretle-ri'nden ders almış, irşada mazhar olmuşsa da gerçekte yıllar önce âhirete intikal eden Abdül Halik-ü Gucdüvani (k.s)'den irşâd bulmuştur.

Bir de üveysiliğin özel bir şekli vardır. O da şeyhi (mürşidi) âhirete intikal eden bir murîdin onun ruhanî varlığından istifâdeye devam etmesidir.

Bu çok güç ve çoğunlukla mürîtte gaybet (*) meydana getire bir manevî haldir. Zâten bu hal isteyende ortaya çıkar.

«Menâkib-i Tâcü'l-Evliyâ»'da iki bahis vardır ki, ledün esrarını dile getirmek bakımından birbiriyle çok yakın ilgisi vardır.

Biri daha önce ümmeti Muhammed'e şefaat edecek iki yüce velîden bahsetmektedir ki, bu evliyâullah Hazreti Veysel Karânî ile Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'nin birbirlerini tamamlar şekilde ümmetin yarısına bir velînin, diğer yarısına öbür velînin şefaat edeceğini hikâye şeklinde, fakat en derin bir sırrı ifâde yollu anlatan bahistir.

(*) Gaybet: Manevî sarhoşluk ve kendinden geçme.

Menkıbe-i Şerîfler 177

İkincisi ise, peygamberlik onunla son bulmakla beraber, bu iki yüce velîde nümayan olduğu gibi velayeti Muhammediyenin kıyamete kadar devam edeceğini ifâde eden kıssadır. «Tacü'l-Evliyâ»'da bu kıssaya Ahmedî Faruku Şerhindi (k.s.)'nin hakkında beyan buyurduğu sözlerdir.

Bu iki menkıbedeki yakınlık göz önüne alınarak ümmeti Muhammedin yarısına şefâatla müjdelenen Veysel Karânî Hazretleri'ne âit aşağıdaki mâruzâtı bir ek olarak arz ediyoruz. Burada gönül gözleri açık olan sâlîkler göreceklerdir ki, **Abti zuhur, Abti hufâ (*)** ledünniyatı da meydana çıkacaktır.

Ebu Hüreyre (r.a.) şöyle anlatıyor:

— «Bâzı Eshâb-ı kiram ile beraber Hazreti Peygamber (s.a.v.) efendimizin yanında bulunuyorduk, iki cihan serveri şöyle buyurdular:

— «Cennet ehlinin de hükümdarları, seyyid ve efendileri vardır. Yâ Ebû Hüreyre Cenâb-ı Mevlâ kulları arasında saçları perişan, yüzleri toprak içinde, karınları helâl lokma kazanmak endişesi yüzünden aç kalmış olan ve ekâbirle görüşmek isteyince izin verilmeyen ve kadınlar dâima dünya nimetlerine düşkün olduğundan, nikâhına alacak bir kadın da bulamayan, göz önünde olmadıkları zaman aranmayan, hazır olduklarında aranmayan, göründükleri zaman görünüşlerinden hoşlanılmayan, hastalandıklarında hatırları sorulmayan ve vefatlarında şehâdet edilmeyen gizli evliya ve esfiyâyı sever.»

---

* **Abdı zuhur:** Allah (c.c.) tarafından saklanmasında sakınca görülmeyen evliyaullah. **Abdı hufâ:** Allah (c.c.)'nün herkesten hattâ melâike-i kiramdan bile sakladığı evliyaullah. (Mütercim.)

Bunu işiten Eshâb-ı Kiram tarafından:

— «Ya Resûlûllah! Onlardan birini bize tarif buyurur musunuz?» denildiğinde;

Resûl-i Kibriya (s.a.v.):

— «O, Veysel KarânVdi. Biliniz ki; kıyamet koptuğunda müslüman kullara "cennete giriniz!" denilir. Veysel Karânî Hazretleri'ne ise: "Sen dur şefaat et!" » buyurulur.

Resûl-i Kibriya (s.a.v.)'in âhirete şeref yerdiklerinde Hazreti Ömer'in hilâfeti devrinde, Hazreti Ömer ve Ali ile Hazreti Veysel Karânî buluştuklarında, Hazreti Üveys kimliğini saklayarak,

— *«Ben bir koyun çobanıyım»* cevâbını vermiş, ismini de Abdullah (**Allah**'ın kulu) olarak bildirmiş, kimliği belli olunca, Hazreti Ömer'e:

— *«Ya Emirü'l-Mü'minin! Bu âlemde seninle benim aramda buluşma yeri yoktur. Ne sen beni görmüş ol, ne de ben seni.»*

Burada tasavvufa âit çok önemli bir sırra temas gerekmektedir. Dikkat buyurulursa, Hazreti Üveys kendisini Abdullah (Allah'ın kulu) olarak tanıtmıştır. Neden böyledir?

Her kim, halka tanıtılmasını isterse, o açıklığın kölesi olur. Her kim, cihan halkından gizli kalmayı isterse, gizliliğin kölesi olur.

Ama kim, Abdullah olursa, Cenâb-ı Hak (c.c.) ister onu gizlesin, isterse açıklanmış olsun yanında birdir.

Sanırız ki; okurlarımız Hazreti Üveys'in kendisini neden Abdullah olarak tanıttığının sırrını anlamışlardır.

* * *

<u>24.ci Menkıbe</u>

TÂUN HASTALIĞINA TUTULANLARIN GAVS'I ÂZAM'IN MEDRESESİNDE YEMEK YİYEREK HASTALIKLARINDAN KURTULMALARI HAKKINDA

İnanılır kaynaklar beyan etmiştir ki, Bağdat'da Abdülkâdîr Geylânî (k.s.) zamanında taun (veba) hastalığı baş göstermiş, her gün kadın erkek binlerce kişi bu hastalık sebebiyle telef olarak ölüyormuş...

Bu insanların yakınları Hazreti Gavs (r.a.)'a gelerek yardım taleb etmişler. Yüce Gavs, bu belânın ortadan kalkması için kendisine baş vuranlara, medresenin avlusunda verilecek yemekten, yemelerini ve sudan içmelerini tavsiye buyurmuş.

O'nun bu tavsiyesine uyarak, avluda pişen yemekten yeyip, medresenin suyundan içenler biiznillah hastalıktan kurtulup, şifâ bulmuşlar.

İmdi, burada haddimiz olmayarak yine yüce velîlerin eserlerinden istifâde ile bâzı açıklamalar yapalım:

Gavsü'l-âzâm'da görülen bu sır, bütün o derecedeki yüksek kâdîrî büyüklerinde görülen Hak (c.c.)'ünün **El-Muhyî** (canlandırıcı) ve **El-Mümît** (öldürücü) sırrının tecellîsidir.

Ancak gerek vahdet-i vücût ve gerekse tasavvuf te-cellîyâtından bâzılarına değinmemiz hasıl oldu... Şöyle ki:

Gerçekte her velîde görülen kurbünevâfil (nafileler yakınlığı) ve Kurbüferaiz (farzlar yakınlığı) esrarından olarak, o velîlerin **Hakk Teâlâ** (c.c.)'de nefislerinin ölümlü ve Hak'la baki olduğu zamana aittir.

Yani, tasavvuf şeyhlerinin «Fenâfillâh» ve «Bekâbillâh» İle değiştikleri ilahî kavuşma ile bütün beşeri vasıflarının ölümsüzlügü anlarına aittir.

Bu nedenle, hiç bir görünür sebeb yokken, denizlerde yürüyen bir velî, o tecellî geçtikten sonra bir havuzda boğulmuştur.

Cenab-i Hak (c.c.)'ünün bir velîde LÎMÂALLAH (**ALLAH**'la berâber olma) sırrı ile tecellisi dâimî olmadığında, yalniz o tecellî sirasinda öldürücü ve diriltici hassâsına sâhip olur.

Bunun en büyük delîli Resûl-i Kibriya (s.a.v.) şu hadîsi şerîfleridir:

— «Öyle zamanlarım olur ki, bana ne bir melek, ne de bir nebî yakın olamaz. Öyle zamanım da olur ki, Ayşe ile Fatma'yla şakalaşırım.»

Bir hadîsi şerîf'de Efendimiz (s.a.v.) aynı mânaya ışık tutarak;

— «Allahü Zü'l-Celâl ile beraber oluş tecellîyatı daimî olamaz» buyurmuştur.

Ancak şu sırra da işâret edelim ki, ALLAH'la beraber oluş sırrı yok olduğu anlarda dâhi, o velîye Hak (c.c.) Hazretleri'nin bahşettiği ledün irfânı ve gizli sırlar kendisinden o anda dâhi geri alınmaz.

Çünkü, Cenâb-ı Hak, ihsânını hiçbir şekilde geri almaz. Abdülkâdir Geylânî (k.s.)'nin şu kutsal ve ârifâne beyanları bu maksada matûftur.

Gavsü'l-âzâm'a:

— *«Velî zinâ eder mi? »* Diye sorulduğunda,

— «İnnallâhe kâne kaderen makdûra» buyurmuşlardır. Hattâ zelleye düşmüş ve bu itibarla velîlik derecesinden düşmüş bir velî aldığı mesafeyi bildiğinden aynı yoldan tekrar düştüğü mertebeye varır. (Ki bu bahis yukarıda da zikredildiğinden ayrıntılarına girilmemiştir.)

«Menâkib-i Tâcü'l-Evliyâ ve Burhanü'l-Esfiyâ»'nın kırk dördüncü menkıbesinde, kısaca bu kıssaya yer verilmektedir. Ebû Hanîfe'nin rûhâniyeti Gavsü'l-âzâm'a şu serzenişte bulunmuştur:

— *«Ya Sultan! Gavsü'l-âzâm! Sebep nedir ki, benim mezhebimi tercih etmedin de, İmam-ı Ahmet bin Hanbelî'nin mezhebine girdin?»* diye sormuş ve şunu da eklemiştir.

— *«Halbuki ben, senin cedd-i pâk'ın İmam-ı Câferî Sadi k'tan feyz almıştım. Eğer ondan eyz aldığım seneler olmasaydı, ben helâkda olurdum.»*

Gavsü'l-âzâm ise onun sözlerine şöyle cevab buyurmuştur:

— *«Bunun sebeplerinden birisi benim mezhebim yoksul ve fakirlerin mezhebidir. İkincisi ise, cedd-i pâk'im Resül-i Kibriya (s.a.v.)* şöyle buyurmuştur:

— ***«Yâ İlâhî! Beni fakirlerle (*) beraber dirilt»***

İşte ben, bu sebepten fakirlerin mezhebini seçtim.»

* * *

<u>25.ci Menkıbe</u>

İMAM-ÜL HASANİYYÜL ASKERÎ'NİN HİLÂFET POSTU ANLAMINDAKİ SECCADESİNİ, BİR MÜRÎDİNE GAVSÜ'L-ÂZÂM'A VERİLMEK ÜZERE TESLİMİ HAKKINDA

«Menazü'l-Kâdîrîyye» adındaki eserde şu kıssa anlatılır: Seyyidü'l-İmâm ve Gavsü'l-İmâm yâni Gavsiyet mertebinin önde bulunanlarından, Seyyid Hasanül-Askerî (r.a.) eshâbın-dan birisine, gavsiyet intikalinin nişanesi olarak seccadesini verir ve o eshâbına ömrünün sonlarında şu vasiyyette bulunur:

— *«Verdiğim bu emânetin elden ele geçmek kaydıyla, beşinci asrın ortalarında zuhur edecek olan Abdülkâdîr Geylânî ismi ile anılan Gavsü'l-âzâm'a geçmesini temin et»* buyurur.

Nitekim, bu vasîyet yerini bularak, emânet olan Gavsîyet seccadesi Abdülkâdîr Geyl ânî (k.s.)'ye vâsıl olur.

Burada son bulan kıssa verileriyle, şu maruzatı okurlarımıza arz etmeden geçemedik. Malûmdur ki, mevlitte bir hususa işaret edilmiştir.

Hazreti Âdem (a.s.)'dan başlayarak, bütün nebîlere nuru nübüvvet parlamış ve intikal ede ede âhir zaman nebîsi, iki cihan serveri **Muhammed Mustafa** (s.a.v.)'e kadar gelmiştir.

Sonra, o nûr Hazreti Muhammad'in alnında karar kılmıştır. Akla muhtemelen şu soru gelir:

— «Acaba peygamberlerde açıkça görünen bu nûr, peygamberlik Resül-i Kibriya efendimizle son bulduktan sonra ne olmuştur?»

Menkıbe-i Şerîfler 183

Vahdet-i vücûd ve tasavvuf esrarından olan bu sorunun cevâbı şudur ki:

— Peygamberlerde açıkça görünen bu nûr, sonradan hu-lefâyı raşidîn ve Hazreti Hasan ve Hüseyin'den sonra, bir manevî saltanatın kanıtı olarak, Kutbü'l-aktâb yâni <u>insân-ı kâmil'den insan-ı kâmil'e</u> geçmiştir ve kıyamete kadar bu böylece devam edecektir.

---

* **Fakîr**: Arapça kelime olarak, muhtaç, âciz, yokluğu ifade eder. Tasavvuf ıstılahı olarak kulun, nefsinden, malından ve kendisinin olan her şeyden berî olması, bunların hepsini ganî-i mutlak olan Allah'ın bilmesidir. Buna **Fena fillâh** denir. (Mütercim.)

«Kande bulsun Hakkı inkâr eyleyen bu Mısrî'yi
«Zâhir olmuşken yüzünde nuru zât-ı kibriyâ.»

Niyâzî Mısrî (k.s.)

Kanımız odur ki, İmâm Hasan-ül Askerînin Gavsü'l-âzâm'a intikâlini, arzu ve vasîyet buyurduğu gavsiyet seccadesi, bu intikal eden kutbü'l-aktâblık nurunu anlatmaktadır.

* * *

26.cı Menkıbe

GAVSÜ'L-ÂZÂM (K.S.)'IN TEK BİR BAKIŞI İLE BİR KALABALIĞI İRŞAD ETTİĞİ HAKKINDA

Güvenilir kaynaklarla sabittir ki, bir topluluk diyebileceğimiz, yedi erkek ve beş kadın mürîde ayrı yerlerde bulunmalarına rağmen, Gavsü'l-âzâm (k.s.)'nin bakması kâfi gelmiş hepsini asıllarına geri döndürerek Allah'a ulaştırmıştır.

Bu kıssa, Gavsü'l-âzâm (k.s.)'nin «**Muhyi**» (diriltici) sıfatıyla görünüşü (**HAK'ın (c.c.) Muhyi sıfatı süphânisinin tecellisi)** ve levh-i mahfuzu niyaz ederek değiştirmesini gizli olarak açıklamaktadır.

«Menâkib-i Tâcü'l-Evliyâ ve Burhanü'l-Esfiyâ»'nın on altıncı menkıbesini teşkil eden bir başka menkıbede de aynı konuya işaretçi olarak şöyle bir kıssa anlatılmıştır:

Levh-i mahfuzda evlâdı olmayan bir kimseye Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî Hazretleri'nin niyaz mertebesinde duası ile yedi çocuk buyuruluşunu dile getirmektedir.

Yukarıda işaret edildiği gibi bir kimse ki, (bu şahıs Gavsü'l-âzâm'ın kerametlerine ve tasarrufuna inanan bir zattır) Gav-sü'l-âzâm'a gelerek Cenâb-ı Hakk'ın kendisine çocuk ihsan etmesini istirham eder.

Hazreti, Gavs murakebeye daldıkta, levh-i mahfuzda bu şahsa çocuk takdir edilmediğini görür. Ancak kendileri maşûkîyet mertebesinde velîlerin en büyüğü olmakla, Cenâb-ı Hak Azze ve Celle'ye duası elbette geçerli olup, bu ricası aileye yedi evlât bağışlanacağı müjdelenir. Evlât isteyen aile çok mutludur ve Allah'ın söz verdiği gibi yedi çocukları olur.

Fakat zamanla lanetlenmiş şeytan, kadını kandırarak itikadını sarsar. İtikadın sarsılışı sonucu, «Celâl» sıfatı süphânisi tecellî ederek çocuklar ölür. Yine aile Gavsü'l-âzâm'a varırlar.

Burada bir rivayet şudur ki, Hazreti Gavs'ın inâyetiyle çocuklar tekrar hayat bulur.

* * *

27.ci Menkıbe

RAMAZAN AYINDA GAVSÜ L ÂZAM İN AYNI ANDA YEDİ ZATIN İFTARINDA BULUNDUĞU HAKKINDA

Güvenilir kaynakların açıkladığına göre, bir Ramazan günü birbirlerinden habersiz olarak yedi müriti Gavsü'l-âzâm Haz-retleri'ni iftara davet buyurmuşlardı... Ve Gavsü'l-âzâm hazretleri aynı Ramazan günü hepsinin de davetlerine icabet etmişlerdi...

İlk önceleri davetçiler durumdan haberdar olmamışlarsa da, sonradan birbirleriyle temas sonucu Gavsü'l-âzâm'ın bu kerameti kevniyesini öğrenip hayretler içinde kaldılar...

Gitgide bu keramet bütün Bağdat halkı arasında yayıldı. Tekkeye gelip durumu öğrenmek isteyenlere verilen cevap ise, büsbütün şaşırtıcı oldu.

Zîra hizmetkârlarının verdiği bilgi göstermiştir ki; Abdülkâdîr Geylânî (k.s.) hiç bir davete görülen vücûdu ile gitmeyip dergâhlarında iftar etmişlerdi. Bu hâdisenin nasıl olduğu sorulduğunda; «Davet ettiler, icabet etti buyrulur.»

Bu esrarın çözümü şudur ki:

Eğer bir mürşid-i kâmil, kutbü'l-aktâb ise, onun ilminden çöldeki bitkiler bile hariç olmadığı gibi, iki has mürîdi bir yerde toplansa üçüncüsü mürşit olur. Bu kıssada görülen bu ledün mazhariyetidir.

Güzel bir hanım Gavsü'l-âzâm'ın müritlik halkasına girmişti. Bir gün bir ihtiyacı için bir mağaraya girdiği sırada bunu öğrenip, iğrenç amacını tatmin için fırsat kollayan ırz düşmanı bir günahkâr, hanımı sahipsiz sanarak ırzına tecâvüze kalktı. Başka bir kurtuluş yolu olmadığını gören iffet sahibi mürît hanım:

— «Ya Seyyid efendim Gavsü'l-âzâm» diye yardım dileğinde bulundu. O anda medresesinde olup bu feryadı işiten yüce Gavs mürîtlerinin birinin ayağından ayakkabısını alarak o mağaranın bulunduğu yöne doğru fırlattı. Fâsik ve ırz düşmanı daha menfur emeline erişemeden ayakkabı tam başına isabet ederek onun mel'unun canını aldı.Bu hâdise, Hazreti Gavs'ın bütün mürîtleri arasında yayıldı.

İşte ehlullahın **«Nefs-i safiye»** mertebesinde olanlardaki tecelliyât böyledir. Onlar için uzaklık kavramı yoktur. Varlık alemiyle ilgili kerametlerini böyle gösterdikleri gibi, ilmî kerametleri de sınırsızdır.

* * *

28.ci Menkıbe

GAVSÜ L-ÂZÂM İN İLİM VE İBÂDATTAKİ SINIRSIZ KUDRETİ HAKKINDA

Bu menkıbe genellikle Gavsü'l-âzâm'ın medresesinin ağzına kadar dolu olduğu, hattâ her zaman dolup taşan tekkesine devam edenler arasında başka din ve milletlerden mürîtleri olduğunu gösteren, «Risâtel-ül Gavsiye ve Elbâzü'l-Eş-heb»'teki menâkibin bir tekrarından ibarettir.

Ancak hiç bir menkıbede yer almamış bir cümle burada yer almaktadır.

Bu hikmet **Abdulkerim Ciylî** (k.s.'un tevhîd hakkında kaleme aldıkları «Ankâ-i Mağrıp ve Hâkikatü'l-yakînde» beyan buyurulan tevhîd esrarının gizliliklerinin bir özetidir denilebilir.

Bir gün Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'a sorarlar:

— *«Ya Gavs! Tevhîd nedir?»*

Yüce velî şu karşılığı verir:

— «Tevhîd, tevhidi terkdir. Tevhidi, hakîki tevhide ermek için terk etmektir.»

İmdi, Abdülkâdir Cîylî (k.s.) Gavs'ın bu sözlerini açıklayan sözlerine kulak verelim... Cîylî Hazretleri buyurmuşlardır ki:

— «Tevhîdi hakîki bu lisânla anlatılamaz. Bu bildiğin mantık onu düşünemez. Bu baş gözleri onu göremez. İşte tevhîdin esâsı budur. Bu iş baş gözleriyle değil, gönül gözüyle görmek maksuttur. Bu vesile ile sâde tevhîdde değil, zikirde dâhi aynı gerçek görünür... Dediğimizi bilen bilir. Sen de hâkîkat isteklisi bunu böyle bilesin!..»

* * *

29.cu Menkıbe

BİR TÂCİRİN DEVESİNİ YÜKÜ İLE BERABER KAYBEDİB, GAVSÜ'L-ÂZÂM'IN LÛTFU İNÂYETİ İLE BULMASI HAKKINDA

İnanılır kaynaklar bu olayı şöyle naklederler:

Bir tacir kervanla beraber yolculuğa çıktığında, kıymetli yükler yüklü devesini kaybeder. Nerede ararsa bir türlü bulamaz...

Nihayet; Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî Hazretleri'nin mürîdi olan zât Gavsü'l-âzâm'dan yardım dileğinde bulunur.

— *«Yâ benim Seyyid ve efendim! Yâ âlemlerin yüce Gav-sü'l-âzâm'ı! Devem, geçim vâsıtam olan üzerindeki yükleri ile kayboldu. Her yeri aradımsa da bulamadım. Böylece çaresiz kaldım. Bir sığınacak yerim sensin. Yardım ancak senden olur. Lütfen bana yardımcı ol. ALLAH'I ma niyaz da bulun...»* dedi.

O sırada beyazlar giyinmiş bir zât, eliyle dağı işaret ediyordu. Bu devenin orada olduğuna işaretti. Adam o tarafa yöneldiği zaman, devesini, üzerindeki yüke kimse dokunmamış durumda buldu ve sonsuz sevinç içinde mürşîd-i kâmili Hazreti Pîr'e sonsuz şükranlarını sundu.

UYARI: Kanımız odur ki, halkın Hızır sanacağı o beyazlar giyinmiş o devenin bulunduğu yeri işaret eden zât-ı âl'i-kâdîr, gerçekte devrinin hem kutbü'l-irşâdı ve Gavs'ı olan Abdülkâdîr Geylânî Hazretleri'dir.

Pek çok vak'alarda halkın «Hızır yetişti» dedikleri şey, devrin insan-ı kâmil'inin başka mazharda tecelliyâtından ibarettir... Yalnız burada asla şu yanlışlığa düşülmemelidir; Yardım taleb eden **ALLAH** (c.c.) dan istemekte ve Gavs' hazretlerinin yuzüsuyu hürmetine niyazınmın kabulünü taleb eylemektedir.

3O.cu Menkıbe

GAVSÜ'L-ÂZÂM İN ELLERİNİ BALIKLARIN ÖPMESİ SU ÜZERİNE SERİLMİŞ BİR SECCADEDE GÖRÜNMEYEN YÜCE MAKAMLI KİŞİLERE İMAMLIK EDEREK NAMAZ KILMASI HAKKINDA

Eş-Şeyh Süheyl İbni Abdullah-ül Tüsteri (r.a.) keşfinde şöyle buyurmuşlardır:

— «Bağdat halkı arasında öyle yüce ve yüksek kudretli bir kişi meydana çıkacaktır ki, kerâmâtı kevniye ve ilmiyesi son derece yüksek olacaktır. Öyle ki; Dicle'nin balıklarının, onun el ve ayaklarını öpmesine şahit olmaktayım. Size bu yüce kişiyi müjdelerim.

Yine keşiflerinin devamında şu hususu müşahede buyurmuşlardır ki; ortaya çıkması müjdelenen Gavsü'l-âzâm değerli taşlarla donanmış altın ve gümüş işlemeli bir seccadede ibâdet etmektedir. Bu seccadenin ilk satırında:

— «Evliyâullah Hazretleri hiç bir şeyden korkmazlar. Onlar mahzun olmayacaklardır» lâfzı celîlesi yazılıdır. Ayrıca bu keşifte, seccadenin üzerinde aslan heybetiyle duran Gavsü'l-âzâm'in arkasında, onun imametine uyarak bütün devrinin velîleri ve görünmeyen yüce makamlı kişiler namaz kılmaktadır...»

İşte Süheyl İbni Abdüllah-ül Tüsterî'nin keşfi ve kıssanın açık mânası burada son bulmaktadır. Ancak bu menkıbe derinliğine incelendiğinde bâzı ledün gerçekleri ortaya çıkmaktadır.

Eş-Şeyh Süheyl İbni Abdullâh-ül Tüsterî, bu keşfinde gördüğü şeyleri, rüyasında müşahede buyurmuşlardır.

Müşahede sırrının gerçeğini ve rüya görünümünü anlamadan bu menkıbedeki esrar anlaşılmaz.

«Fütûhâtül Mekkiyye»'nin üç yüz yetmiş yedinci bölümünün ikinci kısmında, bu gibi keşiflerin rüyada nasıl göründüğü açıklanmaktadır. Muhyiddîn ibn'ül Arabî (k.s.) bu

ledün sırrını şöyle anlatmaktadır:

— «Şeyh (r.a.) Şam'da bulunduğu bir sırada bir rüya görür. Orta boylu ve kızıl benizli bir adam sessiz bir şekilde gelerek önüne oturmuştur.

Cenâb-ı Hak, Şeyh'e:

— «Bu kullarımızdan birisidir. Ona ilim öğret!..» diye buyurmuştur. Şeyh (r.a.):

— «Bu kimdir?» diye sorması üzerine;

— *«Beşerâtda oturan Ebül Abbâs-ı Cûdidir»* denilmiştir. Şeyh:

— «Ya Rabbi! O nerede, ben neredeyim? Benden nasıl faydalanır?» deyince;

— *« Sen söyle, o senden faydalanır. Ben onu sana gösterdiğim gibi seni de ona gösterdim. Şimdi senin onu gördüğün gibi o da seni görmektedir. Ona hitâb et, söyle dinlesin!»* cevâbı verilmiş ve bunun üzerine şeyhle aralarında bazı sözler konu şulmuştur.

Hâsılı, âlem-i misâlin gariplikleri pek çoktur. Bu suretle Cenâb-ı Hak Azze ve Celle sevdiği kullarına türlü türlü gerçekleri açıklıyor. Kutsal âlemlerin hallerini gösteriyor. Başka bir örnek de şudur:

Müşrikler vak'asını yâni Resulü Ekrem Efendimizin bir gece içinde, Mescid-i Haram'dan (Mekke'den), Mescid-i Aksâ'yı anlatmasına ve bu yolda gelmekte olan kervanların hallerinden haber vermesini istediklerinde Fahra âlem efendimiz (s.a.v.):

— «Ben Mescid-i Aksâ'ya (Kudüs'e) neresinde ne yazılı diye gitmedim. Bütün peygamber-i izama (peygamberlere iki rek'at namaz kıldırmaya emrolundum). Madem istiyorsunuz, sorun söyleyeyim.» buyurmuştur.

O zaman Resulü Zîşan yüksek bir sedirin üzerine oturup, sordukları yerlerden aynı cevabı alırlar ve daha evvel Kudüs'te Mescid-i Aksâ'da bulunmuş Hahamlar da sordukları yerleri harfiyen biliyor elhak gitmiş, doğru diyorlar.

Sonra Eshab-ı Kiram Resûlüllah'a:

— «Bu keyfiyet nasıl oldu Yâ Resûlallah?» diyorlar

Resulü Zişan (s.a.v.):

— «Cenâb-ı Hak, o anda Kudüs-ü Şerifi yanıma getirdi, sordukları yere bakıp söyledim...»

Yine Resûl-i Kibriya, keşten yeryüzünün doğu ve batı taraflarını ve ümmetinin zapt edeceği yerlerin nereye kadar uzanacağını, yeryüzünün kendisine durulmuş, büzülüp, küçültülmüş bir halde görünmesi suretiyle müşahede buyurmuştur.

* * *

31.ci Menkıbe

GAVSÜ'L-ÂZÂM'IN EBDALLIK MAKÂMINA YÜKSELMİŞ ANCAK MÂKÂMINDAN DÜŞMÜŞ OLAN VELÎYE YARDIMCI OLUŞU HAKKINDA

Şimdi anlatacağımız menkıbenin özü odur ki, «EBDALLIK MAKÂMI»na kadar yükselmiş bir ehli sülûkun yaptığı bir ayak sürçmesi sonunda, mertebesinden, azil edilmesini, fakat Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'ün devrinin hem Gavsü'l-âzâm'ı, hem de Kutbü'l-aktâbı olduğunu bildiğinden, Hazret'in medresesine gelerek, ayak toprağına yüz sürerek af dilemesi, bağışlanmasına dua etmesi üzerine bağışlanıb, eski mertebesine iade Duyurulmasını die getirmektedir.

Bu olay inanılır kaynaklara göre şöyle vuku bulmuştur;

Ebdallık makamına kadar yükselmiş bir zât, işlediği manevî bir kusur sonucu derecesinden düşmüş, bu ayak kaymasının affı için devrin Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'ün medresesinde ayağının toprağına yüz sürerek af buyurulma-sını ve bu hususta yüce velî'nin kendisine şefaat ve iltimasta bulunmasını niyaz etmiş.

O anda hatiften şöyle bir nida duyulmuş:

— « Ya zelleye düşen (ayağı kayarak düşen) ebdal! Değil mi ki, sen, mahbûbum olan Gavsü'l-âzâmım Abdülkâdîr GeylânVnin toprağına yüz sürerek, benim yüce katımda şefaat ve affımı niyaz eyledin. Bütün hataların affedilmiştir. Tekrar eski mertebene iade olundun.»

Bu Hakk'ın yüce ihsanı karşısında Hak (c.c.)'ye sonsuz şükran ve hamdını sunduktan sonra bizzat Gavs'ül-âzâm'ın medresesine gidip, yüce Gavs'ül-âzâm'a bütün mürîtlerinin huzurunda kerametini tekrarlayıp, şükranlarını dile getirmiştir.

Şu noktaya işaret etmek yerinde olur. Günâh işledikten sonra Hak (c.c.)'ye alçalmakla affa mazhar olan bir velînin, hiç günâh işlemeyen bir velîden, daha derecesi yüksektir. Bu sırrı hâkim bir şâirimiz şöyle getirmektedir:

«Cürmünü mûterif ol taata magrûr olma

Ki şifâhane-i hikmette sakîm isterler.»

Bu menkıbe önceden neşir hayatımızda "Ya Eyyühelvelet (**Ey Oğul**)» diye yayınlanan küçük risalenin, zahir mânasını aşarak içyüzünün anlamı ve izahına da, bu eser ve menkıbede yer verilmiştir...

Gavsü'l-âzâm'ın oğlu Abdürrezzak, kendilerinden irşadına yarar bazı hususları istediğinde, Gavsü'l-âzâm şöyle buyurmuştur:

«Daima ve her işinde Hakk Teâlâ (c.c.)'ye teslim ol!..

O'nun emirlerine noksansız uy!..

Takva'yı hayatında kendini şiar edin!..

Şeriat sınırına uymağa ve onu aşmamağa gayret sarfet!.

Allah'ın kitabını ve sünnet-i seniyeyi asla ihmal etme!..

Dâima tarikat arkadaşlarının kederlerini yüklen, onlara yardımcı ol!..

Elinde oldukça nimetleri dağıt!..

Şeyhlere hürmet et!..

Dindaşlarınla iyi geçin!..

Fakrın hakikatına uy!..

Senin gibi kut olan insanlara değil, hepsinin yaratıcısı olan yüce Mevlâ'ya ihtiyacını belirt!..

Halktan değil, Hak'dan iste!..

Bil ki, tasavvuf şu sekiz meziyet ve erdemle tahakkuk eder:

1 - Cömert olmak,

2 - Kadere ve Allah'ın takdirine razı olmak,

3 - Sabrı kendine şiar etmek,

4 - İşaret,

5 - Gurbet,

6 - Sof (kıl elbise) giymek, (Gösterişli elbise giyme..)

7-Seyahat,

8-Fakır.......»

Şu hususa önemine binaen işaret edelim ki, fakrın gerçek anlamı nazara alınmalıdır. (*)

Fakîr, hiç bir şeyi olmayan kimse değildir. Gerçek fakir, kendisine «OL» emri verilen ALLAH dostudur.

Bu menkıbede bazı peygamberlerin mazhariyetlerine de temas buyurulmuştur.

Cömertlikte İbrahim (a.s.), Rızada İshâk (a.s.), Sabırda Eyyüb (a.s.) İşarette Zekeriya (a.s.), gurbette Yusuf (a.s.), seyahatta İsâ (a.s.), fakır'da iki cihan serveri **Hazreti Muhammed Mustafa** (s.a.v.) örmek alınmalıdır.

Bu konuda aşağıdaki mısralarla kitabımızı süsleyeceğiz:

«Gam çekmede Yakup ol!..

Sabretmede Eyyüp ol!..

Yusuf gibi mahbub ol!..

Ken'ana erem dersen.»

Ve yine Resûl-i Kibriya (s.a.v.)'in kendine düstur edindiği;

— «Allah'ın ahlakıyla ahlâklanınız»

Hikmetlerine bütün mü'minlerin erişmeğe can attıkları bir düstur olmalıdır...

* **Fakîr=Fakr:** Tasavvuf İstılahı olarak manevi yokluğu ifâde eder. Mevhum ve nazari varlığı fânî kılan kimse fakre ermiş olur. Kul'un kendi nefsinden ve kendisine nisbet edilen şeylerden vazgeçmesi ve bu halde olan kimseye verilen isim. (Mütercim)

«Fakirlere itibar et, zenginlere karşı vakarını koru.» Gavsü'l-âzâm'ın bu sözlerinde şu hadîsi şerîfe işaret buyurulmaktadır:

«Kibir, aslında kötüdür. Fakat kibirli olana, kibir yerinde bir harekettir.»

* * *

<u>32.ci Menkıbe</u>

GAVSÜ'L- ÂZÂM'IN VÜCUDUNUN PEYGAMBER EFENDİMİZİN (S.A.V.) VÜCUDUNDA FENÂ BULMASI HAKKINDA

«Menâkib-i Tâcü'l-Evliyâ ve Burhanü'l-Esfiyâ»'da yer alan ve otuz dördüncü menkıbeyi teşkil eden bu menkıbede Ab-dülkâdîr Geylânî (k.s.)'ün şu açıklamalarının hakikati dile getirilmektedir:

— *«Ya oğlun Abdü'l-Cebbâr! Bu gördüğün vücût, Ab-dülkâdîr'in vücûdu olmayıp, ceddin Hazret! Muhammed Mustafa (s.a.v.)'in vücûdudur.»*

Bu menkıbe çok önemli ve gönül gözü açık olanlara pek çok gerçeği ifâde etmektedir.

Şöyle ki; Gavsü'l-âzâm'ın oğlu Abdü'l-Cebbâr Hazretle-ri'nden nakil buyurulduğunagöre, bir gün «Kâbe-i Muazzam»'a ziyaretini mânada edâ ettiği bir sırada, Gavsü'l-âzâm'ın mübarek hücreden çıkmadığını gören oğlu, büyük bir üzün-tüyle yüce pederlerinin hallerini izlemiş, görmüş ki, Gavsü'l-âzâm, Hazreti Peygamberin huzurunda ibâdetle meşguldür. Bu durum gece yarısına kadar sürmüş...

Gavsû'l-âzâm'ın sâkit bir şekilde, efendimizin mübarek hücrelerinde durduğu müşahede olunmuş, gece yarısı hücrenin kapısı açıldığında, Abdü'l-Cebbâr Hz.'leri Resûl-i Kibriya'nın miskden güzel kokularının yayıldığını fark etmiş, bu konunun Gavsü'l-âzâm'ın kokusu olduğunu fark etmekte de gecikmemiş, hayret içinde bu hâli seyredip bir mâna vermeğe çalışırken, Gavsü'l-âzâm (r.a.) oğlunun hayretini gidermek için şöyle buyurmuş:

— *«Kokuya hayret ediyorsun. Aslınnda Resulü Ekrem'e ait kokunun bende bulunmasında şaşılacak bir hal yoktur. Zira zahirde gördüğün bu vücût, benim vücûdum olmayıp, ceddim HazretiMuhammedMustafa (s.a.v.)'in vücûdudur.»*

Bu anda Abdülkâdîr Geylânî kalmayıp, o Resûl-i Kibriya (s.a.v.)'de fena ve beka bulmuştur. Kıssa ve menkıbenin muhtasar ifâdesi bu sırrı dile getirmektedir. Fakat bu sırrı mâna yönünden açıklamak gerekir. Şöyle ki;

Bir defa bu mecazi menkıbede, **Fena fi Resûl** mertebesine işaret mevcuttur.

Her sâlik «fena fişşeyh» mertebesinden sonra «fena fi-Resûl» ve «fena ve bekâbillah» mertebelerine varır. (*)

Elbette söylemeye bile gerek yoktur ki, nüfûsu sâfiyyeye ait üç manevî görev

---

* **Fena:** Kul'un hayvani ve nefsani hallerinden kurtulması (YOK) olması... **Fena fişşeyh:** Bütün maneviyeti şeyhinin manevi şahsiyetin de yok etmek **Fenâfi-resul:** Bütün varlığı Hz. Muhammed'in (s.a.v.) şahsiyetin de yok etmek. **Fena ve bekâbillah:** Kul'un zât ve sıfatlarının Allah'ın zât ve sıfatların da yok olması hali. (Mütercim.)

birden verilen Abdülkâdîr Geylânî, sadece fena fi-resûl mertebesini değil, Fenâfillah ve Bekâbillah mertebelerini geçmiş, vallâhü bîküllî şey'in muhit murâkebesini (Bütün yaratıkların kontrolünü) defâatla temiz nefsinde idrâk buyurmuştur.

Aslında Resûl-i Kibriya, kendi bilinen ve konusu kendi hayatını konu alan kitaplarda, kendilerine has görünüşü ile gö-rünmeyince, kendilerine «Resûlüllâh» diye hitap caiz değildir. Nitekim aşağıdaki menkıbe bu gerçeği dile getirmektedir.

33.cü Menkıbe

GAVSÜL-ÂZÂMIN PEYGAMBER EFENDİMİZLE (S.A.V.) GÖRÜŞMESİ

Bir gün Şeyh Şiblî (k.s.) Hazretleri'nin mürîtlerinden bir zâtın keşfi açılmış, şeyhi Hazreti Şiblî mazharında görünen kutsal zâtın Resûl-i Kibriya (s.a.v.) olduğunu anlamış. O mazharda görünen iki cihan serveri, o arif ve gönül gözü açık olan müride hitaben:

— «Ben Resûlullâhım» buyurmuş. Mürit:

— «Evet ya Resûlullâh!» demekle beraber yine şeyhinin ismi ile hitaba devam etmiş.

İşte bu arifane kıssa dâhi anlatmaktadır ki, Resûl-i Kibriya kendi şeklinde görünmedikçe, kendilerine ism-i şerifi ile hitâb olunamaz. Ancak bu kıssanın evvelin deki kıssa da bahse konu o!an zât, herhangi bir seyr-ü sülük erbabı olmayıp, Gavsü'l-âzâm olduğundan bu kaideye uyma gereğinin hissedilmediği anlaşılmaktadır.

Malûmdur ki, biz bu eseri tercüme ve şerh ederken öncelik sırasıyla, hem de önem itibarıyla ancak Gavsü'l-âzâm Ab-dülkâdîr Geylânî (k.s.)'ün makamı maşûkîyetteki tecellîyâtına yer vermiştik. Ancak, bu gibi küçük menkıbelere de kısaca işaretle geçmekte bir mahzur görmedik. Bu menkıbe Hazreti Gavs'ın açık görünüşü ile ilgilidir.

Kendilerinin ulemânın giydiği libası giydiğine, yüce bir bineğe (muhtevası bilinemeyen) sahip olduğuna işaret Duyurulmaktadır. Ayrıca kürsüye çıktığında, en yüce mevkilerin dâhi

onun ilmi zahir ve bâtını yanında alçak kaldığına işaret olunmaktadır. Bir defa düşünmeli ki, zahir ulemâsı hakkında bile; el ilmü alerruteb yani ilim rütbesi her rütbenin fevkindedir denildiğine göre, Abdülkâdîr Geylânî (r.a.) için hangi rütbe ve derece onun ilmine lâyık olabilir?

* * *

34.cü Menkıbe

GAVS'ÜL AZÂM'IN YÜKSEK AHLÂKI HAKKINDA

«Menâkib-i Tâcü'l-Evliyâ»'nın altmışıncı menkıbesinde Gavsü'l-âzâm'ın övülmeye değer ahlâkından bahis buyurul-maktadır. Menkıbede kısaca şöyle denilmektedir:

Gavsü'l-âzâm, karşısındakilere, şân-ı velayetin verdiği haşyet ve daha çok haşmetle tecellî ederdi. Heybeti herkese korku ile karışık sevgi telkin ederdi. Yanına gelen her sâliki kötülüklerden uzaklaştırır, onları Hak (c.c.)'ye yaklaştırırdı.

Gavsü'l-âzâm (k.s.) hakikatin en son yüksekliğine varmasına rağmen, şeriattan bir an bile ayrılmamış, ona uyarak tam ihlâslı bir velî yâni züicenâheyn ulemâdan olmuştur. Onu görenler her türlü dertlerine deva bulurlardı. Bütün gizli hazineler kendilerine açılırdı.

Öyle anlaşılmaktadır ki, Gavsü'l-âzâm (k.s.) hakikat denilen gelini, na-mahrem olan bu cihan halkına açmamakta da âzâmî özen gösterirdi.

«Sakın soyma anı namahrem içre

Yüzün suyu hayasıdır şeriat»

Bu menkıbede ise Gavsü'l-âzâm'ın görünüşü tasvir olunmaktadır. İnanılır kaynaklardan rivayet edilir ki, bedenleri nahif, göğsü geniş bir görünüm arz ederdi.

Bu menkıbede anlatılan şöyledir:

Hanbelî mezhebine eğilimi bilinen Gavsü'l-âzâm'ın kalbine, sırf bir tecellî ve Allah'ın cilvesi olarak başka bir mezhep ihtiyacı fikri doğmuştur.

O gece Resûl-i Kibriya efendimizle, Eshâb-ı Kiram ha-zerâtını gördü. İmam-ı Hanbelî Resûl-i Ekrem (s.a.v.)'e şöyle niyazda bulunmakta idi:

— *«Ya Resûlullah! Manevî oğlun Muhyiddîn Es-Seyyit Abdülkâdîr'e emir buyur, bu zâif şeyh kulunu himayesine alsın, daha doğrusu himayesini devam ettirsin.»*

«**Behçet-ül Esrar**»'da beyan buyurulmaktadır ki, Gavsü'l-âzâm, bu rüyadan sonra İmam-ı Hanbelî'nin kabrini cemaatıyla beraber ziyaret etti...

O anda, kabri şerîften Ahmedî Hanbelî'nin ruhâniyeti te-messül etti. Elinde bir gömlek vardı. İlmi zahire taallûk ettiğine inandığımız o gömleği, zahir ve batın ilimlerinin yüce pîrine takdim etti ve Gavsü'l-âzâm'la kucaklaştı. Gavsü'l-âzâm'a hitaben, Hanbelî mezhebinin temsilcisi şöyle hitap eyledi:

— *«Ya efendim ve seyyidim olan Abdülkâdîr! Sana, hem şeriat, hem tarikat ve hal ulûmunda muhtacım.»*

Bu vesile ile Mevlânâ Celâleddin-i Rûmi'nin şu çok arifane beyti aklımıza geldi:

«Hocalar ders okumak üzere koşardı yanına

Azıcık dinlemiş olsan bu gönül dersinden.»

* * *

35.ci Menkıbe

SOFÎYUN DAN BİR ZATIN KENDİ ŞEYH'İNİ BIRAKIP GAVSÜ'L AZÂM'IN İRŞÂD HALKASINA KATILMASI HAKKINDA

Kırk üçüncü menkıbede bahis buyurulan kıssa, Şeyh Ah-med'ül Güncü Bahş'ın, kendi şeyhini bırakıp, Gavsü'l-âzâm'ın irşat halkasına girişi ve bu gerçeği kendi şeyhine ikrar edişidir.

Şeyh Ahmet-ül Güncü Bahş, vaktiyle Ebi İshak Hazretlerinin irşat halkasına dahil mürîtlerindendi. Kalbine doğan tarif edilmez bir muhabbetle, Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'e bağlanmıştı. Bunun sonucu olarak kâdîri tarîkatının, bütün tarîkatların yücesi olduğuna inanmıştı...

Keşif sahibi Ebu İshak-ül Mağribî, mürîdinin Gavsü'l-âzâm'a karşı muhabbetinden haberdar oldu. Mürîdi Ahmed'e:

— *«Ya Ahmet! Anlıyorum ki; sen Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'e sonsuz muhabbet duyuyorsun, ama O'nun hakikatinin yüceliğine vâkıf mısın? O, kutsal Zât'ın yüce mevkini bilir misin? Kendileri sonsuz denizler gibi uçsuz bucaksızdır. Esrarını dile getirmek gerekse, bu ağaçların yaprakları kalem ve kâğıt olsa büyüklüğünü içine almaz.»* dedi.

Şeyh Ahmed'in artık zikri, fikri Gavsü'l-âzâm olmuştu. Bir gün uyku ile uyanıklık arasında iken, Bağdat'a yöneldi. Öyle bir dağ gördü ki, bu dağın altından sular akmakta idi. o sırada bu yerde Gavsü'l-âzâm (k.s.)'ü gördü. Yüce pîr, kendisine kırmızı yakuttan bir taç giydirdi. Sarık olarak da başına yeşil bir sarık sardı.

Bu ilâhî lutufdan çok memnun kalan Ahmet, Cenabı Hakk'a (c.c.) sonsuz şükranını, şükran secdeleri ile yerine getirdi. Bu kıssadan alınması gereken ders şudur:

Eğer matlûbînden olan kutsal bir zâtın istidadı, şeyhinin dâhi irşat halkasından taşarsa, başka bir zât'a devrin İnsan-ı Kâmil'ine gönderilmek âdetullâh olmuştur.

Nitekim Mevlânâ Hâlit Hazretleri, bu nitelikte bir velî olmakla, Hindistan'daki devrin kutbü'l-aktâbı'ndnan feyz almak için kendileri Hindistan tarafına gönderilmiştir.

Sonra Şeyh Ahmet, irşat halkasında bulunduğu şeyhinden izin alarak, o mânasında gördüğü büyük dağda Gavsü'l-âzâm'ı gördü. Dönüşünde, şeyhinden izin alarak, Gavsü'l-âzâm'ın irşat halkasına dahil olarak Hakk'a ulaştı.

Dikkat buyurulursa, bu menkıbede üveysiliğin özel bir şekli bahis konusudur. Malûmdur ki, üveysîlik belli başlı iki tecellî gösterir. Şöyle ki;

Birincisi, Veysel Karânî (r.a.)'da tecellî ettiği gibi, Resûl-i Kibriya (s.a.v.) henüz bu âlemden ayrılmamışken, bu âlemde Resûl-i Kibriya'yı zahirde görememiş, fakat mâna âleminde, ne saadettir ki, ondan ahz-ı feyz etmiştir.

İkincisi, üveysliğin ruhâniyetten istifâdedir. Bunu biraz ayrıntıları ile arz edelim. Hakk âşığı seyrü sülük erbabından bâzıları, hayatta olan bir mürşitten değil de, geçmişteki bir pîr-i azamdan irşat bulurlar.

Bunun tasavvuf lisânına göre ifâdesi şöyledir; bu sâlikler güzeştegândan istifâde

ederler.

Bunun en güzel örneği, Nakşibendî tarikatının pîr-i azâmi Şah Muhammed Nakşibend efendimizin hakikatta, bu dünyayı çoktan terketmiş bulunan Abdül Hâlik-ül Gucdüvanî (k.s.) Hazretleri'nden ders alıp, o manevî telkinlerden istifâde etmeleri keyfiyetidir.

Bu tecellîyâttan başka, üveysiliğin özel bir şekli daha vardır ki; bu da matlûbînden olan bazı sâliklerin birtakım vazife ile görevlendirilmeleri nedeniyle, mürşid-i âzâmları âhireti teşriflerinden sonra da onun ruhâniyetinden istifâde etmeleridir. Bu, feyz almanın en güç şekli olup, sâlikte daimî sekir (manevi sarhoşluk) ve gaybet (kendinden geçme, istiğrak halinde bulunma) hali görülür.

Bunun tecellisi şudur ki; Ehlullah damlalarını okyanus ket-meleri, yâni;

— Nefahtüfihiyi aslında Ruhukülliye kavuşmaları nedeniyle hem daima canlıdırlar, hem de her iki âlemde tasarruf sahibidirler.

Rûhâniyetleri Rûhuküllîde demek olduğundan, hem bu âlemde, hem de âhiretteki matlûblarının yardımına koşarlar. Ne kadar harikulade bir hal değil mi?

* * *

36.cı Menkıbe

ABDÜLKÂDÎR GEYLÂNÎ HAZRETLERİ'NİN GAVS'İYETİNİ AÇIĞA ÇIKARAN KUTLU SÖZÜ İNKÂR EDEN KİMSENİN BAŞINA GELENLER HAKKINDA

«Menâkib-i Tâcü'l-Evliyâve Burhanü'l-Esfiyâ»'nın otuzuncu menkıbesi şöyl.edir:

— «Devrinde tüm evliyâullahtan üstün olan Gavsü'l-âzâm (k.s.)'un ayakları o zamanın velî ve velîyelerinin, yâni, erkek ve kadın evliyalarının boyunları üzerindedir»

...sözünü inkâr eden ve ona uymayan İsfihan Şeyhi Eş-Şeyh San'anî'nin başından geçen hâlleri dile getirmektedir.

Günlerden bir Cuma günü, Şeyh Abdülkâdîr Hazretleri vaaz veriyorlardı...

Huzurlarında Şeyh Ali bin Heybeti, Şeyh Baka, Şeyh Ebû Said Kıylevî, Şeyh Ebünnecib Abdülkâdîr Sühreverdi, Şeyh Ebu Mükerrem, Şeyh Ebül Abbas Ahmed bin Ali, Şeyh İbrahim Nehrevanî, Şeyh Caygir, Şeyh Kazib-ül Banii Musulî, Şeyh Hammad bin Müslim Dabbas, Şeyh Mâcid, Şeyh Osman bin Merzuk, Hâce Yusuf Hemedânî, Şeyh Arslan Müzekki, Şeyh Sadaka-i Bağdadî, Şeyh Mübarek bin Ali, Şeyh Şehabüddin Sühreverdî ve daha nice âlim, âbid bilgin ve binlerce halk onun hakikati bildiren, gerçekleri açıklayan, dilinden çıkan marifet sırlarını can kulağıyla dinliyorlardı...

Birden Cenab-ı Fahri Kâinat Efendimiz, yanında Ashab-ı Kiramı ile Hazreti Pîrin mahallini teşrif etti. O anda Hazreti Pîr sükût-u ihtiyar etti.

Hazreti Peygamber Pîr'in ağzına yedi defa üfledi. Bunun üzerine Hazreti Gavs

yine konuşmadı. Bu sefer İmam-ı Ali (k.v.) ve 3 Halife üçer defa Pîr'in ağzına üflediler.

— ***«Konuş ya Gavs!»*** buyurdular.

Hazreti Pîr'in ilk sözü:

— *«Geçmişi unutalım, hale dönelim»* diye duyuldu.

Müteakiben öyle konuşmalar oldu ki, Bağdat halkı bu konuşmaları ilk defa dinliyordu...

Bütün hafk cüş-û-hûruş içinde ve aynı konuşmayı yeryüzünde kulağı ve gözü açık bütün evliyaullah da dinliyordu.

Tekrar Resul'ü-Zişan:

— «Gul ya Abdülkâdîr, kademi hazâ alâ rekabeti külli velhyullahi.» (Yâni, söyle ya Abdülkâdîr! Senin ayağın bütün velîlerin boynu üstündedir) buyurdular.

Hazreti Pîr bunu orada bulunanlara söyledi. Ne kadar cemaat varsa.

— *«Alâ rekabetini alâ re'sina!»* (Yani: Evet senin ayağın boynumuz üzerindedir.» dediler.

Şeyh Ali bin Heybeti ayağa kalktı. Hazreti Pîr'in ayaklarını alıp boynuna koydu.

O sırada Ümmi Übeyde kasabasında bulunan Rufaî Pîr'i Seyyid Ahmed-er Rufaî Hazretleri mübarek başını toprağa koyup,

— *«Alâ rakabeti.»* dedi ve yanında bulunanlara:

— *«Bu saatte Bağdat'da bulunan Seyyid kardeşim Abdülkâdîr gavsiyetini ilân etti.»* buyurdu.

Bütün evliyâ-i kiram hazerâtı:

— «Alâ rakabethi!»

Diye boyun eğdi. Meşhur Şeyh San'a:

— *«Ben de onun gibi büyüğüm, ona boyun eğmem...»* deyince;

Hazreti Pîr'in ruhâniyeti tecellî edip:

— «Madem ki, benim ayaklarımı boynunun üzerinde olmasını kabul etmiyorsun, öyleyse domuzun ayakları boynunun üstünde olsun!..»

Bu olay olduktan bir süre sonra; Şeyh San'a Rum tarafına doğru gitti ve Bizanslı bir kıza âşık oldu.

Kız:

— Bana kavuşmak istiyorsan önce dinini değiştireceksin, sonra da yedi yıl domuzlarımıza çobanlık edeceksin... Ve her gün bir defa uzaktan pencereden yüzümü göreceksin, kabul mü? dedi.

Şeyh kızın hükmüne itiraz etmeyip kabul etti.

Böylece şeyh hristiyan oldu, yanındaki dervişler de dağıldılar. Şeyhin Mekke'de bir dostu vardı, dervişlerden şeyhin başına gelenleri öğrenince, gayet melûl ve mahzun oldu, yüzü sarardı ve mateme büründü.

Dervişlere dedi ki:

— *«Siz, böyle nasıl dervişsiniz? İnsana kara gün dostu gerek. Sizin vefanız bu mu? Niçin şeyhinizin bağışlanması ve hidâyete ermesi için Hak Teâlâ Hazretleri'ne*

yalvarmıyorsunuz? Hazreti Gavs'a gidin rica edin. O, onu affeder!..» buyurdu.

Bunun üzerine dervişlerin hepsi de Cenâb-ı Bârîye niyaz ettiler ve Bağdat'a giderek, Hazreti Şeyh Abdülkâdîr'in ayağına kapandılar.

Şeyh Abdülkâdîr:

— ***«Allahü Teâlâ şeyhinizi affetti. Gidin, şeyhinizin domuzlan güttüğü mahalle varıp karşısında zikir yapın, o size gelecektir...»*** buyurdu.

Dervişler bu söz üzerine çok sevindiler ve Şeyh San'a'nın bulunduğu mahale gidip ALLAH'ın ismini andılar (zikrettiler).

O anda domuz yavrulamış, Şeyh San'a yavruyu omzuna almış domuz sürüsünü gütmekte idi. Şeyh San'a birden kendisine geldi. Nadim oldu, tevbe etti ve dervişlerin yanına koştu. O sırada Hristiyan kızı gördü ki; San'a kendisini bırakır. Aklı başından gitti. Çabuk San'a'nın arkasından koştu. Şeyh ve dervişlerin huzurunda kelime-i tevhîd getirerek müslüman oldu. Şeyh San'a kız ile evlendi.

Bundan alınacak ders bir tecellî ile iki hikmetin zuhurudur.

Şu beyti zikretmeden geçemiyeceğiz:

«Kül olunca yanmaz oldu nârı sûzânım benim.»

Şeyh San'a'nın, hristiyan kızına aşkını bahis konusu eden bu kıssaya uygun bazı şiirler ile eserin süsleneceğine inanarak, sırf sanat yönünden bile düşünülecek olursa, Fuzûlî'nin, tasavvuf ve aşkı birlikte anlatan şu şiiri de hem hâle uygun, hem de ârifânedir:

«Ayrı bilmişsin Fuzulî mescidi meyhaneden

Sehvimiş ol kim seni biz ehli irfan bilmişiz...»

* * *

<u>37.ci Menkıbe</u>

GAVSÜ L-ÂZÂM İN BÜTÜN ESHAB VE MÜRİTLERİNİ CENABI HAKK (CC)YE TEVDÎBUYURDUĞU HAKKINDA

«Behçet-ül Esrâr»'ın belirttiğine göre;

Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî (k.s.), bütün mensuplarını mahbûbiyet sırrına ve nâz mertebesi hususiyetine güvenerek âlemlerin yüce Rabbine (c.c.) takdim eylemiştir...

Bu isimler yüce Mevlâ tarafından cehennemin sorumlu meleği olan Hâzini Mâlike verildiği gibi, azâb ve soru melekeri Münkir ve Nekir'e de verilmiştir.

Bu konudaki Arapça metnin tercümesi şöyledir:

Âlemlerin yüce Rabbi Gavsü'l-âzâm'ın bir duası üzerine nâz mertebesindeki mahbubuna şöyle buyurmuştur:

— «Ey mahbubum!

Senin indinde makbul olan, bence dâhi makbuldür. Münkir ve Nekire verdiğim emri ilâhî odur ki; sana mensup olanlara asla azap etmeyeceklerdir.

Ben Azimüşşan olan yüce Mevlâ bu hususta sana söz veriyorum.»

* * *

38.ci Menkıbe

EŞŞEYH'-ÜL ARİF EBU MUHAMMED ŞAVER-ÜL SEBTİDEN NAKLEN

Bu menkıbede şu kıssa anlatılmaktadır:

Bir gün Şeyh Ebül Maruf, Mısır'a gelmeden önce, Gavsü'l-âzâm (r.a.)'dan ne gibi öğüdü olduğunu sormuş. Gavsü'l-âzâm kendisine şöyle buyurmuştur:

— *«Ölülerle görüşmeyin, aksi halde sizin de kâlbleriniz ölür.»*

Burada ölüden maksat, kalbleri ölmüş olan cihan halkıdır. Aslında şu ledün gerçeğine işaret etmekte de yarar vardır:

«Kalbi ölü olanları diriltmek, bedenen ölüleri diriltmekten daha zordur.»

Seyyid Ahmed Rüfâi (k.s.), bütün eshab ve müritlerine şöyle vasiyet buyurmuşlardır:

— *«Ne zaman Bağdat'a yolunuz düşecek olursa, herkesten önce Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî (r.a.)'ı ziyaret ediniz.»*

Bu tavsiyeye uyan Ahmet Rüfâi (k.s.)'un müritlerinden biri, Bağdat'a gider ve herkesten önce Gavsü'l-âzâm'ın ziyaretine koşarak gitmek ister.

Ancak Gavsü'l-âzâm ebedîyete intikal buyurduklarından ancak kabri şeriflerini ziyaret nasip olabilir. Hayatta farz olunan kimseleri bırakıp, sureta ölmüş görünen, aslında ölümsüzlük sırrıyla diri olan Gavsü'l-âzâm1 m kabri şeriflerini ziyaret eder. Gavsü'l-âzâm'ı bu fanide kendisini görememekten üzüldüğünü beyan buyurur.

Bu kıssadan çıkan anlam; Ehlullahın dâima diri (HAYY) olduğu gerçeğidir. Bu konuda bu ledün sırrını en güzel dile getiren şu beyittir:

«Gel nefahtü fihi min ruhînin anla sırrını

Kimse bulmazdı hayatı bakî ol dem olmasa.»

* * *

39.cu Menkıbe

GAVSÜL AZAMIN KENDİSİNDEN YARDIM İSTEYEN KİMSENİN YARDIMINA KOŞMASI HAKKINDA

«Menâkib-i Tâcü'l-Evliyâ»'nm altmış sekizinci menkıbesinde, bir hacetin kabulü için hacet (dilek) namazı kılan bir zâtın imdadına, Hz. Gavs (r.a.)'ın yetişmesi kerametini dile getirmektedir.

Yine «Behçetü'l-Esrar»'da yer alan Yâfii tarafından tamamlanan bu kıssada şöyle buyurulmaktadır:

Bir gün, güç bir durumda kalan bir zâtın kendisinden yardım istediğini keşfen öğrenen Gavsü'l-âzâm, o yardım dileyen zâtın imdadına koşmuştur.

Şöyle ki:

Haceti için, hacet namazı kılan zât, her rek'attan sonra on bir «**Fatiha**», sonra on bir «**İhlâs**» sûresini okur.

Bunun arkasından, herhalde bu zât gönül gözü açık bir zât olmalı ki, derhal yüzünü zamanın hem Gavs'ı, hem de kutbü'l-aktâbı olan Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'ün yaşadığı Irak'a yöneltir ve Gavsü'l-âzâm'ın yardımını diler Sonra Kabe-i Şerife'ye yönelerek yine on bir «**Fatiha**» okur ve on bir «**İhlâs**» sûresini de okur. Yine aynı şekilde Irak'a yönelerek Gavsü'l-âzâm'a şöyle hitâbeder:

— *«Ey insanlar ve cinlerin şeyhi! Ey Allah'ın kutbu! Ey Allah'ın gerçek bileni! Ey Allah'ın sevgilisi! Ey Muhammed soyundan Abdülkâdîr Geylânî! Dileği yerine getiren nezdinde, buşu müşkülden kurtar! Şefaatini benden esirgeme. Ey Hak (c.c.)'nün askerleri görünmez kuvvetlerinle bana yardımcı ol!»* diye niyazda bulunur.

Gavsü'l-âzâm'ın mahbûbiyet sırrının tecellîyâtıyla, dileği yerine gelir. Böylece Gavsü'l-âzâm kendisine yardımcı olur.

Bu kıssada üzerinde durulacak hususlar şunlardır:

Kendisinden yardım isteğinde bulunulan Gavsü'l-âzâm (r.a.) şeyhüssakaleyndir.

Yâni, hem insanların, hem de cinlerin şeyhidir. Bu, her mürşide nasip olan bir şeref değildir.

«Değil her cana ya hû hatta cânânâ da vermezler

niyazı bize Kur'ân-ı Kerîm'deki şu âyet-i celîleyi hatırlatır: Malûmdur ki, Bedir Savaşı'nda, iki cihan serveri (s.a.v.) efendimiz, âlemlerin Yüce Rabbine şöyle hitab eder:

— «Yâ Rabbi! Bu bölük öyle bir bölüktür ki, mağlûp olursa birliğini kabul eden kimse kalmayacaktır.»

O esnada Hak (c.c), görünmez askerlerle Bedir Savaşı'nda müslümanlara yardımda bulunmuştur.

Yâni, kıssada belirtilen görünmeyen askerlerini göndererek müşrikleri yok etmiştir.

Kıssadan çıkacak en önemli ledün sırları ise şunlardır:

1- Dilekleri kabul eden yüce Mevlâ'nın nezdinde, .tüm niyazların mertebe-i niyaz kabul buyurulmasının sebebi, Gav-sü'l-âzâm'ın mahbûbîyet ve maşûkîyet yüce katında bulunmasıdır. Diğer kerâmet-i kevniye ve ilmiyesi dahi bu sebebe dayanmaktadır.

2- Gavsü'l-âzâm zamanının Kutbü'l-aktâb ve İnsan-ı Kâmil'i olduklarından, zamanında ism-i âzam sırrını izhâr ettiğinden, Hak (c.c.)'ye yapılan her yalvarma, önce ona hitaptır. Bunun en açık tezahür ve kanıtı şudur:

Bir mürît; şayet yüce Hak (c.c.) Teâlâ'ya münacaatta bulunurken öncelikle niyazına başlarken zamanın Kutbü'l-aktâb'ının kutsal ismini zikretse, ardından Allah (c.c.) dua'da bulunsa... yaradanın yüce katına kısa zamanda erişir.

Belki dinî emirlere aşırı bağlı kimseler bunu kabul etmeyebilirler. Fakat, gerçek bu merkezdedir.

Bu öyle bir sırdır ki, bunu bilen bilir, bilmeyen inkâr eder. Tıpkı gizli ilimleri inkâr eden gafillerin durumları gibi.

* * *

4O.cı Menkıbe

ABDÜLKÂDİR GEYLÂNÎ (K.S.)'UN ÂHİRETİ TEŞRİFLERİ HAKKINDA

Dikkat buyurulursa, bu, Gavsü'l-âzâm'ın vefatı şeklinde tercüme etmeyerek, «âhiret âlemini teşrifleri» diye tercüme ediyoruz.

Zîra, Yunus Emre'nin dediği gibi,

— ***«Âşıklar ölmez, ölen hayvan imiş»***

...sırrı apaçık iken, ALLAH'a kavuşmak ile «HAY» (diri) ola bir kâmil velîye, ölmek lâfzını kullanamadık ve kullanamayız.

Malûmdur ki, gerek «Menâkib-i Tâcü'l-Evliyâ ve Burhanü'l-Esfiyâ»'nın, gerekse diğer menâkibde zikrolunan bu menâki-bin, hakikat mertebesinde durulacak özellikleri şunlardır:

1- Gavsü'l-âzâm (r.a.)'a takdim edilmek üzere Hak (c.c.)'nün ölüm meleği Azrail (a,s.) vasıtasıyla oğlu Abdülve-hab'a verilen mektup, Gavsü'l-âzâm'a takdim edilince, kendileri şöyle buyurmuşlardır:

— ***«Asıl vatanıma dönmekten çok mes'ûdum.»***

Bu yüce kelâmlar neler neler anlatır.

«Gelip bu âlemi esfelde kulluk câmesin giydim

Sezai padişahım ben velîkin eski yurdumda.»

2- Dikkat etmeğe değer bir husus da şudur: Oğlu Abdülvehab (k.s.), yüce pederine şunu sorar:

— *«Pederim neren ağrıyor?»*

Gavsü'l-âzâm (r.a.)'ın cevabı şudur:

— ***«Bütün uzuvlarım ağrıyor, ancak kalbimde hiçbir ağrı yoktur.»***

Gerçekten de öyledir. Evliyâullah, mahsun ve mahfuz olduklarından kâlbleri de öyledir. Hiç bir illet onların kâlblerinde ansızın beliremez.

Kırk dokuzuncu menkıbenin en açık özelliği şudur:

O menkıbede şu gerçek dile getirilmiştir:

Herhangi bir zât, Gavs'ın hilâfetini kazanırsa, o kutsal zât kurtulma bulur ve Gavsü'l-âzâm'ın geçerli duası ile bütün tarikat halîfelerinin eriştiği olgunluğa tam bir şekilde erişir, buyurmuşlardı.

UYARI: Buraya kadar geçen menakibte öyle cümleler vardır ki, «Menâkib-i Tâcü'l-Evliyâ ve Burhanü'l-Esfiyâ»'nın yüce müellifi, neden dolayı bu hikmet mahfazasını açmadığı tam anlamıyla meçhulümüzdür. Biz, gücümüz ölçüsünde bu yüce hikmetlere ayrıntılarıyla temas edeceğiz.

Menâkibde bahsi geçen cin ve ifritler hükümdarının Gavsü'l-âzâm'ın mürîdine el sürememesi, Gavsü'l-âzâm'dan çekinmesinden dolayıdır. Bunun neden böyle olduğu sorulduğunda, cevabımız şudur:

— Gavsü'l-âzâm, Şeyhü'l Sakaleyn'dir. Yâni, insanlar ve cinlerin ona bağlı olması bu sebebe dayanır...

Yine geçmiş menâkibin en güzel ve pek çok ledün esrarını dile getiren bir hikmeti de şudur:

— «Cennet'e girmekle rahata kavuşulmadığı gibi, Cehennem ehli olmakla da azap ehlinden olunmaz.»

«Menâkib-i Tâcü'l-Evliyâ»'daki bu hikmetleri içine almaya ciltler yetmez. Malûmdir ki;

Şeyhü'l-ekber (r.a.) şöyle buyuruyor:

— *«Adaleti İlâhiyye mahdut bir suç için ebedî bir cezaya rıza göstermez vaadindan dönüş İlâhi şan'a yakışmaz ise de azap edeceğine dair beyandan dönüş adaleti İlâhiyyenin gereğidir. Bunun tasavvuf ıstılahiyle beyanı şöyledir:*

Vaadından dönüş muvafık-ı mürüvvet değildir. Amma vai-dinden dönüş muvafık-ü mürüvvettir (Vaidi: Ceza vereceğine ait söz).

Bu sebepledir ki; Şeyhü'l-ekber (r.a.):

— *«Firavun ilm-i Billah deryasında gark oldu ve Allahü Zü'l-Celâl'den başka yardımcısı olmadı»*

...derken **ALLAH**'ın geniş rahmetine işaret buyurmakta idi. Hattâ Aliyülkâri gibi bazı zahir uleması;

— «Şeyhü'l-ekber azabı tatlılıktan müştak görüyor» diyerek eliyazübillah yüce velînin küfrüne kadar giderek ***«Men ezali veliyyen»*** (Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyurmuştur ki; «Kim benim velime zulmederse, ben de ona harp ilân ederim.» Hadis-i şerifine işaret vardır.) İlâhi kahharına kendini duçarkılıyordu.

Bu konuda kadın velîyye Rabait-ül Adeviyye aynı mazmunu bakın nasıl işliyor:

«Canan içinde yoksa eğer cennet istemem

Dûzehte varsa eğer rahmet istemem

Yârin hayali müşfikse kalb-i yardan

Âlemde bir dakika dahi vuslat istemem.»

Bu arifane mısraların anlamı şudur:

— *«Eğer cennet'te cânân yoksa vuslat istemem*

Yok cehennem'de vuslat var ise rahmet istemem

Yarin hayali o cananın kalbinden daha şefkatli ise

Bu âlemde bir dakika bile vuslat arzu etmem.»

* * *

<u>41. ci Menkıbe</u>

GAVSÜ'L-ÂZÂM'IN KAPISINDAKİ KÖPEĞİN, ASLANI PARÇALADIĞINI DİLE GETİREN ANLAMI İLE ÇOK DERİN OLAN BİR OLAYIN HAKKINDA

Eş-Şeyh Ahmedî Zendigânî (k.s.), alışkanlığı gereği bir arslana binerek, Gavsü'l-âzâm'ı ziyarete gelir. Gavsü'l-âzâm'ın kapısındaki köpeği, âdeti üzere aslanına yem yapmayı arzu eder. Fakat tam aslan köpeğe saldırıp onu yemek için parçalamağa çalışırken, köpek onu bir hamlede parçalar.

Bu kerameti müşahede eden Şeyh Ahmedî Zendigânî (k.s.), gelip Gavsü'l-âzâm'ın elini öper ve hâkimiyetini kabul eder...

Bu kıssa, zahirde önemsiz gibi görünüyorsa da, birçok ledün sırrını dile getirmektedir.

Şöyle ki:

Bir kere, Ahmedî Zendigânî (k.s.) kurbu nevafil (nafileler yakınlığı) ve kurbu ferâiz (farzlar yakınlığı) sırlarına ermiş bir velî olduğundan, bütün mahlûkat emrine boyun eğmiştir...

Yâni emri altına girmiştir. Böylece kendisinde kerameti kevniye zuhur etmiştir. Yâni, bu âlemdeki her şey kevnî keramet sonucu şeyh Ahmet Zendigânî'nin emrine teslim olmuştur ki, bir arslanı binek hayvanı gibi kullanır olmuştur... Ancak kendisinin bir an için mağrur olarak Gavsü'l-âzâm'ın kapısına arslanla geldiği anlaşılmaktadır. Bunun sonucu Gavsü'l-âzâm'ın köpeği arslanı parçalamıştır. Burada çok önemli bir ledün sırrına değinmek gerekir.

«Bu niyâzî düştü varlık çâhına Yusuf gibi

Tut elim kurtar ki, nâçar kalmışım Ya Rab! Medet.»

İşte, Ahmedî Zendigânî de, Yusuf (a.s.) gibi varlık kuyusuna düşmüştür. Beytin önce anlamını yazarak, varlık çanının neye delâlet ettiğini arz edelim.

Beytin yüce anlamı şudur:

— *«Niyâzî de, Yusuf (a.s.) gibi varlık kuyusuna düştü*

Ya Rab! Elimden tut kurtar. Çaresiz kaldım.

Yardım olursa senden olur.»

denilmek isteniyor. Niyâzî Mısrî (k.s.), tıpkı Şeyhü'l-Ekber (r.a.) gibi Kur'ân-ı Kerîm'in zahir mânası yanında, bâtın mânası ile de tefsirini yaparak, Yusuf (a.s.)'ın düştüğü kuyunun bildiğimiz anlamda kuyu olmayıp, varlık kuyusu olduğunu beyan buyurmaktadır.

Malûmdur ve birçok kez arz edilmiştir ki, Resûl-i Kibriya (s.a.v.) bir hadîs-i şerîflerinde şöyle buyurmuştur:

— «Hiç bir âyet ve sûre yoktur ki, bir zahiri mânası yanında, bir de bâtını mânası bulunmamış olsun.»

Yalnız şuna da işaret edelim ki, böyle **Kur'ân-ı Kerîm'i le-dünni mânada tefsir etmek;**

Ancak keşf-ü zevk esrarına Muhyiddîn ibn'ül Arabî (k.s.) ve Şeyh-i Kebîr Sadrettini Konevî (k.s.) gibi büyük evliyaların işidir. Yoksa; zahir tefsircîleri ve fıkıh bilginlerinin işi değildir.

İşte, Niyâzî Mısrî (k.s.) dâhi varlık cahını ve onun mâhiyetini, böylece bir hakîkat mertebesinde tefsire tutmuştur.

* * *

42.ci Menkıbe

GAVSÜ'L ÂZÂM'IN DÜNYA ZENGİNLİĞİNE ÖNEM VERDİĞİNİ ZANNEDEN HAKİMİN HAKKINDA

Bu menkıbe; Gavsü'l-âzâm'ın kapısında kırk tane çok cins ve güzel at görerek Gavs'ül-âzâm (r.a.)'ın dünya zenginliğine tutkun bir zât olduğunu sanan bir hakimin, inkâra varmasını, sonra o atların dalaklarını yiyerek şifa buluşunu dile getiren kıssa hakkındadır.

Kıssa şöyledir:

Gavsü'l-âzâm'ın ufukları kaplayan şöhretine hayran olan bir hakim (filozof ve dehlî) uzak beldelerden gelerek yüce Gavs'ı ziyarete büyük bir istekle koşar.

Ancak Gavsü'l-âzâm (r.a.)'ın dergâhına vardıkta, avluda emsalsiz kırk at görür...

Yular ve eğerlerinin bile altın işlemeli olduğunu, terlediğinde üzerine örtülen örtünün dâhi ipekten dokunmuş olduğunu görünce de, Gavsü'l-âzâm'ın hâşâ dünya perest bir zât olduğuna inanarak imânı sarsılır.

Mevlâ'nın hikmeti İlâhisine bakın ki, o hakim öyle tehlikeli bir hastalığa yakalanır ki, doktorlar çare bulamaz.

«Ger âlemiyyân cümle tâbibân bâşet

Halli nîkünet müşkilimâ illâ Hû»

Yâni «Bütün âlem büyük bir hastane olsa, bütün insanlar da doktor olsalar benim

hastalığıma, derdime (Hû)'dan başkası çare bulamaz» sırrı tecellî eder.

Doktor, o hakime her gün bir atın dalağını yerse kurtulabileceğini kesin bir dille söyler. Nitekim, o hakim, Gavsü'l-âzâm'ın avlusunda gördüğü atların hergün birinin kesilerek dalağını yemek suretiyle kırk günde iyi olur.

Bu menkıbede anlatılmak istenen şudur:

O münkir hakim, Gavsü'l-âzâm'ın avlusundaki kırk atı görmekle hâşa, dünyaperest olduğunu sanarak, inkâra saptığı için, yüce Mevlâ kendisini o atların dalaklarını yemeğe mecbur eden bir hastalığa yakalatarak gerekli dersi vermiştir. Asıl menkıbenin ruh noktası ve ders alınması gereken işte buradadır.

Bir de, bu kıssa vesilesiyle şu âyet-i kerîmenin sırrı tecellî etmiştir:

«İmân ettiler. Sonra inkâr ettiler. İnkâr eyledikten sonra imân ettiler. Sonunda imânları daha fazla kuvvetlendi.»

* * *

43. cü Menkıbe

GAVSÜ L-ÂZÂM İN BAĞDATLI SEÇKİN DİN ÂLİMLERİNİN SUÂLLERİNE HİKMETLİ CEVAPLAR VERMESİ HAKKINDA

«Menâkib-i Tâcü'l-Evliyâ ve Burhanü'l-Esfiyâ»'nın altmış ve altmış birinci sahifelerinde, kitabın bitirme bahsinde en büyük kaynak olarak «Behçet-ül Esrar» adlı kitap gösterilmektedir. Halbuki pek çok kaynaklar dahi Gavsü'l-âzâm'ın sayısız kerâmatını dile getirmektedir.

Biraz ileride bu konuda aydınlatıcı bilgi takdim edilecektir.

«Menâkib-i Tâcü'l-Evliyâ»'nın elli sekizinci menkıbesinde beyan buyurulmaktadır ki, Şeyh Ebul Muhammedü'l-Feraç'den nakil olduğu üzere;

Gavsü'l-âzâm'a belki Bağdat'ın bin seçkin din bilginleri, çeşitli ve birbiri ile ilmî zahir itibarıyla yakınlığı olmayan sualler tevcih etmişler...

Bunun üzerine Gavsü'l-âzâm her birinin yönelttiği suâle en isabetli cevabı vermiştir.

Bu cevap dolaylı bir şekilde Gavsü'l-âzâm tarafından vaazlarında yapılmıştır.

Bu kısa menkıbe şu ledün sırrını dile getirmektedir.

Zahir ulemâsının ilmî, kazanmakla elde edildiği halde, gizli ilim sırrına erenler, **ALLAH** yanında gizli ve açık bütün bilgileri bilirler.

— «Benim ilmim katında müçtehitler âciz oldular Velî(*) ilmi ilâhrnin dili

---

* Velî: Velâkin.

divânesiyim.»

sırrı bütün gizli ilim âlimlerinde olduğu gibi, mahbûbiyet sırrına mazhar Gavsü'l-âzâm'da bütün ihtişâmiyle zuhur eder. Bundan tabiî birşey de yoktur.

Bir gün mâşûkiyet ve mahbûbiyet sırrına mazhar olan Gavsü'l-âzâm (r.a.), o mahbûbiyet sırrının gereği vahdeti vücutta aşırı görüşü beyanda bulunmuştur ki, bidayetinin sülûkunda şeyhlik eden Şeyh-ül Hammad bin Müslimüddeb-bas (k.s.) dâhi Gavsü'l-âzâm'a şöyle hitab etmeğe gerek duymuştur.

— *«Çok büyük söz söyledin. Yâni tecellîyâta âit büyük ve iddialı kelâmlar ettin. Korkarım ki, Hak (c. c.) seni maksadından caydırmış olmasın?»*

Bunun üzerine yüce Gavsü'l-âzâm, elini Şeyh Hammad Hazretleri'nin göğsüne koydukta sanki bir ateş düşmüş gibi olmuş ve tıpkı kelîmullâha nâr ve nûr şeklinde tecellî eyleyen yüce ALLAH, Hammad (k.s.)'a Gavsü'l-âzâm'ın sözlerinin aynen ve sağlam bir şekilde doğru olduğunu bildirmiş, bu suretle;

— *«Her türlü fazlü nîmet Cenâb-ı Hakk'ın yed'inde olup lûtfu ihsan buyurur»* sırrı tecellî etmiştir.

— «(Elilmüindallah) ilim Allah'ın indindedir. Dilediğine ihsan buyurur» sırrı açıklanmaktadır.

Şeyh Hammad (k.s.), aslında ilâhî mekirden çekinip, Hazreti Gavs'a ihtiyat tavsiye buyurmakta haksız değildi. Zîra, pek çok evliyâ-i kiram, Hak (c.c.)'nün mekrinden emin olmadıklarını defâatla izhâr buyurmuşlardır.

Bu husus birçok tasavvûfî eserde yer almıştır. Ancak, maşûkiyet makamına erenler bu tehlikeden korunmuşlardı.

Bu vesîleyle şu sırra da işaret etmeliyiz:

Gavsü'l-âzâm'ın maşûkiyet sırrının tecellisi ile Şeyh Hammad (k.s.)'ün göğsünde ateş yanmış gibi bir haletin zuhuru, seyri sülûkun gereklerindendir.

Malûmdur ki, matlûbînden bir sâiik, mürşîd-i kâmil olan efendisine rabıta ettiğinde, bütün letâifinde âteş düşmüş gibi bir hâl meydana çıkar.

O kadar ki, bu yanıklık o matlûbînden olan mürîdi, âteşin hararetinden soluk alamaz hâle getirir, ağzı açık gezdirir.

«Bârı gamı çek derd ile kaddin bükülünce

Sen ağla cihan halkı bakıp sana gülüncü.» sırrı tecellî eder.

Elbette bu ârif-i kâmil olan Şeyh Hammad (k.s.) de, bu hâli manevî kemâliyle zuhur eder. İşte Şeyh Hammad (k.s.)'de ortaya çıkan budur.

* * *

__44.CÜ Menkıbe__

TÂCÜ'L EVLİYA BURHÂNÜ'L ESFİYÂ ABDULKÂDÎR GEYLÂNÎ (K.S.)'NİN BAĞDAT'A GİRİŞİ VE ŞEYHLERİN ONU ANLATAN SÖZLERİ HAKKINDA

Büyük âlim Ebül Hasen el-Mukrî, Abdülkâdîr Geylânî (k.s.) hakkında kesin bilgi ve haberleri ihtiva eden eserinde İbni Kudâme'den naklen der ki:

— «561 yılında Bağdat'a girdiğimizde, Şeyh Abdülkâdîr'i ilmin zirvesine yükselmiş olarak gördük.

O, bildiğini tatbik ediyor, sorulan çetin soruları doyurucu bir tarzda cevaplandırıyor, yanındaki çeşitli ihtiras sahiplerine karşı sabır ve metanet gösteriyordu. Ne kadar güzel huy ve vasıflar varsa, Allah hepsini O'nda toplamıştı. O'ndan sonra O'nun gibisine hiç rastlamadım...»

Bir diğer şeyh şöyle anlatıyor:

— «Gavsü'l-âzâm (k.s.) gayet az konuşur ve çok sükût ederdi. Konuştuğu zaman, son derece hatıralarını beliğ bir lisanla anlatırdı.

Kapısını çalan herkesi, zengin olsun fakir olsun ayırt etmeden geri çevirmez, kabul ederdi. Cuma hariç hiç bir gün evinden çıkmazlardı.

Bağdat'ın günahkâr olan ekseri halkı, önünde diz çöküp tevbe ettiler. Yâni onları ıslâh etti, birçok Yahudi ve Hıristiyanlar/ Müslüman etti.

Kürsü ve minberlerde korkmadan, HAKK'ı haykırır, zâlimleri ve onlara yataklık edenleri acı bir lisânla kınardı.

Emirü'-Mü'minin El-Muktefî li-Emrillah, Eb'i-Vefâ Yahya bin Said'i kadı olarak tayin ettiği zaman minberde şöyle haykırdı:

— «Müslümanlara, en zâlim kişiyi tayin ettin, yarın âlemlerin Rabbi huzurunda bakalım ne cevap vereceksin?»

Hâlife bu gerçek sözü duyunca, titremeye başladı. Ağladı... Ağladı, sonra adı geçen kadıyı derhâl azletti....»

El Hafız Ebû Abdullah Ezzehebî «Tarih«'inde Şeyh Muvaf-fak'ın Abdülkâdîr (k.s.) hakkında sorular soruya, şöyle cevap verdiğini naklediyor:

— «O'na, ömrünün sonlarına doğru yetiştik. Bizleri medresesine yerleştirdi, bize çok ihtimam gösterdi, çok defa oğlunu gönderip, yataklarımızı yaptırırlardı. Evinden bizzat yemeklerimizi gönderirlerdi.

Farz namazlarını, bize imam olarak kıldırırıardı. Yanında doğru olup olmadığını anlamak için, kitaplardan ezberlediklerimi okurdum. El-Hâfız Abdul Ganî O'ndan Hidâye kitabını okurdu. O zamanlar bizden başka yanında okuyan talebesi yoktu. Nezdinde (yanında) bir ay on gün kadar kaldık. Sonra bir gece, medresesinde hayata gözlerini yumdu ve namazını kıldık.

O'nun kadar kerametleri dillere destan olan, O'nun kadar saygı gören hiç kimse görmedik. Ne yazık ki ömrü vefa etmediği için O'ndan çok az istifâde edebildik.

Bütün civar halkı âlem-ibakaya göçüşünü yâni irtihal edişini duyunca medreseye koşuştu. O kadar kalabalık oldu ki gündüz cenaze namazını kılmak imkânsız oldu ve ancak herkes çekildikten sonra gece defni mümkün oldu. Cenaze namazını büyük oğlu Abdülvahap Hz. kıldırdı.»

İslâm Tarihi'nde şöyle yazar:

— *«Şeyh Abdülkâdîr Geylânî (k.s.), birçok kerametler göstermiş ve manevî alanda yüksek makamlar ihraz edilmiş, devrinin imâmı, Gavs'ı, o vakitte yetişen şeyhlerin başı idi. O'nun bu yüce vasıfları, itirazsız herkes tarafından kabul edilmiştir. O, aynı zamanda fakihlerin, fakirlerin şeyhi idi...»*

O'nun biyografisini anlatan sahifelerin sonunda:

«O, gerek ilim ve gerekse âmelde bir otorite idi. Özet olarak söylemek gerekirse, kerametleri sayılmayacak kadar çoktu. Ve bize kadar mütevatir olarak intikâl etmiştir. O'ndan sonra gelenlerden hiç biri O'nun yerini alamamıştır» denilmiştir.

(Sîretünnübelâ)'daki vasfı:

«Şeyh, İmâm, Âlim, Zâhid, Arif, Kudve, Şeyhü'l-İslâm, Velîlerin önderi, Sofilerin baş tacı, sünneti ayakta tutan, Bid'atı (dine sonradan sokulanları) hükümsüz kılan, ilim hazinesi, Seyyid, Asîl, dedesi olan peygamberlerin ulusu Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.)'in hadislerinin hafızı, Hanbelî mezhebine mensup, Bağdat şeyhi Şeyh Muhyiddin Ebu Muhammed Abdülkâdîr ecîli.»

El-Hâfız Ebu Said Abdülkerim O'nu, tarihinde şöyle vasf eder:

— *«Ebu Muhammed Abdülkâdîr, asrının şeyhi ve Hanbelî'lerinin imâm ve fakihidir. O, aynı zamanda çok zikreden, devamlı surette fikr eden büyük bir Velî'dir.»*

Muhibüddin Muhammed bin En Neccâr tarihinde onu şöyle anlatır:

«Ciylân ehlinden Abdülkâdîr bin Ebî Salih bin Zengi dost, zâhid, ilmi ile âmil olan müslüman imamlarından biri ve kerametleri açık bir velîdir. O'nun 488 yılında, on sekiz yaşında iken Bağdat'a geldiği ve fıkıh tahsil ettiği, usul ve furû kitablarını iyice öğrendiği, hadîs dinlediği, vaazla iştigal ettiği daha sonra halvete çekildiği, nefisle mücadele etmek için çeşitli güçlüklere göğüs gerdiği, nefsi terbiye etmek için çoğu zaman aç kaldığı harabe evlerde oturduğu ve sahralarda vakit geçirdiği, meşhur zâhid Şeyh Hammad ed-Debbâs'ın sohbetlerinde bulunduğu, ondan tarikat ilmini aldığı, o sayede manevî alanda yetişip söz ve otorite sahibi olduğu herkesin sevgisini, saygısını kazandığı anlatılır...»

Hafız Zeynüddin İbni Receb «Tabakât»'ında şu şekilde özetlemiştir:

— *«Abdülkâdîr Geylânî (k.s.) önce Cilân'lı idi, sonra Bağdatlı oldu.*

O, asrının şeyhi, devrinin allâmesi, ariflerin pîri, şeyhlerin sultanı, Ehl-i Tarîkatın seyyididir. Herkes tarafından hüsn-ü kabul görmüştür.

Ehl-i Sünnet onun zuhuru ile zafere kavuşmuştur. Bid'at ehli karşısında tutunamayıp, eriyip gitmiştir. Göz alıcı tavr-ü harekâtı, sözleri, kerametleri ve mükâşefeleh her tarafa, en kısa bir zamanda yayılmıştır.

Uzak ülkelerden ona, fetva sormağa gelmişlerdir. Krallar, vezirler, Halifeler ondan korkar olmuştur.

Kadı-ı Kudât Muhibbüddin'in tarihindeki vasfı:

Efendimiz Şeyh Abdülkâdîr (k.s.) Hanbelî'lerin imâmı, asrının sayılır şeyhi idi.

O'nun Futûhu'l-Gayb ve El-Gunyetü'l-Tâlibin, Târiki'l-Hakkı ve ünlü eseri Hisâle-

tü'l-Gavsiyye adında çok yararlı eserleri vardır.»

El-İmâm El-Hâfız Ebû Abdullah (Meşîhat-ül Bağdadiye) adlı eserinde der ki:

— *«Abdülkâdîr Geylânî (k.s.) Bağdat'ta Hanbelî ve Şâfiîlerin fıkıh imâmı idi. Fukahâ ve Fukara nezdinde sözü geçerli idi. O, büyük bir din âlimi idi. Her sınıf ve tabakadaki insanlar, ondan çok istifâde ettiler. İlminden, fazlından yararlandılar.*

O, duası derhâl kabul edilen velîlerdendir. İntikamı çok süratle alınan ermişlerdendi. O, zikri daîm, fikri çok, kalbi yumuşak, yüzü güleç, ruhu ince, eli açık, ilmi bol, ahlâkı üstün, soyca tertemiz, ibâdet ve ictihad âşıklısı bir zât idi...»

İbrahim bin Sa'd Ed-Dârî de şöyle der:

— *«Şeyhimiz Abdülkâdîr, ulemâ elbisesi giyer, süslenir öyle ata binerdi. Kürsüye çıkar, konuşurdu, konuşması çabuk idi. Fakat anlaşılacak kadar açık ve seçik idi. Konuştuğu zaman dinlenir, emrettiği zaman da emri derhal yerine getirilirdi. Kaskatı bir kalbe sahip biri onu gördüğünde, yumuşar, hûşua boğulurdu. »*

İbni Kesir tarihinde:

— *«Şeyh Abdülkâdîr (k.s.) Bağdat'a geldi, hadîs tahsil etti, onunla meşgul oldu. Hadîs, fıkıh, va'z ve hakikat ilimlerinde O, yegâne otorite idi. Şekli güzel, sükûtu boldu.*

İyiyi emr etmek kötüden nehy etmek görevini hiç ihmâl etmezdi.

Halîfe imiş, sultanmış, vezirmiş, hiç dinlemez, kürsülerde ve minberlerde Hakk'ın emri ne ise onu teblîğ ederdi. Bu hususta kimseden korkusu yoktu.

Toplantı yerlerinde, havas ve avam halka hitâb ederdi. Zâlimlere yaltak/ananları hiç sevmez ve onları terslerdi. Hiç kimsenin kınamasına aldırmazdı bile.

Zühdü çok, takvası bol bir kimse idi. Âdetleri yırtacak, akılları donduracak halleri ve mükâşefeleri vardı. Hülâsa o büyük şeyhlerin ulularından idi!

Misâfirsiz hiç bir gece geçirmezdi. Zayıflara yardım eder, fakirleri doyururdu. Talebelerin çeşitli sorularını cevaplandırırken hiç kızmazdı, onlara karşı son derece sabırlı idi.

O'nun yanında oturanlara da şu kanaat hâkimdi:

O'ndan daha kerem ve lütuf sahibi kimse olamaz!

Arkadaşlarından biri gurbete çıkınca, mütemadiyen onun durumunu sorar, sıhhat haberlerini öğrenmek isterdi. Onlara karşı olan sevgi ve alâkasını muhafaza ederdi. Kendisine karşı kötü davrananları da affederdi.

Verdiği sözü tutar, kimseye hainlik düşünmezdi. Ambarında helâlinden kazandığı buğday vardı. Bir vekile emr ederdi, o ekip, biçer, un öğütür, pide yapar getirirdi. O da yanındakilere dördünü dağıtır, birini yanında alıkoyardı.

Kölesi Muzaffer kapıda, elinde ekmek durur ve şöyle seslenirdi:

— «Yemek isteyen, ekmek isteyen, yatmak isteyen kimse yok mu? Gelsin onun ihtiyaçlarını karşılayacağız.»

Kendisine hediye olarak verilenlerden yanındakilere dağıtırdı. Birazını da kendine ayırırdı. Hediyeye mutlaka karşılık verirdi...»

Allâme İbni Neccâr, târihinde; Cubbâî'nin kendisine şöyle dediğini nakl ediyor. Şeyh Abdülkâdîr (k.s.) dedi ki:

— *«Bütün âmelleri inceledim. Yemek yedirmek ve güzel ahlâkdan daha iyi birşey bulamadım. Bütün dünya bana verilse, hiç bir fakir bırakmam, hepsinin karnını*

istisnasız doyururum. Şu anda bana bin dinar verilse, bir gece bile beklemeden tasadduk ederim.»

Şeyh'den fıkıh tahsil edenlerden Ahmed bin Mübarek el-Mirfeânî der ki:

«Ubey isminde bir Acem vardı. Dersi gayet zor kavrayan, kafasızın biriydi. Bir gün o, Şeyh'den ders alırken içeriye ziyaret maksadı ile İbni's-Semhal girdi. Şeyh'in, o zihinsiz talebeye karşı, gösterdiği sabra hayret etti. Ubey dersden kalkıp dışarı çıkınca, dayanamıyarak Şeyh'e:

«Doğrusu bu talebene karşı gösterdiğin sabra hayret ettim» dedi.

Şeyh:

— «Bir hafta daha yorulacağım, ondan sonra bu talebe Hakk'ın rahmetine kavuşacak» diye mukabele etti.

Biz, Şeyh'in bu cevabına hayret ettik ve günleri saymaya başladık. Hafta sonu olunca Ubey ölmez mi?

Hayret ettik ve dona kaldık. İbni's-Semhal da cenazede hazır bulundu ve Şeyh'in henüz eceli gelmeden, talebesi hakkındaki ölüm haberini bildirmesine hayret etti.»

* * *

<u>45.ci Menkıbe</u>

ABDÜLKADİR GEYLÂNÎ (K.S.)'UN HUZURUNDA EŞKIYANIN TEVBE EDİŞİ HAKKINDA

Şeyh **Muhammedi bin Kaid el-Evâni** anlatıyor:

— «Şeyhin yanında idim. O'na birçok mesele sordum. Bir defasında da şunu sordum kendilerine:

— «İşini ne üzerinde te'sis ettin?» Cevap verdiler:

— «Doğruluk üzerine. Hayatımda hiç yalan söylemedim. Çocukluğumda, okul çağımda dahi yalan söylemedim. Küçüklüğümde bir arefe günü, sığır gütmeğe gitmiştim. Sığır bana dönerek;

«Sen, bunun için yaratılmadın ey Abdülkâdîr. Beni nasıl olsa bir güden bulunur, sen ilim ve fazi için yaratıldın»

...dedi. Hemen, korku ve dehşet içinde eve döndüm, evin damına çıktım, insanları Arafat'ta vakfede gördüm. Hemen anneme koştum dedim ki;

— «Anne beni Allah'a bağışla, Bağdat'a gitmeme izin, ver, orada ilim tahsil etmek ve salih kişileri ziyaret etmek istiyorum...»

Annem sebebini sorunca, durumu kendilerine anlattım. Ağladı ve kalkıp babamdan kendisine miras kalan 80 dinarı getirdi, kırkını kardeşime ayırdı, kalan kırkını da bir kese içinde, boynuma taktı.

Bana, doğruluktan aynlayacağıma dair öğüt verdikten sonra izin verdi ve:

— Haydi oğlum, Allah yolunu açık etsin, yüzünü bir daha görmek bana nasip olmayacak...»

...deyip beni göz yaşları içinde uğurladı.

Küçük bir kafile ile Bağdat yoluna koyuldum. Hemedan'ı geçince, anîden kırk atlı eşkiya çıkıverdi. Kafileye saldırdılar, bana ilişmediler....

Biri beni alıp onlardan kaçırdı, fakat bana sordu:

— Ey fakir, yanında ne kadar para var? dedi.

Ben:

— Kırk dinar... dedim.

— Nerede o para? dedi.

— «İşte şuracıktı, duruyor..» diye cevap verince, bana inanmadı, kendisiyle alay ettiğimi sanarak, yanımdan uzaklaştı...

Sonra, diğer biri yakaladı beni ve ilk defa soran kimse gibi sordu ve ben aynı cevabı verdim.

Sonra, her ikisi beni önleri katarak, eşkiya reisine götürdüler. Ona kendilerine nasıl cevap verdiğimi anlattılar.

Bunun üzerine eşkiya reisi:

— Getirin, dedi. Ben onu konuşturmasını bilirim. Nihayet, beni yanına iyice yaklaştırdıktan sonra:

— Paran nerede? diye sordu.

— İşte şuracıkta, koltuğumun altında... dedim.

Bunun üzerine yakamı yırttı ve parayı aldı. Hakikaten dediğim gibi, kırk dinarı görünce hayret etti ve sordu:

— Seni bu doğruluğa sevk eden sebeb nedir?

Ben:

— «Annem benden, hiç yalan söylemiyeceğime dair söz almıştır. Ben de ona verdiğim sözde duruyor, o, canım anneme hiç hıyanet etmiyorum. Ölsem bile, ona verdiğim sözden asla vaz geçmeyeceğim.» dedim.

Benim bu kesin ve kesin olduğu kadar da samimî olan cevabımı duyunca adam:

— Ya, dedi. Demek sen annene verdiğin sözden hayatın pahasına da olsa dönmüyorsun, ya biz nasıl insanız ki «elestü bî rabbiküm» bezminde (yani ruhların vücut kokusu almadan evvelki hâllerinde, Cenâb-ı Hak'ka verdiğimiz sözden imtina eder ve eşkıyalık yaparız. Şu andan itibaren ben sizin reisiniz değilim...»

diyerek benimle beraber Bağdat'a gelmeye karar verdi.

Onun o samimî halini gören diğer kafile mensupları:

— Sen bizim dünya işlerinde reisimizdin. Âhiret işlerinde de reisimiz ol. Biz de seninle beraber Bağdat'a geliyoruz...»

...dediler. Ve kafileden aldıklarını, bir bir sahiplerine teslim ettiler. İşte huzurumda Allah'a boyun eğip ilk defa onlar tevbe istiğfar ettiler.»

* * *

46.cı Menkıbe

ABDÜLKÂDİR GEYLÂNÎ (K.S.)'Yİ ÇOCUK İKEN MELEKLERİN KORUMASI HAKKINDA

Abdülkâdîr Geylânî (k.s.)'ye sordular, cevap verdi:

— *«Ben, on yaşında küçük bir çocuk iken, evden çıkıp, mektebe giderdim. Etrafımda meleklerin, benimle beraber yürüdüklerini, beni koruduklarını görürdüm. Tâ mektebe kadar bana böyle refakat edip, mektebe varınca «Yer açın, Allah'ın velilerinden biri geliyor!» derlerdi.*

Bir gün, yine böyle bir hâlle karşılaştığım zaman oraya tanımadığım bir adam uğradı. Meleklerin o söylediklerini duydu. Onlardan birine:

— «Bu çocuk kimdir, nedir?» dedi.

Bir melek ona:

— «Bu, asîl bir ailenin çocuğudur. İlerde büyük bir adam olacaktır. Verecek ve hiç kimseyi, kapısından boş çevirmeyecektir. Allah'a takarrubu, her gün biraz daha artacak ve çok ulvî mertebelere yükselecektir...»

Aradan tam kırk yıl geçtikten sonra anladım ki, o zât, meğer o zamanın velîlerinden biri imiş....»

Ebu Bekr Etteymî, Şeyh Abdülkâdîr'in kendisine şöyle anlattığını nakl ediyor:

— *«Bağdat'ta kıtlık hüküm sürüyordu. Aradan günler geçiyor, yiyecek helâl bir lokma bulamıyordum. Dışarıya çıkıp, kırlara giderek helâl ve mübarek otlar ve bakliyattan ne bulursam yerim dedim. Çıktım dolaştım, nereye gitti isem mutlaka benden evvel oraya giden kimseleri gördüm. Bir şey bulduy-sam bile, fakîrleri düşünüp yemek içimden gelmedi.*

Nihayet Reyhâniyyin çarşısındaki bir mescide vâsıl oldum. Açlıktan ayakta duracak takatim kalmamıştı... Sendeliyordum, nerde ise düşecektim. Zar zor mescide girip, bir köşede büzüldüm. Ölümü beklemeye koyuldum. Derken içeriye bir delikanlı girmez mi?..

Baktım elinde ekmek ve kızarmak bir et var. Delikanlı yemeğe başladı. O, ağzına lokma atmak için her ne zaman elini kaldırsa, ben belki ağzıma bir şey atar diye ağzımı açtım. Sonra kendi kendime, bir Allah adamına bu yakışmaz, çok çok ölürüm, şayet öleceksem bu adamın lokması mı beni kurtaracak diye söylendim.

*Delikanlı şöyle etrafa bir bakınca beni gördü ve «**Bismillah**» dedi.*

Bana lokma vermeğe hazırlanınca çekindim. Fakat yemin etti,ve bana; "Mutlaka benimle beraber yiyeceksin!.." dedi. Nihayet onunla yemeğe razı oldum. Yemeğe başlayınca bana sordu:

«Sen nerelisin? Burada ne yapıyorsun, kimleri tanıyorsun?»

«Fıkıhla uğraşıyorum, Ciylân'lıyım!» dedim.

«Ben de Ciylân'lıyım, Abdülkâdîr adında Ciylânlı birini tanıyor musun?» dedi.

«İşte ben O'yum, Abdülkâdîr'im.» dedim.

Benim bu cevabımı duyunca, canı sıkıldı ve rengi bozuldu, âdeta sarardı, ve:

«Vallahi kardeşim, Bağdat'a gelince birazcık yiyeceğim kalmıştı, onu da yedim bitirdim. Yanımda sana getirdiğim emânet paradan başka hiç bir şeyim kalmadı. Rastladığım hiç kimse, seni tanıyamadı. Aradan üç gün geçti, artık açlığa tahammül edecek durumum kalmamıştı... Biliyorsunuz ki, zor ve sıkıntıda kalan açlıktan ölecek kimsenin, zaruret ölçüsü dâhilinde ölü eti yemesini şer'i mübâh kılmıştır. Ben bunu yapmadım da, sana emânet gönderilen bu paradan, bu ekmeği ve eti aldım. Şimdi, kendi malını helâl olarak yiyebilirsin, ben ise şu anda senin misafirinim. Her ne kadar zahirde sen benim misafirim olarak görünüyorsan da...» dedi. Ben onun bu sözleri üzerine;

— *«Pekâlâ, bu emanet para nedir?» dedim.*

— «Annenin benimle sana yolladığı sekiz dinardır. Onun bir kısmı ile işte gördüğün gibi yemek aldım. Sana karşı çok mahcubum, kusura bakmadın ya?» dedi.

— *«Hayır, ne münasebet! Helâl hoş olsun!» diye mukabele ettim.*

Yemekten artan kısmını, bir altınla birlikte kendisine verdim, yanımdan gayet memnun olarak ayrıldı...»

Şeyh **Abdullah Es-Selemî** anlatıyor... Bir gün, Şeyh Ab-dülkâdîr bana şunu anlattı:

— *«Günler geçmişti, bir lokma bile yemek yememiştim. Bağdat'ın doğu bölümünde dolaşırken, bir adam bana gelip, kâğıt para verdi. Bakkala girdim, o para ile ekmek aldım. Doğru, halvete çekildiğim sakin bir camiye geldim. O mendile sardığım ekmeği, kıbleye karşı koydum. Bir lokma dahi yemeden, düşünüp dururken, gözüme duvarın köşesinde dürül-müş bir kâğıt ilişti. Açtım baktım ki, şu yazılı idi:*

— «Allah geçmiş kitapların birinde şöyle buyurmuştur: Şehveti mü'minlerin zayıf ve fakirlerine verdim ki, onunla mücâdele edip Allah'a yaklaşsınlar diye...»

Hemen mendilin içindekini oracıkta bırakarak mendili aldım, iki rek'at namaz kılıp oradan ayrıldım.»

* * *

47.ci Menkıbe

ABDÜLKÂDİR GEYLÂNÎ (K.S.)UN SAHRALARDA HARABELERDE KALIŞI VE İBLİSLE MÜCADELESİ HAKKINDA

Şeyh **Abdullah En-Neccâr** anlatıyor... Şeyh Abdülkâdîr bana şöyle dedi:

— *«Bana çok ağırlık basıyordu. Öylesine ki, eğer ben o ağırlıklarımı bir dağın üstüne koysam, dağ tahammül edemeyip paramparça olurdu... Ben, bu ağırlık karşısında her ne zaman yorgunluk ve bitkinlik hissettimse, hemen sırtımı yer koyup şöyle dedim:*

«Her güçlüğe karşı mutlaka bir kolaylık vardır...»

Bunu der demez, hemen üzerimdeki ağırlıklar dağılıp gitti. ..»Bu durum 28 yıl sürmüştür.

Bir defasında da bana şöyle anlattı:

— *«Din âlimlerinden fıkıh dersi alıyordum. Sahralara çıkıp gece gündüz harabe binalarda kalıyordum. Bağdat'a inmiyordum. Üzerime yünden cübbe giyiyor, başıma da bir bez alıyordum. Diken ve benzeri şeyler üstünde yalınayak yürürdüm. Karnım acıkınca dağlarda mübâh otlardan ne bulursam yiyor, nehirlerden su içiyor, ayrıca nehir kenarında keçi boynuzu, mübâh ot yaprakları ve bakliyattan ne bulursam yiyordum...*

Bu hâl bende günlerce devam etti. Hiç bir şeyden korkmadım, nefsimle mücâdele ettiğim için hâlimden memnundum. Gece Allah tarafından bir yolcu geldi. Beni gece gündüz hafifçe bir hırpaladı. Sona sahraya çıktım, bağırıp durdum. Bir mecnûn gibi dolaşmaya başladım...

Derken beni dergaha tabibin yanına kaldırdılar, sonra öldüm, iyice yıkandıktan sonra beni kefene sardılar. Ben bunları hep gözümle görüyordum. Tam defnedecekleri sırada ayı İdi m. Meğer manevî bir âleme dalmışım da farkında değilmişim.»

Şeyh **Ebu's-Suud el-Harîmî** anlatıyor:

Şeyh Abdülkâdîr anlatırken kulak misafiri oldum. Şu yolda bir sohbette bulundu:

— *«Irak sahra ve harabelerinde kimsesiz, halktan uzak olarak tam yirmisekiz sene dolaştım. Benim hiç kimseden haberim olmadığı gibi, kimsenin de benden haberi yoktu. Irak'a ilk girişimde Hızır (a. s.) bana refakat etmişti de anlıyamamıştım. Ancak bana, kendisine karşı gelmememi şart koşmuş, ve şöyle demişti:*

«Burada otur! Sakın buradan ayrılma!..»

O'nun emrini tutarak beni oturttuğu yerde tam üç sene oturdum. Bana her sene uğrayıp

— «Sakın oturduğun yerden ayrılma!»

...diye tenbih ederdi. Dünya ve onun göz alıcı ve çabuk tükenici nimetleri gelip beni kendine çekmek istedi ise de Allah onların şerrinden beni korudu.

Şeytanlar da muhtelif kılığa bürünüp bana gelirlerdi. Bana karşı savaşmağa ve rahatsız etmeğe koyulurlardı. Ama yine Allah beni çoğu defa hâttâ her seferinde onlara karşı galip kılardı...

Nefsim de kendi şeklinde bana gelir ona dost olmam için yalvarırdı. Yüz vermeyince de bana karşı zor kullanmağa başlardı. Onunla yaptığım savaşlarda da Allah beni muzaffer kılmıştır...

Hülâsa nefsimle tedrîcen mücâdele etmesini bildim. Onu sımsıkı iki elimle yakaladım, yıllarca şehirlerin harabelerinde onu iskâna mecbur bıraktım. Bir sene mübâh ot ve bakliyattan bulduğumu yedim, hiç su içmedim...

Diğer bir sene su içtim. Fakat ağzıma gıda namına hiçbir lokma koymadım. Üçüncü seneyi de hiç yemeden, içmeden ve uyumadan geçirdim.

Müteakip yılda Kisra'nın (Tak Kasrı ki, Resûlullahm dünyayı teşrifinde (doğumunda) İran'da beliren yedi hâdiseden biri, saray çatlamıştı.) soğuk bir gecede uyudum. İhtilam oldum. Kalkıb nehir kıyısına gittim, yıkandım. Hiç unutmam o gece tam kırk kere yıkandım. Sonra uyuyabilirim endişesiyle eyvana çıktım...

Kerh harabelerinde yıllarca ikâmet ettim. Yiyeceklerim malûm... Her sene başı bir adam gelir, bana yünden bir cübbe getirirdi. Ona bürünür, sırf dünyanızdan kurtulmak, nefsi alaşağı etmek için binlerce çareye başvururdum.

Dikenler üzerinde yalınayak yürürdüm de bir şey hissetmezdim. Hangi yokuşu gördümse cesaretle tırmandım. Nefsime hiç, ama hiç aman vermedim. Dünya zînetlerinden hiç biri beni aldatamadı. Çünkü ben hiç birini sevmedim ki...»

Şeyh **Ömer** Abdülkâdîr Geylânî Hazretleri'nden şöyle dinlediğini anlatıyor:

— *«Seyahatim esnasında bana birşeyler olurdu. Giderdim, gelirdim kendimde olmazdım. Sonra o halden ayrılınca kendimi, önce bulunduğum yerin çok ötesinde bulurdum.*

Yine bir gün Bağdat harabelerinde otururken bir hâl geldi. Bir saat kadar yürüdüm. Sonra kendime gelince, kendimi Bağdat'la arası on iki günlük Şuşter ülkelerinde buldum. Düşünceye daldım. Tam o sarada bir kadın bana:

— «Sen ki, Abdülkâdîr'sin buna hayret mi ediyorsun...?» *demez mi?»*

Şeyh **Osman Es-Sayrafînî** anlatıyor: Abdülkâdîr'den şöyle dinledim:

— *«Geceleri harabelerde kalırdım, Bağdat'a inmezdim. Toplu hâlde silâhlı şeytanlar gelip, benimle çarpışarak bana ateş ederlerdi. Kalbimde son derece azîm ve direnç hissederdim. İçten bir ses duyardım:*

— "Ey Abdülkâdîr, kalk onlarla savaş, korkma, biz seni kuvvetli kıldık, yardımlarımızla onlara muhakkak galip geleceksin!"»

Bu sesi duyunca onlara hücum ederdim, sağa sola dağılıp kaçarlardı, geldikleri yerden gidip benden uzaklaşırlardı...

Hele içlerinde koca bir şeydan vardı. Durmadan bana gelir:

— «Buradan git, yoksa sana şöyle yaparım, böyle yaparım» *diye tehdit savururdu. Ben de var gücümle ona bir tokat atardım, benden uzaklaşır giderdi.*

Yürekten bir

— Lâ havle velâ kuvvete illâ billâhil-Aliyyü'l azîm.

...çekince hemen baştan tırnağa kadar yanardı ben de onu seyrederdim...»

Bir defasında bana çirkin ve son derece pis kokan bir şahıs gelerek:

— «Ben iblisim... Sana hizmet etmeğe geldim. Beni ve avenemi çok yordun...» dedi.

— *Sana itimadım yok, hadi uzaklaş buradan! dedim...*

Bunun üzerine elini kaldırıp bana vuracak oldu. Fakat ben ona fırsat bırakmadan başından bir darbe indirdiğim gibi yerin dibine gömdüm.

İkinci defa yine geldi. Bu sefer elinde ateşten büyük bir kıvılcım vardı. Durmadan onunla bana hücum ediyordu... Derken atlı bir adam, elinde kılınç bana yardıma gelmez mi? Hemen kılına aldım ve iblisi sırt üstü yuvarladım.

Üçüncü defa onu, benden çok uzak yerde ağlar gördüm... Başının üstüne toprak saçıyor ve şöyle diyordu:

— «Senden ümidi kestim, gâlibâseni saptıramıyacağım...»*dedi. Ben de:*

— *Sus ey mel'ûn! dedim.*

— «İşte bu, azap kamçılarından daha şiddetli bana...» *diye mukabele etti.*

Şeytanı başımdan attıktan sonra bana şöyle haller vâki oldu:

Bir seferinde bana dünya zevk ve nîmetleri göründü ve sordum:

— *«Bunlar nedir?...»*

— «Bunlar dünya zevk ve zînetleridir, senin gibisini avlamağa geldiler...» diye cevap verildi. Bunun üzerine ben onlarla savaştım, yüz vermedim, benden yüz bulamayınca kaçıp gittiler.

Sonra benimle alâkalı olan bir çok manialarıgördüm ve sordum:

— «Bunlar nedir?...» *dedim.*

— «Bunlar senin yaradılışında bâzı sebeblerdir...»

...diye cevap verildi. Bunun üzerine onların sırtını yere getirmek için tam bir yıl uğraştım, nihayet galip geldim, hepsini kendimden koparıp attım. Sonra kendi içimi seyrettim. Gördüm ki, kalbim birçok şeylerle ilgileniyor, hayaller kuruyor, kendini saraylarda sanıyor... Sordum:

— «Bunlar nedir?..»

— «Bunlar senin irâden ve ihtiyarın...» *dediler.*

Bunun üzerine tam bir yıl çalıştım, nihayet kalbimi bu gibi şeylerden alıkoydum...

Bir mükâşefe daha:

Nefsimi gördüm, bütün hastalıklar üzerindeydi. Heva ve hevesi dipdiri!.. Şeyanları emre hazır bekliyorlardı... Bir sene de onun sırtını yere getirmek için didindim. Hastalıklarını (bi iznillah) iyileştirdim, hevâ ve hevesini kırdım, şeytanını kovaladım.

Ondan sonra bütün herşeyim Allah'ın oldu, Allah için oldu... Yapayalnız kaldım... Varlıkların hepsi arkamda kaldı, fakat matlûba vâsıl olamadım.

Matlûba erişmek için tevekkül kapısını denedim, orasını pek kalabalık gördüm, geçtim oradan.

Şükür kapısını denedim, belki oradan matlûba vâsıl olurum, dedim, olmadı. Orasını da kalabalık buldum... Oradan da savuştum.

Zenginlik kapısından geçeyim dedim o da olmadı. Çünkü orası da pek kalabalıktı.

Bir de kurbiyet kapısını çalıp, onu da deneyeyim, dedim olmadı, çünkü orası da kalabalık idi.

Nefesimi doğru müşahede kapısında aldım. Ne gezer, orası da ardına kadar dolu idi...

Başka hiç bir yere bakmadan doğru fakirlik kapısına doğru ilerledim. Birde ne görsem! O kapı benim için ardına kadar açık değil mi? Hemen içeri girdim. Girdim ama bütün terk ettiklerim orada tam tekmil beni bekliyorlardı.

Orada en büyük hazine kapısı açıldı... En büyük şerefe nail oldum, ebedî zenginlikleri elde ettim... Sonsuz bir hürriyete kavuştum. Bütün boş hayal ve temayüller buz gibi eridi, bütün sıfatlar toz gibi uçtu gitti, hem de bir daha geri dönmemesi-ye...

İşte bu (arayıp da bulamadığım) ikinci bir vecd idi!

Şeyh **Ebu Muhammed Abdullah el-Cubâî**, Şeyh Abdülkâdîr Geylânî Hazretleri'nin kendisine şöyle anlattığını yazıyor:

— *«Bir gün son derece fakr-ü zaruret içinde sahranın bir köşesinde oturup fıkıh derslerini tekrarlıyordum. Şahsını göremediğim bir kişi bana şöyle seslendi:*

— *«Fıkıh ve ilmi elde etmek için biraz ödünç para iste!»*

— *«Ben fakir bir adamım, nasıl ve kimden ödünç para isteyebilirim. Şayet biri*

bana o parayı verirse sonra onu ne ile ödeyebilirim, bir şeyim yok ki!»

...demeğe kalmadan:

— «Sen karışma, onu biz ödeyeceğiz...» *demez mi o ses... Bunun üzerine ekmek satan bir esnafın yanına geldim ve dedim ki:*

— *«Bana biraz yardımda bulun!... Şayet Allah bana bir kolaylık verirse sana saatinde öderim, eğer ölürsem bana helâl edersin. Bana hergün birbuçuk ekmek gönül rızası ile verirsen memnun kalırım...»*

Bu teklifim üzerine adam ağladı ve şöyle dedi:

— «Ey Efendim! Ben senin hizmetindeyim. Ne istersen gel benden al!..»

...bunun üzerine her gün ondan birbuçuk ekmek alırdım... Böylece bir müddet devam etti. Fakat ben kendisine verecek birşey bulamadığım için sıkılmaya, üzüntü duymaya başladım. Düşünürken bir ses duydum:

— «Filân yere git, orada borcunu ödeyebileceğin bir şey bulacaksın!»

O sesin gösterdiği yere gittiğim zaman büyük bir parça altın buldum, derhal gelip onu esnafa vererek borcumu ödedim...

El Cübâ'î devam ediyor: Bana Şeyh Abdülkâdîr dedi ki:

— *«Bağdat halkından bir topluluk fıkıhla iştigal ediyorlardı. Mahsul günü gelince Restaka çıkıp mahsulden biraz isterlerdi. Bir gün bana dediler ki:*

— «Bizimle beraber Ba'kûba'ya gel, oradan birşeyler alalım...»

Onlarla beraber gittim. Ba'kûbâ'da Şerîfü'l-Ba'kûbıy denilen salih bir adam vardı. Onu ziyaret edeyim dedim. Bana bir mürid dedi ki:

— «Gerçekten salih olan kişiler kimseden birşey dilenmezler. Sen de öyle yap! Kimseden bir şey isteme!... »

Bunun üzerine ben, bir daha o yere çıkmadım. Bir gün yine bana bir hal olrnuştu. Sesimin çıktığı kadar bağırdım ve yere düştüm. Sesimi duyan hırsızlar kaçtılar, sonra yanıma geldiler, baş ucumda dikildiler ve beni tanıdılar.

— *«İşte bu mecnûn Abdülkâdîr'dir, bizi rahatsız ettin. Allah seni hayırla zikretmesin...»* dediler.

* * *

<u>48.ci Menkıbe</u>

TACÜL-EVLİYÂNIN
ŞEYH HAMMAD ED-DEBBAS İLE SOHBETİ

Abdullah El-Cübâî, Şeyh'den naki ediyor:

— *«Bağdat'ta fitne çoğalmıştı... O fitnelerin şerrinden kurtulmak, dinimi selâmete çıkarmak için oradan çıkmak istedim Kur'ân'ımı alıp boynuma astım ve yola çıktım. Sahraya çıkmak için Hilbe Kapısı denilen yere gelince bir ses duydum:*

— «Nereye gidiyorsun? Dön, halk senden istifade edecek..!»

— «Halktan bana ne? Ben dinimi kurtarmak istiyorum...» dediğimde:

— «Dön, korkma dinini kurtaracak bir zarar uğramıyacaksın!» cevabı verildi.

Benimle konuşan sesin sahibini göremiyordum... Sonra bana yine bir şeyler oldu, daldım... Düşünmeye koyuldum. Allahtan, durumu iyice anlamak için perdeyi aralamasını niyaz ettim. Ertesi gün olunca, Muzaffariye (denilen) bir yerden geçiyordum. Bir adam bana kapısını açıp;

— «Buyur ya Abdülkâdîr...»

..dedi. Geldim kapının eşiğinde durdum. Bana;

— «Dün ne istiyordun dün Allah'dan ne niyaz etmiştin, söyle bakalım!»

...dedi. İrkildim, dona kaldım ne diyeceğimi, nasıl cevap vereceğimi bilemedim... Bunun üzerine adam yüzüme kapıyı öyle çarptı ki, etrafından tozlar kalkıp yüzüm undan bembeyaz kesilen bir değirmencinin yüzüne döndü...

Dün Allah'dan ne istediğimi düşüne düşüne yürüdüm, sonra hatırladım; adama anlatmak için geri dönünde o kapıyı bulamadım. Canım sıkıldı... Çünkü o adam ermişlerden, Allah adamlarından bir velî idi...

Nitekim zamanla anladım. O şahıs, sonradan bana Şeyh olan Eş-Şeyh Hammâd ed-Debbâs idi...

Onun sohbetinde bulundum. Anlayamadıklarımı ona sordum, bir bir bana açıkladı. Çözemediğim ne gibi esrarla karşılaşırsam ona sorar öğrenirdim...

Bazan ilim kollarından bazılarını öğrenebilmek için ondan uzaklaşırdım. Geri dönünce bana ilk sözü şu olurdu:

— «Nerelere gidiyorsun Allah aşkına? Senden büyük fakîh var mıdır bu civarlarda?..»

Benim ondan uzaklaşmama ara sıra kızıyor ve beni bir hayli dövüyordu...

Yine oradan ilim gayesiyle bazen gözden ıraklaşıp sonra geri gelince:

— *Nerede idin, bize bol yemekler ve katıklar geldi yedik, sana bir şey saklamadık!*

...diye çıkıştığı da olurdu... Emrindeki mürîdler de durmadan bana eziyet ederlerdi:

— *«Sen, fakih bir adamsın, ilmine diyecek yok. Burada ne işin var, gitsene buradan...»*

..derlerdi. Şeyh onların bu sataşmalarını görünce dayanamaz:

— «Utanmıyor musunuz? Adamı burdan kovmak mı istiyorsunuz? Allah'a yemin ederim ki içinizde onun gibisi yok... Hiç biriniz onun tırnağına çıkamazsınız! Benim ona eziyet ettiğime bakmayın! Ben bunu sırf onu imtihan etmek ve ruhi alanda onu kemâle erdirmek için yapıyorum... Onun mâna âleminde, lâhût âleminde, yerinden kımıldatılması imkânsız olan büyük ve güçlü bir dağ gibi görünüyorum!» *diye onları azarlardı.*

Bir defasında yine Abdülkâdîr bana şöyle dedi:

— *«Uykuda ve uyanık hallerimde durmadan irşat vazifesi yapıyordum... Din hakkında o kadar sözler vardı ki, zihnimde, konuşup dışarıya sarf etmezsem boğazıma tıkanacak da boğulacağım sanırdım...*

Konuşurken önceleri yanımda iki üç kişi bulunuyordu. Fakat halk duyunca kalabalıklaştı. Bulunduğum yer halkı almaz oldu... Bab-ü'l-hilbe denilen yerdeki

namazgaha gittim. Halk peşimi bırakmadı, bu defa orada irşat vazifesine başladım.

Dışarıda büyük bir kürsü buldular, beni oraya çıkardılar, geceleyin halk, elinde kandil olduğu halde toplanıyorlar, benim canlı ve ateşli konuşmalarımı dinliyorlardı...

Sonraları o yer de onları almaz oldu. Bu defa büyük bir tepenin üstüne yine büyük bir kürsü kurdular, halk akın akın geldi, atlar üzerinde haşyet içinde vecdle dinlemeğe başladılar. .. Yetmiş bin kişiden fazla bir halk kitlesi dinliyordu beni. ..»

* * *

49.cu Menkıbe

TACÜ'L-EVLİYÂNIN HAVADA YÜRÜMESİ HAKKINDA

Gavsü'l-âzâm dedi ki:

— *«Bir şeyh kendisinde oniki haslet bulundurmadıkça nihayet seccadesine oturup inayet kılıcını kuşanamaz: İki haslet Allah'tan, iki haslet peygamberden, iki haslet Ebu Bekr'den, iki haslet Ömerden, iki haslet Osman'dan, iki haslet Ali'den ...*

Allah hepsinden razı olsun!

ALLAH'tan olan hasletler:

1- SETTAR (Ayıpları ziyadesiyle örtücü)

2- GAFFAR (ziyadesiyle bağışlayıcı) vasıflarıdır.

Peygamberlerden olan vasıflar:

3- ŞEFİK (ziyadesiyle müşfik),

4- REFİK (ziyadesiyle yumuşak) vasıflarıdır.

Ebu Bekir'den olan vasıflar:

5- Sadık,

6- Mutesadık (tasadduk eden) vasıflarıdır.

Ömer'den olan vasıflar:

7- Ziyadesiyle emretme,

8- Devamlı olarak (çirkinliklerden nehy etme) vasıflarıdır.

Osman'dan olan vasıflar:

9- Misafirperverlik,

10- İnsanlar uykuda iken geceleri namaz kılmak vasıflarıdır.

Ali'den olan vasıflar:

11- Âlim (ilim sahibi olma.)

Cesur olma, vasıflarıdır.

Şu beyitler ona izafe edilmiştir:

— «Şeyhte beş haslet olmazsa insanları cehalete sürükleyen deccâl olur. Bunlar; Zahiren şeriat hükümlerini bilmesi ve aslında hakikat ilmini araştırması gerekir. Misafirlerine güler yüz göstererek ikram etmesi, fakirlere karşı güzel söz ve güzel hareketle eğilmesi gerekir. İşte bu şanı yüce şeyhtir ki, haram ve helâl hükümlerini iyice bilir. Yine kendi nefsini ve hakikat yolcularını terbiye etmesini bilir... Şeyhlik yapacak kimsenin, şer'î ve tabiî ilimler ile sofiye büyüklerinin istiiâhlarını bilmesi lâzımdır. Bunları bilmezse mürşidlik yapamaz!»

Cüneyd (r.a.) der ki:

— «Bizim ilmimiz kitap ile sünnete dayanmaktadır. Hadisi ezberlemiyen ve onu yazamıyor, Kitâb-ı Azizi bilmeyen safîye büyüklerinin istilâhlarından haberdar olmayan, dinî bilgisi bulunmayan kişi, asla irşâd ehli değildir. Bana gelince derim ki: Müridin terbiye ve yetiştirilmesini üzerine alan bir şeyhin bunu, kendi nefsi için değil de Allah için kabullenmesi gerekir...

Onu yetiştirirken, nefisle mücadele ve mücahedeye davet ederken, ona karşı gayet yumuşak ve müşfik davranması, onu, bir annenin çocuğunu terbiye etmesi, müşfik bir babanın ciğerpare yavrusuna karşı davrandığı gibi davranması lâzım gelir... Ona önce kolay yolları göstermesi, altından kalkamayacağı yükü yükletmemesi gerekir...

Masiyetlerden döneceğine, **Allah'ın taatına devam edeceğine dair** ondan kat'î söz aldıktan sonra, tedricen ona ağır dersler vermeğe başlar...

Hadîslerle vârid olmuştur: Peygamber (s.a.v.) sahabesinden «Allah'a itaat edeceklerine dair» söz almıştır. Böylece söz alma, andlaşma, böyle bir esasa dayanmaktadır ve bu sebeple meşru olmuştur...»

Ebû Talip oğlu Ali (r.a.) ALLAH elçisinden Peygamber Efendimizden (s.a.v.) sordu:

— «Allah'a en yakın kullara, en kolay ve Allah katında en fazîletli yol hangisidir?»

— «Ya Ali! Halvetlerde Allah'ın zikrine devam etmelisin!

— «diye açıklama yaptılar.

Ali (r.a.):

— «Demek zikrin fazileti bu kadar yücedir. Herkes Allah'ı zikretmektedir...» dediğinde:

— «Acele etme yâ Ali! Yeryüzünde Allah, Allah diyen bulundukça kıyamet kopmaz!..» buyurdu.

Ali (r.a.):

— «Ey Allah'ın Resulü! Nasıl zikr edeyim? Bana zikri öğretirmisin?» dediğinde;

— «Ben üç defa söyleyeyim sen dinle!... Sonra sen üç defa söyle ben dinleye-yim...»

buyurdu ve üç kere gözlerini yumarak, sesini yükseltelerek "**Lâ ilahe illallah**" dedi. Ali (r.a.) dinledi. Sonra Ali (r.a.) gözlerini yumarak sesini yükselterek üç kere "**Lâ ilahe illallah.**" dedi. Resûlullah (s.a.v.) dinlediler.

İşte zikri (Kelime-i tevhidi) telkin etmenin usûlü ve esası budur. Allah hepimizi buna muvaffak kılsın!.. AMİN

Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî der ki:

— «Kişi kendini zikre alıştırmazsa, ölüm döşeğinde iken onu hatırlaması ve

söylemesi kendisine güç olur.»

— «Kişi mürşidsiz kendini terbiye etmeye kalkışırsa temelsiz bina kurmağa kalkışmış olur.»

Yani; Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî Hz.leri son beytiyle özet olarak demek istemektedir ki; Faziletli kişilerin terbiye edip, mukaddes sütten gıdasını vermediği kişi, sokak ortasında bırakılan sahipsiz bir çocuk gibidir...

Eğer kişi uyanık ve dirayetli bir üstadın elinden takva elbisesini giymezse, nefsinin tuzağına düşmüş olur, onu istediği gibi oynatır ve aşağılıklara sürükler...

Bunun aksine sağlam bir kulp'a yapışmasını bilmiş bir kimseye kendi varlığının sırları zâhir olur, sonsuz nimet ve lezzetlere gark olur.

Nefsinin peşine düşüp de mürşidini dinlemeyen kişi, gerçekten nasipsizdir. Kişi eğer bu hasleti taşırsa muvaffak olur, aksi halde ettiğini bulur.

544 yılında, bir dağın tepesinde, zaviyesine çekimiş olan **Adiy bin Misafir** şu hikmetlerle dolu olan açıklamayı yaptı:

— «Bütün şeyhlerin müritlerinden her kim, benden feyz hırkasını istedi ise rahatlıkla giydirdim ama Abdülkâdîr'in müritlerine karşı bunu yapamadım. Çünkü hepsini rahmet deryasında yüzerken gördüm. Böyle olan kimseler,denizi bırakıp da bardak ile su dağıtan kişinin yanına gelirler mi hiç?..»

Ali bin İdris El-Yakubî anlatıyor:

Efendim Şeyh Ali bin El-Hîtî beni 550 yılında elimden tutup Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr'in yanına götürdü ve:

— «İşte oğlum Ali!» diye takdim etti.

Gavsü'l-âzâm hemen üzerindeki elbiseyi çıkarıp bana giydirdi... O gün bu gün kendimde hiç bir acı duymam...

Sonra 560 yılında tekrar gittik yanına. Başını eğip murakabeye dalınca, O'ndan bir nurun şimşek gibi çakıp yükseldiğini gördüm. Bana bir perde açıldı:

Melekleri, kabir ehlini ve durumlarını görmeğe başladım. Hepsinin derece ve makamlarını gördüm... Çeşitli dillerle tespih etmekte olduklarını müşahede ettim. Her insanın alnındaki yazıları okumağa başladım. Hülâsa, bana bir çok gaybi işler münkeşif oldu... Bundan sonra;

Beni oraya götüren şeyh:

— «İstediğini al, korkma!» dedi.

Ben onun bu sözlerine karşılık, dedim ki;

— «Aklının zail olmasından korkuyorum...» benim bu sözlerim daha ağzımdan çıkar çıkmaz; şeyh göğsüme vurdu ve ondan sonra gördüklerimden hiç korkmadım.

Meleklerin tespihlerini duydum. Hâlâ o şimşekten istifade ederek melekût yollarını rahatça huzur içinde kat' edebiliyordum...

Hikâyesine şöyle devam ediyor;

Bağdat'a ilk geldiğimde kimseyi tanımıyordum, gidecek bir yerim de yoktu, doğru onun medresesine geldim, sığındım. Kapıyı çalınca;

— «Git bak, ey Abdürrazzak bakalım kimdir o?» diye bir ses duyuldu. Hizmetçi çıktı, beni gördü ve içeri girerek şeyh'e: Orada bir esmer çocuk var, dedi. Bunun üzerine şeyh elinde ekmek ve azıkla çıktı, bana doğru yürüdü. O'nu hiç görme miştim o

ana kadar... Görünce hemen ta'zim maksadıyla ayağa kalktım... Geldi, beni oturttu ve;

— *«Bu yemek sana üç gün yeter... İlerde sen büyük bir adam olacaksın, halktan birçok kimseler gelip senden feyiz alacaklardır.»* dedi...

Şeyh Abdül Vehap anlatıyor:

Babam halka, haftada üç gün vaaz ederdi: Cuma, salı gecesi, bir de pazar gecesi... O'nun va'zında âlimler fakihlerden birçok topluluklar bulunurdu. Hepsi O'nu vecd içinde dinlerlerdi...

Bu görevi kırk sene devam etti. Başladığı tarih: 521; bitirdiği tarih ise 561 idi...

Ders okutması ve halka fetva vermesi de tam otuz yıl sürdü. Bu görevi de yirmi sekiz yaşında başlayıp, altmış bir yaşında son bulmuştur.

Meclisinde ihvan, tegannisiz kıraat-ı Mürsele şeklinde **Kur'ân** okurlardı...

Yine huzurunda Mes'ud El-Haşîmî de Kur'ân okurdu... O'nun huzurunda dört yüzkadar bilgin not tutarlardı... Notu, çoğu defa havada insanların üstüne oturmuş bir halde tuttutur, sonra da kürsüsüne döner otururlardı...

Şeyh **Muammer Cerâde**'nin fikri:

— «Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr'den daha dürüst, daha merhametli, daha sözüne sâdık, daha güzel ahlâklı, daha sevimli bir kimse görmedim...

O yüce ilmine ve eşirilmez hilmine rağmen küçükle küçük olur, ona şefkat besler... büyükle büyük olur, ona saygı gösterirdi. Selâmı ilk defa kendi verirdi, zayıf ve fakirlerle oturup sohbet ederdi.

Vezirlere, krallara yumuşaklıkta bulunup tabasbus (olağanüstü ilgi) etmezdi. Hiç bir zaman bir vezirin veya kralın kapısını şahsi menfaati için çalmamıştır.

El-Betayihî'nin bir müşahedesi:

Bir gün Gavsü'l-âzâm'ın evine girdim, önceden görmediğim, tanımadığım dört kişi gördüm. Bir kenarda durdum; onlar ayağa kalkıp çıkmak için yürüyünce, Şeyh bana:

— «Yetiş onlara da sana dua etsinler!»

...emrini verdi. Koştum onları medresenin avlusunda yakaladım ve bana dua etmelerini rica ettim. Onlardan bir tanesi bana dönerek dedi ki:

— «Ne mutlu sana! Sen, öyle bir şahsın hizmetindesin ki, Allah O'nun bereketiyle yerleri; tepeleri, denizleri ile birlikte ayakta tutuyor. Onun duası sayesinde, halkın iyisine de, kötüsüne de Allah merhamet ediyor. Biz diğer velîler O'nun ayağı gölgesi altındayız, onun emrindeyiz. Onun emrinden hiç ayrılamayız.»

Bu sözleri bittikten sonra yanımdan uzaklaşıp gittiler!

Hayret ve dehşet içinde doğru şeyhe koştum... Daha O'na birşey söylemeden bana hitab etti:

— «Ey Allah'ın kulu! Ben hayatta iken onların sana anlat tıklarını kimseye söyleme!..»

Pekâlâ, dedim. Ya bunlar kimdi?

— «Bunlar Kaf Dağı'nın ileri gelenleridir ve hâlen oradadırlar...» dedi.

Muhammed bin El-Hıdır babasından şöyle hikâye ediyor:

— «Şeyh Abdülkâdîr'e 13 sene hizmet ettim. Hiç bir zaman sümkürdüğünü görmedim. Üzerine hiç sinek konmazdı...

Büyüklerden kimseye ayağa kalkmazdı, hiç bir sultanın kapısına gitmezdi. Hiç bir padişahın minberine oturmazdı, yemeğinden yemezdi [sadece bir kere yediğini gördüm].Kralların minderinde oturmayı, peşin azab olarak kabul ederdi. Otururken bir melik veya vezir, kendisini ziyaret maksadıyla geldiğinde, sırf onlara ayağa kalkmamak ve onların kendisine ayağa kalkmamaları için odasına girerdi ve onlar gelip yerlerini aldıktan sonra odasından çıkardı, hep birden ayağa kalkıp ellerini öpmek için sarılırlardı...

Halifeye mektup yazdığı zaman şöyle yazardı:

— *«Abdülkâdîr sana şunu emrediyor... Onun emirlerine boyun eğmelisin! Ona saygı duyup itaat etmen sana vacibdir! Senin önderin O'dur! O sana karşı kesin bir hüccettir.»*

Bu mealdeki mektubu halifeye vâsıl olduğu zaman, Halife büyük bir titizlik ve dikkattle mektubu alır, öper ve öyle okurdu... Ve;

— «Şeyh haklıdır, doğru söylüyor...» demekten de kendini alamazdı...

Şeyh ve fakih **Ebu'l-Hasen** anlatıyor:

Vezir ibni Hübeyre'ye, Halife El-Muktefî li emrillah dedi ki: Şeyh Abdülkâdîr benimle alay ediyor, bağındaki hurma ağacına, beni göstererek;

— *«Ey hurma ağacı, rahat dur!.. Aşırı gitme ki başını keserim, diyor. Halvette iken yanına git ve «İmame (halifeye) dil ile saldırman doğru değildir, biliyorsunuz ki, Hilâfet makamı yüksek bir makamdır! O'na itaat etmek vacibdir, de!...» diye emir verir.*

Hübeyre:

Bunun üzerine gittim, yanınja büyük bir cemaatın oturduğunu gördüm. Onlarla sohbet ediyordu. Bir aralık sözüne şunu ekledi:

— *«Evet, ben onun başını keserim!»*

Bununla bana imâ ettiğini hemen anladım, oradan uzaklaştım. Durumu halifeye anlatınca o da ağladı ve;

— «Şeyh gerçekten büyük bir zattır.» dedi. Kalktı o da yanına gitti. Şeyh ona da bir çok öğütlerde bulundu ve o, ağladı... ağladı...

Irak müftüsü **Muhyiddin Ebu Abdullah** der ki:

— «Şeyh Abdülkâdîr; Dikkatli, Haşyeti çok, Heybetli, Duası kabul edilen, Simasından heybet fışkıran, Ahlâkı güzel, Soyca tertemiz, Fuhşiyattan ırak ve Hakk'a insanların en yakını bir zattı...

Kendi şahsı için asla öfkelenmezdi, fakat din ve iman yolunda kötü bir şey duydu mu intikamı seri olurdu.

Muhtacı asla geri çevirmezdi. İki elbisesi varsa bir tanesini ona verirdi.

Başarı onun bayrağı, İlim süsleyicisi, Kurbiyyetteyid edicisi, Hakkın huzurunda murakabeye dalmak hazinesi, Marifet kalkanı, Hitab müşiri, Haz sefiri, Ünsiyyet arkadaşı, Güler yüzlülük meltemi, Doğruluk sancağı, Kalbi feth etmek tükenmez malı, Hilm sanatı, Zikr veziri, Fikr sohbetdaşı, Mükaşefe gıdası, Müşahede şifası, Şeriat adabı zahirî davranışları, Hakikat vasıfları sırları idi...»

Onun için bakınız ne demişler:

— «Allah için doğrusu Sen âli cenahsın! Tertemiz bir neslin, bulunmaz bir soyun vardır.

O kadar yüceldin ki bulutlar senin merkebin oldu... Yüceliklerde bir binanın temelini attın da bütün yıldızlar o binaya kerpiç ve tuğla oldu...

Dünyayı yana ittiğin için, gençlikte de ihtiyarlıkta da daima beşuş, daima mütebessim oldun!

Seni yüksek mertebeler istedi, hidayet yıldızlan çevreledi ki bunlar herkese nasip olan basit işler değildir.

Nasıl men ki beler söyleyeyim de seni öveyim bilmem ki?.. Çünkü buna kalkışan, buna önderlik yapan behemehal güçlüklerle karşılaşır...

Sen öyle bir zâtsın ki, celâdet, mehabet, güzel ahlâk, güzel hitab hep sendedir, sende... Evet bütün zarafetler senin elbisen, bütün mehabet ve yücelikler de senin gömleğin olmuştur!..»

* * *

<u>5O.ci Menkıbe</u>

BURHANÜL-ESFİYAYA ŞEYTANIN TAARRUZ ETMESİ VE ONUN ŞEYTANIN TAARUZUNDAN KURTULMASI HAKKINDA

Abdükâdîr'in oğlu Şeyh Musa, babasından naklen anlatıyor:

— «Karada bazı seyahatlarımı yapmağa çıkmıştım. Fena halde susamıştım. Fakat etrafta ve görünürlerde su denilen birşey yoktu.

Biraz sonra semada bir bulut belirdi. Beni güneşten korumağa başladığı gibi, üzerime cığ'a benziyen bir şey yağdırdı, ondan kana kana içtim... Derken bir nur belirdi. O nur'un canibinden çağırıldım:

— «Ey Abdülkâdîr, ben senin Rabbinim! Sana haram olan şeyleri mubah kıldım...»

[Başka bir rivayete göre kayd şöyledir: Senden başkasına yasak ettiğim şeyleri sana helâl kıldım.] Ben:

— «Allah'ın huzurundan kovulmuş olan şeytandan Allah'a sığınırım. Sus ey laînl diye bağırınca baktım ki o nur, karanlık; o suret de duman oluverdi...»

Aynı ses bana hitab etti:

— «Ey Abdülkâdîr! Sen ilminin sayesinde, Rabbinin hükmü ile, çeşitli menzillerinde oyunuma gelmeyerek benim şerrimden kurtuldun! Halbuki ben bu gibi ahvâlde ehl-i tarikden yetmiş kişiyi yoldan çıkarmışımdır...»

Ben:

— «Üstünlük ve minnet Rabbımadır! dedim...»

O'na sordular:

— Peki onun şeytan olduğunu nasıl anladın?

Cevap verdi:

— "Sesin cihetden, gelişinden ve "Sana haram olan şeyleri helâl ettim" sözünden. Çünkü Allah hiç bir zaman böyle çirkin tekliflerde bulunmaz, akla ve mantığa uzak düşen şeyler emretmez...»

Ali bin İdrîs El-Yakûbî anlatıyor:

Birisi, Ali bin El-Hîtî'den sual etti:

— «Gavsü'l-azâm Abdülkâdîr'in tarîki nasıldı?...» dedi.

O şöyle cevap verdi:

— «O, kuvvet ve kudretten kendini uzak tutup dilediğini Allah'a havale ederdi.

Tarîki, kulluk makamında ayakta duran büyük bir sırla, hubidiyet zamanı tam bir huzur içerisinde Allah'ın ferdâniyetini tasdik ve tevhidlemekti (Kelime-i tevhid getirmekti). Bunu hiç bir şey ile yapmadığı gibi aynı zamanda hiç bir şey için de yapmazdı... Zira ubudiyyeti, sadece kemâl-i Rubûbiyyetten istimdat edilmiştir...

Şeriat hükümleri yanında her şeyi Allah'dan gören, her şeyi Allah rızası için yapan ve hiç bir şeyde mahlûka pay vermeyen bir Zâttı.

Yâni; *Tefrikadan cem makamına yükselmiş bir kimseydi...»*

Şeyh **Adi'y bin Misafir**'e, Abdülkâdîr'in usûlünden sordular, şöyle cevap verdi:

— «Kalbin ve ruhun muvafakati ile lisan zikri yapardı. İçi dışı birdi. Nefsin bütün çirkin sıfatlarından azade idi... Menfaat veya zarar, yakınlık ve uzaklık gibi şeylere hiç aldırmazdı...»

Halil bin Ahmed vasıtasiyie **Beka bin Batû** anlatıyor:

— «Şeyh Abdülkâdîr'in usûlü şöyle idi: Sözü, işi birdi. İhlas ve teslimiyeti tam manâsıyla kucaklaşmıştı...

Hiç bir zaman, ne olursa olsun, hangi şartlar altında bulunursa bulunsun... **Kitab ve sünnetten asla ayrılmazdı.**

Devamlı olarak ALLAH ile beraberdi... Cenab-ı Hakk'ı (c.c.) zikr ve fikr ederdi.»

Bir de **Ebu Said El-Kaylevî**'yi dinleyelim:

— «Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî Allah'la, Allah'da Allah'a bağh idi... (Tam teslimiyet içersinde olma hali) Nice büyük güçler O'nun karşısında buz gibi erirdi!..

Kendisinden önce gelen nice velîleri, sağlam bir esası bulunan tarikatı sayesinde geri bırakmıştır!.. Allah, O'nu, tetkiki ve tahkiki sayesinde şerefli bir makama erdirmiştir.»

Şeyh Muzaffer Mansur bin El-Mübârek El vâsıtî der ki:

— «Ufak bir cemaatle şeyhin yanına gitmiştim. Elimde felsefe ve bazı ruhanî ilimleri havi bulunan bir kitab vardı.

Hepimizi şöyle bir süzdükten sonra, kitabıma bakmadan içindekini görmeden bana:

— *«Ne kötü bir arkadaştır o elindeki! Kalk yıka onu!..»* diye emir verdi...

Huzurundan kalkıp o kitabı bir şeyin içine koymak, şeyhin korkusundan bir daha

taşımamak, geldi içimden. O kitabı çok sevdiğim için yıkamak istemiyordum... Zira havî birçok meseleleri hemen hemen ezberlemiştim.

Tam kalkmağa niyetlenmiştim ki, şeyh bana acayib acayib bakmağa başladı. Kalkamadım, ne yapacağımı şaşırdım.

Şeyh:

— *«Şu kitabını versene bana!...»* dedi.

Vermek niyetiyle kitabı açtım. Bir de ne görsem, kitabda ne bir kelime yazılı, ne de bir harf... Bembeyaz bir kitap... Nihayet kitabı o halde ona verdim.

Sahifelerini bir bir açıp baktıktan sonra yine aynı kitabı bana uzatarak:

— *«İşte ibni Darîs'in (FezâıTül Kur'ân) kitabı...»* demez mi?

Baktım ki, gerçekten İbni Darîs'in en güzel bir hatla yazılmış (Fezâil'ül Kur'ân) kitabı...

— *«Tevbe ettiğin zaman hem lisanen, hem kalben tevbe etmek ister misin?...»* diye sordu.

Evet! dedim.

— *«Öyleyse kalk!»* emrini verdi.

Kalktım, aklımdan felsefe ve ruh ilimleri uçup gitti. Sanki onlardan hiç bir şey öğrenmemişim gibi oldum...

Bir defasında şöyle bir müşahedem oldu: Şeyhin yanındaydım. Sırtın; bir yastığa yaslamış oturuyordu...

Biri, filân adam keramet ve halvetteki ibadetleri ile ün yapmış ve hattâ bir keresinde demiş ki:

— «Ben; Allah Nebisi Yunus bin Matta'yı bile geçtim makamda...»

Şeyh bunu duyunca yüzünde şiddetli bir öfkenin eserleri göründü ve yastığı eline aldığı gibi yere fırlattı ve:

— *«İşte, ne yazık ki bu yastık, adamın kalbine isabet etti ve öldü...»* dedi.

Kalktık, adama koştuk ve sapasağlam olan adamı, ruhunu teslim etmiş gördük...

Sonra o adamı rüyamda, gayet neşeli olarak gördüm.

— Nasılsın? diye sorunca, şu cevabı verdi:

— «Gavsü'l-âzâm'ın sayesinde ve O'nun hem Allah nezdinde, hem de Yunus a.s.) nezdinde bana şefaatçi olması dolayısıyla Allah beni afv etti ve o peygamber hakkında kullandığım sözden dolayı beni sorguya çekmedi» dedi.

Şeyh **Abdurrahman bin Ebi'l Hasan Ali El-Betaihî** anlatıyor:

«Bağdat'a gelip Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr'i ziyaret ettiğimde, O'nu, kalbini tamamen masivâ'den tecrit etmiş, sırra kadem basmış, bambaşka bir hâl ve keyfiyyette gördüm...

Dehşetle Ümmü Ubeyde'ye koştum durumu dayım şeyh Ahmed'e anlatınca şu itirafta bulundu:

— «Evet oğlum, O bambaşka bir güçtür! O'nun yaptığını kimse yapamaz, O'nun bulunduğu o müessir hallerde kimse olamaz!..»

Şeyh **Ali El-Kureyşî**, bir şahsa O'nu şöyle vasf ediyordu:

— «O'nun Rabbinin yolundaki gücü, bütün ehl-i tarik'in gücünü geçmiştir.»

Tarikatı; vasfen, hükmen ve hâlen Tevhid kelimesi... Zahiren ve Bâtınen Şeriatı tatbik etmek idi... Kalbi Allah'dan başka her şeyden boş, müşahede ve mükâşefe ehli şek ve tereddütlerin semtine uğrayamadığı, şeytan ve nefsin ayarta-madığı büyük bir Velî idi...

O öyle bir sırdı ki, hasedcilerden başka o sırra kimse göz dikemezdi...

O öyle bir kâlbdi ki, mal, mülk onu asla paralayamazdı... En büyük melekût sırlarına ermişti O!..

Allah O'ndan Razı Olsun.

* * *

51.ci Menkıbe

TACÜL-EVLİYÂ'NIN ZAMANINDA DİCLE NEHRİNİN TAŞMASI HAKKINDA

Dicle nehri bir defasında taşmış ve Bağdat sokaklarına hücum etmişti. Herkes korkarak Gavsü'l-âzâm'a sığınmışlardı. Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî Hz. bastonunu alıp nehir kenarına gelerek suyun yanına dikti ve:

— «Buraya kadar... Daha ileriye gitme!..» diye bağırdı. Hemen o andan itibaren su azalmaya başladı.

Abdullah Zeyyâl der ki:

«560 yılında Abdülkâdîr'in medresesinde duruyordum. Evinden elinde bastonu olduğu halde çıktı... O anda içimden (Bu bastonla bir keramet gösterse...) diye geçti.

Bana gülümseyerek baktı ve bastonunu yere dikti. Bir de baktım ki o baston göklere doğru yükselen bir nur oluverdi... Gökyüzünü tam manâsıyla aydınlattı ve bu hal tam bir saat devam etti... Ondan sonra bastonunu aldı ve eskisi gibi baston oldu. Sonra bana bakarak dedi ki:

— «Ey Zeyyâl sen bunu istemiştin değil mi?»

ALLAH O'ndan Razı Olsun

Ebut-Takiy Muhammed bin El-Ezher es-Sarîfini anlatıyor:

«Bir sene devamlı olarak Allah'ın bana kendi velîlerinden birini göstermesini bekledim... Bir gece rüyamda; İmam Ahmed bin HanbePin kabrini ziyaret ettim. Yanımda bir adam vardı. İçimden onun Evliyaullahdan biri olduğunu geçirdim.

Rüyadan uyanınca onu tekrar uyanık halimde görmek istedim ve anında İmam'ın kabrine koştum...

Bir de ne göreyim rüyada gördüğüm adam orada durmuyor mu? Ona yetişmek için ziyaretimde acele ettim.

Önümden geçip gitti ve onu Dicle'ye kadar takip ettim... Dicle nehrinin iki tarafı bir adamlık mesafe oluncaya kadar birleşti ve adımını atarak nehrin öbür tarafına geçiverdi...

Durup benimle konuşmasını teklif ettim ve mutlaka bunu yapması lâzım geldiğine dair yemin ettim. Durdu ve kendisine sordum:

— Mezhebin nedir?

— «Tertemiz bir müslümanım, asla müşriklerden değilim...»

Bu sözünden onun hanefî mezhebinden biri olduğunu zannettim. Kendi kendime dedim ki, gidip Abdülkâdîr Geylânî'yi ziyaret edeyim ve gördüklerimin tümünü ona birbir anlatayım... Medresesine gelip kapısının önüne dikicim, içeriden bana [kapıyı açmadan] seslendi:

— *«Ey Muhammed, şu anda yeryüzünde ondan başka Hanefî mezhebinden olmayan yoktur!» sen bunu istemiştin değil mi?»*

ALLAH O'ndan Razı Olsun.

Bir defasında kürsüye çıktı. Hiç konuşmadı ve hiç kimsede bir şey okumadı. Buna rağmen orada bulunan cemaatı büyük bir vecd aldı, duydukları vecdden nerde ise birbirlerine gireceklerdi...

Biraz zaman geçtikten sonra birisinin zihnini; (Acaba şeyh ne düşünüyor, ne oluyor ki bugün hiç konuşmuyor) gibi düşünceler işgal etmeye başlayınca, şeyh hemen:

— *«Şimdi Beyt-i Mukaddes'ten bir adam bir adımda havadan buraya uçtu geldi ve huzurumda tevbe etti...»*

...dedi. Bunun üzerine başka birinin aklını: (Böyle havada uçan bir adamın tevbeye ne ihtiyacı olur?) gibi bir husus kurcalayınca ona da cevap yetiştirdi:

— *«Havada uçmak başka şey, muhabbet başka şey... İşte ben ona muhabbet yolunu öğrettim.» dedi...*

Herkesin gözü önünde havada uçar ve şöyle derdi:

— «Güneş, bana selâm vermedikçe doğamaz! Yıl, ay ve günler bana kendilerinde ne cereyan ettiğini saati saatına bildirirler.

Bana kötü kimlerdir, iyi kimlerdir, hepsi bildiriiir.Gözüm levh-i mahfuzda; orada olup bitenleri görebiliyorum.

Ben size bir hüccetim. Resûlüllah'm yeryüzündeki vekiliyim.

Her veli bir peygamberin izindedir, ben de ceddim Hazret i Muhammed (s.a.v.)'in izindeyim. Nerelere basmış ise oraya basar geçerim.

Ben, meleklerin, insan ve cinlerin şeyhiyim.»

Yine kürsüde iken şöyle demiştir:

— «ALLAH'dan birşey istediğiniz zaman, benim yüzü suyum hürmetine isteyiniz.

Ey yeryüzündeki insanlar, ey ehl-i ırak, gelin benden öğrenin:

Bence ahvâl, evde asılı olan elbiseler gibidir. Hangisini istersem onu giyerim.

Barış istemelisiniz, yoksa hiç bilmediğiniz yerlerden askerler getiririm.

Ey gulâm! Bin senelik yere git, yine sözümü orada duyacaksın!

Ey gulâm (hadim) evliya derece derecedir. Velilik elbiseleri buradan dağılır. Hiç bir velî yoktur ki, meclisime uğramasın... Diriler cesedleri ile, ölüler de ruhları ile gelirler.

Ey gulâm, münkir ile nekir kabrine geldiklerinde benden sor, mutlaka benim kim olduğumu sana bildireceklerdir.»

ALLAH O'ndan Razı Olsun.

Hizmetçisi **Ebu-Ridâ** anlatıyor:

Şeyh bir gün ruh hakkında konuştu. Sonra sükût etti ve oturdu sonra kalktı da şöyle dedi:

— *«Ruhum, daha var olmadan, yoklukta iken sizi sevdi... Size olan muhabbetimden ayağımı çekersem, o beni taşır mı hiç...»*

Yine hizmetçisi Ebû-Rıdâ anlatıyor:

Bir gün şeyh minberde irticalen konuşuyordu Aniden sustu ve:

— *«Bana hemen yüz dinar getirmezseniz konuşmam!»*

...dedi. Hemen ona yüz dinar götürdüm. Onun bu hareketine herkes şaştı. Hayretlerinden ne yapacaklarını bilemediler. Dikkatle onu süzüyorlardı.

— *«Ey Ebu-Rıdâ...» dedi.*

Buyur! dedim.

— *«Şunuziye kabristanına git!... Orada ud*çalan bir yaşlı adam göreceksin, bu yüz dinarı ona ver onu al buraya getir!..» dedi.*

Gittim, orada hakikaten ud çalan yaşlı bir ihtiyarın durmakta olduğunu gördüm. Ona selâm verip, yüzdinar altını verdim. Bağırdı ve bayıldı...

Ayılınca kendisine şöyle dedim:

— Ey efendi, Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr seni çağırıyor, benimle gel!

— Peki, dedi ve onu alıp doğru Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr'in yanına götürünce, Abdülkâdîr Geylânî Hz.:

— *«Onu minbere çıkarın!..»* dedi. Ud omuzunda olduğu halde minbere çıktı. Hz. Abdülkâdîr ona;

— *«Efendi, ona hikâyeni anlat!»* dedi. Bunun üzerine o zât:

— Ey efendim, gençliğimde iyi şarkı söyleyen bir kişi idim ve herkes tarafından beğenilirdim. Yaşlanınca, hiç kimse yüzüme bakmaz oldu. Bağdat'tan çıktım, kendi kendime, "Ölülerden başka hiç kimseye şarkı söylemiyeceğim..." dedim. Onları ziyaret ederken bir kabrin yanına oturdum. Bir de baktım ki, kabir yarıldı ve içerden bir adam bana başını çıkardı ve dedi ki:

— Ne zamandır ölülere şarkı söylüyorsun? Bir kere de devamlı diri olan, hiç ölmeyen Allah için terennüm et; O, sana istediğin kadar verecektir... Bunu duyar duymaz, bayıldım şöyle diyerek ayıldım:

— «**YARABBİ**! Kavuşma günü, kalbi ümit ve lisan niyazından başka hiç bir hazırlığım yoktur!

Ümidvâr olanlar huzurunda lütuf beklerler... Eğer eli boş dönersem vay halime!..

Senden yalnız iyi kimseler umacaksa, cani (günahkâr) kimin kapısına sığınacak?..

Hesap ve kavuşma gününde (yüz kızartıcı) bir şey ile gelirsem, herhalde beni ateşlerden kurtarırsın (değil mi?)»

Ben bunları ayakta terennüm ederken hizmetçin bana geldi ve gönderdiğin şu yüz dinarı aldım. (Mezardan başını çıkarıp, Rabbim için terennüm etmemi tenbih eden şahsın dediği gibi, görüyorsunuz ya mükâfatımı fazlasıyla aldım...»

Şu andan itibaren Allah'a tevbe ediyorum dedi ve elindeki galgi aleti olan udu pargaladi... Bunun uzerine Şeyh şöyle dedi:

— *«Bu levhiyatta gösterilen doğruluk ve samimiyetin mukafati olursa, ya bütün hallerde ve davranışlannda doğruluktan ayrılmayan fakirlerin mukafatları nasıl olur?»*

Şu halde; doğruluk ve kalb temizliğini asla elden bırakmayın.

Çünkü bunlar olmazsa kişi, Rabbine bir karıs bile tekarrup edemez...

— «Söylediğiniz zaman, doğruluktan ayrılmayın!» (En Nur suresi, ayet: 152.)

Gavsu'l-azam Abdulkadîr altın istediği gun takriben kırk adam ona yüz dinar getirmişti. Lakin şeyh bunların birisinden almıştı. Diğerlerinden almamıştı.

Gavsu'l-azam Abdulkadîr diğer adamların getirdikleri altını da hiç bir şey almadan o adama vermiştir...

Seyh **Abdürrezzak** ile Şeyh **Abdülvahap** anlatiyor:

«Şeyh Beka bin Batû, Receb ayinm besine tesaduf eden Cum'a günü erkenden babamızın medresesine geldi ve bize şöyle dedi:

— «Bu gece bir nur gordum. Bu nurun nereden geldigini merak ettim, arastirdim. Bir de baktım ki, nurun kaynağı Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî Hz. değil mi? Biraz sonra gökte hiç bir melek kalmadı, hemen hepsi gelip Gavsü'l-âzâm Abdülkadîr'le müsamahada bulundu...»

Biz bunu duyunca doğru Gavsü'l-âzâm Abdülkadîr'e koşarak geldik ve kendilerine:

— «Bu gece Regâib namazını kıldın mı?» diye sorduk.

Cevap verdiler:

— *«Gözlerim, sevgilinin yüzünü görünce, işte Regâib namazım odur! Yüzler güzelliklerini gösterince, kâinatın her yanını nura ve aydınlığa boğarlar...*

Canımı feda etmezsem, onun rızâsından mahrum olurum. Bunu elde etmek için nice kahraman ve cesur geçinenlerin sırtlarını omuz vurarak yere getiririm.

Büyük bir gayret ve azimle ariflerin saflarını yararım şeref ve mertebede onların çok fevkine varırım.. .Aşk uğrunda gerekeni yapmayan kişi, vazifesini yapmış sayılmaz!..»

O'na, başlangıç ve son bakımından ne gibi hallerde bulunduğunu soranlara şu cevabı vermişlerdir:

— *«Ben, vasfı (bana) takarrup edene rağbet ederim. Lûtfu bol olana münâsip olurum...»*

Âşıkların anlaşmaları, büyük gizliliklerdedir. Nice manâlar var ki izahı güçtür!

Önceleri aşk şarabı beni sermest ederdi. Şimdi ise uyanık tutmaktadır.

İlk bakışta, kendimi bilmez bir halde olurdum. Şimdi ise onu gayet güzel görebiliyorum...»

Tâcü'l-Evliyâ'ya dediler ki:

—Biz aynen senin gibi namaz kılarız, senin gibi oruçtutarız, senin gibi nefis mücadelesi yaparız, fakat yine senin hâllerinden hiç bir şeyi kendimizde göremeyiz. O:

— *«Amellerde benimle yarışa kalktığınız yetmemiş gibi bir de mevhibelerde benimle yarışa kalkıyorsunuz.*

Vallahi ben, «Ne olur üzerinde bulunan hakkım için ye!» denilmedikçe yemedim; «Üzerinde bulunan hakkım için iç!» denilmedikçe içmedim, ifâsı ile emr edilmediğim hiç bir iş de yapmadım...» diye mukabele etti.

Şeyh Abdülkâdîr dedi ki:

— *«Mücâhede zamanımda bana uyku bastığı zaman: Ey Abdülkâdîr! Seni uyku için yaratmadım. Sen hiç bir şey değilken sana can verdim. Şu halde sen bir şeyken bizden gafil olma!» diyen bir ses beni uyandırdı...*

Hizmetçisi **Ebu-Rıdâ** anlatıyor:

— Bir gece O'nun halvet kapısını çaldım. Ses alamadım. Kapıyı açıp içeriye girince kendisini göremedim. Hayretle bakıp dururken bir de baktım ki, halvet odasının tavanından birden aşağıya atlamaz mı? Daha ben kendilerine bir şey sormadan hemen şöyle dedi:

— *«Canım Kâ'be'ye gitmek istedim... Gittim Baki olan Celâle şükr secdesi yaptım.*

İçime ateş kıvılcımları düştü de yakıp kavurdu beni!..

Aşk sarhoşluğu hâlâ benliğimi sarmış duruyor. Ne olurdu sâkîbana onu, yudum yudum vermeseydi!..»

Şeyh **Adiy bin Misafir**'den:

«Bir gün halk toplanmış, onlara vaaz veriyordu. Yağmur yağmaya başlayınca halkda çözülme ve dağılma görüldü. Bunun üzerine ellerini semaya açarak:

— *«Ben senin için halkı toplamağa çalışıyorum, sen ise onları benden uzaklaştırıyorsun!»* dedi. Hemen o anda yağmur dışarıya yağmaya devam ettiği halde, medresenin içine yağmadı, bir damla bile düşmedi.»

Abdullah **El-Cubbâi** anlatıyor:

Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr bir gün kişinin kendini beğenmişlikten naşı! kurtulacağına dâir öğüt veriyordu.

Dedi ki:

— *«Eğer her şeyin Allah'tan olduğunu bilirsen ve yaptığın işlerde başarıya seni Allah 'in ulaştırdığını kabul edip de kendini aradan çıkarırsan ucûb (kendini beğenmiştik) den kurtulmuş olursun!»*

Şeyh **Şihâbüddin Ömer es-Sühreverdî** diyor ki:

— Ben gençken ilm-i kelâmla iştigal ettim. O konuda bir çok kitablar ezberledim. Amcam beni ondan men etmek istiyordu. Fakat ben bir türlü amcamı dinlemiyordum. Bir gün beni alarak Gavsü'i-âzâm Abdülkâdîr'in ziyaretine götürdü.

Huzuruna girip oturunca, amcam:

— Efendimiz, bu kardeşimin oğlu ilm-i kelâmla meşgul oluyor. Kendisini bundan her ne kadar alıkoymak istedimse de bir türlü vazgeçirtemedim, dedi.

Bunun üzerine Gavsü'l-âzâm bana:

— *«Ey Ömer, bu konuda hangi kitapları hıfz ettin...?» diye sordu.*

— Falân, falan kitapları, diye cevap verdim.

Mübarek ellerini göğsüme koydu, biraz sonra kaldırdığında, ezberlediklerimden hiç bir şey hatırımda kalmamış olarak buldum kendimi, unuttuklarımın yerine bana ilm-i Ledünnî'yi bahş etmişti.

Artık o andan itibaren hikmet dolu sözler söylüyordum.

İşte bir beyit:

Unutup bildiğini arif isen, nadan ol

Bezm-i vahdetde ne ilim ne de âlim isterler

İ. Hakkı Erzurumî

Şeyh **Abdülkâdîr**, bundan sonra bana:

— *«Ey Ömer! Sen Ehl-i İrâkın son meşhurlarından olacaksın!»* diye müjdede bulundu.

Ebü'l-Ferec bin el-Hamamî'nin bir müşahedesi:

— Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Hz. hakkında duyduğum şeyleri bir türlü kabul edemezdim, inkâr ederdim, böyle bir şey olmaz derdim...

Bir gün Bâbil-Ezc'de bir işim çıktı. Oraya gitmem gerekti... Gittim, dönüşümde medresenin önünden geçiyordum. Müezzin ikindi ezanını okuyordu. İçimden, bakalım şu namazı onun arkasında abdestsiz kılayım da farkına varacak mı gibi bir düşünce geçirdim.

Camiye girdim, arkasında ikindi namazını kıldım, namaz bitince bana dönerek:

— *«Ey oğul, bana bir hacet için gelseydin, mutlaka hacetini görürdüm. Lâkin gaflet bütün mevcudiyetini kuşatmış ve bu yüzden arkamda abdestsiz namaz kıldın... Bunu hiç doğru yapmadın!»*

...demez mi, hayretten az kaldı düşüp bayılacak oldum: O, benim içimdekini nasıl bilebilirdi, kafamda tasarladıklarımı bana nasıl haber verebilirdi?.. İşte insanın düşüncesini kafasından çalarlar da haberi olmaz.

O andan itibaren kafasından çalarlar da haberi olmaz. O andan itibaren tevbekâr olup yanından, hizmetinden hiç ayrılmadım. Gün geçtikçe O'nu sevmeğe, saymağa başladım. O'nun feyiz ve bereketini çok gördüm.

El-Cubbâî der ki:

— «(Hilyetü'l-Evliyâ) adlı kitabı, Nasır oğlu Ali'den dinliyordum. Kalbim yumuşadı. Halktan uzaklaşıp halvete çekilmek istedim. Yalnız ibâdetle meşgul olayım, dedim... Gidip Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr'in arkasında namaz kıldım. Namazdan sonra gidip önünde oturdum. Bana baktı ve içimdekini okudu:

— *«Eğer inzivaya çekilmek istersen, önce ilim öğren, şeyhlerin yanında bulun, edep ve hikmet öğren de ondan sonra inzivaya çekil!*

Aksi halde henüz tüyleri bitmemiş civcive benzer hâlin.... Zaviyende otururken dinde bilmediğin bir şeyi öğrenmek istersin ve dışarı çıkmak zorunda kalırsın.

Bu ise zaviyede ibâdetle iştigal eden kişiye yaraşmaz...» dedi, beni irşat etti...»

Musullu **Şeyh Ebu'l-Abbas Hışır Hüseyin** anlatıyor:

Bir gece Bağdat'ta, Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr'in medrese-sindeydik El-Muktefî li Emrillâh'ın oğlu İmâm (Emîr) El-Müstencid billah huzuruna geldi, ona selâm verdi. Önünde diz çöküp oturdu. Tesirli öğütlerini dinledikten sonra on hizmetçinin taşıdığı on kese parayı da ortaya serip; «Bu senindir!..» dedi. Gavsü'l-âzâm parayı almaktan imtina edince, ısrar etti ve nihayet içinden en güzel ve en cazip olan iki keseyi alıp birini sağa, diğerini de sola koydu. Sonra onları eline alarak iyice sıkınca altlarından kan damlamağa başladı. Sonra Gavsü'l-âzâm ona:

— *«Ey Müstencid, insanların kanlarını emip bana getirmekten hiç mi haya duymadın?...» dedi.*

Bu söze tahammül edemiyen Müstencid olduğu yerde yığılıp kaldı.

Ayılınca Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr şöyle dedi:

— *«Allah hakkı için, eğer bunun Allah Resulü ile bir akrabalık bağı bulunmasaydı, bu paraların hepsi kan olur, evine doğru akar ve evini istilâ ederdi!»*

Şeyh **Ebü'l-Hasen Ali El-Kûreşî** bir müşahedesini nakl ediyor:

Bir gün şeyhin yanında oturuyordum. Râfızîlerden bir topluluk ağzı dikilmiş ve mühürlenmiş içi dolu iki torba getirdiler ve şeyhe:

— Bil bakalım bunun içinde ne var? dediler.

Şeyh kürsüden inip torbaların birinin üzerine elini koydu ve bunda sakat yürüyemiyen bir çocuk var, dedi. Oğlu Abdürrez-zak'a emr etti. Ve:

«Aç bakalım oğlum şunu!...» dedi. Oğlu torbayı açınca Şeyhin dediği çıktı içinden... Şeyh çocuğa:

«Haydi Allah'ın izni ile yürü!...» dedi ve çücuk yürüyemeyen küçük bir çocuk var, fakat öteki gibi hasta değildir, dedi. Oğluna;

«Aç bunu yavrum!..» dedi açtı; hakîkaten Şeyh'in dediği sapasağlam küçük bir çocuk çıkıverdi ve yürümeğe başladı... Ona:

«Allah'ın izni ile otur!...» dedi ve oturttu.

Râfizîler, Gavs'ın bu akıllara durgunluk veren kerametini görünce tevbe ettiler. Onların içinden tam üç kişi de hayret ve dehşetten oracakta can verdi...

Şeyh **Kureşî** bir müşahedesini daha naklediyor:

Bir gün yine meclisinde hazır bulundum. Benden bir şeyin yerine getirilmesini istedi, derhal yerine getirince;

— *«Dile benden ne dilersen!...»* dedi. Bunun üzerine ondan bazı bâtınî şeyler istedim, o:

— *«Al!..»* dedi ve dediği ânında meydana geldi. **Şeyh Ahmed El-Kureşî** anlatıyor:

Bir gün şeyh ata binip Marısûrî camisine gitti. Medresesine dönüşünde yüzünü açtı ve alnında dolaşan bir akrebi alıp yere fırlattı ve ona:

«Allah'ın izni ile öl!...» dedi ve akreb, ânında öldü. Sonra;

«Ey Ahmed! Bu akreb camiden buraya kadar beni tam altmış kere soktu!...» dedi.

Ahmed devam ediyor: O'na fakirlikten şikâyet ettim. Bana hemen bir çuval buğday verdi. Ve:

— *«Bunun ağzını açar; öğütür yersiniz!...»* dedi ve;

— *«Sakın onu hiç değiştirmeyin!...»* diye de tenbih etti. Dediği gibi yaptık, bize o buğday tam beş sene yetti...

Sonra eşim o boş çuvalın ağzını açtı, yine orada buğday buldu, fakat bu sefer onu yedi gün açık olarak bıraktı. Tabii ondan sonra o bitti ve ellerinde bir şey kalmadı...

Bilâhere gelip durumu şeyhe anlatınca, şeyh ona:

— *«Eğer benim dediğim gibi bıraksaydınız, ölünceye kadar yerdiniz de yine bitmezdi o!..»* diye ikinci bir keramette daha bulundu.

Hüseyin bin Halîl Et-Tayyib anlatıyor:

Bir gün şeyhin meclisinde, tam yüzünün hizasına doğru oturuyordum. Gökten her tarafı aydınlatan billurdan bir kandil indi, şeyhin ağzına yaklaştı, sonra hızla geri dönüp yükseldi. Bunu aynı mecliste üç kere gördüm. Hayretten kendimi alamadım, hemen halka gördüklerimi anlatmak istedim, fakat Şeyh:

— *«Mecliste olup bitenler anlatılmaz, gizli tutulur...»* diye ikâzda bulunduğundan O'nun vefatına kadar kimseye bu hususta bir kelime bile söylemedim.

Yahya bin Cenah El-Edîb'den:

«Kendi kendime dedim ki, bakalım bir toplantısında Şeyh ne kadar şiir söyleyecek? Bir iplik aldım. O, her şiir söyledikçe, elbisemin altındaki ipliğe bir düğüm attım. Bunu yaparken Şeyhden çok uzakta oturuyordum. Bir de baktım ki, bana hitaben:

— *«Ben çözüyorum, sen bağlıyorsun! ...»* diye çıkışmaz mı? »

İnus-Setantâne diye tanınan Şeyh **Ebul-Hasen** dedi ki:

Şeyh Abdülkâdîr'in yanında ilim tahsil ediyordum. Geceleri O'na hizmet etmek gayesi ile uyumuyordum. Bir gece, yine her gece olduğu gibi yatağından kalktı, dışarı çıktı, hemen eline ibrik vermek istedim, almadı ve bana bakmadan dışarı çıktı. Ben de sessizce kendilerini tâkib ettim. İçimden "Bakalım nereye gidecek?" dedim...

Medresenin sonuna geldi, kapı kendi kendine açıldı, girdi, ben de peşinden girdim, sonra yine kapı kendi kendine kapandı. Biraz sonra Bağdat'a bakan kapıdan dışarı çıktı, ben de peşinden çıktım. Kapı yine kendi kendine kapandı, derken epey uzağa gitti; ben de kendisini bırakmadan sessizce ardından takip ettim....

Nihayet hiç görmediğim, tanımadığım bir yere gitti, ben de peşinden...

Orada hana benzeyen bir yere girdi. İçerde altı şahıs vardı. Onu görünce hemen saygı ile ayağa kalktılar ve selâmladılar. Beni görmesin diye orada gizli bir yere sığındım.

Bir hasta iniltisi duydum, aradan çok geçmeden o inilti sesi durdu. Derken o inilti sesi gelen cihete doğru giden bir adam girdi içeri. Biraz sonra omuzunda bir adam olduğu halde dışarı çıktı. Sonra uzun saçlı, pala bıyıklı, başı açık olan başka bir adam içeri girip Şeyhin önüne oturdu.

Şeyh ona şehadet kelimesini getirtti, bıyığını kırptı, saçını kesti bir takke giydirip Muhammed adını taktı. Orada bulunan aitı kişilik küçük topluluğa:

— *«Bunun, o ölen kimsenin yerine gelmesi için emir aldım! Bu onun yerine kâim olsun!...»* dedi.

— Peki, baş üstüne! diye mukabele ettiler.

Sonra onları terk ederek çıktı, ben de arkasından çıktım. Yürümeğe başladı, nihayet Bağdat kapısına geldi, kapı kendi kendine ilk seferinde olduğu gibi yine açıldı;

girdi ben de arkasından girdim kapı kapandı...

Sonra medresesine gitti, kapı açıldı; girdi, ben de arkasından girdim. Kapı yine kendi kendine kapandı. Oradan da evine girdi...

Sabah olunca (Hiç bir şeyden haberim yokmuş gibi) kitabı elime aldım, yanına ders okumaya gittim. İçimden; "Şimdi olup bitenleri Şeyh mutlaka bana açıklar..." diye bir düşünce geçti. Nihayet derse oturduk. Daha ben bir dilekte bulunmadan önce kendisi söze başladı:

— *«O gittiğim yer Nehâvend şehri idi. O gördüğün altı kişi Allah velîlerinden seçkin kimselerdi. O inleyen hasta onların yedincisiydi. (Üçler yediler kutublar) idi. Hasta idi, ölecekti, ölümünde hazır bulunmak istedim. O şehâdet kelimesi telkin edip de müslüman olan kimse Kostantin'den bir hıristiyan idi. Onun, o ölecek kişinin yerini alması için emir almıştım... O içeri girip de omuzunda bir adam olduğu halde çıkan ise Ebül-Abbas El-Hıdır idi. Hastanın işini görmek için gelmişti...»*

Bu açıklamayı bana yaptıktan sonra:

— *«Bunu ben ölünceye kadar kimseye anlatma! Aramızda sır olarak kalsın!» diye sıkı sıkıya tenbih ettiler.*

* * *

52.ci Menkıbe

BURHÂNÜ'L ESFİYA'NIN EMRİNE CİNLERİN UYUŞU HAKKINDA

Ebû Sâid Abdullah bin Ahmed bin Ali El-Bağdadî El-Ezcî başından geçen bir hâdiseyi şöyle anlatmıştır:

537'de 16 yaşında Fâtime ismindeki kızım evin damına çıkmıştı. Baktım aşağı inmedi. Neden sonra öğrendim ki kızımı kaçırmışlar. Büyük bir korku ve heyecan içersinde hemen Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr'e koştum durumu kendisine anlattım. Bana şu tavsiyede bulundu:

— *«Bu gece hiç vakit kaybetmeden Kerh 'in harabelerine git. Beşinci tepede oturup, yerde: Bismillah Şeyh Abdülkâdîr'in niyetine diyerek bir daire çiz!..*

İyice karanlık basınca (nısfelden sonra gece yarısı) oradan çeşitli kılıktaki cinler sana görünüp geçecekler. Seher vakti olunca büyük bir debdebe ve tantana içinde onların kralları beraberinde birçok cinler olduğu halde gelecek. Sana, ne istediğini soracak. Ona, beni Abdülkâdîr gönderdi, diyerek kızının durumunu anlatırsın!...»

Bu tavsiye üzerine dediği yere gittim, bana tenbih ettiklerini bir bir yaptım...

İyice karanlık basınca baktım ki korkunç manzaralı cinler bölük bölüm gelmeğe başladılar, fakat çizmiş olduğum dâireden içeri giremedikleri için bana yaklaşamadılar...

Neden sonra kralları büyük bir tantana ve debdebe içinde geldi ve

— «Ne istiyorsun, söyle bakalım?» dedi.

— Beni sana Şeyh Abdülkâdîr gönderdi... dedim. Şeyh Abdülkâdîr'in ismini duyunca hemen attan indi, yeri öptü. Yanındakilerle birlikte dâirenin dışında oturdu ve

sordu:

— «Söyle bakalım benimle ne işin var?» dedi. Kendisine başımdan geçenleri anlatınca hemen yanındakilere:

— «Bunu hanginiz yaptı? Bunu kim yaptı?» diye çıkıştı.

— Bilmiyoruz kimin yaptığını... dediler.

— «Mutlaka biriniz yapmıştır bu işi!...» diye bağırınca, «Mârid» adında bir cin kızı yanına alarak meydana çıktı,

— «İşte ben kaçırdım kızı» dedi.

— «Neden yaptın ey Mârid bu işi?» dedi.

— «Kız gayet güzeldi. Güzelliğine dayanamayarak ona âşık oldum da onun için kaçırdım...» dedi. Bunun üzerine hemen:

— «Vurun şunun boynunu!» dedi ve bana kızımı teslim etti.

Kendisine:

— Bugüne kadar, senin kadar Abdülkâdîr'in emrine candan imtisal eden birini görmedim, deyince:

— «Bu nasıl olmasın ki; o, her gece evinden bakar, cinleri seyreder, cinler onu görünce korkularından sağa sola kaçışırlar.

Allah sevdiği bir kulun emrine insanlardan ve cinlerden bir çoklarını verir...» diye mukabele etti...

* * *

Bir adam Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr'e gelip:

— Ben İsfahan'ıyım hanımım sar'a hastalığına yakalandı. Ne yaptıksa çare bulamadık...» diye yakındı.

Gavsü'l-âzâm ona:

— *«O kadına Serendip vadisinin şeytanlarından bir şeytan musallat olmuştur... İsmi Hânis'dir. Hanımın yine saralanınca kulağına ey Hânis Bağdat'ta ikâmet eden Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr, senin için "Bir daha gelip kadına musallat olmasın, şayet gelirse helak olur!..." diyor, del... » dedi. Bu emir üzerine adam gitti. On sene bir daha görünmedi. On sene sonra geldiğinde kendisine; "Vaziyet ne merkezdedir?" diye sorduk.*

Cevap verdi:

— Şeyhü'l Sakaleyn'in dediğini yaptım, cin bir daha gelmedi ve hanımım iyileşti... dedi.

ALLAH'ın izni ile hasta iyi eden hocaların başı şu itirafta bulunmuştur:

— «Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Bağdat'ta tam kırk sene oturdu. Onun sağlığında Bağdat'ta hiç bir sar'a vak'asına rastlanmadı. O irtihâl ettikten sonra Bağdat'ta sık sık sar'a vak'aları görüldü...»

Şeyh **Abdullah Muhammed bin Ebi'l-Ganâim El-Hüseynî** dedi ki:

Şeyh Ali bin El-Heybeti bir gün Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr'in yanına girdi. Ben de beraberindeydim. Bir dehlizde bir gencin kafası üstüne düşmüş yatmakta olduğunu gördük.

Ali bin El-Heybetî:

— Şeyhim, ne olur, Abdülkâdîr'e söyle de bana bir çâre bulsun! dedi.

Şeyhin yanına girince:

— *«Onu sana bağışladım...»* dedi.

Bunun üzerine Şeyh Ali, çocuğun yanına geldi, ben de beraberindeydim.

Çocuğa durumu bildirdi, hemen ayağa kalkıp havada uçmağa başladı. Bunu görünce hayretten kendimi alamadım... Sonra tekrar Şeyhin yanına girdik. Bunun açıklamasını kendisinden rica ederek:

Bunun izahını yapar mısınız bizlere? dedik...

— *«O, havada uçarak gitti...»* dedi ve kendi kendine söylendi:

— *«Adamın durumunu hemen değiştirdim. Eğer Şeyh Ali olmasaydı bunu yapmazdım...»*

559'un Muharrem ayında şöyle bir vak'a cereyan etmiştir. Hilbede ki Şeyhin hanında üç yüz kişiye yakın bir ziyaretçi toplanmıştı. Şeyh (r.a.) odasından acele olarak çıktı:

— *«Buraya doğru, buraya doğru koşun!..»* diye bağırdı... Herkes ona doğru koştu, hanede hiç kimse kalmadı... Bundan sonra tavan çöktü ve insanlar kurtulmuş oldu... Sonra dedi ki:

— *«Ben odada iken tavanın çökeceğini haber verdiler, bende koşup size haber verdim. Çünkü orada helak olacağınızdan korkmuştum...»*

Birgün Resulü Zişan (s.a.v.) muharebede kal'a henüz feth edilmemiş, sûr'un dibinde dinlenirken Resûlullah birden yerinden kalkarak koşar... eshabı kîram'a **«Çabuk bu tarafa kaçın!..»** buyurur, az sonra bakarlar ki büyük bir taş onların evvelce bulunduğu yere düşer. Kâfirler güya görünmeden bu hileyi yapmışlardı. **ALLAH** (c.c.) Resulüne haber verdi, işte bunun gibi...

Ebû Muhammed El-Haşşâb anlattı:

Gençken Nahiv okuyordum... Ve insanlar da dinliyorlardı... Bana bir gün Abdülkâdîr'in vaaz meclislerin de güzel konuştuğunu, herkesi büyülediğini anlattılar...

Onu görmek ve dinlemek isterdim de bir türlü vakit bulamazdım. Nihayet bir gün vaaz verdiği yere gittim, insanlarla beraber ben de oturup dinlemeğe başladım.

Beni görünce seslendi:

— *«Bizim sohbetimiz de bulun!... Seni "Sibevehy" yapalım...»* dedi.

O günden sonra yanından hiç ayrılmadım. Ondan aklî, naklî ilimlerden o kadar çok istifâde ettim, o kadar çok akâîd bilgileri edindim ki, târifî kâbîl değildir. Çünkü yıllarca başkalarından öğrendiğimi bir sene içinde O'ndan öğrendim, başkalarından öğrendiklerimin hepsini unutttum...

Doğruluğu ile ün yapan **Ebû'l-Hasan Ali bin Mülâib El-Kavvas** anlattı:

Birçok cemaatle birlikte Gavsü'l-âzâm Abdülkâdir'i ziyaret ettik. Halkın içinde temizliğe riâyet etmeyen bir genç vardı. Belki de cünüp idi...

Gavs'ül-âzâm'a mühim meseleleri sormak ve onun duasını almak için gidiyorlardı. Nihayet Gavs'ın yanına geldik, mübarek ellerini öptük.

Sıra o delikanlıya gelince Gavs elini vermedi...gömleğinde gizledi. Delikanlıya

acayip bakışla bir baktı, delikanlı derhal bayıldı...

Ayıldığında sakalları bitmiş olarak gördük onu... Derhal ayağa kalktı, şeyhin eline sarıldı ve tevbekâr oldu. Şeyh onun elini tuttu ve sevdi. Bu hâl Şeyh odasına girinceye kadar böyle devam etti... Sonra biz oradan ayrıldık, herkes evine döndü...

Şeyh Matar El-Bozranî oğlu Şeyh **Ebu'l-Hayr Kerûm** anlatıyor:

Babam ölüm döşeğindeyken kendisine:

— Senden sonra kime uymamı vasiyet edersin? diye sordum... Bana:

— «Şeyh Abdülkâdîr'e intisap et!...» dedi... "Galiba ağır hasta olduğundan ne dediğini bilmiyor..." diye içimden düşündüm ve bir saat sonra yine;

— Senden sonra kime intisab edeyim?... diye sorunca:

— «Şeyh Abdülkâdîr'eL diye cevap verdi... Bir saat bekledikten sonra yine sordum. Bu defa şöyle dedi;

— «Bir zaman gelecek ki, Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr'den başka hiç kimseye intisab edilmeyecek...»

Babam ölünce doğru Bağdat'a Şeyh Abdülkâdîr'in yanına gittim. Bir de ne göreyim, meşhur şeyhlerden Beka bin Batû, Şeyh Ebû Saad El-Kaylevî, Şeyh Ali bin El-Heybetî orada değiller mi?..

Şeyh durmadan konuşuyor ve hazır olan cemaata şöyle diyordu:

— *«Ben sizin vaizleriniz gibi değilim; beni yukarıdakiler dedinler, çünkü ben Allah'ın emri ile konuşurum...»*

Bir aralık başını yukarı kaldırdı... Ben de başımı yukarı kaldırınca, nurdan atlar üzerinde nurdan adamlar saf saf olmuş, Abdülkâdîr'i başları eğik, huşu içinde dinliyorlar. Kimisi hüznünden ağlıyor, kimisi titriyor, kimisinin elbisesi tutuşmuş ateşler içersinde yanıyordu...

Bunu görünce korktum ve kürsüye doğru koştum... yanına çıkınca kulağımdan tutarak;

— *«Babanın ilk vasiyetiyle neden yetişmedin!...»* diye çıkıştı. Heybetinden korktum ve başımı eğdim...

Ebu'l-Hacer Hâmid El-Hırânî anlatıyor:

Bir gün Abdülkâdîr'in medresesine girdim. Yanında bir seccade üzerinde oturdum, bana;

— *«Ey Hâmid, bir gün gelecek meliklerin minderinde oturacaksın...»* dedi.

Zaman geçti... Hıran'a dönünce beni sultan Nurûddîn çağırttı...yanına oturttu ve Evkaf veziri yaptı. Ogün bugün dâima şeyhin bana söylediği sözü hatırlar dururum...

Şeyh **Zeynüddin Ebu'l-Hasen Ali** anlatıyor:

Ben ve bir arkadaşım hacca gittik. Dönüşte Bağdat'a uğradık, yanımızda ki para ile biraz pirinç, biraz da ekmek aldık, pilâv yaptık, yedik, fakat bir Şeyh Abdülkâdîr'in yanına girdik. Hemen konuşmasını kesti ve şöyle demeğe başladı:

— *«Hicaz'dan yabancı fakirler geldiler, ellerinde ki az bir para ile pirinç ve ekmek aldılar, pilâv yapıp yediler, fakat doymadılar...»* dedi. Buna çok hayret ettik... Sözü bitince bir ölçek buğday getirilmesini emretti... Arkadaşıma gizlice ne istediğini sordum... Bana:

— Keşkek. Dedi. Ben de;

— Bal istiyorum, bana bal ver!... dedim. Hizmetçisine seslendi:

— *«Bununla git, biraz keşkek ve bal al da gel!... Misafirleri doyur!.»* diye emir verdi. Hizmetçi emrettiklerini alıp getirdi. Keşkeği arkadaşımın önüne, balı da benim önüme koyarak, «Buyrunl..» dedi.

Şeyh;

— «Başka bir arzunuz var mı...?» diye sorunca hemen atıldım ve yanına yaklaştım. Bana:

— *«Hoş geldin, Ey Mısır ülkesinin vaizi!.»* diye hitap eyledi.... Ben;

— Fâtihâ bile okumasını bile beceremem... vaizlik nerde ben nerede?., dediğimde:

— *«Ben, sana böyle söylemek...bu şekilde hitap etmek için emrolundum...»* diye mukabele etti.

Bu konuşmaların sonrasında ondan ilim tahsil etmeğe koyuldum. Bir sene içinde, başkalarından yirmi sene de öğrenebileceğim ilimleri öğrendim. Bağdafta epey vaazla iştigal ettikten sonra; Mısır'a gitmek için izin istedim. Bana;

— *«Sen şimdi Şam'a git!... Orada Mısır'a girmek için harp hazırlıkları yapıyorlar. De ki onlara;*

— *«Siz bu sefer Mısır'a sahip olamayacaksınız, şimdilik bunlan vazgeçiniz!... İlerde başka bir sefer hazırlığı yaptığınız da sahip olacaksınız...»* dedi.

Şam'a gelince, Şeyhin dediği gibi onların hazırlanmakta olduklarını gördüm. Ondan aldığım emri kendilerine bildirdim. Fakat kabul etmediler. Mısır'a gidince oranın meliki de harp hazırlığı yapıyordu. Ona:

— Korkma bu sefer sana onlar birşey yapamıyacaklar, ülkeni elinden alamıyacaklar, hezimete uğrayıp dönecekler... dedim...

Mısır'ı feth etmeğe geldiklerinde yenilgiye uğradılar. Bunun üzerine melik beni çok sevdi, yanına aldı ve beni bütün gizli işlerine muttalî kıldı...

İkinci defa Suriye'den geldiklerin de Mısır'ı fethettiler ve benim kendilerine söylediğim sözden dolayı bana ilgi gösterdiler, çok da sevdiler yanlarına alıp mükâfatlandırdılar....

Böylece ben söylediğim bir kelime sayesinde her iki devletten 150 bin civarında dinar kazandım...

Şeyh **Zeynüddin** hakkında şöyle anlatılır:

O, eskiden Mısır'a geldi... Tefsîr ilminde bir kitabdan başka bir şey ezbere bilmezdi. Şeyh Abdülkâdir'le görüşüp ondan feyz aldıktan sonra âdeta bir derya oldu. Herkes tarafından son derece hürmet gördü. O'ndan küçük büyük, kadın erkek herkes istifade etti.

509 yılında Şam'da doğmuş, 599 yılının Ramazan ayında Mısır'da vefat etmiştir.

Ahmed bin Salih El-Cilî anlatıyor:

— «Nizamiye medresesinde Abdülkâdîr'le beraberdim. O'na bir çok fakih ve fakîr geldiler, onlara anlatmaya başladı... Biraz sonra tavandan büyük bir yılan düştü... herkes kaçışmaya başladı; o kaçmadı ve anlatmayı da bırakmadı. Yılan geldi... elbisesinin altından girip vücudunda dolaşmaya başladı. Bütün olanlara rağmen o

gayet sakin bir halde anlatmasına devam ediyordu.... Yılan göğsünden doğru boynuna çıktı, boynuna dolandıktan sonra yere inip kuyruğunu havaya kaldırdı. Abdülkâdîr onunla birşeyler konuştu; ama biz bir şey anlayamadık. Yılan uzaklaştıktan sonra bir kaç kişi gelip Abdülkâdir'e yılanla ne konuştuklarını sordular... O:

— *«Yılanla aramız da şöyle bir konuşma cereyan etti... Yılan bana dedi ki:*

— *"Çok evliyayı denedim, senin gibisini hiç görmedim..." Ben de bunun üzerine;*

Sen tavandan düştüğün zaman, ben kaza ve kader hakkında halka vaaz veriyordum. Senin kaza ve kader hükmü ile yürüyen ve duran bir hayvancıktan başka bir şey olmadığını da pekâlâ biliyordum. Bu yüzden kavlimle fiilimin birbirine uygun düşmesini istedim ve onun için yerimden kımıldamadım.... diye cevap verdim...»

Tacü'l Evliyâ'nın oğlu **Abdürrezzak** Hz. anlatıyor:

Babamdan dinledim, dedi ki:

— Bir gece Camî-i Mansurî'de namaz kılıyordum. Secdede iken büyük bir yılan geldi. Ağzını açtı, beni yutacak sandım. Tam secde ettiğim alnımın geleceği yerde durdu, elimle ittim. Teşehhüde oturunca dizlerimden doğru boynuma tırmandı. Secdeye vardığım zaman boynumdan çıkıp gitti. Bir daha gö remedim. Bir zaman sonra; Tak Kasrı harabelerin de (Kisrâ'nın yıkılmış sarayı) bir insan gördüm. Gözleri dışarı fırlamış saç sakal birbirine karışmış, son derece acaip ve korkunç bir adam.... Hemen onun cin taifesinden olduğunu anladım. Bana dönerek:

— "İşte ben, dün gördüğün yılanım. Seni denemek için gelmiştim. Senden önce birçok velîyi denedim, senin kadar sağlam yürekli ve sabit iradeli birine rastlamadım. Sonra kimisi kalben ve bedenen hasta oldu. Kimisi yalnız kalben hasta ol du... Sen ise; Maşallah hem kalben, hem bedenen dimdik kaldın. Kılın bile kıpırdamadı..." dedi ve huzurumda tevbe etmek istedi... Bana; "Allah için bana doğru yolu göster!.." dedi. Ben de o'nun bu dileğini kabul ederek; onu irşat ettim ve gitti...»

* * *

<u>53.cü Menkıbe</u>

TÂCÜ'L-EVLİYA'NIN YILANLA KONUŞMASI HAKKINDA

Bir gün Abdülkâdîr Geylânî Hazretleri camide halka vaaz ediyorlardı... O sırada tavandan caminin içersine büyük bir yılan düştü. O anda camide bulunan cemaat dışarıya kaçtı. İçeride Hazreti Gavs'dan başka kimse kalmadı. Hazreti Gavs yılana:

— *«Buraya niçin geldin?.. »* diye sordu.

Yılan:

— Seni sokmaya geldim... diye karşılık verir.

Hazreti Gavs':

— *«Sen beni sokamazmazsın!...»*

Yılan ısrar edince, Hazreti Gavs':

— *«Ben de ALLAH (c.c.) sığınırım.»* der ve yılan o anda su gibi erir.

Kapının önünde beklemekte olan cemaat bu hâdise karşısında mahcup ve üzgün tekrar Hazreti Pîr'in yanına gelir. Bunun üzerine Hazreti Gavs der ki:

— *«Ey Cemaat!.. Bahsimiz Cenab-ı Hakk'ın kaza ve kaderini takdirde iradesi idi... Bahsi ne çabuk unuttunuz ve kaçmaya başladınız?...»*

Bu keramet karşısında herkes hayretten hayrete düçâr oldu.

Hıdır El-Hüseynî El-Mûsılî anlatıyor:

Şeyh Abdülkâdîr'e tam on üç yıl hizmet ettim, birçok kerametlerine şâhid oldum.

Doktorların tedavi edemediği hastalar ona gelirlerdi... O onlara bir el sürer ve duâ ederdi. Derhâl şifayab olup giderlerdi.

Bir defasında İmam (Halîfe) müstencid'in akrabalarından karnı şişmiş bir hastayı getirdiler. Ona elini sürdü, duâ etti, Allah'ın izniyle hemen iyileşti.

Ebu'l-Maalî Ahmed El-Bağdâdî ve Hanbelî O'na gelip:

— Ey Şeyh!... Oğlum Muhammed tam on beş senedir hummadan muzdariptir. Ne yaptıksa çâre etmedi... diye dert yandı. Abdülkâdir ona şöyle dedi:

— *«Git kulağına "Abdülkâdir oğlumdan uzaklaşarak Hülle'ye gitmeni emr ediyor de!...»*

Aradan zaman geçti, oğlundan sual ettik. Cevab verdi:

— Abdülkâdîr'in tavsiyesine uyarak oğlumun kulağına dediği şeyi söyledikten sonra oğlum sıhhatine kavuştu. O hastalık ona bir daha uğramadı... dedi.

Şeyh Ebu'l-Hasen Ali El-Eczî hastalanmıştı. Şeyh onu ziyarete gitti. Orada bir tavukla bir horoz gördü. Ev sahibi:

— Bu tavuk altı aydır yumurtlamıyor, bu horoz da altı aydır ötmüyor! deyince Şeyh tavuğun yanında durarak:

— «Allah'ın sana verdiği imkânlardan sahibini faydalandır!..» dedi. Sonra da horozun yanına gelerek ona da:

— «Yaradan'ını teşbih etsene, ne duruyorsun?» deyince horoz hemen öttü... ve herkes onu dinledi.

Tavukta yumurtladı, hatta kısa bir süre sonra yavrulamak için yumurtalarının üstüne yatarak gork oldu, çıkan civcivlerde bereketli oldular.. Ölünceye kadar Şeyhin duâsıyla bereketiyle onlarda Cenab-ı Hakk'ın lütfundan faydalandılar, bu hâl böyle devam eyledi...

Hızır Hüseyin devam ediyor: Şeyh bana 560 yılında şöyle dedi:

— Ey Hızır, Musul'a git!.. Senden bir zürriyet türeyecek. Birincisi erkek bir çocuk olacak. İsmi Muhammed olacak, Ali isminde Bağdatlı âmâ bir adam ona Kur'ân-ı Kerîm öğretecek. Yedi yaşında iken yedi ay içinde hıfzını ikmâl edecek. Sen de doksan dört sene, bir ay ve yedi gün yaşıyacaksın! Kulağı, gözü, kuvveti yerinde sapasağlam bir şekilde İrbil'de öleceksin.

Oğlu **Ebu Abdullah Muhammed Seken** şöyle anlattı:

— Babam, Musul'a yerleşti ve ben orada Safer ayının başlangıçlarında dünyaya geldim. Babam bana Kur'ân öğretmek için âmâ bir hoca tuttu.

O bana Kur'ân'ı güzelce ezberletti. Babam onun ve memleketinin ismini sordu. Cevab verdi:

— İsmim Ali'dir. Memleketim de Bağdat'tır.

Ondan sonra babam, Şeyh Abdülkâdîr'in kendisine söylediği sözü hatırladı ve 625 yılı Safer ayının yedinci gününde İrbil'de (Bu şehrin şu anda ki ismi Erbil'dir.)vefat etti.

Şeyhin dediği gibi 94 sene, bir ay ve yedi gününü tamamlamıştı... Ve Allah ölünceye kadar onun duyularını muhafaza etmiştir.

* * *

<u>54.cü Menkıbe</u>

TÂCÜ'L-EVLİYANIN MÜRİDLERİNİ «ALLAH'I GÖRDÜM» BEYÂNLARININ MÂNA YÖNÜNDEN AÇIKLAMASI HAKKINDA

Ömer bin Mes'ud El-Bezzâz anlatıyor:

— Hakikat ilimlerinde, şeyhimden daha fakih birini görmedim...

O'na denildi ki:

— Bazı müridlerin iddia ediyor, sen Allah'ı gözle görüyormuşsun! Bunun üzerine bunu söyleyen müridi çağırdı ve bunu kendisinden sordu. Adam «Evet!» deyince, bu gibi sözlerden onu men etti... Bir daha bu gibi sözlere dönmemesi için ondan kat'î söz aldı.

Bunun üzerin müridleri ve olaya yakînen şahîd olan halktan kimseler; Hazreti Abdülkâdîr'e sordular:

— O müridin bu sözü söylemekte haklı mıdır, yoksa onu büsbütün boşa mı söylemiştir?

— «O haklıdır, fakat karıştırmrştır.

Çünkü; o basireti ile görmüş, basiretinin şuası şühûdunun nuru ile muttasıl oluyor ve gözünün basiretini müşahede ettiğini gördüğünü zan ediyor...

Halbuki, basiri basiretini görmüştür de o farkında olmamıştır.

Cenâb-ı Hakk;

Suyu (acı ve tatlı) iki denizi birbirine kavuşmak üzere salıvermiştir. (Böyleyken) aralarında yekdiğerine tecâvüz emteye mâni (Allah tarafından) bir perde vardır» (Âyet-i Kerime) buyurmuştur.

Cenâb-ı Hakk lûtfu ile Celâl ve Cemâlinin nurlarından, dilediği kulların kalplerine nurlar gönderiyor, bu kalpler o nurlardan alabildiğini alıyor.

O nurların çok ötesinde Zat-ı Kibriyası vardı ki perdeleri yırtıp da ona vâsıl olmak asla mümkün değildir...»

Bunu söylerken orada birçok velîler ve âlimler vardı. Bu sözün dehşetli tesirinden başları huşu içinde aşağı eğildi... Hayretlerinden ne söyleyeceklerini şaşırdılar.

Şeyh **Muammer Cerâdem** anlatıyor:

— Bir gün şeyhin yanında oturuyordum. O yazı yazıyordu. Üzerine tavandan toz döküldü, üç defa silkindi, yine dökülünce dayanamadı, başını tavana kaldırdığında ne görse orada bir fare durmuyor mu? Meğerse o fare döküyormuş tozları...

Şeyh ona:

— *«Başın kopsun!»* dedi.

Ve derhal fare aşağıya başı bir yanda, gövdesi bir yanda olarak düştü.

Şeyh bunu görünce ağlamaya başladı...

— Neden ağlıyorsun? Şeyh'im... diye sorunca şöyle cevap verdi:

— *«Nasıl ağlamayayım, bir gün bir mü'mine karşı kalbim kırılır da aynı sözü söylersem, o mü'm in de böyle ölebilir!..»*

Şeyh **El-Bezzaz** anlatıyor:

Bir gün Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr abdest alıyordu. Elbisesine yukarıdan bir serçe kuşu, idrarını yaptı. Şeyh başını yukarı kaldırdı. Hemen uçmakta olan kuş ölü olarak aşağıya düştü. Sonra elbisesindeki o kirli yeri tertemiz yıkadı, üzerinden çıkarıp bana verdi ve şöyle dedi:

— *«Haydi git, bunu sat ve parasını sadaka olarak ver ki, bu onun kefareti olsun!»*

Ebu'l-Fadl Ahmed bin **El-Kasım bin Abdan El-Kureşi El-Bağdadî** anlatıyor:

Şeyh Abdülkâdîr pahalı bir elbise giyiyordu. Bir gün hizmetçisine:

— *«Git bana kumaşçıdan arşını bir dinar olan bir hırka al gel!»* dedi.

Hizmetçisi elinde bir altın (bir dinar) alarak geldi ve bana:

— "Fazla ve eksik olmamak üzere arşını bir dinar olan bir hırka ver!" dedi. Ben;

— Kime alıyorsun hırkayı? diye sorunca, Şeyh Abdülkâdîr'e diye cevap verdi...

Oradan ayrıldıktan sonra içimden; «Bu şeyh de galiba halifelere elbise bırakmıyacak» diye bir düşünce geçti... İşte o anda birden nerden geldiğini bilemediğim ayağıma büyük bir çivi saplandı... Nerde ise ölecektim. Dükkân komşularım ve müşterilerim bana yardım için geldiler var güçleri ile saplanan çiviyi yerinden çıkartmak istediler fakat bir türlü çıkartamadılar...

Ben bu hâl üzerine hatamı anlayarak onlara;

— "Beni Şeyh Abdülkâdîr'in yanına götürün, bunun çâresini ancak o bulabilir..." diye bağırdım... Derhâl beni Abdülkâdîr'in yanına kaldırdılar. Şeyh beni görür görmez derhal:

— *«Ey Ebu'l-Fadl, niçin bana içten hakaret ettin?» diye azarladı ve ilâve etti: «İşte bu gördüğün elbise ölüm kefenidir! Ölüm kefeni, bin ölüme değer!..»*

Bu tesirli sözü söyledikten sonra mübarek eliyle çivinin battığı yeri sıvazladı, derhal acı kayboldu. Sanki ayağıma çivi batmamış yani; hiç bir şey olmamış gibi oldum...

İbni **Hızır El-Hüseyni** anlatıyor:

Şeyhin hizmetçisi bir gecede yetmiş defa ihtilâm olmuş her defasında da başka bir kadınla ihtilâm olmuş. Sabah olunca durumu şeyhe şikâyet etmek üzere şeyhin huzuruna çıkınca daha hiç bir kelâm etmeden Şeyh ona:

— *«Dün geceki ihtilâmlarmı yadırgama! Ve bunun için üzülme! Ben levh~i mahfuzda senin filân ve filân kadınlarla kendisini tanıdığı ve tanımadığı bir çok kadın ismi saydı- zina edeceğini gördüm. Allah'a yalvardım da bunu değiştirdi ve rüyada gösterdi»* diye izah ve irşad buyurdu...

Şeyh **Ali El-Habbâz** naklediyor:

Şeyh Ebu'l-Kasım Ömer'den duydum, Şeyh Abdülkâdîr ona demiş ki:

— «Sıkıntıda olan bir kimse beni vesile kılarak Allah'a yalvarsa derhal sıkıntısı zail olur. Şiddet anında her kim benim ismimi yâd ederse derhâl rahata kavuşur...

Abdülkâdîr'in yüzü suyu hürmetine... diyerek hem bir ALLAH'tan bir hacet talebinde bulunursa derhal işi görülür.

Her kim iki rek'at her rek'atında Fâtiha'dan sonra on bir ihlâs okuyarak-namaz kılarsa, selâmdan sonra da on bir defa Allah'ın Resulüne salât ve selâm getirip, benim ismimi anarak Allah'a niyazda bulunursa, Allah'ın izni ve inayetiyle derhal işi görülür.»

Diğer bir rivayete göre kayd şöyledir:

— «Şark istikâmetine kabrime doğru on bir adım, yahut yedi adım yürür de benim ismimi anarsa (Allah'ın izni ile) haceti görülür.»

El-Cubbâî anlatıyor:

Şeyhe biri para getirdiği zaman şeyh;

— «El sürmeden onu seccadenin altına koyun!» derdi. Sonra da hizmetine bakan müridine;

— «Al şu seccadenin altındaki parayı da esnafa git borçları ver!» derdi.

Kendisine halife tarafından bir elbise geldiğinde, daha önce fakirler için un, ekmek alıp da borçlandığı Ebil-Feth ettahhâna, o elbiseyi yollayarak borçlarını öderdi.

Her ay başı, Halifeden kendisine gelen elbiseleri hiç giymemiştir. Gelen her elbiseyi yukarıda adı geçen değirmenciye un karşılığı yollamıştır.

Şeyh **Hızır Hüseyni** anlatıyor:

Cuma günü camide Şeyh ile beraberdim. Bir tacir gelip ona:

— "Benim zekât malımdan başka da mallarım var... Müstahak olan kimseleri bilemiyorum. İstediğiniz kimseler varsa onlara bu mallarımın zekâtların* vereyim..." deyince Gavsü'l-âzâm şöyle cevap verdi:

— *«Müstahak olana da olmayana da verebilirsin o maldan...»*

Bir gün, kalbi kırılmış, başı eğik bir fakir gördü... Şeyh ona:

— «Neyin var oğlum?» diye sordu. Fakir:

Bir gün nehrin kenarına geldim, kayıkçıya; "Beni karşıya geçirir misin?" dedim, geçirmedi. Buna üzülüp de kalbim fena hâlde kırıldı..." demeğe kalmadan içeriye bir adam, elinde bir kese altın olduğu halde girdi. Onu Şeyh için adamıştı. Şeyh, fakire:

— *«Bu kese altını al, kayıkçıya gidip ver ve ona de ki: "Al şu keseyi de bir daha gelen fakirleri geri çevirme, karşı tarafa geçir!»* dedi. Sonra üzerindeki elbiseyi çıkarıp fakire verdi, daha sonra da yirmi dinar verip elbiseyi geri satın aldı...

Ebu'l yüsr Abdürrahim anlatıyor:

Abdüssamed bin Hümam sayılı zenginlerdendi, fakat şeyhi hiç sevmezdi, kerametlerini inkâr ederdi... Bir gün onun, Şeyhin yanından ayrıldığını görünce hayret ettik ve sebebini sorunca bize vak'asını anlattı:

— Biliyorsunuz ki ben Şeyhi sevmezdim. Ama içimde bu yüzden daima bir sıkıntı duyardım. Bir gün medresenin önünden geçiyordum. Namaz için ezan okunmuştu... Kendi kendime; "Gireyim ben de namazımı kılayım." dedim. Girdim, Şeyhin minberinin yanında boş bir yer bulabildim. Meğer o gün Cum'a imiş; cami hınca hınç dolmuştu. Abdestim daraldı. Çok sıkışmıştım. Fakat caminin fazla kalabalık olması beni dışarı çıkmak, hacetimi görmekten alıkoyuyordu. Sıkıntıdan nerede ise ölecektim. Şeyhe kızgınlığım daha da arttı. Ne yapacağımı şaşırdım. Mahcup olacağımdan korktum. O anda Şeyh hutbeden birkaç basamak aşağı inerek gömleğini başıma doğru sarkıttı. Birden kendimi yemyeşil nehirlerin şarıl şarıl aktığı bir ovada gördüm. Hemen def-i hacetimi yaptım. Tertemiz sudan abdest aldım, gayet rahatlık içinde iki rek'at namaz kıldım. Sonra şeyh gömleğini başımdan kaldırınca kendimi yine minberin altında buldum. Kendimde gayet rahatlık hissettim. Eskiden hissettiğim sıkıntı ve acıların hiç biri kalmamıştı. Hayretten az kaldı aklım başımdan gidecekti...

Namaz bitmiş ve herkes dağılmıştı. Ben de eve gitmek için camiden çıktım, yola koyuldum. Bir de baktım ki mendil ile sandığın anahtarlarını kayıp etmişim. Belki oturduğum yerde unutmuşumdur diye geri döndüm, oraya gittim, aradım, lâkin bulamadım. Sonra üzüntü ile evime döndüm. Anahtar yaptırmak için bir usta tuttum. Anahtar yaptırdım, sandığı açtım ve işlerimi gördüm.

O günlerde bazı arkadaşlarla sefere çıkmak istiyorduk... Ertesi gün yola koyulduk. Bağdat'tan üç günlük mesafeyi aştığımızda bir kuvvet bizi geriye çekti...

Baktım o abdest alıp namaz kıldığım yemyeşil bir yerde değil miyiz? Arkadaşlarım dediler ki: "Burada konaklıyalım; yemek yer namazımızı kılar sonra yolumuza devam ederiz..." İndik ve biraz önce gördüğümüz o yeşillik olan yere gittim (yalnız başıma) abdest aldım, namaz kılıcak bir yer ararken mendilimle anahtarlarımı orada görmiyeyim mi? Şaşkınlığım daha da arttı. Hayretten ne yapacağımı, ne diyeceğimi bilemedim. Nihayet yolculuktan döndükten sonra Şeyhin yanına gelmek ve O'ndan bir daha ayrılmamak istedim. İşte gördüğünüz gibi şimdi buradayım...

Şeyh **Ali El-Habbaz** anlatıyor:

Şeyh Ebu Hafs El-Kiymanî'den duydum, dedi ki:

Bir gece halvete çekilip ibadet ederken, duvar yarılıp içeriye korkunç bakışlı, çirkin görünüşlü bir adam girdi.

— Sen kimsin? dedim.

— Ben iblis'im, sana öğüt vermeye geldim... dedi.

— Söyle bakalım, bana verecek olduğun öğüt nedir? dedim.

— Sana murakabe nasıl yapılacağını öğreteceğim.., dedi ve yere oturup boynunu aşağıya doğru eğdi...

Sabah olunca derhal Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr'e koştum. Durumu kendisine anlatmadan önce elini öptüm hemen o söze başladı:

— *«Ya Ömer, o yalancının biridir, sakın bir daha onu kabul etmeyesin!»* dedi.

Şeyh Bedi'ud-Din Halef anlatıyor:

Zamanın safiîsi olan Şeyh **Ebu Amr Osman Essa'dî** beni Bağdat'a, Ahmet bin

Hanbel'in müsnedini kendisine tahsil edip getirmem için göndermişti...

Bağdat'a gelince Bağdat semalarının, Gavsü'l-âzâm Ab-dülkâdîr'in namı ile çalkalandığını gördüm. İçimden [«Eğer bu zât dedikleri gibi ise muhakkak benim içimi anlar»] dedim. Yanıma bir resim aldım. Eğer bu zât hakikaten ermiş bir kişi ise benim selâmımı almaz, hizmetçisine; «Bu adama göre biraz hurma ve iki danık bakla getir!., »diye emreder dedim. Ve gittim selâm verdim, yüzünü çevirdi. Hizmetçisine; «Bu adama biraz hurma ve iki danık bakla getir!..» dedi.

Hizmetçi gitti hurma getirdi. «Çıkar takkeni!..» dedi, çıkardım. Hurmayı içine doldurdu ve tam onunla tıpa tıp eldi. İki danık baklayı da getirip tasarladığım gibi bana verdi. Ondan sonra Şeyh bana dönüp selâmımı kabul etti ve:

— *«Sen bunları istemiştin değil mi?»* diye içimde tasarladıklarımın hepsini önüme döküverdi.

Bu kerametinden sonra yanında ikâmet ettim. Ondan epeyce ilim, fıkıh ve hadîs tahsil ettim...

Bu anlattığımız Şeyh Bedi'ud-Din, büyük ve sayılı âlimlerdendi. Bilâhare Mısır'da yerleşmiş ve Kâdiriye tarikatını ihya etmiştir.

El-Hafız **Ebul-Abbas Ahmed bin Ahmed El-Bendînî** anlatıyor:

Ben ve Cemaleddin bin El-Cevzî, Gavsü'l-âzâm Ab-dülkâdîr'in yanına gittik. Bir okuyucu Kur'an'dan bir âyet okudu. Şeyh mâna vermeğe, tefsir etmeğe başladı ve arkadaşıma:

— Verdiği bu mânayı biliyormusun? diye sorduğumda:

— Evet, dedi. Sonra bir mâna daha verdi.

— Bunu biliyor musun? diye sordum.

— Evet! dedi. Bir mâna daha verdi, onu da sordum, onun için de;

— Biliyorum, dedi.

Bir mâna daha verdi, arkadaşıma sordum, bildi. Bir daha verdi, arkadaşıma; "Bu mânayı da biliyor musun?" diye sorunca: "Hayır." Diye cevap verdi...

Nihayet o gün Şeyh o âyete tam kırk türlü mâna verdi. Hayret ettik kaldık.

Sonra Şeyh:

— *«Kâl'ibırakıp hâle bakalım!»* dedi ve bir (**Lâ ilahe illallah Muhammedün Rasûlüllah!**) çekti ki, halk vecd ve aşk'dan birbirlerine girdi... Arkadaşım Şeyh Cemaleddin'de o feyz alanlardan idi... öyle ki kendini bilmeden üstünü başını yırttı.

Muhammed bin Hüseynî El-Mûsılî babasından şöyle duyduğunu naklediyor:

— "Babam Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr'in on üç çeşit fen ve ilim bildiğini anlattı. Medresesinde sabah ve bir de ikindiden sonra tefsir, hadîs ilimleri ile fıkıh mezheblerine ait kitaplar okuturdu..."

* * *

55.ci Menkıbe

BURHÂNÜ LESFİYÂNIN ŞAFİİ VE HANBELİ MEZHEPLERİNE GÖRE FETVASI HAKKINDA

Ömer El-Bezzâz der ki:

«Şeyhe Irak ülkesinin muhtelif bölgelerinden fetvalar gelirdi. Hiç bir kitap açmadan, hemen eline kalemini alır fetvaları cevaplandırırdı. O Şafiî mezhebi ile Hanbelî mezhebi üzerine fetva verirdi. Irak âlimleri, onun bu kadar çabuk fetva vermesine şaşarlardı...

Şeriatın hangi kolundan olursa olsun, O, bütün akranına faikdi. Kişi muhtaç olduğu fenni O'ndan rahatça tahsil edebilirdi.

Şeyh **Abdürrezzâk** (k.s.) dedi ki:

Acem ülkelerinden Bağdat'a bir fetva geldi. Bütün Irak âlimleri, üzerinde günlerce çalıştılar, doyurucu bir cevap veremediler. Nihayet fetvayı babama getirdiler, cevap verdi.

Sorulan fetva şu idi: Bir adam;

— «Eğer kimsenin bulunmadığı ve ibadet etmediği bir anda Allah'a ibadet etmeye koyulmazsam, karım üç defa benden boş olsun!» demiş.

Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr buna şu cevabı vermiştir:

— *«Mekke'ye gider, kimsenin bulunmadığı bir vakit Beyt-i Şerifi yedi kere tavaf ederse, yeminini yerine getirmiş olur!»*

Fetvanın sahibi bunu duyunca doğru Mekke'nin yolunu tutmuştur.

Muhammed İbni Ebî'l-Abbas El-Hızır El-Hüseyn' anlatıyor:

Babam bana bir kıssa anlattı:

«Bağdat'ta Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr'in medresesinde bir rüya gördüm. Rüyamda bütün dünyanın âlimleri bir araya gelmişler. Hepsi vecd içinde Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr'i dinliyorlardı. Âlimlerin bazılarının başında yalnız bir sarık vardı. Kiminin sarığı bir kıvrımlı idi, kimisinin ki iki kıvrımlı idi...

Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr'inkine baktım, o üç kıvrımlı idi...

Rüyada bunun sırrını düşündüm. Uyanınca onu başımın ucunda görmiyeyim mi? Bana şöyle dedi:

— «Birinci kıvrım şeriat ilminin şerefidir, ikinci hakikat ilminin şerefi. Üçüncüsü ise en büyük bir şereftir...»

Şeyh Ebu'l-Berekât'agöre:

«Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr'den izin almadan hiç bir Allah velîsi tasarrufda bulunamazdı. O, vefatından sonra da sağlığında olduğu gibi tasarruf sahibi olmuştur.»

Şeyh **Ali bin El-Hiti** anlatıyor:

Bir gün Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr'le birlikte Maruf El-Kerhî'nin kabrini ziyaret ettik. Gavsü'l-âzâm ona selâm verdi:

— *«Ey Şeyh Maruf, Allah'ın selâmı üzerine olsun. Yalnız seni iki derece ile geçtik...»* dedi. Kabirden cevap geldi:

— «Ve Aleykümüsselâm, Ey zamanındakilerin büyüğü...»

Sahravî ismi ile maruf Şeyh **Ebu Nazar bin Ömer**, babasının kendisine şöyle anlattığını nakl ediyor:

«Bir gün cin taifesini topladım. Hergünkünden biraz daha fazlayanımda alıkoydum... Bunun üzerine onlar dediler ki: "Ne olur Şeyh Abdülkâdîr bizlerle konuşurken bir daha çağırma!"

— Siz de mi hazır bulunuyorsunuz onun dersinde? Diye sorunca,

— Bizim kalabalığımız, sizinkinden fazladır. Bizden bir çok topluluk onun önünde tevbe edip müslüman olmuşlardır... Diye cevap verdiler,»

El-Hafız İbni-Neccar'dan naklen; Şeyh Ebu'l-Feth anlatıyor:

«Dedem Vezir Ebul Muzaffer'den bana, şeyhe gitmem için izin vermesini istedim. Elime bir meblâğ altın vererek:

— Bunları şeyhe ver ve benden de selâm söyle! dedi.

Menkıbe-i Şerifler 303

Nihayet Şeyhin yanına geldiğimde, büyük bir kalabalık vardı. Onların dağılmasını ve Şeyhin tekkeye girmesini bekledim, içimden «Şeyh kalabalık dağıldıktan sonra tekkeye girer, altınları ben de o zaman veririm» gibi fikirler geçiriyordum. Minberden inince hemen selâm verdim, elini öptüm. Kalabalıktan utandığım için, meblâğı kendine teslim edemedim, sonra veririm, dedim. Bana şöyle bir baktı:

— *«Ne utanıyorsun, kalabalık halktan sana ne? Şu getirdiğin emaneti ver ve benden Vezire de çok selâm söyle!»* demez mi? Hayret ederek yanından uzaklaştım.

Bir rivayette ise Abdülkâdîr'in ona şöyle dediği kayd edilir:

— *«Beraberindekine ihtiyacım yoktur, halktan ne utanıyorsun? Senin ziyaretine de ihtiyacım yok... Deden Vezir beye selâm söyle, Abdülkâdîr'in gönderdiğin paraya ihtiyacı yok! Fakirlere dağıtsın onu.»*

Necmüddin Ebul-Abbas Ahmed yoluyla Şeyh **İbrahim El-A'zeb** anlatmıştır:

— Şeyhimiz Abdülkâdîr; Efendimiz muhakkiklerin şeyhi, sıddîklerin önderi, Rübbü'l-Âlemin'e giden yolcuların başı idi..

Allah hepsinden razı olsun!

Ebul-Berekât der ki:

— Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr, Babül-Erec semtindeki vaaz kürsüsünde anlatırken şöyle bir beyit söylemiştir:

«Gecelerin bomboş geçmesi

Ömrümüzün böyle tükenmesi

Ne büyük bir hüsrandır.»

İbnil-Hıdır der ki:

— «Bir zaman arkadaşların gözü önünde Şeyh kayb oldu. Sonra çıkıp gelince, gelip şeyh'e sordular:

— Ne oldu? Allah (c.c.) ile aranda ne cereyan etti? dediler. Bu soruyu şu beyitlerle cevaplandırdı:

«Bu sene gözden uzaklaşıp bir denize geldik; sahili ağaçlık, ağaçlığın üstünde bir güneş, batısı biz, doğusu bizdik... Elimiz bir cevhere değdi, letâifinden alıp baştan tırnağa kadar cevherleştik... Deniz nedir, ağaçlık nedir, geçtiğimiz denizin cevheri ne ifade eder? Söyle bize!

Gayb dili ile söyle, işaretle değil: Orada mı kaldı yoksa bizden uzak mı kaldı, ya da biz içine mi girdik?..

Orada kaldığımızda kalbimizin dörtte biri meyi etti, zaman geçti, bizler yaşlandık...

Ona girdiğimiz zaman kayıklar hepimizi aldı, hiç kimse dı-şarda kalmadı...

O içi (inci dolu) denizleri çok gerilerde bıraktık... Nereye gittiğimizi kim ne bilecek?..

Sonra bir konuşma oldu kimse onu vasf edemez; öyle konuşma ki onu biz ne anladık ve ne ezberliyebildiki.

Bir cemhal müşahede ettik ki, o bizden başka kimseye tecellî etmedi. Ruhumuz ondan zevk aldı, hâlâ tadı, damağımızda...»

Yine buyurdu:

«Bahçelerden bana gelen meltem beni kokutuyordu.

Sevinçle karışık bir üzüntü, çözülen her mânadan dolayı içimi burkutuyordu. Varlıkta her konuşan beni neşelendiriyordu.

Bir arkadaşım var; bana gelince, ben ona, o bana konuşur dururuz.

İçimde bir sır saklamağa kalksam hemen anlar... O dilediği esrarı dilediği zaman bana anlatır. Yedi denizi içsem dahi onu görmeden doyamam.

Kemiklerim sızlar huzuru bulamam...»

Bir defasında da şöyle terennüm ettiler:

«Ey Esma'nın evi, Esma seni terk edip gitti. Bundan sonra bütün insanlar yetim kaldı.

Uzaklaşınca, ne evlerin tadı ve ne de o gülşende bir nağme kaldı!»

El-Hafız İbni Neccâr, (tarihinde) Abdullah El-Cubâîden naklen der ki:

Şeyh Abdülkâdîr şöyle buyurmuştur:

— *«Dünya meşgalelerle, âhiret korkunç hesaplarla dolu.*

Kul bu ikisi arasındadır: Ya cennete gider istikrar bulur, ya da cehenneme girip ızdırap çeker...»

Bazı sohbetlerinde derlerdi ki:

— «Mü'minin kalbine ilk defa hikmet yıldızı doğar, onu ilim ayı takip eder, onu da marifet güneşi. Hikmet yıldızı iledünya'ya, kamerin ziyası ile Uhra'ya marifet güneşiyle de Mevlâ'ya bakar. Allah velîleri, Allah'ın gizli dostlarıdırlar; mahremlerinden başka hiç kimse onlara nazar edemez!»

Allâme **İmam Şıhabüddin**, (Nazmuddurer Fi hicreti hayril-beşer) adlı kitabının

(Cinlerin Kur'ân'ı duydukları zaman müs-lüman oluşlarına) dair olan bölümünde der ki:

— Şeyh Abdülkâdîr Geylânî onlardan bir kısımlarını idrak etti ve onlarla konuştu...

Şeyh Mehmet bin Ali bir gün Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî'ye müracaat etti:

— Ya Gavsü'l-âzâm, ben ihtiyar bir adamım. Çocuğum olmuyor. Allah'a (c.c.) dua et bana bir erkek evlât ihsan buyursun! dedi.

Hazreti Gavsü'l-âzâm:

— «Senin talihinde evlât yok. Fakat benim talihimde bir erkek evlât var, ister misin?»

Peki ya Gavs.

Şeyh kabul edince Hazreti Gavs:

— «Gel!» demiş ve şeyhle arka arkaya yaslanmış. Şeyh Mehmet sonradan anlatır. (Vaktaki, Gavsü'l-âzâm'la arka arkaya yaslandık, ensemden sıcak bir şeyin aktığı ve bileme indiğini duydum.) Ve Ali'nin bir evlâdı olur. Hazreti Gavs'ın emriyle ismini Muhyiddin kor. Muhyiddin Hazreti Abdülkâdîr'in künyesidir. İşte bu Muhyiddin istikbalin meşhur (Muhyiddin Arabî)'sidir....

Bir gün zamanın sultanı Hazreti Abdülkâdîr'i yemeğe davet etti. Sofrada bir de üfürükçü hoca vardı.

Ortaya, bir sahan, lokma geldi.

— Buyurun!... diye ikram etti. Gavsü'l-âzâm elini uzattı lokmayı aldı, tam yiyecekti ki hocanın üflemesiyle lokma kayboldu. Hazreti Gavs sesini çıkarmadı. Gene bir lokma aldı. Gene hoca üfledi. Lokma kayıp oldu.

Sultan bıyık altından kıs kıs gülüyordu.

— Buyursanıza! dedi. Hazreti Gavs elini uzattı. Hoca gene üfledi. Bu sefer hem lokma hem sahan kayboldu.

Hazreti Gavs sedirin köşesindeki arslan işlemeli yastığa elini uzattı:

— *«Huz ya esed!»*

Dedi, O'nun bu hitabından sonra; yastıktan bir arslan pey-dah oldu ve hocayı kapmasıyla gene yastığın içine girdi. Sultan şaşkınlıktan ve korkudan dilini yutmuştu. Koca hoca kayıp olmuştu...

Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî hazretlerine hizmet edenlerden biri, Hazreti Gavs'ın cemâlli bir zamanında huzûr-ı seniyyelerine çıkarak:

— Efendim! Cenâb-ı Hakk zâtınıza kudretinin tasarrufunu bahsetmiştir. Onun için istediğiniz kimselere nazar-ı âlîniz ile bir çok rütbeler veriyorsunuz. Ben de size epey hizmet ettim, bana hâlâ birşey ihsan etmediniz niyaz ediyorum... demiş.

Hazreti Gavs:

— *«Pekâlâ, bugün bir helva pişir de bakalım kudret neler ihsan eder, senin de gönlün olsun!..»* buyurmuşlar.

Adamcağız:

— «Başüstüne» diye sevinerek helvayı pişirmeye başlamış.

O esnada Hindistan'dan bir heyet eliyor, Hazreti Gavs'a arz-ı ubûdiyyet ettikten sonra:

— Efendimiz! Hükümdarımız öldü, bize bir hükümdar göstermenizi niyaza geldik... diyorlar.

Hazreti Gavs, helva pişiren adamını çağırarak:

— *«Nasıl... Hind padişahlığını kabul eder misin?»* diyor. Adamcağız pür neş'e:

«Aman efendim, ihsan buyurdunuz» diye can atarak sevinirken, Hazreti Gavs:

— *«Yalnız seni şu şart ile oraya padişah yapıyorum, ne kazanırsan yarı yarıya olacak.»*

Pek tabiî olarak talib minnetle kabul etmiş. Nihayet Hindistan'da büyük bir saltanata, muazzam saraylara, mutantan debdebelere, hasnâ müstesna zevcelere, hüsn-i âna mâlik cariyelere, bir de erkek evlâda sâhib olmuş ve aradan on bir sene geçmiş, bir gün Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî'nin Hindistan'a teşrifleri haberi çıkmış ve hükümdar Gavs-ı Sa-medânî'yi istikbâl ederek sarayında hizmetlerinde bulunmuş, bir kaç gün sonra da Cenâb-ı Pîr döneceklerini haber vermişler.

Padişah:

— «Efendim! biraz daha rağbet edip bizleri sevindirseniz» diye niyazda bulunmuşsa da Hazreti Gavs'ın muhakkak teşrif edeceklerini anlayınca:

— «Efendim! Kusurlarımızı afv buyurun» dediği zaman, Gavsü'l-âzâm Hazretleri:

— *«Yalnız sizinle bir sözümüz vardı, sizi biz buraya padişah gönderirken ne kazanırsanız yarı yarıya olacak diye bize söz vermiştiniz, binaenaleyh buraya geldikten sonra ne kazanmış iseniz hesaplaşmak istiyorum.»*

Padişah bütün servetini tespit ettirerek yarı yarıya ayırmış ve Hazreti Gavs'ın huzuruna arzetmiş.

Gavsü'l-âzâm:

— *«İyi ama siz bir erkek evlât da kazandınız, onu da taksim etmemiz lâzımdır!..» diye emredince padişah:*

— «O nasıl olacak?» diyor. Hazreti Gavs:

— *«Çocuğu ikiye böleceğiz size istediğiniz tarafı vereceğim.»*

Çocuk ortaya getiriliyor, Gavsü'i-azâm Hazretleri keskin kılıçları ile:

— *«Destur!»* deyip çocuğu tam ikiye ayıracakları esnada, padişah belindeki mücevher işlemeli hançerini çekerek:

«Ey sahhâr herif! Senelerce bana hizmet ettirdin, bu yetmiyormuş gibi şimdi de tesadüfün bana verdiği ni'meti elimden almak istiyorsun!» diye tam hançerini Hazreti Gavs'ın göğsüne saplarken bir de bakmış ki elindeki kaşık helva ten ceresine saplanıyor... Ne saraydan eser var, ne çocuktan, ne de saltanattan bir iz...

Bu hal karşısında hayretler içinde kalan talibe, Gavsü'l-âzâm tebessüm ederek:

— *«Oğlum karıştır helvayı karıştır... biz bahi! değiliz veririz amma meyanesi gelmeden de olmaz!..»* buyurmuşlardır.

Şeyh Ebul-Bekâ der ki:

Bir gün Şeyh Abdülkâdîr'in meclisine yolum düştü. Orada hiç bulunmamıştım, onu hiç dinlememiştim. İçimden ne diye buraya girip şu acem'İ dinleyecekmişim gibi bir fikir cereyan etti. Fakat yine girdim; onu dinlemeğe koyulur koyulmaz, sözünü keserek bana:

— *« Ey gözü ve kalbi kör olan adam, bu acem 'in sözlerini ne yapacaksın?»* diye çıkışmaz mı?.. Hemen kürsüye koştum, başımı açtım, eline kapandım, ve:

— Ne olur beni afv et ve bana hırkayı giydir., dedim.

— *«Ey Allah'ın kulu! Eğer Allah beni, senin içi yüzüne vakıf ktlmasaydı, irtikâb ettiği bu söz yüzünden helak olurdun. Bize dahil ol ki bizden olasın!..»* diye öğüt verdi.

Şeyh **Abdullah El-Kazvinî** anlatmıştır:

— «Şeyh Abdülkâdîr'in keramet hususunda namı etrafa yayılınca, Cîlan âlimlerinden üç kişi onu ziyaret etmek maksadı ile Bağdat yolunu tuttular.

Bağdat'a gelip medresesine girdiklerinde görürler ki: Abdülkâdîr'in elinde bir kitap; yanında da kıbleye karşı durmayan bir ibrik ve uzun zaman ayakta durmakta olan hizmetçisi bulunmakta...

Bu hâle çok şaşırırlar. İçlerinden (Bu ne biçim şeyh ki, uzun zaman hizmetçiyi ayakta durduruyor, ibrik de kıbleye karşı durmuyor? gibi bir fikir geçirirler...

Abdülkâdîr'in bu halini tenkid eder mahiyette birbirlerine bakışırlar...

O anda Abdülkâdîr kitabı elinden bırakıp bir onlara, bir de hizmetçi ile ibriğe bakar bakmaz hizmetçi düşüp ölür, ibrik de kendi kendine kıbleye döner...

Allah ondan razı olsun...

Kendisine «İsminizin Muhyiddİn olmasının sebebi nedir?» diye soranlara şu cevabı verdi:

— *«511 yıllarında bir gün seyahatımdan Bağdat'a döndüm. Günlerden cuma idi...*

Hasta bir adama uğradım. Renksiz ve son derece zayıflamış bir hâlde idi... Bana:

— Esselâmü aleyke ya Abdülkâdîr! *diye selâm verdi. Selâmını aldıktan sonra bana dönerek:*

— Bana biraz yaklaş! dedi. Yaklaştım...

— Oturt beni! *dedi. Oturttum... Birden yüzüne renk geldi, sıhhati düzeldi, normal bir insan haline geldi. Kendisinden korkunca bana:*

— Tanıyor musun beni? diye sordu.

— Hayır!

— Ben ed-Dâyin'im... Ben ölmüştüm, geldin beni kımıldattın, Allah sayende beni diriltti!... dedi.

Onu oracıkta bırakarak doğru camiye gittim. Bir adamla karşılaştım. Adam bana, pabuçlarını bırakarak şöyle seslendi:

— «Efendim Muhyiddin!»

Namaz kılmak için niyetlenince; cemaat başıma üşüştü, elimi öpüp bana «Ya Muhyiddin!» *diye çağırdılar... İşte o gün bu gün ben bu isimle çağrılırım...»*

* * *

56.cı Menkıbe

TÂCÜL-EVLİYANIN
BİR RÜYASI HAKKINDA

Gavsü'l-âzâm Abdülkadîr bir rüyasını şöyle anlatıyor:

— *«Rüyamda kendimi, mü'minlerin annesi Âîşe (r.a.)'ın kucağında memesini emerken gördüm... Önce sağ memesini emzirdi, sonra sol memesini...*

Rasûlüllah içeriye girip beni emzirdiğini görünce:

— Ey Âişe, bu bizim gerçek çocuğumuzdur!» *dedi.»*

Bu kıssa şunu açıkça göstermektedir; Gavs'ül-Âzam Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) soyundan gelmektedir. Bu rüyası ile zâtı kendisi bu halî beyân etmiştir.

* * *

Şeyh **Ebu Muhammed El-Cûnî** anlatıyor:

Bir gün Şeyh Abdülkâdîr'in yanına gelmiştim. Ben ve ailem son derece açtık. Günlerdir ağzımıza birşey koymamıştık. Selâm verdim, selâmı aldıktan sonra daha ben söze başlamadan şöyle dedi:

— *«Ey Cûnî, açlık Allah'ın hazinelerinden öyle bir hazinedir ki, onu ancak sevdiğine nasip eder. Kul, bir şey yemeden üç gün aç kalırsa Allah ona şöyle nida eder:*

«Ey kulum, benim için sabr ettin! İzzetim, Celâlim hakkı için sana lokma üstüne lokma ve yudum yudum su vereceğim!»

Bunu duyunca içimden haykırmak geldi. Fakat sükût etmem için işaret buyurdular ve şöyle ilâve ettiler:

— *Hak kulunu imtihana çekince, kul bunu gizlerse iki ecir alır. Gizlemeyip de etrafa yayarsa bir ecir alır...*

Sonra:

— *Yaklaş bana!* diye emir verdi. Kendilerine yaklaşınca, bana dünya malına ait bir şey verdi, konuşmak istedim. Fakat müsaade etmedi:

— *Fakirler için gizlilik evlâ ve ahsendir...* (Daha iyidir.) buyurdu...

Şeyh Abdülkâdîr'in Abdullah bin Nukta adında bir komşusu vardı, kumarbaz mı kumarbazdı... Bir gün kumar oynadığı adamlar onu yendiler, nesi varsa aldılar, hatta oturduğu evi de kumarda kaybetti. Bunun üzerine:

— Haydi var mısınız? Şu elimi koyuyorum... Eğer bu sefer de mağlûp ederseniz elimi keseceksiniz! dedi ve oyuna başladılar. Derken yine mağlûp oldu...

— Uzat elini!., dediler. Uzattı; bıçağı görünce korkudan çekti elini...

— Mağlûp oldum de! dediler.

— Hayır! dedi.

— Öyleyse uzat elini! diye çıkıştılar. Adam fena halde sıkışmıştı, ne yapacağını

bilemiyordu... Bu esnada bu hal kendisine malûm olan Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr (k.s.) evin damına çıkarak seslendi:

— *«Bu seccadeyi al, onlarla tekrar oyuna tutuş, sakın mağlûp oldum, deme!»*

Bu emir üzerine Abdullah seccadeyi aldı, onlarla oyuna tutuştu ve onları yenerek verdiklerinin hepsini hattâ evi de geri aldı. Bu başarısına gayet çok sevindi ve Şeyh Abdülkâdîr (k.s.)'e koşarak huzurunda bir daha kumar oynamayacağına dair tevbe etti. Bütün mallarını da fakirlere dağıttı.

O günden sonra helalından her gün iki yüz dinar civarında para kazanırdı ve bol bol fakirlere ikram ve ihsanda bulunurdu. Bir münasebetle Gavs onun hakkında şöyle demiştir:

— *«İbni Nukta hepsinden sonra geldi, onlara (velîlere) dahil oldu...»*

Efendimiz Şeyh Abdülkâdîr (k.s.)'in hizmetçisi Ebur Rıda anlatıyor:

Efendim Şeyh Abdülkâdîr (k.s.), üç kere halvete çekildi... Üçüncü halvetten çıkınca, ona;

— Yâ Efendim halvette ne gördüğünüz? diye sordum. Kızararak bana şu beyitleri söyledi:

«Uzaklardan sevgili bana göründü

Öyle şeyler gördüm ki anlatılması imkânsız...

Vechinin nur'urdan kâinat aydınlandı,

Heybetinden öleceğimi sandım...

Gizli olarak şanını yüceltmek için onu çağırdım.

İtablarına maruz kalırım endişesiyle cemâlini görmek istemedim...

Ölü kalb ve cesedlerin dirilmesi için ona yalvardım.

Bana merhamet etti ve;

Bütün murad ve dileklerin yerine getirilecektir, dedi...»

Bunu duyunca bayılmışım... Kalkınca beni bağrına bası şöyle söyledi:

«Eğer izin verilseydi, birçok şeylerden bahs ederdim. Lâkin dil, ibare (konuşmak) den, kâlb işaretten susturulmuştur!..»

Şeyh **Ebu Ömer** ve **Osman** anlatıyor:

— «Rüyamda gördüm: Âsi nehri taşmış, suyu kan, balıkları hep yılan ve haşerat haline gelmiş... Nehir gittikçe kabarıyordu... Beni dalgalarına gömecek diye korktum, evime koştum... Bir adam evin penceresinden bana bir yelpaze uzattı ve:

— Tut bunu! dedi.

— O beni çekmez ki!., dedim. O:

— Îmanın seni çeker bir tarafına yapış bunun! diye mukabele etti.

Ona yapıştım. Kendimi evimde, onun yatağının yanında gördüm. Nehirden kurtulduğum için korkum kalmamıştı hemen ona sordum:

— Ey bana iyiliği dokunan zât, siz kimsiniz?

Cevap verdiler:

— «Ben senin inandığın peygamber Muhammed (s.a.v.)'im...»

Bu defa heybetinden korkup titremeğe başladım...

— Ey sevgilim, ey Allah'ın Resulü! Benim için Allah'a yalvar da kitap ve sünnet üzere öleyim...

— «Peki, Şeyhin, Şeyh Abdülkâdîr değil mi?» dedi.

Ben:

— Allah'a benim için duâ et de onun yolunda senin sünnetin üzere öleyim... dedim. Tekrar:

— «Şeyhin, Şeyh Abdülkâdîr değil mi?» dedi.

Yine ben:

— Allah'a duâ et de onun yolu ve senin sünnetin üzerine öleyim, diye yalvardım... Yine kendisi bana:

— «Olur, yalnız unutma sakın! Senin şeyhin Şeyh Abdülkâdîr'dir.» dedi...

Uyanınca derhal rüyamı babama anlattım. Sabah olunca hemen Şeyh Abdülkâdîr'i ziyaret etmek için yola koyulduk. O gün büyük bir kitleye hitâb ediyordu. Hitâb ettiği mahalle gelince, kalabalıktan yakında oturamadık, ondan uzak bir yer bulduk, oracıkta oturduk. Bizim geldiğimizi anlamış olacak ki hemen konuşmasına ara verdi ve bizi yanına çağırdı. Biz cemâati yara yara doğru konuştuğu kürsünün yanına gittik. Önce babam, arkadan da ben yanına çıktık. Babama:

— *«Ey ahmak, bize ille de delille mi geleceksin?...»*

...diye içerledi. Ve ona elbisesini, bana da başındaki takkesini çıkarıp giydirdi. Sonra aşağıya indik, halkın arasında oturduk. Babam, baktı ki elbiseyi ters giymiş, hemen düzeltmek istedi. Ahâliden biri; cemâat dağılıncaya kadar ona el sürme, dedi ve babam elbiseyi düzeltmek isteyince, ne görsün? Bir de baktı ki, elbise kendi kendine düzelmemiş mi? Şaşırdı ve hemen bayıldı... İnsanlar başına üşüştü. Şeyh Abdülkâdîr:

— *«Getirin onu yanıma!»* diye seslendi. Hemen yanına götürdüler, bir de baktık ki şeyh, babam ve biz velîlerin kubbesinde değil miyiz?

Şeyh, babama dönerek hitâb etti:

— *«Her kimin delili Hesûiullah ve şeyhi de Şeyh Abdüikâdîr olursa, onun için keramet izhar etmek işten bile değildir!.. İşte bu gördüklerin senin kerametindir.»*

Daha sonra eline kâğıt kalem aldı ve bize hırkasını giydirdiğine dâir bir yazı yazdı.

Gel şimdi burada Rıza Tevfik'in bir beytini anma!..

«Feylesof Rıza'yım dinsiz anlama

Dini ben öğrettim kendi babama.»

Ebû Bekr El-Kayyimî kitabında şöyle nakl etmiştir:

— Bana **Ebû Bekr El-Emrî** anlattı:

«Önceleri ben Mekke yolunda bir deveci idim. Bir defasında Cilânlı bir adam benimle hacca gitmek istedi. Öleceğini anlayınca bana:

Ey deveci, şu içinde on dinar bulunan hırkayı ve elbisemi al, doğru Abdülkâdîr'e gidip teslim et; bana dua etsin! dedi ve öldü...

Bağdat'a dönünce; nasılsa Şeyh Abdülkâdîr'in bundan haberi yoktu, bunu Allah'tan başka kimse bilmiyor dedim ve altınla elbiseyi getirip Abdülkâdîr'e teslim

etmedim, yanımda alıkoydum.

Bir gün sokakta yürürken Şeyh Abdüikâdîr karşıma çıktı. Hemen ona seiâm verdim. Eline sarıldım. Elimi tuttu ve şiddetle sıkarak şöyle demez mi bana:

— *«Ey miskin! On altın için Allah'a ve bir acemin emanetine hıyanet ettin... Ve bize uğramaz oldun!..»*

Bunu duyunca olduğum yerde yıkıldım kaldım. Ayılınca Şeyhin yanımdan ayrılıp gittiğini gördüm. Hemen evime koştum, altınları ve elbiseyi alarak doğru Şeyh Abdülkadîr'e getirip teslim ettim...

* * *

<u>57.ci Menkıbe</u>

GAVS'ÜL-ÂZÂM'A İFTİRA EDEN HANIMIN HALİ HAKKINDA

Günlerden bir gün, Bağdat ileri gelenlerinden bir kısım münafık Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî Hazretlerine iftirada bulunmak isterler. Bir hanım bulurlar ve o hanıma derler ki:

— «Filân yerde bir toplantı (dinî sohbet) olacak. Oraya Abdülkâdîr Geylânî Hazretleri'nin müritleri de gelicek... İşte o toplantıda dolaylı yoldan bahis açılıpta sohbet koyulaşınca diyeceksin ki;

— Bu zât'tan neden bu kadar çok bahsediyorsunuz? O, o kadar mühim bir zât değildir. Ben bu zâtla filân yerde gezdim, düştüm kalktım.

Hanım:

— Bu nasıl olur? Sonra beni mahkemeye verirler.

Kendisine cevaben:

— Sen hiç korkma! Biz kadıyı ve şahidi bu hususta temin ettik. Sana bir zarar gelmez. Sonra istediğin parayı da sana vereceğiz.»

Bunun üzerine hanımla anlaşırlar. Hanım mevlid okunacak yere gider. Sohbet esnasında Abdülkâdîr Geylânî Hazretlerinden bahis açılınca, kendisine tenbih edilenleri aynen söyler.

Bunu duyan dervişler son derece alınırlar ve bu haber kısa zamanda dergâha ulaşır. Hazreti Gavs'ın en sâdık müritleri bile meyyûs ve mütereddit olarak Gavs'a olan bağlılıklarından lâkaydi harekete başlar görünürler.

Aslında bu tertibin farkında olan Hazreti Gavs onlara:

— *«Şu hâlinizi dile getirin!»* der.

Müritleri söylemek istemezlerse de söylemenin iktiza ettiğini bilirler ve O'na:

— Filân hanım hakkınızda şöyle şöyle konuşuyor...derler ve durumu anlatırlar.

Bunun üzerine Hazreti Gavs:

— *«Bu hanımı yarın yemeğe davet edin!»* der.

Ertesi gün Hane-i Saadet'e gelen hanıma yemek esnasında Hazreti Pîr:

— *«Sizinle yeni teşerrüf ediyoruz, değil mi?»* diye sorar.

Hanım:

— Hayır efendim, daha önce sizinle filân yerde gezdik, eğlendik., der.

O zaman Hazreti Pîr:

— *«Ya, ben unutmuşum! Hatırlayamadım yaşlılık icabı...»* der ve hanıma ikramda bulunduktan sonra uğurlar.

Dervişler hanımın Hazreti Pîr'in yüzüne karşı da aynı şeyleri söylemesi üzerine olayın doğru olduğuna inanırlar.

Bunun üzerine ertesi gün Bağdat'ın hiç bir yerinde, hiç bir evde ateş yanmaz. Hazreti Gavs bütün şehir halkına tellâl çağırarak, «hasta, çocuk, yaşlı sıcak yemek yemesi gereken kim varsa benim dergâhımda gelip yiyebilir» diye ilân ettirir.

Bu durum üç gün devam eder. Hiç bir yerde ateş yanmaz. Artık halk galeyan halinde sebebin ne olduğunu anlamaya çalışırlar. Bunu tertip eden Bağdat'ın münafıkını ise kurtuluş çaresi bulamayarak ve halkın bunu kendilerinin tertip ettiğini anlaması karşısında yok olma tehlikesine maruz kalmalarından dolayı Hazreti Pîr'e rica edip tövbe ve istiğfar etmekten başka çare bulamazlar ve öyle de yaparlar.

Hazreti Pîr gelen ricalara ve bütün halka der ki:

— *«Şimdi yapacağınız bir iş var. Herkes eline birer sopa atarak, o iftira eden hanımın evine gireceksiniz ve hanımın bedenine elinizdeki sopalarla dokunacaksınız. Sopanın ucu tutuşacaktır, yanmaya başlayan sopayı evinize götürüp ateş yakıp yemeğinizi pişirin..çünkü o hanım ettiği iftira ile kendi cehennem ateşini tutuşturmuştur...»* der.

Bilemiyoruz bu olayın nasıl sonuçlandığını o kadın tevbekâr olabildimi? veya şehr halkı gerçeği anlayıp hatalarından nasıl döndüler... lâkin bize bu kıssanın anlattığı en önemli iki husus vardır ki;

Birincisi; **iftira etmek gibi büyük günâh işlemek kişinin cehennem ateşinin tutuşturmasına sebeb olmakta ve bir haberin doğruluğunu anlayıp dinlemeden inanmanın bir şehir halkının bile helakine sebeb olabileceğidir.**

İkincisi; Allah'ın velî kullarına ezâ, cefâ ve iftira gibi sui zanda bulunmak büyük günâhlardan olması bu suçları işleyenlerin de cezalarının ahrete kalmadan bu dünyada verilmesidir.

Yani; kısaca şöyle diyebiliriz ki; bu kıssa bize; Allah'ın sevgilisine tân (iftira v.b. suç) etmenin büyük cezasını göstermektedir.

Bu büyük ibret dersi karşısında Bağdat halkından saf saf O'nun huzuruna gelip tevbe istiğfar ettiler.

Seyyid Abdülkâdîr Bağdat'ta Burcul acemide 28 yıl müddetle i'tikâfa çekildi. Kalb-i şerifleri Hak Teâlâ'nın feyz-i kereminden nur ile doldu. Müddet-i zamanın tamam olmasına 40 gün kala:

— *«Yarabbi! Sen yedirmeyince yemeyeceğim ve içirmeyince içmeyeceğim...»*

Dedi. Bir zaman sonra ricâl-i gaybden bir zat-ı kerim aş, ekmek ve su getirdi. Abdülkâdîr Hazretleri kendinden geçtiği halde ahdinde sadakat gösterip yemedi ve içmedi.

O zaman, zamanın büyük âlimi ve kutbu Şeyh Ebu Sait Mahzûmî, Seyyid

Abdülkâdîr'i hanesine götürmek istedi ise de, Seyyid Abdülkâdîr kabul etmedi.

İşte o zaman Hazreti Hızır Aleyhisselâm peyda olup Allah'ın emri ile Hazreti Şeyh Mahzûmî'ye uymasını bildirdi.

Bunun üzerine Seyyid Abdülkâdîr, Şeyh Mahzûmî'nin hanesine gitti. Hazreti Şeyh Mahzûmî ona çok ikram-ı izzet etti. Kendi eliyle yedirip içirdi. Güzel libaslar giydirdi ve ona hilâfet verdi. Seyyid Abdülkâdîr, 8 yıl riyazet ve taatde kaldı.

* * *

58.ci Menkıbe

GAVSÜ'L-ÂZÂM İÇİN ŞEYHLERİN SÖYLEDİKLERİ HAKKINDA

Nefahatü'l-Üns Min Hazeratü'l Kuds adlı eserinde Mevlânâ Nureddin Abdurrahman Cenai şöyle anlatmaktadır:

Seyyid Abdülkâdîr, Taylasan bırakır ve kumaşın iyisinden elbise giyerdi. Dişi katıra biner, eğer örtüsünü kaldırtırdı. Yüksek kürsü üzerinde hitap buyurur, yüce hitapları süratli oiurdu. Ağzından bir kelime çıkacak diye herkes pür dikkat kesilir, dinler, bir şey emir buyurduğunda derhal ifâ edilirdi,

Hazreti Gavsü'l-âzâm için Cenâb-ı Hakk indinde bir derece şöhret, heybet, hasene ve dileğini kabul etme var idi ki; tarifi mümkün değil. Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Hazretleri bazı hallerde aşk-ı ilâhiye gark ve envar-ı ilâhiye müstağrak idi ki; Mevlânâ Nureddin Abdurrahman Cenai'nin telif eseri olan «**Nefahatü'l-Üns Min Hazeratü'l Kuds**» adlı kitapta beyan buyrulduğu üzere meselâ kırk kile buğday ekmeği ile iki öküz etini yiyip kuvvet-i kudsiyeleri ile hazm ve mahvederdi. Ve iki sene hiç bir şey yemeyip ayak üzerinde Cenâb-ı Hakkın huzurunda durmuş ve sonra Hazret-i Hızır Aleyhisselâm gelip beraber süt içmişlerdi.

Hazreti Abdülkâdîr ekseri gün oruçlu olurdu Erbabının malûmu olduğu üzere tarikata girmiş, bir yol tutmuş kimselerin kalplerinin duygu ve hassaları **LÂ HAVLE VELÂ KUVVETE İLLÂ BİLLÂH** iledir.

Ve âşıkların kalplerinin duygu ve hassaları da **LÂ İLAHE İLLALLAH** iledir.

Gavsü'l-âzâm Sultan Şeyh Abdülkâdîr Hazretleri bir sene kadar ayak üzerinde ibadet ve batınî ilimlerle meşgul iken Cenâb-ı Hakkdan şu merkezde emir ve ferman geldi:

Ya Gavsü'l-âzâm! Bunca zamandır meşakkat ve eziyete nefsini alıştırmış, kıyama durmağı âdet haline getirmişsin. Bunun sebebi nedir?

Hazreti Bazül Eşhep Sultan Abdülkâdîr şu yolda münaca-atda bulundu:

— «Her şey; bilen ve hacetleri yerine getiren Ya Rabbî Zat-ı ulûhiyetine ne malûm değildir ki; zat-ı ecellü sübhaniyenin mahbub ve âşıklanyla âlemin yüzü uzun uzadıya doludur. Buna binâen ayağımı uzatmam edebe aykırı olduğundan utanıyorum.»

Bu hal üzerine Cenâb-ı Hakk o vakit:

— Ya Gavsü'l-âzâm ayağını diğer Evliyâ-ı Kiram kaddesallahü esrarehüm hazeratının omuzları üzerine koy!

Diye kat'î ferman buyurdu. Cümle evliyâ-i kiram hazerâtı omuzlarını uzatıp Şeyh Abdülkâdîr Hazretlerinin mübarek ayaklarını kendi omuzlarına koymalarını arzuladılar.

NOT: Burada ki «Ayak» kelimesi okuyucumuzu yanıltmasın bu ayak bildiğimiz ayak değildir... Manevî, tasavvuf ıstılahında «Ayak» kelimesi; mertebe manasına gelmektedir. Meselâ; Mevlevî tarikatında dergaha gelerek hizmete giren dervişin ilk merhalesinde kendisine «Ayakçı» tabiri söylenirdi.

* * *

Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm Hazreti Sultan Şeyh Abdülkâdîr Geylânî hiç nâzın, benzeri olmayan bir büyük velî idi. Kendisinde ilim, tevazuu, aşk, harikulade haller görünürdü. Zamanının **Aktab-ı erbaa** (Dört kutup) dan biri idi.

Bunlar: **Abdülkâdîr Geylânî, Ahmed-i Rufaî, İbrahim Düsûkî ve Ahmed-i Bedevi'**dir.

Hazreti Ahmed-er Rufâî'den keramet, İbrahim Düsûkî'den ilim, Ahmed-i Bedevi'den aşk tecellî etmiş idi. Cenâb-ı Gav-sü'l-âzâm Hazreti Abdülkâdîr Geylânî'den ise ilim, keramet, aşk olmakla beraber imdada koşma, koruma, dediğini kabul ettirme kuvveti fazlaydı. Kendisini imdada çağıranlara kuvve-i ilâfViye ile bir hızır gibi yetiştirdi. Bugün bile ruhaniyetinden istimdat olunur.

Ebi Medyen Şuaybü'l-Dekalî Radıyallahü Anh Hazretleri buyuruyor ki:

— Ben Hızır Aleyhisselâm'a bir gün mülâki olarak mağrib ve maşrıkdan, meşayihden ve daha sonra Hazret-i Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Efendimizden sorduğumda **Hızır Aleyhisselâm:**

— ***«Hazreti Gavsü'l-âzâm Cenâb-ı Abdülkâdîr îmam-ı Sıddıkîyn, Hüccet-i Aliyyil ârifiyn ve Ruh-u marifetdir. Evliya-ı kiram beyninde sânı, âlî, gavsileri azimdir.»*** diye buyurdu.

Ömer-ül Kehimanî anlatıyor:

Şeyh Seyyid Abdülkâdîr'in meclisinde muhtelif dinlerden İslâmiyete dönenler bulunurdu.

Nitekim birgün Hazreti Gavs irşadda bulunurken huzuruna bir papaz geldi. Şeyh Hazretlerinin huzurunda bâtıl dinden sıyrıldı. Ve kelime-i şehadet getirerek Hak dini kabul etti. Ve sonra:

— Ben Yemenliyim, Yemen'den geliyorum. Müslüman olmağa çok evvelden karar vermiştim ve İslâmiyeti Yemenli bir hayır ehlinin elinden kabul etmek istiyordum. Bir gün bunu düşünürken uyuya kalmışım. Rüyamda Hazreti İsa'yı gördüm. Bana:

— *«Ey Sinan! Bağdat'a git, İslâmiyeti Hazreti Abdülkâdîr Geylânî'nin elinden kabul et, çünkü bu zamanda yer yüzünde insanların en hayırlısı Abdülkâdîr'dir.»* buyurdu.

Ben de kalkıp İslâmiyeti huzurunuzda kabul etmek için buraya geldim. İşte sebebi ziyaretim bunun içindir, dedi.

Yine **Ömerli Kehîmani** anlatıyor:

Bir başka gün de üç tane hıristiyan geldi. Müslüman oldular ve:

— Biz çok evvelden müslüman olmak istiyorduk ve acaba kimin yanında, kimin

eliyle İslâmiyeti kabul edelim diye düşünüyorduk. Bu düşünce ve tereddüt içindeyken kulağımıza hatifden gelen bir nida şöyle dedi:

«Ey karanlıktan kurtulup felaha ermek isteyenler! Ey zulmetten Nura kavuşmak isteyenler, ey saadete rağbet eden cemaat! Bağdat'a gidip İslâmiyeti Şeyh Abdülkâdîr'in elinden kabul ediniz. Çünkü şu asırda onun yanında, onun bereketiyle, sizin kalplerinize îman nuru öyle işlenir ki; ondan başka kimsenin elinden aldığınız îman nuru kalbinize onun kadar konulamaz ve onun verdiği saadeti kimse veremez.»

Biz de kalkıp doğruca buraya geldik, dediler.

Muhammed Bin Hızır Hüseyin anlatıyor:

Gavsü'l-âzâm Hazreti Abdülkâdîr, vaazlarında bir çok ilim nevilerinden ve hakikatlardan bahsederdi. Ki, biz onun söylediklerini yazmağa kaadir olamazdık.

Şeyh Hazretlerinin heybeti ve büyüklüğü meclisde bulunanları o kadar sarardı ki, onu dinlerken değil öksürmek tıksırmak; kürsüye çıkış ve inişinde bile kimse ne öksürür, ne tıksırır ve ne de yerinden kalkabilirdi.

Kimsenin buna cür'eti ve kudreti yoktu. Ve keramet eseri olarak kürsünün en önünde bulunan kimse sesini ne kadar işitirse en geride bulunan kimse dahi öyle işitirdi.

Hazreti Gavsü'l-âzâm kürsü üzerinde ayağa kalksa onun azametinden cemaat dahi ayağa kalkardı. Ve:

— *«Susunuz!»*

Dese, kimse konuşmaya muktedir olamazdı. Ortalığı bir nur kaplardı. Bazen oradakilerin sema tarafından kulaklarına gelen bazı sesler duyulurdu. Fakat bu seslerin sahipleri görülmezdi.

Bazen bu sesler yere ağır bir şeyin düştüğü anda çıkardığı sese benzerdi. Kalp gözü açık olanlar o anda meclise ricâl-i gaybın geldiğini görür ve anlarlardı.

Manevî gözle nazar edenler yerin ve göğün birtakım ruhlar ve melekler ile kaplı olduğunu ve Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm Şeyh Abdülkâdîr Hazretlerinin sözlerine dikkatle kulak vermiş olduklarını görürlerdi."

Ömer, El-Beza'dan naklen. Buyuruyorlar ki:

— "Irak ve sair yerlerden pek çok kimse Şeyh Seyyid Abdülkâdîr'e fetva istemeye gelip müşküllerini arz eerlerdi. Hazreti Abdülkâdîr hemen orada onlara karşılığını verirdi.

Sordukları herhangi bir konu ve sual hakkında Şeyh Ab-dülkâdîr tarafından düşünmek veya tetkik etmek için fetva is-teyicilerin Gavsü'l-Âzâm Hazretlerinin yanında geceledikleri görülmüş değildi.

O gelenler gibi başkaları da müşküllerinin halli için Şeyh Hazretlerini görmek mecburiyetini hissederlerdi.

Şeyh Abdülkâdîr Hazretlerinin akran ve emsali yanında üstünlüğü açıkça belliydi. Ve kendini gösteriyordu."

Ömer Bin Hüseyin Bin Halil-ür Cini'den naklen. Buyuruyorlar ki:

— Ben Şeyh Abdülkâdîr Hazretlerinin meclisinde ve tam onun karşısında oturuyordum. Birdenbire billur kandil biçimin de gökten bir şey indi. Hazret-i Şeyh Abdülkâdîr'in hikmetler saçan ağzının hizasına kadar geldi. Sonra derhal yükseldi.

Tekrar indi ve çıktı. Bu hal üç kere tekerrür etti.

Ben hayretimden kendimi zaptedemedim. Olan-biteni ve bizzat gördüğümü orada bulunanlara haber vermek için birden ayağa fırladım. Halin esrarına vâkıf ve durum kendine malûm olan Hazreti Şeyh Abdülkâdîr işin farkına vararak beni çağırıp:

— *«Allah Adamları Allah'ın emirleridir. Meclisimiz de emanet meclisidir. Bu gibi hikmet sırlarının gizli tutulması gerek!» dedi.*

Ben derhal yerime oturdum. Ve onun vefatına kadar kimseye söylemedim.

* * *

Şeyh **Yahya**'dan naklen. Buyuruyorlar ki:

Benim gençliğimde pederimle birlikte büyük şeyhlerden Şeyh Musa Zulî'nin maiyetinde Hacca gitmek için yola çıktık. Hazret-i Şeyh Abdülkâdîr'le görüştüğümüz vakit Şeyh Musa, Hazreti Gavsü'l-âzâm'a öyle bir saygı ve sevgi gösterirdi ki, ben şimdiye kadar Şeyh Musa'nın bir başka kimse için böyle, bu derece ikram, izzet ve hürmet ettiğini görmüş değildim. Ona sonradan bunun sebebini sordum:

— Siz Şeyh Abdülkâdîr'e göstermiş olduğunuz hürmeti başka birisine göstermediniz. Bunun sebebi nedir? dedim.

Şeyh Musa şu cevabı verdi:

— Evlâdım! Hazreti Şeyh Abdülkâdîr Geylânî, zamanımızdaki insanların en hayırlısıdır. O, devrimizdeki bütün evliyanın ve ariflerin efendisidir. Huzurunda meleklerin bile çekindikleri böyle âli bir zatın yanında ben nasıl edepli durmayayım ve hürmet göstermeyeyim?

* * *

Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm Şeyh Seyyid Abdülkâdîr Geylânî Hazretleri anlatıyor:

— *«Ben tam uykuda ve yarım uyku halinde veya dalgın bulunduğum zaman bile emir ve nehiy ederdim. Öyle ki: Konuşmasam âdeta boğulacak, patlayacak gibi olurdum.*

İlk önce benim sözlerimi birkaç kişi dinlerdi. Sonra halkın kulağına çalınıp her yerde şeyi olunca kalabalık fazlalaştı. Ben Bab-ı Halebe musallasında otururdum. Orası halka dar geldiğinden kürsüm surun içine ve beyn-et Tenanire çıkarıldı.

Halk Meş'ale ve mumlarla beni dinlemek için gelmeğe başladı. Yer kapmak için erkenden geliyorlardı. Beni dinleyenlerin sayısı yetmiş bin kişiye çıkınca hocam Kadı Ebu Saîd Mahzumî'nin okulunun civarında bulunan binalarda okula ilâve edildi. Yeni bina inşaası için zenginler mallarını verdiler. Fakirlerde bedenen çalıştılar. Hicretin 528'inci yılında yapı ikmal edildi. Bir taraftan ziyaretler, adaklar, diğer taraftan da pek çok kişilerin; âlimlerin, şeyhlerin ve nice büyük zatların beni dinlemek için uzak yerlerden gelmeleri başladı.»

* * *

Cibaî'den naklen. Buyuruyorlar ki:

Şeyhim Seyyid Abdülkâdîr bir gün bana şöyle buyurdu:

— *«Eskisi gibi çöllerde, kırlarda, dağ ve tepelerde bir köşeye çekilip oturmağı o kadar özlüyorum ki, ne ben halkı göreyim;ne de halk beni görsün istiyorum. Fakat ne yapayım ki halkın hayır ve menfaati için Cenâb-ı Hakk bana irade buyurmuştur,*

Yahudi ve Hıristiyan 500 kişiden fazla insanın dalâleti bırakıp hidayeti seçmesine ve halka kötülük eden, zararı dokunan 1000 kişiden fazla insanın tevbe ederek gafletten kurtulmalarına Cenâb-ı Hakk beni sebeb kılmıştır.

Bu bir hayır işi ve halkın faydası konusudur...»

Gavsü'l Samedânî, Heykel-i Nurânî Abdülkâdîr Geylânî Hazretlerinin 1975'de zuhur eden bir kerameti...

— Bir yakınımızın bir yakınının oğlu asker olmuş ve Ankara Etimesgut'a eğitim için gönderilmiş. İkibuçuk ay geçtikten sonra babası yakınımıza rica eder o da bize gelip yakında kur'a çekildikten sonra kıtalarına gönderileceğini; oğlunun doğumu Kastamonu olduğundan İstanbul'a gelmesinin mümkün olacağını ricada bulundu.

Dostlarımdan bir emekli subaya tavassut mektubu yazılıp gönderilir. Akabinde Ankara'ya gidilip tabur komutanı ve Ge-nelkurmay'dan bir albay ve bir korgeneralle görüşülür, öğrenilir ki kur'a çekilmiş ve çocuk Erzurum'a çıkmış. Paşa: Çocuk yerine gitsin de bilahere aldırırız der. Zahiren yapılacak hiçbir şey kalmadığı anlaşılınca batınen sebebi aksesine (Yâni Ab-dülkâdîr Geylânî Hazretlerine iltica etmek iktiza eder.)

«Ya Gavsü'l Sâmedânî bizi mahcup etme, bu çocuğun İs-tanbui'a gelmesine gayret ettik, mümkün olmadı. Himmet sizdendir.» diyerek onun sıfat-ı manevisine münacatta bulunduk.

Ve İstanbul'a avdet ettik. Aradan az zaman geçti Aksaray'da Şölen Restoran sahibi dostumdu, uğradım. İçeride birkaç dostum ve Ankara'ya tavassut mektubunda bulunan zat da oradaydı. «Yahu şimdi seni konuşuyorduk, iyi ki geldin» dediler. «Hayrola» dedim. Dedi ki: «Ankara'dan sizin için gönderdiğimiz mektuba, bölük komutanı, geç kalıp, kur'a çekildiğinden dolayı sizin işinizi göremediğimizden müteessiriz diye cevap yazmış» dedi. Güldüm, «Hayrola» dedim. «Merak etmeyiniz dua müsteşab olmuş» dedim. «Nasıl olur işte bölük komutanının yazmış olduğu mektup» dedi. Mektubu gösterdi. «Arz edeyim» dedim. «Şöyle ki askerler çekilen kur'a icabı Erzurum'a gitmek üzere Etimesut tren istasyonuna gelmişler. O anda meçhul iki tane yüzbaşı gelmiş, demişler ki: Şükrü Pekdemir kim? Demişler, sen İstanbul Davutpaşa Topçu Kışlasına gideceksin, oradan başka bir er çağırmışlar sen bunun yerine Erzurum'a gideceksin.

Sonra Şükrü'ye «Senin torpilin kim» demişler. Hicab ettim, hicabımdan hiçbir şey söyleyemedim, tekrar ısrar ettiler.

Yine birşey bilmediğim için birşey söyleyemedim. Tekrar mutlaka söyleyeceksin, senin torpilin kim dediler. Hiçbir şey bilmememe rağmen ancak aklıma genelkurmayda demek geldi. Bunun üzerine peki şimdiye kadar niçin bize söylemedin, dediler. Hicabımdan, ancak, lüzum görmedim diyebildim.

— «Öyleyse Adresini ver seni ziyarete gelelim» dediler. Ben ise İstanbul'un Edimekapı semtinde oturuyorum. Bu sebeple semtte onları davet etmeye taacüb ettim ve adres veremedim. İşte bu Tâcü'l-Evüyâ ve Burhanü'l-Esfiyâ Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî Hazretlerinin Himmeti Âliyesi.

Enel Hakûrü'l Fakir. Rivayet edildiğine göre:

Gavsü'l-âzâm Sultan Şeyh Abdülkâdîr Hazretleri şöyle buyuruyor:

— *«Herhangi bir müslüman benim medresemin kapısı önünden geçerse, Cenâb-ı Hakk kıyamet günü onun azabını hafifletir.»*

Kabristanda birinin acı acı bağırdığını ve o mahalle sakinlerini fena halde

korkuttuğunu kendisine haber ettiler:

Bunun üzerine Gavsü'l-âzâm Hazretleri şöyle buyurdu:

— *«O adam bir kere beni görmüştür. Bunun himmetine Cenâb-ı Hakk ona merhamet edecektir...»*

Seyyid Abdülkâdîr Hazretlerinin böyle buyurduğu andan itibaren adamın sesi kesildi.

Ve bir daha bağırmaz oldu.

* * *

Rivayet edildiğine göre:

Meşâhir-i evliyadan Şeyh Ebu Medyen Hazretleri garpdan boynunu uzattı; kendisinden bunun sebebini sorduklarında; şöyle cevap verdi:

— Seyyidiniz Sultan Şeyh Abdülkâdîr şu anda *«Benim şu ayağım bütün velilerin boynu üzerindedir...»* dedi. Ben de boynumu uzattım.

Ebu Medyen Hazretlerinin ashabı o anı tesbit ettiler. Ve Irak'tan gelen kafileden Sultan Şeyh Abdülkâdîr Hazretlerinin öyle deyip demediğini sordular.

Kafile ehli aynı anda Seyyid Abdülkâdîr Hazretlerinin öyle dediğini bizzat duyduklarını söylediler.

Gavsü'l-âzâm Seyyid Abdülkâdîr Hazretleri, bu üstünlük derecesini vaazı esnasında söylemişti.

Seyyid Ahmed Rufaî Hazretleri, Sultan Şeyh Abdülkâdîr'in böyle dediğini Ümmü Ubeyde kasabasından duydu ve;

— «Benim boynum üzerine de...! » dedi.

Diğer şehirlerde bulunan velîler de hep böyle yaptılar.

* * *

Burhanü'l-Esfiyâ Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm Sultan Şeyh Abdülkâdîr Hazreteri her gün öğleden sonra birkaç kıraat üzerine Kur'ân-ı Kerîm okurdu. Sesinde manevî bir cezbe vardı. Dinleyenleri mest ve hayran ederdi. Müctehidlerin içtihadına büyük yer verir ve onların yaptıkları kıyası kemal-i hörmetle kabul ve ona göre amel ederdi.

Şafiî mezhebi üzerine fetva verir, verdiği fetvalar Irak âlimlerince itiraz görmeden kabul edilirdi.

Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Hazretlerine:

— Himmet nedir?

Diye sorulduğunda şöyle cevap verdi:

— «Himmet: Kulun, nefsini dünya sevgisinden, ruhunu âhirete taallûktan, kalbini Cenâb-ı Hakkın iradesiyle beraber kendi iradesinden ayırmamasıdır...»

* * *

Şeyh Abdülkâdîr Geylânî Hazretleri manevî terbiyesini doğrudan doğruya Hazret-i Fahri Kâinat efendimizin Peygamberlik ruhaniyetinden almıştır.

Hırka-ı pîri ise Ebû Saîd Mübarek Mahzûmî'dir. Ve hırka silsilesi şu suretle Hazreti İmam-ı Musa Rıza'ya ulaşır:

1)*Şeyh Ebû Saîd Mübarek Mahzûmî*

2) *Şeyh Ebül Hasan KaresîHâkerî*

3) *Şeyh Ebül Ferec Tartusî*

4) *Şeyh Abdülvahid Temimi*

5) *Şeyh Ebû Bekir Şiblî*

6) *Şeyh Cüneyd-i Bağdadî*

7) *Şeyh Sırri Sekatî*

8) *Şeyh Maruf Kerhî*

9) *İmam-ı Ali Bin Musa Rıza.*

* * *

Rivayet olunur ki;

Ricâl-i gaybden bir zat bir gün havada uçarken Bağdat'ın tam üstüne geldiğinde:

— Bağdat'ta Allah ricalinden kimse yoktur...

Diye fikir etti. Onun hatırından geçen bu şey Şeyh Ab-dülkâdîr Hazretlerine ma'lûm oldu. Şeyh Hazretleri bu keşif ve keramet üzerine havada uçantn halini kendinden kaldırdı. Uçan zat derhal havadan yere, Hazreti Şeyhin ders takrir ettiği mahallin kapısı önüne düştü ve bir müddet baygın bir halde kaldı... Sonra büyük Şeyhlerden Ali Bin Heybetî'nin rica ve şefkatıyla onun o küstahça hareketini afva mazhar oldu. Ve tekrar eski haline döndü.

* * *

59.cu Menkıbe

TÂCÜ'L-EVLİYANIN ŞAHI BAHÂÛDDÎNE «NAKŞİBEND» İSMİNİ TAKMASI HAKKINDA

Rivayete göre; Gavs'ül-Âzam'ın Hakk'a yürümesinden takriben yüz elli sene sonra Nakşiye Pîrgi Şah Bahâüddin Nakşi-bend'e müridleri sual ettiler:

Gavsü'l-âzâm Şeyh Seyyid Abdülkâdîr:

— ***«Kademi hazâ alâ rekabeti külü veliyullahî teâlâ»*** buyurmuşlar, buna ne dersiniz? Bunun üzerine Hazret-i Şah Nakşibend, elini göğsüne koyarak dedi ki:

— «Alâ aynî ve alâ basireti.»

Yâni: Hazret-i Abdülkâdîr'in ayağı benim gözüm ve basiretimin üzerine olsun... demiştir.

Zaten Şah Bahâüddin Hazretlerinin, Nakşibend ismini almaları şöyle olmuştur:

Bir gün Şah Bahâüddin sahrada dolaşırken Hazret-i Hızır (a.s.)'ı gördü. Hazret-i Hızır onu bir anda Bağdat'ta Hazreti Şeyh Abdülkâdîr'in yanına iletti ve Hazreti Pîr ile

aralarında şöyle bir konuşma oldu. Şah Bahâüddin:

— Ey âlemlerin elini tutucu! Sen benim elimi tut ki, sana el tutucu desinler. Hazreti Pîr mübarek eiini uzatıp Hazreti Şah Bahâüddin'in kalbi üzerine koydu ve dedi ki:

— *«Yâ Nakşebendi âlem, nakşi mârâ begir ki tura nakşebend güyend...»*

Yâni: **Ey âlemlerin nakşini tutucu! Sen benim nakşımı tut ki; sana Nakşibend desinler.**

Şah Nakşibend de kendi türbesinde ve Şeyh Seyyid Ab-dülkâdîr Hazretlerinin türbesinde yazılı bulunan medhiyeyi söyledi.

Padişahı herdüâlem Sahi Abdülkadirest

Serveri evlâdı Âdem Şahı Abdülkadirest

Âfütabu Mâhitâbi Arşı ve Kürsiyyi Âlem

Nûr-i Akdes, Nûr-i Âzam Sahi abdülkadirest.

Yâni:

Dünya ve âhiretin pâdişâhı Şah Abdülkâdîr'dir

Evlâdü Âdemin serveri ([*]) Şah Abdülkâdîr'dir.

Âfitab, Mâhitab, Arş, Kürsî, Kalem bunların cümlesi,

Nuru Şah Abdülkâdfr'in kalbinden alırlar.

* * *

Rivayet olunmuştur ki:

Tâcü'l-Evliyâ Şeyh Seyyid Abdülkâdîr Hazretleri dünyayı teşrif buyurmazdan önce, dünyaya nur saçan bir çok büyük şeyh ve evliyâ-i kiram hazerâtı bâtınî nurlarıyla onun zuhur edeceğini evvelden keşf ederek müridlerine anlattılar.

Bu muhterem zatlardan biri de; Irak'ın en büyük şeyhlerinden keramet sahibi ve yüce bir makama mensup Şeyh Ebû Bekir Betayih Hazretleridir.

Şeyh Ebû Bekir Betayih Hazretleri rüyasında **Hazret-i Ebû Bekir Sıddîk**'i görmüş ve doğrudan doğruya bağlanarak tarikat hırkasını giymiştir. Buyuruyor ki;

Irak'ın pîr ve mürşidleri **yedi** kişidir. Bunlar:

1) ***Maruf-u Kerhî***

2) ***İmâm-ı Hanbel***

3) ***Bişr-iHafî***

4) ***Mansur bin Ammar***

5) ***Cüneyd-i Bağdadî***

6) ***Sehl bin Abdullah Tüsterî***

7) ***Seyyid Abdülkâdîr Geylânî.***

[*] Bu ibarede her ne kadar mübalâğa görünürse de hakikatta muzaf hazfedümiştir. Yâni; Peygamber, sahabe ve kibâr-ı ümmetin bir kısmından sonra Hazreti Âdem (a.s.) evlâdının başıdır, demektir

Müridleri kendisine sual ettiler:

— İçimizde Abdülkâdîr isminde bir kimse yoktur. Bu zat kimdir ve hangi yüksek hanedana mensuptur?

Buyurdu ki;

— Beşinci yüzyılda zuhur edecek, Irak'ta doğup büyüyecek kâmil bir zattır. Herkes ondan istifade edecek ve onun yaşayacağı devir, nurlu bir devir olacaktır.

Ebû Medyen Şuayibü'l-Dekalî Radıyallahü Anh Hazretleri şöyle buyuruyor:

— Ben Hızır Aleyhisselâma bir gün mülâki olarak Mağrip ve Meşrıkdan, Meşâyihdan ve daha sonra Hazret-i Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Efendimizden sual ettiğimde Hızır Aleyhisseiâm buyurdu ki;

— *«Cenâb-ı Abdülkâdîr imâm-ı Sıddîkıyn, hücceti aliyülarifin ve Ruh-u marifettir. Evliyâ-i Kiram beyninde sânı âlî, gavsiyeleri azimdir.»*

Rivayet olunmuştur ki:

Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî Hazretleri her gün bir rekât namaz kılar ve namaz içerisinde «**Sûretüi Müzzemmil'i, Sûretü Rahmân**»'ı okurdu.

Eğer «**Sûretül İhlâs**»'ı kıraat buyuracak olursa yüz kereden aşağı okumazdı.

Bununla beraber her bir farz namazdan sonra Kur'ân-ı Kerîm'i hatim ederdi.

«**Erbaiyniye**» diye isimlendirilen esmayı her gün gece ve gündüz altı yüz altmış defa tilâvet buyururdu.

Duhâ, Asr ve **Teheccüd** namazlarından sonra Duâü's-Seyf'i kıraat buyururdu.

Ve «**Salâtü-l Kübrâ'ı, Esmâül Hüsnâ'yı, Esmâün Nebî Aleyhisselâm**»'! biner kere tilâvet ederdi.

* * *

Şeyh **Hâşim Nişaburî** (aleyhirrame) bir risalesinde zikir ve beyân buyuruyor ki;

— Cenâb-ı Feyyazı Mutlak Hazretleri âbid kullarından birini Velî kılmak murâd-ı ilâhîsini irade ettiğinde ve ekmelittahiyyâ efendimiz Hazret-i Muhammedenil Mustafa'ya ihzar eylediğinde, Cenâb-ı Serveri Kâinat Efendimiz (s.a.v.):

— «Bu adamı alınız! Mensibi celil velayete lâyık olup olmadığını ve hak kazanıp-kazanmadığını görsün!»

Diye buyurarak Gavsü'l-âzâm Hazretlerinin yüce huzurlarına gönderirlerdi. Bu husus Gavsü'l-âzâm Hazretlerinin kendisine tebliğ olunca, Suitanü'l-Evliya, Hazreti Gavsü'l-âzâm, velayet derecesini hak kazanmağa lâyık olduğunu takdir ve tasvib buyurursa o kimsenin ismini Defter-i Muhammediyeye kaydeder ve mühür vurarak Hâkipâyi Cenâb-ı Suitanü'l-Evliya, Ekmelittahiyyâ Efendimize (s.a.v.) arz ve takdim buyurur.

Bu halde Cenâb-ı Gavsü'i-âzâm, Suitanü'l-Evliya Hazretlerinin terkıym, tahrîr ve arz takdim buyurduğu risalesi üzerine Cenâb-ı Akdes Hazret-i Seyyidül Mürselîn Efendimizden emri nebevî şerefsâdır buyrularak o kimseye velâyet-i ahmediyye hil'atı îsal buyrulur. İşte bu suretle velayet makamı kendisine ihsan buyrulan velî âlemi gayb ve şehâdette makbul olur.

Bu temiz vazife (rivayete nazaran) kıyamet gününe kadar Sultanü'l-Evliyâ Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî Hazretlerine havale buyrulmuştur. İşte bundan

dolayı Evliyâ-i Kiram (kaddesallahü esrarehüm)'dan bir kimse için, bu hal ve memuriyete Seyyid Abdülkâdîr Hazretleriyle beraber bir mümasil yoktur.

Yâni, Cenâb-ı Sultanü'l-Evliyâ Abdülkâdîr Hazretleri Cenâb-ı Vâcibül Vücûd ve Seyyidül Mürselîn Ekmelittahiyyâ Efendimiz katında o kadar muazzez ve muhterem ki; bir kimseye velayet makamının ihraz ve ihsan buyrulması dahi ancak

Gavsi bi nazır Efendimiz Hazretlerinin lâyık bulması, caiz görmesi ve dilemesi üzerine kendisine tevdi kılınıyor.

Maamafih her bir asır ve zamanda Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm Sultanü'l-Evliyâ Abdülkâdîr Hazretlerinden; Kutub, Gavs ve cemî evliyâullah istifade eder.

Meşâyihı züyil ihtiram (Kaddesallahü Teâlâ Esrarehüm) Hazerâtından menkuldür.

* * *

Rivayet olunur ki:

Bir gün Gavsü'l-âzâm Hazretleri, mensup olduğu İmâm-ı Ahmed bin Hanbel Hazretlerinin mezhebinden başka bir mezhebe intikal etmeği hatırına getirdiğinde, âlem-i mânada gördü ki; Havvâce-i kâinat, efdalül mahlûkat, Aleyhi Ekmelittahiyya Efendimiz ve cemî Ashâb-ı Kiram ve züyil ihtiram rıdvanullahi teâlâ aleyhim ecmaîn efendilerimizle beraber oturmuşlar. İmâm-ı Ahmed Bin Hanbel Radıyallahü Anh, Cenâb-ı Hazret-i Fahri âlem Efendimizden rica ve istirham ederek buyurdu ki:

— «Yâ Rasûlailah; Evlâdınız Seyyid Abdülkâdîr'e emir buyurunuz! Şu zayıf şeyhi himaye buyursunlar!»

Seyyid Abdülkâdîr Hazretleri diyor ki;

— Cenâb-ı Risaletpenah Efendimiz tebessüm buyurarak, bana:

— « Ya Seyyid Abdülkâdîr bu şeyhin iltimasını kabul et!» fermanını verdi.

Cenâb-ı Ekmelitahiyya Efendimizin bu emir ve fermanı ikti-zasınca Hazret-i Gavsü'l-âzâm'ın iltimasını kabul buyurması sebebiyle o gün camide imamdan başka bir cemaat yokken, imamla namaz kılmak için Gavsü'l-azâjn Hazretlerinin beş vakit namazını kılan bir kabilede hazır bulunmasından dolayı cemaat pek fazla olup camide boş bir yer kalmamıştır.

Ravi beyân eder ki:

Eğer o gün Sultanü'l-Evliyâ beş vakit namazını kılan kabilede hazır bulunmasaydı, kabilenin mezhebi münkatî ve münkariz olurdu.

* * *

Cenâb-ı Şeyhül Ekber **Muhyiddîn Arabî** Radıyallahü anhül bâr? Hazretleri «**Fütûhâtül Mekkiyye**» adlı kitabı kudsiyeleri-nin yetmiş üçüncü babında şöyle beyân buyuruyor:

«Evliyâ-i Kiram Kaddesallahü Teâlâ esrarehüm hazerâtından her bir zamanda bir zat olur ki;

«**Ve hüvel kahirü fevka ibâdihî**» âyeti muktezâsınca Nas celil ve fürkan-ı cemîlinde Cenâb-ı Hâlikul levhu vel kalem hazretlerinin fermanı lemyezelîsi veçhile o zat için her şeye uzun, geniş ve kudret vardır. Pek bahadır kimseler korkar, çekinir. Pek çok meselelerde haklıyım diyenler o zâtın huzurunda hakkı derhal söyler, tasdik ve itiraf ve adaletle hüküm eder.

İşte bu yüce makamın sahibi Bağdat'ta âli bir makamda bulunan şeyhimiz Seyyid Abdülkâdîr Geylânî Hazretleridir. Hazret-i Gavsü'l-âzâm için pek uzun bir hücum, saldırış vardır ki; mahlûkat üzerine hakkıyla büyük bir ün olduğu meşhur söylentidir.

Vakıa ben Gavsü'l-âzâm Hazretleriyle görüşme şerefine nail olamadım ise de, o yüce makamdaki zamanımızdaki sahibiyle görüşme bahtiyarlığına erdim.

Lâkin Seyyid Abdülkâdîr Hazretleri, görüşme şerefine nail olduğum o zattan Allah indinde derecesi büyük ve yücedir.

Bununla beraber (umuru âhir) son görev mahvolup o yüce makama bu ana kadar muhterem zat Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm Hazretlerinden sonra malûmat kazanmış kimse yoktur.

Yâni; Gavsü'l-âzâm Hazretleri öyle bir makam-ı aliyyül âlâ'ya sahibdir ki; o yüce makama muvaffakiyet mümkün değildir.

Rıdvanullahi Teâlâ aleyhim ve kaddesalahü Teâlâ es-rarehüm ecmaîn. Allahümme yessirlenâ şefâatehüm. Âmin.»

* * *

Şeyh **Ârif Ebû Mehmed Şur Elbistiyyil Mahlî** (Kaddese sırruhussamî) buyuruyor ki:

— Sultanül evliya, Cenâb-ı Bâzül Eşheb Mevlânâ Seyyid Abdülkâdîr Geylânî Hazretlerini ziyaret ve feyz bahçesine bağlanmak niyetiyle Mısır'dan Bağdat'a geldim.

Vaktaki Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm Hazretlerinin huzurlarından sonsuz kıvanca iktisab eyleyerek bir müddette hâkipâyi velayetlerinde ikamet ve gayret feyzinden şeref ve hisseye nail olmağa muvaffak oldum.

Derviş olarak Mısır'a azimet edeceğimi zâtı Akdes Hazret-i Muhyiddin Efendimize arzı ifade ve niyaz eylediğimde, Cenâb-ı Sultanül Evliya Efendimiz:

— *«Ya Mehmed! Kimseden sakın ha sakın bir şey isteme, sorma!»* diye emir ve ferman buyurdu. Ve mübarek parmaklarını ağzıma vuzuh ile emmekliğimi irade buyurdu.

Düşünmeksizin doğan bu yüksek fikir, yüce maksadı gav-siyeleri malûm olup maamafih bir yüce buyrultu olduğundan emmeğe koştum...

Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm Hazretleri bana hüsnü hitabla:

— *«Va Mehmed! Olgun ve doğru yol tutucu oldun. Velayetimden pek çok feyiz aldın. Selâmetle git!..»*

Buyurdular. Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm Hazretlerinin fermanına imtisâlen Bağdat'da Bahçetül âbaddan ayrılarak Cenâb-ı Pîr Efendimiz Seyyid Abdülkâdîr Geylânî Hazretlerinin buyruğu muktezâsınca dervişane bir suretde Mısır tarafına doğru yola revan oldum.

Şurasını anlatmak gerekir ki; Bağdat'tan Mısır'a kadar hiçbir şey yemediğim ve içmediğim halde kuvvetim evvelkinden iyi ve daha fazla oldu. Bu halde memleketime vâsıl oldum.

* * *

«Mirkad-ı Merâkıb-ı İlm-i Ledünnî Fi Menâkıb-ı Abdülkâdîr Geylânî» isimli kitapta mezkûrdur:

Şeyh **Ali Bin İdris Berkavî** şöyle anlatıyor:

— Şeyhim ve seyyidim Ali Heybetî'den bir gün Şeyh Abdülkâdîr Geylânî Hazretlerinin mesleği, tuttuğu yol ve işi hakkında bazı kimseler bilgi edinmek istediler...

O gün ben de o mecliste bulunuyordum. Şeyh **Ali Heybetî Hazretleri** şöyle buyurdu:

— «Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylânî Hazretlerinin eserleri ve tarikatı Hak Teâlâ Hazretlerinin hükümlerine tamamiyle uygundur. O, kayıt ve kuyudattan münezzehtir. Bütün iş ve hakikati Hakka ve hakikata uygundur.

«***Ve Hümâ harâmen aiâ ethillâhi***» hadîsi muktezâsınca dünya ve âhirete ait maksatlarda hiç bir hususî, şahsî görüş ve düşüncesi ve kendisine ait kafiyen ve asla bir arzu ve isteği yoktur.

Her ne işlerse HakkTeâlâ Hazretlerinin emri muktezâsınca olur. Cenâb-ı Hakk'dan gayrı her şeyden ilgisini çekmiştir. Hep Cenâb-ı Hakk'a arz-ı ubudiyet eden olgun bir kuldu ve daima şer'î hükümlere başvururdu.»

* * *

Şeyh **Adî Bin Misafir** şöyle anlattr:

— Ben Ebil Berakâtî'den işittim. Amcam Şeyh Adî Bin Misafir'den, Cenâb-ı Gavsü'l âzâm Şeyh Abdülkâdîr Hazretlerinin tarikat ve mesleğiyle gerçekgidişine dair malûmat edinmek istendi. O meclisde ben de hazır bulunuyordum... Hazret-i Sultanül Evliya hakkında amcam:

— «O zâtın yolu kalb ve ruhun muvafakati, zahir ve bâtının birieşmesi, menfaat ve zarar gözetmemesi, uzaktan ve yakından maddî hiç bir şeyle ilgilenmemesi nefsine ait sıfatlardan kesilip sıyrılıp çıkması, kadere bağlanarak çizdiği yoldan yürümesinden nâşi solup yok olmasıydı...» diye buyurdu.

* * *

Halil Bin Ahmed Sarsarî anlatıyor:

Şeyh Beka Bin Betayi'den işittim. Hazret-i Gavsü'l-âzâm Şeyh Abdülkâdîr'in meslek ve tuttuğu yol;

«***Ve hüm yekulûne mâ lâ yef'alûne...***» muktezâsınca sözle işin birbirini tutmaması nev'inden olmayıp bilâkis sözle hareketve gidişin birbirini tutması lüzumu üzerine kurulmuş bir prensipti.

Gavsü'l-âzâm Hazretleri; ihlâs ile kendini Hakka teslim etmişti. Her attığı adım Kur'ân ve sünnete uygundu. Kader ve Cenâb-ı Hakk'a tâbi olmak hususunda ahdi vardı.

Yine **Halil Bin Ahmed Sarsarî** anlatıyor:

— Ben Şeyh Eba Saad Fülûyi'den işittim. Hazret-i Gavsü'l-âzâm Şeyh Abdülkâdîr'in **seyr ilâllah, seyr fillâh** ve **maaallahta** kuvvet ve sağlamlığı ve metaneti o derecede idi ki; onun kudret, metanet ve muhkemliği yanında sağlam, dimdik ağaçların, katı kayaların kuvveti küçülür küçülür, çok hafif kalır.

İşte bunun içindir ki Hakk Teâlâ Hazretleri onun şanını yüceltmiş, onu aziz ve muhterem kılmış ve büyük bir mertebeye ulaştırmıştır.

Bunun sonucu olarak da pek çok arifler, pek büyük veliler ona bağlanmışlardır.

* * *

Ebû Muhammed Hasan anlatıyor:

Bir gün Şeyh Ali Karvinî tarikat mensuplarından birine dedi ki:

— Eğer sen Gavsü' l-âzâm Şeyh Abdülkâdîr Geylânî Hazretlerini görmüş olsaydın kâmil bir insan ve fâzıl bir adam olurdum. Çünkü onun **seyir ilâllah** yolundaki kuvvet ve kudsiyeti bütün tarikat ehlinin kuvvetine üstün gelmiştir.

Tevhid yolu onun vasfı olmuştu. Zahirî ve bâtınî bütün hareketleri şeriat üzere ve bir hakikattan ibarettir.

Kalben, ruhen bütün dünya işlerinden elini çekmiş, alâkasını kesmiş ve her yönüyle, bütün varlığıyla rabbı zülcelâl hazretlerine bağlanmıştı.

Onun hakkında kimsenin ufak bir şüphe ve tereddüdü yoktu. Olamazdı da. Hiçbir kimse onun hakkında bir kuruntuya kapı-lamazdı. Ve hiç bir kötü zanda bulunamazdı.

Dünyaya hiçbir meyli, zerre miktarı rağbet ve iltifatı yoktu. Gözü gönlü, aklı fikri, kalbi ve ruhu Cenâb-ı Hakk'a müteveccih idi.

* * *

Gavsü'l-âzâm Seyyid Abdülkâdîr Hazretlerine müridleri bir gün:

— Ya Gavsü'l-âzâm eğer ruhsatınız olursa huzuru saadetlerinize bir hekim getirelim. Bir miktar ilâç tertip eder de ızdırabınız def olur, dediler.

Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm Sultan Abdülkâdîr bir müddet tefekkür ettikten sonra şöyle buyurdu:

— «Hekim-i hakikî Lemyezeliye varken başka bir tabibe görünüp sıhhat matlubunda olmak nasıl mümkün olabilir?»

Gavsü'l-âzâm Hazretlerinin idrarından tebevvülü iktiza etti. Müridlerinden biri bir çanak hazırladı. Gavsü'l-âzâm Hazreti Abdülkâdîr, çanağın içine tebevvül buyurdu. Mürid o çanağı alıp bir yahudi hekimin yanına götürdü. Hekim çanağa bakıp:

— Bu çanak hangi zatın çanağıdır? diye sordu. Mürid:

— Bu çanak Evliyâ-i Kiram Kaddesallahü Teâlâ Hazeratından bir zatın çanağıdır. Ey Hekim! Bu çanağın içindeki bevlden nasıl bir maraz keşfeyledin? dedi. Hekim:

— Bu tebevvülün sahibi olan zatta zahirde hiç bir şey anlaşılmaz. Lâkin benim anladığıma göre, bu mübarek zatda aşk-ı ilâhi vardır.

Dedi ve hemen o anda Kelime-i şehâdet getirerek İslâmın şerefiyle müşerref oldu. Kerametin vukuunu duyan yahudi ahalisinden kimseler takım takım gelip durumu öğrenince İslâmın şerefiyle müşerref olan hekime:

— Bu hâl nedir, sana ne oldu?

Diye sordular. Hekim cevaben:

— Bu dervişin elindeki çanağın içine nazar ediniz, benim halime muttaiî ve keyfiyetime vâkıf olursunuz.

Dedi. Yahudiler dervişin elindeki çanağın içinde ne görüldüğünü merak ederek çanağı ellerine alıp baktılar. O anda inâyet-i Rabbanî, Hidâyet-i sübhânî erişip hepsi de kelime-i şehâdet getirerek şeref-i İslâm ile müşerref olarak necât-ı ebediyeyi, derecât-ı

sermediyeyi buldular.

Çanağa bakmak için yanına yaklaştıklarında mis gibi bir koku etrafa dağılmıştı. Bu esnada dört yüzden fazla büyük zat ve halk ağlayarak Gavsü'l-âzâm'a:

— Çanağa bevlinizden dolayı nazar kılmasıyla kendisinin fena, karanlık bir yolda yürüdüğünün farkına varan ve dolayısıyla İslâmın şerefiyle müşerref olan ve istikamet yolunu sayenizde bulmuş olan hekim gibi eğer bizlere de müşahede ettirirseniz bizler de İslâmın şerefiyle müşerref oluruz.

Ne suretle doğru yolu göstermeniz mümkün oluyorsa bizlere de öyle gösteriniz.

Diye istirham ve niyaz ettiler. Gavsü'l-âzâm Sultan Şeyh Abdülkâdîr Hazretleri derhal hadime:

— « Var git o dalâlet yolunda olanları huzuruma getir!» buyurdu.

O kimseler huzuruna geldiğinde bir kere nazar buyurdu. O erbab-ı dalâlet kelime-i şehâdet getirerek doğru yola ve bir yüce mertebeye eriştiler.

* * *

Bir gün Sultan Abdülkâdîr'e biri geldi ve:

— Ucübden kurtulmanın yolu nedir?

Diye sordu. Gavsü'l-âzâm cevaben:

— *«Bir kişi ki; her şeyi Allahü Teâlâ'dan bilir ve o hazır işi yapmağa muvaffak olursa nefsini aradan çıkarabilir ve işte o zaman ucüb halinden de kurtulur.»* buyurdu.

Şeyh **Adî Bin Misafir** anlatıyor:

Sultan Abdülkâdîr Geylânî Hazretlerinin tuttuğu yol:

1) Kalb ve ruhun muvafakatıyla

2) Zahir ve bâtının bir olmasıyla

3) Nefsanî hallerden soyunulmuş bulunulmasıyla Ve...

4) Bu hallerin tam olması için fayda, zarar ve yakınlık, uzaklık gibi şeylerin mütalâa edilmesiyle KADERE tam manasıyla teslim olmakdır.

* * *

Sultan Şeyh **Abdülkâdîr** diyor ki:

— *«Havas kullarında şirk olur. Şöyle ki: onların şirki şahsî iradelerin Allahü Teâlâ'ın iradesine karşı tutmaktır.*

Fakat bu hal onlarda sehven veya hiç halin taşması ve dehşete düşmeleri neticesi olur. Onlar bilmeden böyle bir hataya düşünce de Hakk Teâlâ Hazretleri onlara ayıklık ihsan eder, hatalarını hatırlatır.

Onlara böyle bir hatırlama ihsan olununca düştükleri şirk hâlinden hemen döner ve istiğfar etmeye başlarlar.

Bu iradenen peygamberler masum olduğu gibi yalnız melekler masumdur. Bunların dışında kalan, cin ve insanların hiç biri masum değildir. Fakat şu var ki, evliya nefsanî arzudan, ebdal zümresi de iradeden mahfuzdur.

Her ne zaman nefsinle mücahede edip onu mağlûb etsen ve öldürsen Allahü Teâlâ onu yine diriltir.

Nefs dirilince de şehevî şeyler ister. Haram olan lezzetleri diler. Haram veya mubah... hepsini ister, seninle anlaşmazlık uyuşmazlık çıkarır. Bu böyle devam edip gider.

Bunun böyle olmasının sebebi:

Onunla tekrar mücahede etmen, onu öldürmen içindir.

Tâ ki sana sevap yazıla, nurun arta ve böylelikle Cenâb-ı Hakk'ın rızasını kazanmış olasın...»

Bu sözün mânasını Peygamber (s.a.v.) Efendimizin:

— *Biz, en küçük cihaddan en büyük cihada dönüyoruz.*

Hadîs-i şerifinin içinde gizlidir.

* * *

Rivayet olunur ki:

Sultan Şeyh Abdülkâdîr Hazretlerinin Aliyyül Halevî adındaki müridi seyahat etmek maksadıyla Bağdat'tan çıkmış ve bir nice zaman sonra tekrar Bağdat'a avdet etmişti.

Arkadaşları seyahatinin nasıl geçtiğini sordular. Aliyyül Halevî şöyle anlattı:

— Şam'ı, Mısır'ı, İran'ı ve Mağrib'i dolaştım Meşâyih ve evliyâullahdan üçyüz altmış zatla mülakat ettim. Bunların her birinden ittifakla işittiğim söz şeyhimiz Muhyiddin Abdülkâdîr Geylânî Hazretlerinin büyük bir şeyh ve Allah'a kavuşturan tarîk olduğudur.

* * *

Bir gün Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm Sultan Şeyh Abdülkâdîr'e biri gelip:

— Ya Gavsü'l-âzâm, aşk nedir?

Diye sordu. Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm Şeyh Seyyid Abdülkâdîr ona:

— *«Basra'ya gidip selâmımla birlikte Seyyid AhmederRufâîden sor!»* diye buyurdu.

O kimse Basra'ya gidip Seyyid Rufaî Hazretlerini buldu. Ve Sultan Abdülkâdîr'in selâmını bildirerek:

— Aşk nedir?

Diye sordu. Cenâb-ı Ahmed Rufaî Hazretleri bunun üzerine yerinden kalkarak:

— ENNÂRÜ AŞKUN, ENNÂRÜ AŞKUN! (*Aşk ateştir*) diye dönmeye başladı ve döne döne gözden kayboldu.

Adam hayret ve şaşkınlık içinde iken o sırada Gavsü'l-âzâm Hazret-i Şeyh Abdülkâdîr'in ruhaniyeti tecelli edip:

— *«Ya falan ibni falan, kardeşim Ahmed Rufaî'nin etrafını çiz ve oraya misk-ü anber dök!»*

Diye ferman buyurdu. Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm Hazretlerinin dedikleri yapıldı. Biraz sonra Seyyid Ahmed Rufaî Hazretleri yine döne döne göründü ve suali soran zata:

— Gördüklerini Hazret-i Gavsü'l-âzâm'a bildirirsin!

Diye buyurdu. O zat Bağdad'a döndü. Gavsü'l-âzâm Hazretlerinin yanına vardı. Başından geçen şeyleri bir bir nakil eyledi. Gavsü'l-âzâm Hazretleri:

— *«Gördün mü aşk neymiş?»* Dedi. Ve:

— *«Ahmed Rufai bir çok evliyanın aşamadığı bir mertebeyi aştı..»* buyurdu.

Bir gün bir kişi Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm Hazret-i Sultan Şeyh Abdüikâdîr'den bahis açıp:

— Hiç bir velî böyle zengin değildi, şeklinde konuşmuştu.

Biraz sonra o zatın uykusu gelip yattı. Ve şöyle bir rüya gördü:

— Kıyamet koymuş... Herkesin günah ve sevapları nurdan terazilerle tartılıyor; günahkârlar, cehennemlikler bir tarafa, cennetlikler de diğer tarafa ayrılıyor...

Sıra kendisine de geldi... Kendisi de cennetlikler tarafına ayrıldı. Tam bu sırada ahali arasından bir yahudi fırlayıp:

— Bu adamda benim on para alacağım vardı, vermedi. Adalet isterim.

Deyince melekler onu cennet yolundan geri çevirdi ve o yahudi ile cehennemlikler katına koydular.

Yolda giderlerken birden karşı tarafta bir ışık peyda oldu... Yaklaştıklarında gördü ki; altın ve cevahire bürünmüş bir sürü atlar üzerinde bir kalabalık... Bu kalabalığın en önde bulunan ay yüzlü zat, cehennem kafilesini durdurdu:

— İçinizde bir cennetlik var. Niçin cehenneme gidiyor? Diye sordu. Bunun üzerine kendisi yerinden fırlayıp:

— Ama sultanım, şu yahudiye on para borcum var diye cehenneme gönderiyorlar.

Deyip yalvardı. Bunun üzerine sultan arkasına döndü. Ve adamlardan atla keseyi alıp içinden çıkardığı parayı yahudiye uzattı. Ve:

— Al işte alacağın, dedi.

Böylece cehennemden yakasını kurtardı, Seğirtip özengiye kapandı. Sevinç göz yaşı döktü. Başını kaldırıp bir de bakınca ne görsün, at üzerinde duran Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm Hazret-i Şeyh Abdülkâdîr değil mi?..

Uykudan uyanınca hemen Gavsü'l-âzâm Hazret-i Pîr'in huzuruna koştu. Ve yanlış düşündüğünden dolayı Gavsü'l-âzâm Hazretlerinden kusurunun afvını diledi. Cenâb-ı Hazreti Pîr:

— *«Şimdi anladın mı biz neden zenginiz? Bütün paramız, bizi, Allah'ı sevenleri korumak, onlara yardım etmek içindir...»* dedi.

* * *

Rivayet olunur ki:

Şeyh Mıtır'ın vefatı yaklaşmıştı. Oğlu pederinin yanına varıp dedi ki:

— Ey Muhterem pederim! Vefatınızdan sonra ben hangi mürşidin yanına gideyim?

Pederi:

— Şeyh Seyyid Abdülkâdîr Geylânî Hazretlerine git.

Diye buyurdu. Bir müddet sonra Şeyh Mıtır vefat vetti. Evlâdı Kerim pederinin

sözüne ehemmiyet vermedi. Gidip Hazret-i Pîr Abdülkâdîr'in elini öpmedi, onu mürşid edinmedi.

Günlerden bir gün Hazret-i Gavsü'l-âzâm Medine-i Münev-vere'den Bağdat'a avdet ediyordu. Bir geçit noktasına geldi. O esnada bir eşkiya pusu kurmuş geçecek yolcuyu bekliyordu. Fakat bu eşkiya diğerleri gibi değildi, güzel giyinmişti. Hiç kimse onun haline bakıp da onun eşkiya olduğunda karar kılamazdı. Uzaktan Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm'ın geldiğini görünce önüne çıktı. Hazret-i Gavsü'l-âzâm ona:

— *«Sen kimsin?»* Diye sordu. O:

— Ben bir şehirliyim, diye cevap verdi. Lâkin Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm Hazret-i Abdülkâdîr, onun aslına vâkıf olmuş, hırsız olduğunu anlamıştı.

O anda eşkiya Cenâb-ı Hazret-i Pîr'i tedkik ediyordu. Ve onun nurlu simasına, heybetli duruşuna bakarak:

— Bu kimdi acaba? Sakın Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr olmasın!

Diye düşünüyordu. Ve kendi kendine:

— Bu muhakkak odur. Çünkü bu bakış, bu tavır yalnız ona mahsustur, diyordu.

Onun fikrinden geçeni bir anda Gavsü'l-âzâm Şeyh Abdülkâdîr keşfederek:

— *«Evet, Abdülkâdîr benim!»*

Buyurdular. Hırsız ağlamağa başladı ve Gavsü'l-âzâm Hazretlerinin ellerine, ayaklarına sarıldı. Ve:

— Ya Seyyid, Ya Gavsü'l-âzâm bana merhamet et! Beni iyi kullar arasına geçirt!

Diye yalvardı. Hazret-i Pîr Abdülkâdîr onun için Cenâb-ı Hakk'a yalvardı ve:

«Ya Abdülkâdîr! O kulum için yaptığın dua makbulüm-dür. Ona nazar et, evliya kullarımın arasına geçsin!»

İlâhî hitabını duydu. Ve bu hitap üzerine eşkiyaya kimya gibi nazarını dikerek onun mülevves kalbinin temizlenerek yerine ilâhî aşkın dolmasına sebeb oldu.

Bir gün Gavsü'l-âzâm Hazret-i Seyyid Abdülkâdîr dedi ki:

— *«Bundan ikiyüz sene sonra Horasan ilinden Baheeddin isminde bir şeyh çıkacak. Kendisi gayet âlim ve büyük bir zât olacak!..»*

Vakta ki aradan bu kadar zaman geçti. Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm'ın sözleri aynen çıktı. Şeyh Bahâeddin (Nakşibendî,) Horasan illerinde zuhura geldi.

Şah **Bahâeddin Nakşibendî** anlatıyor:

— Şeyhim Gülâl bana **ism-i Celâl**, yâni **ALLAH** ismini telkin etmişti. Ve bu isimle meşgul olmamı isterdi.

Ben de bu ismi çeker, tefekkür ederdim. Lâkin isim yalnız dudaklarımda kalır, kalbime bir türlü işlemezdi. İşte bundan dolayı sıkıntı içindeydim.

Bu ahvalde kırlarda dolaşırken Hızır Aleyhisselâm benim hacetimi bir anda keşfedip bana:

— *«Ey Bahâeddin! dedi, sıkılma! Elbet senin de derdinin çaresi bulunur...»*

Ben ona sual ettim:

— Benim derdimin çaresi nasıl bulunabilir? O dedi ki:

— *«Yeryüzünde tasarruf sahibi bir büyük velî vardır. İsmi Abdülkâdîr'dir. Türbesi*

Bağdat şehrindedir. Kim ondan hacet dilerse hacetine yetişir.»

Bunun üzerine Seyyid Abdülkâdîr'den istimdat etim. Ve o gece mânada kendimi Gavsü'l-âzâm Sultan Şeyh Ab-dülkâdîr'in huzurunda buldum. Ve ona derdimi anlattım. Haz-ret-i Gavsü'l-âzâm bir kere:

— **«Allah!»**

Dedi ve elini göğsümün üzerine koydu. O anda kalbimdeki sıkıntı gitti ve bana hikmet perdeleri açıldı.

Sabah olup uyandığımda kendimi nur ve sürür içinde buldum. Gözümü göğsüme çevirdiğimde orada bir yazı ile **ALLAH** ismini okudum. Ve ismim de **Nakşibend** oldu.

* * *

Gavsü'l-âzâm Hazret-i Sultan **Abdülkâdîr** bir mecliste sohbet ediyordu. Yanında bulunanların kalbinden:

— Bize bir keramet göstermez mi ki? Diye geçti. Seyyid Abdülkâdîr:

— *«Eğer benim sözlerimi işitmeleri için buraya yeşil kuşlar çağ nisa elbete gelirler...»*

Dedi ve daha sözlerini bitirmemişti ki; bir an da sema yeşil kuşlarla doldu ve biraz sonra yanlarına hiç görülmemiş acaip bir kuş geldi. Oradakilerin bakışları o kuşa takıldı...

Seyyid Abdülkâdîr dedi ki:

— *«Mabudumun izzet hakkı için yemin ederim ki eğer ben bu kuşa şurada parça parça ol desem parça parça olur.»*

Şeyh Seyyid Abdülkâdîr Hazretlerinin sözleri henüz bitmemişti ki, kuş kanatlarını çırpmağa başladı ve ortaya düşüp öldü.

* * *

Gavsü'l-âzâm Seyyid **Abdülkâdîr** şöyle buyuruyor:

— *«Cenâb-ı Hakk'a yalvar, ondan iste, derler. Âyetle sabittir ki Can da onun... Ten de onun... Hepsi ona ait.*

Eğer Arabın takvası olmasa onun Arab olmasının bir faydası yoktur.

Çünkü Hadis-i Şerifde buyuruluyor ki;

Meali:

— «Arabın başka kavim üzerine ve başka kavmin Arap kavmi üzerine, siyah insanların beyaz insanlar üzerine ve beyazların siyahlar üzerine tercihi ve üstünlüğü yoktur. Ancak takva sahiplerinin üstünlüğü vardır.» (Hadisi Şerif)

Gavsü'l-âzâm Hazret-i Seyyid **Abdülkâdîr** şöyle buyuruyor:

— *«Cenâb-ı Hakk'a yemin ederim ki, kendimden hiç bir söz söylemedim. Hepsi Cenâb-ı Hakk'ın emriyledir.*

Evliya varisi evliyadır. Cenâb-ı Hakk Kur'ân-ı Kerîm'de Sûre-i Necm'de;

«VE BAYENTİKU ANİL HEVA İN HÜVE İLLA VAHYÜN YUHA» *buyurmuştur ki;*

Meali:

«Peygamberler vahy-i ilâhi ile konuşurlar. Kendiliğinden konuşmazlar. Velîler de sözlerini Haktan ve Resulünden alarak söylerler. Onların vücutları yoktur. Onlar Fenafillâh ve Fenafilrasûl olmuşlardır.»

Gavsü'l-âzâm Seyyid Abdülkâdîr'e biri bir şey sordu mu hemen düşünür, teveccühe varır ve öyle cevap verirdi.

Ey Okuyucu sen de şunu iyi BİL!..

Kullarının muratlarını veren **ALLAH**'tır, velîler bir vasıtadır. Himmetleri sûretadır.

* * *

60.cı Menkıbe

GAVSÜL-ÂZÂMIN MUHTAÇ BİR FAKİR KADINA YARDIMCI OLMASI HAKKINDA

Bir ihtiyar kadının kızı altı öksüz bıraksp Dâr-ı Bekâ'ya intikal etmişti. Bu hâtûn haftada bin dirhem iplik eğirir, pazara götürüp satar ve aldığı para ile öksüzlere bakardı.

Bu saliha hatunun âlem-i ahirete göçmesiyle öksüzlerin iaşe temini onun annesi yaşlı kadın üzerine düşmüştü. Yaşlı hatun elinden geldiği kadar çalışıyor ve:

— İlâhî bu öksüzlerin rızkını gönder, benim iş işlemeğe gücüm yetmiyor.

Diye Cenâb-ı Hakk'a dua ediyordu.

Bir gün altıyüz dirhem iplik hazır edip sabahın erken saatlerinde pazara gidiyordu. Tesadüfen Sultan Şeyh Abdülkâdîr'in hanesinin önünden geçerken Gavsü'l- âzam Hazretleri de sabah namazını kılıp mescidden çıkmış müridleriyle hanesinin önünde durmaktaydı. O esnada kadın şeyhe rastlayıp tazimde bulundu... Şeyh de:

— *«Gülbacı hoş geldin, nereye gidiyorsun?»* Diye sordu. Hatun:

Pazara gidiyorum, ipliğim var onu satacağım. Şeyh:

— *«İpliği bana ver göreyim!»*

Hatun ipliği Abdülkâdîr'e verdi. Gavsü'l-âzâm:

— *«Ya hatun benden bükülmüş iplik isteniyor. Bunu bana ver de ben satayım!»*

Hatun:

— Lütuf edersiniz, dedi.

Sultan Abdülkâdîr lâtife eder gibi elindeki ipliği mescidin damına attı. Ve o anda bir kuş gelip ipliği kapıp kaçtı.

Hatun kendi kendine:

— Bu nasıl lâtifedir?

Dedi. Müridler hatuna işaret ettiler;

— Ses çıkarma!., dediler.

Zira biliyorlardı ki Gavsü'l-âzâm Sultan Şeyh Abdülkâdîr'in her latifesinde bir hikmet vardır. Hatun dahi hiç ses çıkarmadı. Seyyid Abdülkâdîr kadına:

— *«Hatun canın sıkılmasın, ipliği satmağa gönderdim. Parası gelsin ne kadar satıldı ise akçeni alırsın.»* dedi.

Hatun:

— Pekâlâ, deyip hanesine gitti. Ertesi günü Gavsü'i-âzâm'a geldi:

— Sultanım satıldı mı? dedi. Seyyid Abdülkâdîr:

— Satıldı, lâkin parası gelinceye kadar sabret, dedi.

Hatun hanesine gitti. Ve bir hafta sonra Gavsü'i-âzâm'a yine geldi:

Gavsü'l-âzâm:

— «Hatun yarın gel!»

Dedi. Hatun huzurundan çıkınca kendi kendine söylenmeğe başladı. Müridler:

— Sertlenme, bir hikmeti vardır. Bir iki gün daha sabret. Bakalım ne hikmet zuhur eder!

Dediler. Hatun yine hanesine gitti. Bir müddet sonra Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr'in huzuran birkaç tüccar geldi. El öpüp azim tazim gösterdikten sonra Gavsü'l-âzâm Hazretlerine bin filorin takdim ettiler. Huzurdan çıktıklarında müridler dahi merak edip, bunlara:

— Efendiler şeyhimize getirdiğiniz fibrinler ne içindir? Diye sordular. Onlar dediler ki;

— Filorinler şeyhindir. Biz tüccarlar Hindistan'dan ipek ve kumak almış dönmekte iken şiddetli bir rüzgâr esti. Yelkeni parça parça etti. Biz az daha boğuluyorduk. Kaptana:

— Buna çare yok mudur?

Diye sorduk. Kaptan:

— Altı yüz dirhem kadar iplik olsaydı yekleni dikerdik, gemi de yürürdü.

Dedi. Biz feryad edip:

— Ya Gavsü'l-âzâm, Ya Sultanımız Şeyh Abdülkâdîr bize beş altı yüz dirhem iplik gönder. Malımızdan sana bin filorin nezr olsun, dedik. Derhal gördük ki o ipliği bir kuş getirdi ve gagasıyla gemiye bıraktı. Teraziye koyup tarttık. Altı yüz dirhem çıktı. Elbirliğiyle yelkeni tamir ettik. Gemiyi yürütüp bu fena durumdan kurtulduk. Bunun üzerine borcumuzu ifâ için Şeyhe bin filorin takdim ettik, dediler.

Ertesi gün kadın geldi:

— Efendim para geldi mi?

Dedi. Gavsü'l-âzâm çıkarıp bin filorini hatunun eline koydu. Hâtûn Gavsü'l-âzâm Seyyid Abdülkâdîr Hazretlerine arz-ı te-şekkürat etti. Ve paraları alıp hanesine gitti. Fakirlikten kurtuldu. Ve şeyhin müridi oldu.

İşte Meşayihin bin türlü oyunları vardır. Kimine kahir yüzünden görülürler, kimine lütuf yüzünden görünürler. Bunlara teslimiyetten başka çare yoktur. Bir dileğin husulünü

Cenâb-ı Hakk isterse bir kuşu hayra vasıta kılar.

* * *

Irak'ta ufak bir hayvan vardı... Bu hayvan fazla sür'atli koşuyordu. Koşarken de ıslık sesine benzer sesler çıkarıyordu. Bu hayvan atlara musallattı. Atların bulunduğu yeri kokusuyla alıyor ve ıslıklar çala çala oraya hücum ediyordu. Ata yetişince ufacık gagasıyla vücuduna vuruyor, ondan kan emiyordu. Bir müddet sonra atın kanı zehirleniyor ve at ölüyordu. At, bu hayvanı ıslık çalışından anlıyor ve kişneye kişneye kaçıyordu. (Bu hayvan tahminimize göre; Yarasadır...)

Bağdat ve civarı ahalisi bu hayvanın gelişini uzaktan gördüklerinde:

— Yetiş ya Gavsü'l-âzâm, yetiş ya Hazreti Abdülkâdîr! Şu hayvanı def et!

Diye nida ediyorlardı.

Bunun üzerine hayvan dahi geri dönüp gidiyordu.

KISSA

Sözüne güvenilir bir dostum Gavs'ül-Âzam'ın sıkıntı içersinde olanlara yardım ettiğini gösteren bir mucîzevi olayı şöyle nakletti:

Kırım harbi esnasında Ali isminde muttaki bir Edirneli Kırım savaşına iştirak etmişti. Ruslarla kanlı bir muharebeden sonra yaralanıp olduğu yere yığılıp kaldı. Rus askerleri yerde yatanlara bir bir dürtüp bakıyorlar, eğer sağ ise öldürüyorlardı. Ali'ye doğru yaklaştılar. Ali gördü ki; kurtuluş çaresi yok.

— Ya Sultan Şeyh Abdülkâdîr! Sen benim imdadıma yetiş, beni bu kâfirlerin elinden kurtar, Allah aşkına!

Diye nida edip can-ü gönülden Cenâb-ı Hakk'a yalvardı-ğında birden kendini kaybetti.

Gözünü açtığı zaman kendini başka bir yerde buldu. Katî taaccüp edip:

— Acaba burası neresi?

Diye tefekkür ederken o sırada birkaç köylünün gelmekte olduğunu gördü. Dikkat edip baktı ve bunların Türk köylüsü olduğunu anladı. Köylüler dahi onu görünce hayret ettiler. Bu yaralı askerin yanına yaklaştılar. Ali onlara bulunduğu yerin neresi olduğunu sordu.

Köylüler ona Edirne'nin civarı olduğunu söylediler. O zaman Ali durumu kavradı ve Gavsü'l-âzâm Hazreti Abdülkâdîr'in nasıl büyük bir velî olduğunu anladı.

Rivayet olunur ki:

Gavsü'l-âzâm Sultan Şeyh Abdülkâdîr Hazretlerine:

— Neden raks ve sema ediyorsun, bu şeriatda haram değil midir?

Dediler. Sultan Şeyh Abdülkâdîr:

— *«Şeriatta haram olan bir şeyi bir kimse bilerek işlerse onun cezası nedir?»*

Diye sordu. Cevaben:

— Cezası ölümdür! Dediler. O halde:

— *«Ben tam semaya başladığım zaman bana balta ve bıçakla vurunuz!»*

Buyurdu. Hazreti Sultan-ül Evliya bir gün semaya başladığında üzerine balta ve

bıçaklarla hücum edip vurdular. Lâkin balta ve bıçakların ağzı eğrildi, Cenâb-ı Hakk'ın aşkı ile yanan Hazreti Sultan-ül Evliyaya hiç bir şey olmadı. Bunun üzerine bunun sebeb-i alîsini suâl eylediklerin de buyurdu ki:

— ***«Demek ki söyleyen BEN değilmişim!»***

* * *

Nakildir:

Sultan Şeyh Abdülkâdîr'e Hakk Teâlâ Hazretleri mahbubi-yet mertebesini ihsan buyurmuştur.

Hattâ Geylân'da bulundukları sırada dinlenmek üzere otururken Cenâb-ı Hakk'tan şöyle nidayı lem yezeli erişmiştir:

«Ya Abdülkâdîr! Nezdi ulûhiyetimde iki yüce makam vardır; biri âşıklık, diğeri maşukiyet makamıdır. Bunların hangisini sende ihal buyurayım?»

Diye iki defa tecelli-i Rabbanî vaki olmuştu. İkinci defasında Seyyid Abdüikâdîr, muhterem validesine arz ve ifşa ettiğinde validesi cevaben:

— Ey oğlum! Abdülkâdîr'im! Bundan sonra tecelli-i îemye-zeliye tekrar vâki olursa «Maşukiyet makamı âlisini» isterim, diye niyaz eyle buyurdu.

Bunun üzerine, Hazreti Abdülkâdîr:

— *«Ey benim validem benim haddim değildir, Cenâb-ı Vâcibül Vücud Hazretlerinin huzuru uluhiyetlerinden bir şey niyaz ve istirham edeyim...» dedi.*

Buna validesi son derece memnun oldu ve Seyyid Abdülkâdîr'e:

— Ey benim gözümün bebeği evlâdım! dedi. Şöyle bil ki; sen bu yüce ahlâk ile mevsuf olunca hiç şüphe etme ki; Hakk Teâlâ Hazretleri o iki yüce makamı da sana inayet ve ihsan buyurur.

Hemen o anda Tecelli-i samadani şu merkezde şerefsâdır olup:

«Ya Abdülkâdîr! Sana mübarek olsun ki; nezd-i ulûhiyet ve ehadiyetimde makbul olan âşıklık ve mâşukluk yüce makamlarını sana ihsan büyürdüm!»

Ferman-ı ilâhî, nida-i lemyezeliyesi ile Cenâb-ı Hakk'ın lûtfuna mazhar oldu.

* * *

Arifi Billâh'dan nakildir:

— Cenâb-ı Hakk, Hazreti Âdem aleyhisselâtü vesselamın zürriyetini insanların antlaşma gününde, sağlam günde huzuru Ulûhiyet Hazret-i Vacibül Vücudda üç sınıf üzere hazır olmalarını hüküm buyurdu.

Birinci sınıfda:

Bulunan ruhların hepsi Enbiyayı izam Aleyhimüsselâtı Vesselam hazeratı...

İkinci sınıfda:

Temiz, pâk ruhlar Evliya-ı Kiram Kaddesallahü Teâlâ Esra-rahüm Hazeratı...

Üçüncü sınıfda:

Sair salih halk rahmetullahi aleyhim ecmain hazır olurlar.

O esnada ruhu fethlerle dolu Hazret-i Gavsüssakaleyh ikinci sınıfın en yüksek mertebesinde ikâmet etmekte iken hemen Ruhu saadetleri Evliya sınıfından kalkıp

birinci sınıfa, Enbiya sınıfına yükseliyordu...

Cenâb-ı Hakk'ın birliğine yaklaşan, yâni kendini «Onda bulan Gavsü'l-âzâm Hazreti sultan Şeyh Abdülkadîr zikir edilen mahalde, yâni birinci sınıf, Enbiya sınıfından, ikinci sınıfa, Evliya sınıfına getirilip orada ikâmet ettiriliyordu.

İşte bu minval üzere bu hal üç defa böyle olunca Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm'ı hususi, hakikat üzere seyyidül mürselin Fahri âlem Efendimiz Hazretlerine ifade-i arz ile istirham edildi.

Cenâb-ı Resulü ekrem Efendimiz kemali lütuf ve şefkati Muhammediyeleri üzere tebessüm buyurarak Gavsü'l-âzâm Sultan Abdülkâdîr'den tutarak doğrular ve sevgililer sınıfında yer verip;

— «Ey Seyyid Abdülkadîr! Senin makamın burasıdır. Sana sonsuz müjde olsun. Ki âhiret gününde makamın Cennetülmevaid, övülmüş yüce makamda beraber olsak gerektir.»

Diyerek müjdelerini tebşir buyurmuştur.

Aleyhisselâtü vesselam radıyallahü teâlâ aleyhim ec-main ve kaddesallahü teâlâ esrarahüm ecmain. Allahüm-me yessirlena şefaatehüm.

ÂMİN.

* * *

Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm Sultan Şeyh Abdülkadîr şöyle anlatıyor:

— «Şehir ve kasaba hayatından tamamen uzaklaşmıştım. Çoğu zaman yalın ayak bir halele taşlık dikenlik gezerdim. Yünden bir cübbe giyer, başıma da bir bez parçası bağlardım.

Bütün gün yediğim tereotu, marul yaprağı ve diken çiçeği olurdu. Nefsim kendini gösterdiği vakit bunları da yemez, ter-kederdim. Böylece hiç durmadan nefsimle savaştım...

Ta ki Cenâb-ı Hakk'dan inayetler ulaştı, yollar açılmaya başladı. Bu arada bana bazı haller vaki olmaya başladı. Öyle haller ki; nerede olursam olayım benden bir ses çıkardı.

Ben de hemen yüzü koyun yere yatardım. Ara sıra bende delilik gibi haller de kendini gösterirdi. Bazıları bunu bilmez, hakkımda ulu orta konuşurlardı. Ben de onların konuşmalarını yadırgamaz, tabiî karşılardım.

Bir gün bana müthiş bir hal aki oldu. Öyle ki; hareketsiz kaldım, ölü gibi oldum. Beni yıkamak için teneşir tahtasına kaldırdılar. Yıkamağa başladıında benden o hal zail oldu ve hemen ben kalkıp oturdum.»

* * *

Ben hakikatde, mevcut kutupların kutbuyum,

Ve... vardır sair kutuplar üzerinde sözüm ve hürmetim.

Tevessül et bize bütün korku ve şiddetde,

Himmetimle yardımcıyım sana dokunan şeylerde

Ben öyle erlerdenim ki korkutulmaz onlarla oturan

Zamanın şüphesiyle ve görmez, kendisini korkutan (şeyi).

GAVS'ÜL-ÂZAM ABDÜLKÂDİR

Meşâyik-i Zevil ihtiram Kaddesallahü Teâlâ esrârehüm ha-zeratınclan nakil ve hikâye olunur ki:

Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm Seyyid Abdülkâdîr Hazretlerinin mübarek gözü, Kudsî-yi pîr nularından hemen yaş akardı. Hakim-i mutlak Rabbil felâk hazretlerinden korkusu çokdu. Muhabbeti gavsiyeleri hadden çok aşkındı. Hayra davetleri, hacetleri yerine getiren Vâcibül Vücud Hazretleri katında makbuldü ve ahlâkî yüksekti.

Hakk Teâlâ Hazretlerinin;

«**VE İNNEKE LEALÂ HULÛKIN AZÎM»** buyurulan âyeti celîlesine mazhardı. Ki Peygamber Efendimizin izinden git-mekde olduğu sabit olmuş ve onun yolundan zerre mikdarı ayrılmadığı işaret buyurulmuştur.

Fena tavırlardan gayet sakınır ve çekinirdi. Cenâb-ı Hakk'ın yolunda mahrem olan hususlarda diğer insanların en yakın olanları arasındaydı.

Nefsine öfkelenmez, Cenâb-ı Hakk'ın yolunda gitmekten gayrı bir şey gözetmezdi.

Kendisi gibi aynı yolda olan ve bir gaye etrafında birleşen, Fakr-u zaruret içerisinde bulunan bir kimse gördüğünde üzerindeki elbiseni dahi olsa ona hediye ederdi.

* * *

Meşâyih-ı kirâm Kaddesallahü Teâlâ esrârehüm hazeratından nakildir:

Bir gün **Hammad Dabbas** Radıyallahü Anhâ Hazretlerinin meclisinde bulunan muhterem zatlar Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm'ın hâlinden sual buyurdu. Fakat o zaman Hazret-i Bâzül Eşheb genç idi. Şeyh Hammad vâki olan sual üzerine şöyle cevabda bulundu:

— Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm'da iki velayet nişanının alâmetini gördüm. Onlardan birisi melekût-u âlâya nisbet edilmiş olmasıydı. Diğeri âfâk-ı âlâda sıddîkıyn ile sayha eylediğini işitmiş olmamdır.

Cenâb-ı Sultânü! Evliya gençlik âleminde iken Şeyh Hammad Dabbas Hazretlerinin huzuruna geldi. Şeyh Hammad hemen ayağa kalkıp Hazret-i Gavs'a hitapla:

— Ulûvv-i kadri, kuvve-i kudsiye-yi velayetleri âli olan zat merhaba! Deyip yanına oturdu ve:

Hadîs ile kelâm arasında fark nedir?

Diye sordu. Cenâb-ı Gavs şöyle cevapda bulundu:

— *«Hadîs: Cevabdan seni müstağni kılar. Kelâm: Hitapdan sana çarpışma, mücadele hazırlar. Binaenaleyh kalbin enbiyâ-i kiram aleyhimüssalâtü vesselam efendilerimiz hazeratına rücûu en âlâ amelleri işlemekten nâşidir...»*

Diye cevab buyurmaları üzerine Şeyh Hammad:

— «ENTE SEYYİDÜL ÂRİFİYN Fİ ASRİK.»

Yâni: Ya Gavsü'l-âzâm! Zât-ı velâyet-penâh-ı asr-ı gavsiyende ariflerin seyyididir.

Diyerek takdir ve tasdik buyurmuştur.

* * *

61. ci Menkıbe

GAVS'ÜL-ÂZÂM'IN VAAZLARINA BAŞKA BELDELERDE BULUNAN ÂRİF-Î BİLLÂHLARIN KATILMASI HAKKINDA

El-Hâfız Ebû Zer'a bir müşahedesini anlatıyor:

— Bir gün şeyhin meclisinde bulundum. Halka ateşli ve tesirli konuşmalar yapıyordu. Bir ara dedi ki:

— *«Benim bu sözlerimi, Kaf dağı arkasında ayakları havada, kalbleri Hazret'ül Kuds'un yanında olan bir topluluk dinlemektedir. Başlarına giydikleri takkeleri, neredeyse Rablanna olan şevklerinden dolayı tutuşup yanmak üzeredir... »*

Oğlu Abdurrezzak (k.s.)'da orada oturup bu sözlerini dinliyordu. Bir ara başını göğe kaldırıp bakınca durumu müşahede etti, başındaki takkesi tutuşup yanmağa başladı. Babası derr-hal kürsüden inip onu söndürdü ve ilâve etti:

— *« Ey Abdurrezzak, sen de onlardansın...»*

Sonra Abdurrezzak'a;

— *«Anlat bakalım gördüklerini!..» diye ricada bulundum.*

Biraz düşündü ve şöylece anlatmaya başladı:

— «Başımı kaldırıp göğe bakınca bir çok kimselerin, başlarını eğmiş, huşu içinde babamı dinlediklerini gördüm. Biraz daha dikkatle bakınca bir de ne göreyim, kimisinin elbisesi tutuşmuş yanıyor, kimi feryad ediyor... Kimi şeyhin bulunduğu meclise düşüp bayılıyor... Kimi de olduğu yerde korkudan tirtirtitriyordu!» **ALLAH cümlesinden razı olsun...**

Eş-Şeyh **Abdullah El-Cebelî** [O'na uzun zaman Lübnan dağlarında ikâmet ettiğinden «Cebelî» (*) denmiştir] der ki:

— «Lübnan dağında mehtaplı bir gece hüküm sürüyordu. Baktım ehl-i tarîkat havalanmışlar, Irak'a doğru uçuyorlardı. Arkadaşlarımdan birine:

— Nereye doğru uçuyorsunuz bu gece? diye sorunca,

— «Hızır bize, Bağdat'a gidip, Kutbun huzurunda hazır bulunmamızı emr etti...»

---

* Cebel kelimesinin Arapça lügatta karşılığı; Dağ anlamınadır. Cebelî kelimesi ise; Dağ'da ikâmet eden kimse mânasına gelmektedir.

diye cevap verdi.

— Kimdir o Kutub? dedim.

— Şeyh Abdülkâdîr... dedi.

— Ben de sizinle beraber gelebilir miyim? dedim.

— Elbette!., dedi. Bunun üzerine hepimiz birden havada uçtuk, çok geçmeden çabucak Bağdat'a geldik. Ve Şeyhin vaaz verdiği o kalabalık cemâat arasına katıldık.... Bizimle beraber oraya uçanlardan ileri gelen büyükler Şeyh Abdülkâdîr'e;

— Buyurun, emrinizdeyiz... diyorlar, Şeyhin her emrini içten yerine getiriyorlar... Sonra birden onlara ve bize:

— *«Haydigidiniz!..»* diye emir verdi. Derhal havalandık, biraz sonra dağa vasıl olduk...

— Neydi, hepiniz birden o Şeyhin her dediğine, «Buyrun emrinizdeyiz» demenizin sebebi? diye sorunca şu cevabı aldım:

— Bu nasıl olmasın ki O, ***«Ayağım her velînin boynundadır!»*** buyurmuştur. Bu sebeple biz hepimiz ona itaat etmekle emr olunduk...

* * *

Musullu **El-Hıdır El-Hüseyni** anlatıyor:

Bir gün Ebul-Muzaffer El-Müstencid Billâh'ı Şeyhin yanında gördüm.

Şeyhe hitab etti:

— Bana bir keramet gösterir misiniz?

— *«Nasıl bir keramet istiyorsunuz?...»*

— Elma istiyorum, dedi -Elma mevsimi değildi.-

Bunun üzerine Şeyh elini havaya uzattı. Hemen iki elma geldi, birini kendine alıkoydu, diğerini El-Müstencid Billâh'a verdi.

Şeyh kendisininkini yardı... Kendi elmasının içi bembeyaz misk kokuyor bir şekilde idi... El-Müstencid Billâh kendisine verilen elmayı yarınca içi kurt dolu olarak buldu.

Sordu:

— Neden seninki misk kokulu bembeyaz elma da benimki kurtlu?..

Şeyh:

— *«Seninkine zulüm eli değip kurtlanmıştır, benimkine develayet (velilik) eli değmiş, misk kokmuştur...»* diye izah etti...

* * *

Şeyh **Ebus'suûd El-Harîmî** anlatıyor:

Ebul Muzaffer El-Hasan bin Naym adında bir tacir, Şeyh Hammâd ed-Debbas'a gelip danıştı:

— Şam'a gidecek olan ticaret kafilemi hazırladım. Yola çıkmak üzereyim. Bu kafilede yedi yüz dinar tutarında mal vardır. Ne dersiniz bu sene çıkayım mı?

— *«Su sene çıkarsan sen öldürüleceksin, malın da yağma edilecektir; bana*

kalırsa çıkma bu yıl!..»

...diye cevap verdi. O'nun yanından gayet üzüntülü bir halde ayrılıp daha o zaman genç olan Şeyh Abdülkâdîr'in yanına geldi ve ona da aynı şeyi danıştı. Şeyh Abdülkâdîr:

— *«Gitmende bir sakınca görmüyorum. Hatta gidersen salimen gidecek çok para kazanmış olarak döneceksin. İnşallahu Teâlâ.»*

Şeyh Abdülkâdîr'in bu sözüne uyarak Şam'a gitti, malını bin dinara sattı. Bu arada kazâ-ı hacet için bir helaya gitti. Üzerindeki parayı onun rafına koydu. İşini gördükten sonra parayı orada unutarak doğru evine gitti.

Otururken uyku bastı ve uyuyunca rüyasında eşkiyaların, kendisini soymuş ve kılınç darbesiyle öldürmüş olduklarını gördü. Kan-ter içinde uyanınca bir de baktı ki, gerçekten kan başından akıyordu...

Hemen orada bırakmış olduğu parayı hatırladı. Döndü, parasını alarak Şam yolunu tuttu. Bağdat'a sağ salim dönünce: «Önce Şeyh Hammâd'ın yanına mı gideyim, yoksa sözü doğru çıkan genç Abdülkâdîr Hz.'lerinin yanına mı? diye düşündü.

Böyle bir kararsızlık içinde sokakta yürürken Şeyh Hammâd rast gelmez mi ona!.. Şeyh Hammâd ona:

— Önce Şeyh Abdülkâdîr'den başla, çünkü O mahbub (Allah'ın sevdiği) bir adamdır.

O, senin hakkında Allah'a onyedi defa başvurdu da hakkında mukadder olan felâketi sana Allah rüyanda gösterdi. Yoksa Abdülkâdîr'in o yalvarış ve yakarışı olmasaydı, benim dediklerim başına gelecekti... dedi.

Bunun üzerine nefesini doğru Şeyh Abdülkâdîr'in yanında aldı. Daha bir söz açmadan Şeyh ona:

— «Şeyh sana, senin hakkında on yedi defa Allah'a başvurduğumu söyledi. Halbuki, ALLAH hakkı için on yedi defa başvurdum. Bir on yedi de dua ve niyazda bulundum. Yetmişi tamamlayıncaya kadar bu on yediler devam etti. Bu sayede hakkında mukadder olan felâket sana rüyanda gösterildi de kurtuldun!..» dedi.

* * *

<u>62.ci Menkıbe</u>

TACÜ'L-EVLİYÂ'NIN
HAKKINDA BÜYÜKLERİN ANLATTIKLARI

Şeyh **Azzâz bin Mustevde' Şeyh Ahmed Er-Rufâî'nin** şöyle söylediğini anlatıyor:

— «Bağdat'a Şeyh Abdülkâdîr isminde bir genç geldi: O, yüksek makamlar ihraz edecek, kerametler gösterecek, muhabbet derecesinde hayli yol kat'edecek, kâinat ve içindekilerin hepsi onun eline teslim edilecek, onun temkin babında sabit bir kademi ezelde imtiyaz olarak kendisine bahs edilen bir yed-i Beyzası olacak... Allah katında sözü geçerli olacak... Birçok velileri geride bırakacak, nice yüce makamlar ihraz

edecektir!..»

Şeyh Ahmed er-Rufâî'nin arkadaşlarından birinin yanında Şeyh Abdülkâdîr'den bahs edildi. Şeyh O'nun hakkında şöyle bir fikir beyan etti:

— «Bir zaman gelecek ki, herkes O'na muhtaç olacak... Şeref ve mevkii arifler arasında en yüksek zirvesini bulacak... Vefat ettiği zaman ALLAH ve Resulünün en sevimli kulu olarak vefat edecek. İçinizden her kim O'na erişirse, O'na hürmet ve ikram etmesini bilsin!»

Şeyh **Muhammed bin El-Hıdır** anlatmıştır:

Babamdan şöyle dediğini duydum: Bir gün Şeyhimiz Abdülkâdîr'in önünde oturuyordum. Bir aralık kalbimden, Şeyh Ahmed er-Rufâî'yi ziyaret etmek geçti. İçimden geçenleri anlamış olacak ki bana:

— *«Merak etme, Şeyhi şimdi burada göreceksin!..»* demez mi? Bir de baktım, yanında heybetli bir şeyh beliriverdi. Kalkıp elini öpünce bana:

— Ey Hıdır! Evliya'nın en büyüğü olan Şeyh Abdülkâdîr'i gören bir kimse nasıl olur da benim gibi onun emrinde olan birini görmek ister? diye içerledi ve hemen gözden kaybolup gitti.

Bir müddet sonra yani; Şeyh Abdülkâdîr'in vefatından sonra Amm-ü Ubeyde'yi ziyarete gidince, bir de baktım Şeyh Abdülkâdîr'in yanında görmüş olduğum o şeyh orada oturmuyor mu? Beni görünce

— «Sana birinci ders yetmedi mi?» diye beni ikinci defa irşad etti.

Şeyh **Abdullah el-Betâihî** der ki:

Daha Şeyh Abdülkâdîr hayatta idi. Ben Ümm-ü Übeyde'nin yanına gittim ve Şeyh Abdülkâdîr'in revakında kaldım. Şeyh Ahmed bir gün bana:

— Ne olur biraz Şeyh Abdülkâdîr'den bahs et! dedi. Ben ona Şeyh Abdülkâdîr'in menkibelerinden anlatırken bir adam içeri gelerek bana:

— Burada bu şeyhten (Şeyh Ahmed'i göstererek) başka kimseden bahserdilmez! deyince Şeyh Ahmed ona kızarak şöyle bir baktı ve hemen adam düşüp öldü.

Ondan sonra Şeyh Ahmed bana şu bilgiyi verdi:

Şeyh Abdülkâdîr'in derecesine kim erişebilir ki?.. O adam ki, şeriat denizi sağında, hakikat denizi solunda emre hazır duruyor; istediğine, istediği zaman dalabilir.

Bu asırda Şeyh Abdülkâdîr'in bir ikincisi bulunmaz!.. O'nun kızkardeşlerinin çocukları Şeyh İbrahim El-A'zeb kardeşleri Ebul-Farec Abdurrahman, kendi oğlu Necmuddin'e şu vasiyette bulunduğunu duydum:

Bağdat'a giderseniz, Şeyh Abdülkâdîr için sağ olsun, vefat etmiş olsun, kalbinizden bir şey geçirmeyin, rezil olursunuz!

(Er-Ravzul-Ebrar ve Mahâsinül-Ahbâr) kitabının yazarı der ki:

«Bu hikâyeleri Şeyh Abdullah El-Yunünî nakl etmiştir. En doğrusunu ancak ALLAH bilir...»

İbnü'l-Hıdır anlatıyor:

«Karakışta Şeyhin yanına girdiğimde; Şeyhi üzerinde tek bir elbise ve başında bir takke olduğu halde vücudundan ter akmakta, birisinin de yelpaze ile onu serinlendirmekte olduğunu görürdüm.»

Şeyh **Ebu Abdullah Muhammed El-Kureşî**, Şeyh Ebur-Rabî'den şöyle

duyduğunu nakl etmiştir:

— «Şeyh Abdülkâdîr, asrının en büyük velîsidir...»

Ebu Zahir diyor ki:

Şeyh El-Kureşi'ye:

— «Şeyh Abdülkâdîr'in asrındaki insanların en büyüğü olduğu söyleniyor, doğru mu bu? diye sorunca şu cevabı verdi:

— Evet!.. Velîler içinde onların en büyükleri ve en mükemmelleridir!

Ulema içinde, onların takvaya en ermiş olanı, en zühd yolunu tutanıdır!..

Meşayih içinde, en temkinli ve en kuvvetlileridir...»

Şeyh Ebu Muhammed El-Kasım bin Abdül Basrî (r.a.)'a sordular:

— Hızır (a.s.)'la hiç görüştün mü?

— Onunla buluştum ve «tanıştığın velîlerden gördüğün acayibliklerden bana biraz anlat!» dedim.

Konuşmağa başladı:

— «Bir gün Bahr-i muhît sahillerinde dolaşıyordum. Üstüne bir aba örterek uyumakta olan bir adam gördüm. Ayağımla it tim, uyandı ve:

— *«Ne istiyorsun?»* dedi.

— Haydi hizmete kalk! dedim.

— *«Ey Hızır, git kendi işine bak!..»* dedi. Bunun üzerine ALLAH'a yönelerek:

— «Ben velîlerin başıyım! Bu ne hâl?» diye dua edince bana seslenildi:

— Sen, bizi sevenlerin başısın. Bu ise bizim sevdiklerimizdendir.

Bunun üzerine ondan, bana duada bulunmasını rica ettim.

— *«ALLAH nasibini çoğaltsın, kısmetini arttırsın!»* diye duada bulundu.

Biraz daha yürüdüm. Semaya yakın yüksek bir tepede, bir abaya bürünmüş bir kadının uyumakta olduğunu gördüm. Ayağımla iterek uyandırmak istediğimde bir ses:

— *«Ona karşı biraz daha nazik ol, çünkü O, bizim sevgimize mazhar olanlardan bir hanımdır!»* Oracıkta uyanmasını sabırla bekledim. Nihayet ikindi vakti uyandı ve şöyle dedi:

— «Hamd beni yalnız bırakmayan ALLAH'a mahsustur!»

Sonra bana dönerek dedi ki:

— «İkaz edilmeden önce bana karşı edebli ve nazik davransaydın çok daha iyi olurdu.»

[Meğer o kadın, o adamın hanımı imiş]. Sonra ayağa kalkarak kocası gibi o da bana dua etti...

Pekâlâ, bu asırda bütün bu velîlerin emrine müracaat edecek oldukları tek bir adam var mıdır? diye sorunca, «Evet» diye mukabele etti.

— Kimdir o? dedim.

— O velîlerin kutbu, büyük sır sahibi, ariflerin tacı Şeyh Abdülkâdîr'dir! dedi.

Şeyh **Ebul-Hasen El-Cûsekî** der ki:

«Bu asırda Şeyh Abdülkadîr gibi bir adam görsem kulaklarım sağır, gözlerim kör olur!..»

Şeyh **Ebu Said El-Kaylevî**'nin tilmizi Şeyh Halifetun-Nehr anlatıyor:

Kalabalık bir şehre uğradım. Havada bir adam gördüm. Selâm verdim ve:

— Nasıl oldu da havada oturabiliyorsun? diye sorduğumda, şöyle cevap verdi:

— *«Ya Halife! Heva ve hevesime muhalefet ettim, takvaya bindim, havada yerleştim...»*

Sonra Şeyh Abdülkâdîr'in yanına gelince, o havada oturan adamı Şeyhin önünde oturmuş bir halde görmez miyim?.. Adam Şeyhe hakikatlerin ve marifetlerin hükümlerinden, benim anlamadığım bir çok şeyler sordu; O da tatminkâr cevaplar verdi. Bir ara Şeyh halkınca adamın yanına sokuldum ve konuştuklarına dair kendisinden bilgi istedim.

İzahat vermeğe başladı:

— Ne kadar tanıdığım velî varsa hepsi buraya gelir, Şeyh Abdülkâdîr'den bilgi alırlar.

— Konuştuklarınızdan hiç bir şey anlayamadım, deyince şu cevabı verdi:

— «Her makamın hükümleri, her hükmün bir çok mânası, her mânanın bir ifade tarzı vardır ki, bunu ancak hikmet erbabı bilir. Yukarıda işaret edilen makama ulaşamayan da asla Hikmet erbabından olamaz!

— Pekâlâ ne idi, Şeyhin önündeki o tevazuun bugün? dedim.

— Beni makam sahibi yapan ve beni tasarrufa kavuşturan bir velîye nasıl saygı göstermem?., dedi.

— Ne gibi bir makam sahibi yaptı? Ne gibi şeylerde sana tasarruf kabiliyeti verdi? deyince:

— Beni, havada dolaşan ve oralarda yerleşen iki yüz velîden ileri geçirdi. Onların ahvâlinde beni tasarruf sahibi yaptı.» cevabını verdi.

Şeyh **Beka bin Batû** anlatıyor:

Şeyh Abdullah beraberinde bir genç olduğu halde, Şeyh Abdülkâdîr'in yanına girdi. Selâm verdikten sonra;

— Bu benim oğlumdur, ona dua ediverL diye ricada bulundu (Halbuki o, onun oğlu değil, bir cariyenin çocuğu idi...) Şeyh:

— «Bu makama ne zamana kadar böyle yalanlarla girip çıkacaksınız?» diye kızdı ve odasına girip kapandı. Derken Bağdat kenarlarında evler yanmağa başladı. Yangının şehre sirayetinden korktum, hemen içeriye koşup Şeyhe yalvardım:

— Ne olur halka merhamet et, nerde ise yangın her tarafı kıskıvrak kuşatacak, dedim. Benim bu sözlerimi duyunca öfkesi gitti ve o muazzam yangın derhal sönüverdi. Eski hâl avdet etti ülkeye...

Şeyh **Ömer El-Bezzaz** anlatıyor:

Bir gün Şeyhle Cuma namazı için camiye gitmek üzere yola çıktık. Hiç kimse Şeyhe selâm vermedi. Gayet sakin bir halde yürüyorduk. Zihnimden, «Her Cuma kalabalıktan yol tıkanır, herkes Şeyhin eline sarılır, selâm verirdi. Bugün ne oldu acaba, neden kimse Şeyhe selâm vermiyor?» gibi bir fikir geçmeye kalmadı, hemen etraftan halk üşüştü, Şeyhin elini öpmeğe başladı. O kadar izdiham oldu ki, o eski hali içimden

arzular oldum.

Bunun üzerine Şeyh:

— *«Sen böyle istememiş miydin? Sen istedin biz de böyle yaptık. Biliyorsun ki, halkın kalbleri benim elimdedir. İstersem onları iterim, istersem kendime çekerim...» dedi.*

İmdi hâle uygun şu mısrayı zikretmeden geçemedik:

«Bütün leylalar benim bend-i zincir imdedir »

Şeyh **Ebul-Feth** anlatıyor:

Şeyh Abdülkâdîr beni Kur'ân okutmak için yanına çağırttı. Kur'ân okuyunca ağlamaya başladı ve:

— *«Seni mutlaka ALLAH'tan isteyeceğim.»* buyurdu. Derken yanındaki velîlerden bir adam ayağa kalkarak dedi ki:

— «Efendim rüyamda Rabbül İzzet'i gördüm. Cennet kapıları açıldı, sana bir kürsü dikildi ve sana haydi konuş! Denilince *«Şeyh Ebul-Feth hazır olmayınca konuşmam!..»* buyurdun. Nihayet Şeyh Ebul-Feth geldi ve sen:

— «Şimdikonuşmaya başlıyabilirim, buyurdun!..»»

Şeyh **Ebul-Kasım Muhammed bin Ahmed El-Cühenî** bir müşahedesini anlatıyor:

Bir gün Şeyh kürsünün üstünden vaaz veriyordu. Ben onun kürsüsünün altında oturuyordum. İnsanlar da makamlarına göre kürsünün etrafında yerlerini almışlardı. Şeyhin yanına düşen bir yerde arslanlar kadar heybetli olan velîler oturmuş onu vecd içinde dinliyorlardı...

Bir ara Şeyhi istiğrak aldı. Sarığı çözülmeye başladı. Bunu gören cemaat başlarından sarıklarını, takkelerini çıkarıp yere atmağa başladılar. Sanki bir ana baba günü idi o gün...

Konuşmasını bitirince sarığı düzeltti ve bana:

— *«Ya Ebel-Kasım, haydi herkesin sarığını ve takkesini sahibine ver!»* emrini verdi.

Herkesin sarık ve takkelerini verdim. Hiç kimsenin bir şeyi kalmadı yanımda. Sadece bir yaşmak kaldı, bir türlü sahibini bulamıyordum.

Öyle telâşlı etrafa bakınıp dururken birden Şeyh bana:

— *«Onu bana ver!»* dedi, verdim. Omuzuna koydu. Biraz sonra baktım ki o yaşmak, omuzundan uçup gitmiş... Kürsüden inince omuzuma dayandı ve:

— *«Ey Ebel-Kasım, halk başlıklarını yere atınca İsfehan'da bulunan bir kız kardeşimiz de yaşmağını yere attı. Sen herkese sarık ve takkelerini geri verip o yaşmağı da omuzuma koyunca bu defa oradan elini uzatıp aldı onu (yaşmağını).»* diye durumu izah etti: Fuzûlî'nin mısrağı gibi:

«Kande olsam ey sevgili gönlüm senin yanındadır.»

ALLAH ondan razı olsun.

Efendi Hazretlerinin mahdumu Abdül-Cebbar anlatıyor: Annem karanlık bir yere girdiği zaman bir nur gelip onu aydınlatıyordu. Bir defasında babam yanına girdi, o nuru onda görüp anneme bir bakınca o nur sönüverdi. Bunun üzerine babam ona:

— *«Bu nur sana hizmet eden bir şeytandı. Şimdi ise onu ben senden uzaklaştırdım. Onun yerine sana rahmani bir nur verdim. Bana intisab eden herkesi o halde görünce hemen aynını yaparım. »*

Bundan sonra her ne zaman annemin yanına girdimse hep o rahmanî nur'un bir ay gibi etrafını aydınlattığını gördüm.

ALLAH ondan razı olsun.

Ebul-**Ganâim El-Hüseyni** anlatıyor:

Bir gün (akşamla yatsı arası) Şeyh'in medresesinin damında bulunuyordum. Şeyh de önümde kıbleye karşı bulunuyordu. Baktım, başında ince bir sarık bulunan beyaz elbiseli bir adam havada ok gibi uçarak doğru Şeyhin yanına [Taşvancıl kuşunun avına inişi gibi] indi. Biraz sohbet ettikten sonra yine ayrılıp uzaklaştı. Bilâhare Şeyhin yanınagelip elini öptüm ve onun kim olduğunu sordum. Cevap verdiler:

— *«O, havada geçen Allah velîlerinden bir tanıdığımdır...»*

Şeyh **Ebu Ömer'le Osman** anlatıyorlar:

555 tarihinde medresede Şeyhin önünde oturuyorduk: Ayağa kalktı, abdest aldı, nâlinlerinin üzerinde namaz kıldı. Selâm verince şiddetli bir şekilde haykırarak nâlinlerin bir tanesini havaya fırlattı. Gözümüzden gaip oldu gitti (Nalın...) Bir daha bağırdı, bu sefer öbür nâlinini attı. Sonra geldi yerine oturdu. İçimizden hiç kimse ona bir şey sormağa cesaret edemedik. Aradan yirmi üç gün geçti. Acem'den bir kafile gelerek:

— «Şeyh için bir adakta bulunduk, izin isteyin de girelim içeriye» dediler. İzin istedik... Şeyh:

— *«İçeriye alın onları!»* dedi.

İçeriye aldık, elbiseleri çıkardılar, baktık ki, Şeyhin yirmi üç gün önce havaya fırlattığı nâlinleri onlarla beraber değil mi? Hayret ettik ve sebebini sorduk. Anlattılar:

— Saferin üçüncü (bir Pazar) günü (Nâlinleri fırlattığı gün) yolda yürüyorduk. Anîden eşkiyaların hücumuna uğradık. Mallarımızı aldılar, içimizden birçok kimseleri de öldürdüler. Bir vadiye inip bizden aldıkları para ve sair eşyalarımızı taksim etmeye koyuldular. Aramızda:

— «Şu anda mallarımızdan bir kısmını Şeyh Abdülkâdîr'e adasaydık belki de kurtulurduk» diye konuşmağa kalmadan ortalığı çınlatan iki haykırış duyduk. O eşkiyaların da bizim gibi baskına uğradıklarını sanmıştık...

Meğer keyfiyet hiç de sandfğımız gibi değilmiş... Çünkü onlardan birkaç kişi gelerek bize:

— Haydi gelin mallarınızı alın ve bize neler olmuş bir görün! deyivermezler mi?

Hemen koştuk, bir de ne görsek: Kafile reislerinden iki kişi, yanlarında henüz ıslaklıkları kurumamış birer nâlin olduğu halde ölü değiller mi?

Bizi oraya çağıranlar, «Bu işi mutlaka büyük bir sırrı olmalıdır!» diyerek mırıldandılar. Ve bize; «İşte o vakit adağımız olan mallarımızın bir kısmını takdîm'e şimdi buraya geldik...» dediler.

Şeyh *Muhammed bin Kâid El-Evanî* bir müşahedesini nakl ediyor:

Bîr gün Şeyhin meclisinde oturup nasihatini dinliyorduk. Hava çok rüzgârlı idi. Bir karga gelip o meclisin üstünden geçti ve gürültü çıkarıp orada hazır bulunanları rahatsız etti. Şeyh bunu görünce:

— *«Ey rüzgâr, bunun başını kopar!»* diye beddua etti. Hemen başı bir tarafa,

cesedi bir tarafa karga yere düştü...

Sonra Şeyh kürsüden indi, karganın başını aldı, Bismillah diyerek elini bir sürdü ve hemen karga canlanıp uçmağa başladı ... Halk Şeyhin bu kerametine şaşıp kaldılar...

* * *

63.cü Menkıbe

TÂCÜ'L-EVLİYA'NIN EMRİYLE ACEMİN BAĞDAD'DAN DÖNÜŞÜ HAKKINDA

Şeyh **Abdülkâdîr** bizzat kendisi anlatıyorlar: Bağdat'tan ilk defa Tayy-ı Mekân ettiğim zaman henüz gençtim. Ümmül-Kurûn ismindeki yere geldiğimde Şeyh Adiy bin Misafir'e rastladım. O da o zamanlar gayet genç bir delikanlı idi. Bana sordu:

— Nereye böyle? dedi.

— *«Mukaddes Mekke'ye...»* dedim.

— Yanında arkadaşın var mıdır? dedi.

— *«Ben Tayy-ı mekân sahibiyim...»* dedim.

— Ben de... dedi.

— *«Öyleyse beraber gidelim!..» dedim ve yolda yürümeye başladık. Biraz ilerledikten sonra, yamalı ve vücutça gayet zayıf bir Habeşli kıza rastladık. Önümde durup bana manalı baktı ve dedi ki:*

— Sen nerelisin ey delikanlı?

— «Bağdatlıyım.» diye cevap verdim.

— Beni bugün yordun! dedi.

— «Neden?» dedim.

— Biraz önce Habeşistan'da idim. Senin kalbine lûtfu ve keremi ile Allah öylesine tecellî etti ki, bundan önce hiç kimsenin kalbine öyle tecellî ettiğini görmedim. Bunun üzerine seni görmeyi ve seninle tanışmayı arzuladım. Onun için geldim buraya...

Şimdi sizden ayrılmayacağım, nereye giderseniz beraber gideceğiz ve bu akşam iftarı hep beraber yapacağız, dedi. Sonra o, vadinin bir tarafından; biz diğer tarafından yürümeğe başladık. Nihayet akşam oldu, yemek zamanı geldi... Oturduk. Baktım gökten içi dolu bir tabak indi. Önümüze kondu. Açtım baktım ki içinde altı ekmek, sirke ve bakla var. Her zaman iki ekmek inerdi o akşam altı ekmek iniverdi. Derhal;

— *«Bana ve misafirlerime ikram eden Allah'a hamd ederim!» diye şükr ettim. Biraz sonra da ibrikler içinde bize öyle sular sunuldu ki hayretten şaşa kaldık. Çünkü o sular dünya sularından hiç birine benzemiyordu. Gayet lezzetli ve tatlı idi... Sonra o genç kız bizden ayrılıp gitti:*

Nihayet Mekke'ye gelip tavafa başladık. Allah arkadaşım Adiy bin Misâfir'e nuru ile öylesine tecellî etti ki o, dayanamayıp bayıldı. Herkes:

— «ÖLDÜ..!» diye bağırmaya başladı...

Derken yolda karşılaştığımız o genç kız oraya gelip başu-cunda dikilmiş şöyle diyordu:

— «Seni mutlaka öldüren diriltir.»

Celâlinin nuru tecellî edince hâdisatın ancak kendi tesbiti ile yerinde durabildiği; sıfatları zahir olunca, kâinatın da ancak kendi teyidi ile istikrar edebildiği o yüce varlığı sonsuz teşbih ve tenzih ederim...

Sonra da aynı oldu. İçimden, derinden bir ses duydum:

— «Zahir olan tecridi bırak! Tevhidi tefrid'den ayrılma! Tefridî tecride bulun! Sana mutlaka âyetlerimizden akıllara şaşkınlık verecek garip şeyler göstereceğiz...

Bizim muradımız seninkine benzemez... Huzurumda ayakların sabit olacak...

Varlıkta bizden başkasının tasrife sahib olduğunu gö-remiyeceksin!

Sana huzurumuzda bulunmak bundan böyle; bu şekilde devam edecek...

İnsanlara yararlı olmağa çalış!..

İnsanlar arasında, senin elinde yetişip bizlere kurbiyet peyda edecek sâlih kişiler vardır.»

Yine o gördüğüm kız... Bana şöyle haykırdı:

— Ben bugün senin işinden bir şey anlayamadım. Adetâ aklıma durgunluk geldi. Kafam karıştı üstüne nurdan bir çadır çekildi. Melekler gelip seni çevrelediler. Bir uçları tâ semada idi. Bütün velîlerin gözleri sana dikildi, hayretle seni seyr ediyorlardı ...»

Bu sözleri söyledi, gözden gaib oldu; onu bir daha göremedim.

Ebu **Muhammed Salih bin Vircân** anlatıyor:

Bana Şeyh Ebu Medyen Bağdat'a gidip Şeyh Ab-dülkâdîr'den ders almamı tavsiye etti. Bağdat'a gelince Şeyh A'bdülkâdîr'i gayet heybetli bir zât olarak gördüm. Beni yanında oturttu. Sonra bana bir oda göstererek;

— *«Buraya otur ve ben gelinceye kadar sakın ayrılma!»* diye sıkı sıkıya tenbih etti. Dediği yerde tam yirmi gün oturduktan sonra çıka geldi ve bana:

— Buraya bak! diye kıbleyi gösterdi ve: *«Ne görüyorsun?»* diye sordu.

— Kâbe'yü dedim. Sonra batıyı göstererek bu tarafa bak, dedi.

Baktım...

— «Ne görüyorsun?» diye sordu.

— Şeyh Ebu Medyen'i görüyorum, dedim.

— *«Şimdi söyle bakalım, Kabe'ye mi, yoksa Şeyh Ebu Medyen 'e mi gitmek istersin ?»*

— Şeyh Ebu Medyen'e gitmek isterim...

— *«Pekâlâ bir adımda mı yoksa geldiğin gibi mi gitmek arzu edersin?»*

— Geldiğim gibi gitmek isterim, dedim.

— *«Bu senin için daha iyidir...»* dedi ve ilâve etti:

— «Eysalih!.. Sen fakrı (fakirliği) istersen, basamağına çıkmadan elde edemezsin...

Onun basamağı tevhiddir. Onun başı da sır gözü ile Allah'dan başkasından geçivermek, kendini Allah'a adamaktır.»

— Efendimiz, bana bu anlattıklarından biraz vermez misin? diye ricada bulununca:

— *«Bana bir bak!..»* dedi.

Ona bakınca, kalbimden irade cazibelerinin, şafak sökünce gece karanlığın ayrıldığı gibi ayrılmakta olduğunu gördüm.

O gün bugün ben o bakışın tesiri altındayım...

ALLAH O'ndan razı olsun...

Şeyh **Ömer El-Bezzaz** anlatıyor:

Bir gün Şeyh halvette iken yanında oturuyordum. Bir aralık bana:

— *«Oğlum dikkat et!..* Arkana bir kedi düşmesin yukardan!» dedi. İçimden: «Buraya kedi nerden düşecek, tavanda aralık bir yer yok ki?..» diye mırıldandım. Bir de baktım, yukarıdan pat diye bir kedi düştü sırtıma. Hemen göğsüme eli ile vurdu. Bundan sonra kalbimde bir nur parladı. O günden beri o nurun bende gün geçtikçe artmakta olduğunu gördüm.

Muhammed bin el-Hıdr el-Hüseynî anlatıyor: Babamdan şöyle duydum:

«Şeyh Abdülkâdîr gayet güzel konuşurlardı. Toplantısında herkesi mest edecek, gönülleri feth edecek kadar tesirli sözler eder ve çeşitli ilimleri anlatırlardı. O'nu dinleyen halkta çıt olmazdı... O'nu gayet sakin ve terbiyeli dinlerlerdi. Hiç kimse sümkürmez, hiç biri aksırmazdı. Tam bir sessizlik hâkimdi meclisinde...

Şöyle derlerdi:

— *« Söz geçti... Şimdi hâle başlıyoruz...»*

Yani söylenenleri yaşamağa başlıyoruz... Bu sözü duyan halkda bir telâş başlardı. Birbirlerine girerlerdi. Herkes elini öpmek için kürsüye doğru koşuşurdu...

Konuşurlarken herkesin hâline ve kabiliyetine göre konuşurlardı.

Herkes O'nu vecd içinde dinlerdi. Kürsüye çıktığı zaman hep birden ayağa kalkarlar ve ona son derece hürmet gösterirlerdi. *«Susun!..»* dediği zaman susarlar, sessizce yerlerinde otururlardı...

Onun tatlı ve tesirli sözlerinden âdeta kendilerinden geçerlerdi. İstiğrak bayılanlar da olurdu. Bayılıp saatlerce ayılma-yanlar da...

İşte gerçekten ermişlerin hâlidir bu!..

Bu gibi kerametleri hakikaten Allah adamı olmuş kimseler izhar edebilirler...

Şeyh **Ebu Said el-Kaylevî** diyor ki:

— Şeyhin meclisinde Resûlüllah Aleyhisselâmı müteaditdefalar gördüm.

Diğer peygamberleri de gördüğüm olurdu. (Allah'ın rahmeti ve selâmı onların üzerine olsun...) Peygamber ruhları ve bütün melekler, onun meclisinde havadaki rüzgârlar gibi seyr ederlerdi. Baş döndürücü sesler ve uğultular çıkarırlardı...

Birçok velînin onun meclisine doğru gitmek için yarışmakta olduklarını da müşahede ettim...

Ebul-Abbas Hızır'ın bu meclise devam ettiğini gördüm ve kendilerine bunun nedenini sorduğumda:

— *«Felaha ermek isteyen, mutlaka bu meclise devam etsin!..»* diye cevab verdi.

Bir defasında acem sultanı, Bağdat'ı feth etmek için Bağdat üzerine yürümüştü. Bağdat'taki Halife fena halde korkarak nefes nefese Şeyh Abdülkâdîr'in yanına koştu ve ondan imdat istedi... Şeyh Abdülkâdîr,

— *«Korkma ben bunu hemen hallederim...»* dedi... Ve Şeyh Ali bin el-Heytî'ye dedi ki:

— *« Onlara emr et derhâl dönsünler...»*

Ali bin el-Heytî hizmetçisine:

— Git orada kulrulmuş çadırların altında üç adam göreceksin; onlara: "Şeyh Ali bin-Heytî, burayı terk edip memleketinize dönmenizi emr ediyor!.." de. Şayet biz, bir emirden dolayı geldik gitmeyiz derlerse sen de onlara: "Ben de bir emirle geldim mutlaka burayı terk etmelisiniz!.." diye çıkış... der.

Nihayet hizmetçi gider, Ali bin el-Heytî'nin emrini harfi harfine tebliğ eder ve onlar da hemen çadırlarını toplayıp orayı terk ederler...

ALLAH ondan razı olsun...

*

Şeyh **Muhammed bin el-Herevî** anlatıyor:

Bir gün Şeyh meclisinde vaaz veriyorlardı... Bir ara sözünü kesti ve şöyle dedi:

— *«Allah isterse şimdi bir yeşil kuş gönderip benim vaazımı dinlettirir...»*

Vaazına devam etmeye başlamadan havadan bir yeşil kuç uçup Şeyhin yanına koydu. Vaaz bitmeyinceye kadar oradan ayrılmadı.

*

El-**Cubbâî**, Şeyh Abdülkâdîr'den şöyle dinlediğini anlatıyor:

— *«Bağdat'a, Hz. Yûsuf el-Hemedanî(Bu zât hem devrinin kutbü'l-aktâbı hem de dört koldan hilafeti olan bir zattır.) adında zamanının kutbu olduğu söylenen bir şeyh geldi. Bir tekkeye misafir oldu. Duyunca misafir olduğu eve gittim, kendilerini bulamadım. Serdâba gitti, dediler. Hemen oraya gittim, kendisi ile görüştüm. Bana bir çok şeylerden bahsetti. Kendilerinden hayli istifade ettim. Bir ara bana dönerek dedi ki;*

— «Sen halkı irşad etmeğe, onlara dinî öğütler vermeğe neden başlamıyorsun?»

Cevab verdim:

— *«Ben Acem'im, fasih arapça konuşan Bağdatlılara nasıl hitab edebiiirim ki?..*

— *Sen ki, Kur'ân'ı, fıkıh ve usul-ü fıkh, sarf ve nahiv gibi birçok ilimleri ezberledin. Vaaz yapmağa neden ehil olmayasın. Haydi çık kürsüye ve halka hitab etmeye başla bakalım? Sen ileride dalbudak salacak, meyve verecek bir köksün!..» diye ikazda bulundu...»*

*

Mağrib'li Şeyh **Ebu Medyen'i** dinleyelim:

— «Ben, Hızır Aleyhisselâmı gördüm. Hâl-i hazırda yaşayan bütün şeyhlerden sual ettim. Bu münasebetle Şeyh Abdülkâdîr'i de kendilerine sordum. Şu cevabı verdiler:

— «Şeyh Abdülkâdîr, sıddîkterin lideri, ariflerin hüccetidir. O, aynı zamanda marifette bir ruhdur. Velîler arasında O'nun şanı ve namı hayli büyüktür!..»

ALLAH hepsinden razı olsun.

Şeyh **Muhammed bin el-Herevî** der ki:

«Şeyh Abdülkâdîr bir gün insanlara vaaz verdi. İnsanlar vecdden iç içe girdiler. O anda sözü kesdi ve şöyle dedi:

— « Eğer Allah yeşil kuşları gönderip beni dinletmek isterse yapar bunu... »

Daha sözünü bitirmeden bir de baktık ki yeşil kuşlar gelip Şeyhin meclisine kondular ve Şeyhi istiğrak içersinde dinlediler...»

Yine o, anlatıyor.

«Bir gün Şeyh, meclisinde vaaz veriyordu. Bir kuş gelip üstlerinde dolaşmaya başladı. Herkes ona baka kaldı ve Şeyhi dinlemekten vazgeçer gibi oldu. Şeyh onların laubali halini görünce şöyle haykırdı:

— « Eğer ben kuşa desem ki parça parça olarak öl!.. Hemen parça parça olarak yere düşüp ölür...» dedi. Sözünü daha bitirmemişti ki, hakikaten kuş yukardan aşağı parça parça düştü...

*

Şeyh **Mes'ût el-Harîsi** anlatıyor:

Şeyh Câğîr ile Şeyh Ali bin İdris'in yanında hazır bulundum. Konuşmaya başladılar. İlk defa söze Şeyh Câğîr başladı ve şöyle devam etti:

— Efendim Şeyh Ebul-Vefâ'dan sonra hâlce, tasarrufça, temkince, vasıfça ve makamca Şeyh Abdülkâdîr'den daha büyük velî görmedim...

Şeyh Ali bin el-Heytî'ye kutupluk ondan intikal etmiştir.

Şeyh Abdülkâdîr, kutbiyet hususunda hepsinden daha ileridedir. Hiç kimsenin erişemediği makam ve mertebeler erişmiştir O!..» dedi. Sonra Şeyh Ali bin İdris'le yalnız başımıza kalınca Şeyh Câğîr'in sözünün doğru olup olmadığını sordum. Şöyle cevab verdiler:

— O, gördüğünü söyledi, Allah'ın kendisine bildirdiğini haber verdi. O, bütün sözlerinde ve davranışlarında son derece doğrudur.

ALLAH ondan razı olsun.

*

Şeyh **Ebu Ömer** ve **Osman es-Sayrefînî** ile **Abdül-Hak el-Harimî** derler ki:

Şeyh Abdülkâdîr ağlayarak şöyle derdi:

— «Yarabbi, ruhu sana nasıl hediye edeceğim ki, burhanla hepsinin senin olduğu sabit olmuştur!..»

Şunu da sık sık ağzından düşürmezdi:

— «Takvaya ermedikçe sözün ne faidesi vardır? Takvaya ermiş gönüle de mütecaviz dil zarar vermez!..»

Yine bir beytinde şöyle terennüm etmişlerdir:

— «Sunduğun şarabdan yalnız beni değil herkesi de doyur. Çünkü ben belki cimri

olabilirim...

Sen kerîmsin: arkadaşlarıma sunmadan geçmek kerîme yaraşır mı?..»

Bu söz üzerine orada hazır bulunanlar cûşa geldi, hattâ bir kaç tanesi dayanamayıp öldü.

*

Eş-Şeyh **Süveyd eş-Sencârî** demiştir ki:

— «Şeyh Abdülkâdîr bizim Şeyhimiz, efendimiz, imamımız ve Allah ve Resulüne bizleri götüren yegâne önderimizdir...

O, hâl ve makâl ilminde asrının bütün âlimlerini geçmiş, hepsini geride bırakmıştır. Allah huzurunda sâbit-i kadem üzere durmak babında da O, pek ileri merhaleler kat' etmiştir.

Babam, Şeyh Abdülkâdîr'den çok bahsederdi. O kadar ki O'nu dinleyenler arasında bir çok kimseler O'na, görmeden âşık olmuşlardır.»

*

Ebul-**Feth el-Herevî** der ki:

— «Efendimiz Abdülkâdîr'e tam kırk yıl hizmet ettim... Yatsı abdesti ile sabah namazını kılardı. Abdesti bozulduğu zaman hemen abdest alır iki rek'at namaz kılar ve sonra da yatsı namazını kılıp halvete çekilirdi...

Onun yanına hiç kimse girip çıkmazdı. Sabah olunca halvette bulunduğu yerden çıktığı görülürdü.

Hattâ bir defasında Halife onunla görüşmek üzere geldi ve içeriye giremedi. Sabaha kadar O'nun çıkmasını bekledi.

Bir gün Tâcü'l-Evliyâ şöyle diyordu:

— *«Allah'ın akıllı kulları daha güzeldir. Noksan akılların aklı bir nazarla ya da bir tecellî adımıyla alınmıştır.*

Akıllı ise Allah'ın lûtfuna mazhar olmuş, Allah tarafından yüzüne esen meltemler onu manevî bir hale koymuştur. Onu nübüvvet mahmillerinde taşıyan kuvvet onun sakalının bir kılını dâhi hareket ettiremez...»

*

Eş-Şeyh **Süleyman Davud el-Müncibî** anlatıyor:

Birgün Şeyh Ukeyl'in yanında oturuyordum. O'na biri dedi ki: «Bağdat'ta Abdülkâdîr adında bir acem genci manevî alanda şöhret yapmış ne dersiniz?»

— O, yalnız yer yüzünde değil, gökyüzünde de şöhret ve isim yapmıştır...

O yiğit ki, O'na melekût âleminde **«Bâz-ı Eşheb»** derler. Kendi zamanınnda yegâne söz sahibi o olacaktır...

*

Bağdat'lı İbnü'l-Cevzî'nin torunu Şeyh **Muzaffer Şemseddin**, Yusuf Hâsbek'in kendisine şöyle dediğini haber veriyor:

— Şeyh Abdülkâdîr pazar günü sohbet yapıyorlardı. O gece orada kaldım. Soğuk

bir gece idi. İhtilâm oldum. Onun sohbetini kaçırmayayım, sonra yıkanırım dedim. Gittim dinlemeğe başladım. O, hutbede anlatıyordu. Bir ara gözlerini bana dikerek:

— *«Ey Debît! Soğuğu bahane ederek yıkanmadan geldin ve cünüb olarak beni dinliyorsun!..»* diye çıkıştı.

Şeyh **Şemseddin** devam ediyor:

— Bana Cürmiye ahalisinden Muzaffer adında salih bir adam anlattı. Şöyle dedi:

«Pazar gecesi Şeyh'in medresesinin damında uyumaktaydım. Hava çok sıcaktı. Canım soğuk bir hurma suyu içmek istedi... "Ah, beş bardak hurma suyu olsa da içsem..." diye içimden geçirir geçirmez. Şeyhin kaldığı odadan bir kapı açılarak, Şeyh bana:

— *«Al istediğini!..»* deyip beş bardak hurma suyunu ikram etti...

Eş-Şeyh **Ömer es-Sanhâcî** der ki:

— Arkadaşlarımızdan bâzıları, Şeyh Ebû Nuseyr'den Bağdat'a gitmek için izin almağa geldiler. Şeyh onlara dedi ki:

«Bağdat'a giderseniz, Abdülkâdîr isminde şerefli bir acemi görmeden yapmayın! Sayen nasip olup da görürseniz benim selâmımı iletin! Ondan dua beklediğimi de söyleyin ve deyin ki; Ebu Nusayr'ı kalbinizden çıkarmayın. Allah'a kasem ederim ki bütün Acem ülkesinde onun bir eşi daha yaratılmamıştır... Siz Irak'ta da O'nun gibisini göremezsiniz. Şarklılar onun sayesinde garblılara üstün olmaktadırlar.

O'nun ilmi ve şerefli soyu, O'nun bütün velîler üzerine üstünlüğünü sağlamıştır...»

*

Eş-Şeyh **Sâvir eş-Sebtî** der ki:

— Halife büyük bir ziyafet tertip etmiş, bütün âlimleri ve şeyhleri davet etmişti. Hepsi gidip orada yemek yediler. Şeyh Abdülkadîr, Adiy bin Misafir, Şeyh Ahmed er-Rufâî gitmediler, onlara iştirak etmediler.

Herkes dağıldıktan sonra vezir, Halifeye:

— Gördünüz mü, Şeyh Abdülkadîr, Şeyh Adiy bin Misafir ve Şeyh Ahmed gelmediler... diye yakındı. Nihayet Halife bir adama onları huzuruna getirmek için emretti. Onlar Halifenin emrine uyarak gelirlerken, yolda Şeyh Ali bin el-Heytî'ye de rastladılar. Hepsi birleşip Halifenin yanına gittiler.

Halife onlara son derece ikramda bulundu... Yediler içtiler. Biz de onlarla birlikte yedik içtik... Sonra hep birlikte oradan çıkıp İmam Ahmed bin Hanbel'in kabrini ziyarete gittiler. Oraya geldiklerinde gece idi. Hava çok karanlık idi; göz gözü görmüyordu. Şeyh Abdülkadîr;

— *«Beni takip edin!..»* dedi. Geçtiği her yer, sanki elinde ay taşıyormuş gibi aydınlanıyordu.

O'nun nurundan (Saçtığı manevî ışığın altında) nihayet İmam Ahmet bin Hanbel'in kabrine varabildiler. Ziyaret ettiler...

Dördü ziyaret ediyordu. Biz kabristanın kapısında bekliyorduk. Ziyaretleri bitip oradan ayrılmak zamanı gelince Şeyh Adiy, Şeyh Tâcü'l-Evliyâ'ya tevazu içinde:

— Bana ne tavsiye edersiniz? diye sorunca, Şeyh Abdülkâdîr Hazretleri:

— «Kitab ve sünneti...» buyurdular.

*

Şeyh **Ömer el-Bezzâz**'dan:

Şeyh Adiy bin Misafir'i özlemiştim. Onun ziyaretine gitmek için Şeyh Abdülkâdîr'den izin istedim. Bana:

— *«Gidebilirsin!..»* dedi. Yola çıktım. Hakkâr dağına gelince Şeyh Adiy'i zaviyesinin kapısında, ayakta dururken gördüm.

Hoş geldin ey Ömer, denizi bıraktın da kuyuya mı geldin?..

Şeyh Abdülkâdîr bütün velîlerin başı, mühiblerin kumandanıdır. Bunun iyi bilmelisin!..» dedi.

*

Şeyh **Ali bin Vehb es-Sencârî** der ki:

— Şeyh Abdülkâdîr, velîler arasında bir tanedir. Şeyh Abdülkâdîr, kâinat tuhfelerinden (hediye) bir tuhfedir. Şeyh Abdülkâdîr, Allah'ın şu varlığa gönderdiği en kıymetli hediyelerindendir!..

Ne mutlu O'nun sohbetinde bulunanlara!.. Ne mutlu O'nu hatırından çıkartmayan-lara!..

Şeyh **Yahya et-Tekrinî** anlatıyor:

— Şeyh Musa bin Hâmân er-Zûlî Hacca giderken Bağdat'a uğramıştı. Ben ve babam onunla beraberdik. Şeyhe uğradık. O, Şeyh Abdüikâdîr'e karşı hiç kimseye göstermediği bir saygt ve edeb gösterdi...

Biz hayret ettik. Sonra başbaşa kalınca bunun sır ve sebebini sorduk. Şöyle cevap verdi:

— «Şeyh Abdülkâdîr bu zamanda en büyük insandır. O, asnmızdaki velîlerin sultanı, ariflerin seyyididir. Meleklerin hürmet gösterdiği zât'a ben nasıl ihtiramda bulunmam...» de di.

596 tarihinde Şeyh **Arslan**'ın Şeyh Abdülkâdîr hakkında şöyle fikir beyan ettiği sabit olmuştur:

— «Şeyh Abdülkâdîr varlıktaki insanların en ileri gelenle-rindendir. Kendisine hikmet verilmiş, zamanının ehlinden her yakın ve uzağa karşı tasarruf yetkisi verilmiştir. Almak, vermek, kabul edip red etmekte o, Peygamber (a.s.)'ın bir vekili olmuştur.»

ALLAH ondan razı olsun.

Sofiler Şeyhi **Şihabüddin Ömer es-Sühreverdî** der ki:

— Bir gün amcam Şeyh Ebun-Necib'le birlikte Şeyh Abdülkâdîr'in yanına girdik. Amcam yanında son derece edebli ve sakin oturdu. Sonra Nizamiyeye dönünce bunun sebebini sordum, şöyle cevab verdi:

— Kendisine büyük yetkiler verilen birinin yanında nasıl olur da edebli davranmam?..

Melekût âleminde hürmet gören, Kevn âleminde yegâne söz sahibi olan bir kimsenin yanında edeb ve terbiye dairelerini aşabilir miyim hiç?..

Allah onu, benim ve bütün velîlerin kalblerine mâlik kılmıştır.

İstediği gibi tasarruf eder. Böyle bir kimsenin yanında konuşulur ve çok söz edilir

mi hiç?..

Şeyh Ebu Muhammed, Şeyh **Ebu Bekr bin Hevârâ**'nın Şeyh Abdülkâdîr hakkında şöyle dediğini naklediyor:

— Beşinci asrın yarılarında, Irak'ta öyle bir velî zuhur edecek ki, velîlerin makamları kendisine gösterildiği zaman onların başında olacak; mukarreblerin dereceleri gösterildiğinde en yüksek dereceyi alak, mukâşefe erbabı ile tanıştırıldığında onları geçecek, hepsinden ileride olacak...

O, ancak sıddîk ve müeyyedlerin mazhar olduğu mertebelere mazhar olacaktır!..

O'nun sayesinde Allah bir çok kullarını yüksek makamlara çıkaracaktır...Kıyamet gününde kendisi ile iftirah edilecektir...

Dünya ve âhirette Mevlâm bizleri O'nun feyizi ile feyizyâb etsin... **ÂMİN**!..

*

Hazreti Gavsü'l-âzâm Abdülkâdîr Geylâni (k.s.) zamanında Irak'ta bir rahip vardı. Kendisi gayet âlim ve zekî idi. Hazreti Bâzül Eşhep yolunu neşre başladığı vakit o bütün dikkat ile Gavsü'l-âzâm'ın vaazlarını dinliyor, kitaplarını okuyor, onun adamlarını dinliyor, hareket tarzlarına dikkat ediyordu...

Nihayet epey müddet sonra garbe doğru yola çıktı. Tam bir Kâdîri şeyhi kıyafetine bürünmüştü. Vardığı şehirlerde kendisini bir kâdîri şeyhi olarak tanıttı. Etrafına az bir müddetle bir çok kimseler toplandı. Rahip onları Kâdîrilerden öğrenmiş olduğu tarzda terbiye etmeye ve onları Hazreti Abdülkâdîr'in evlâdı olarak yetiştirmeğe başladı. Bu yetişenleri öyle bir zevk ve heyecanla manevî yolda ilerliyor ki, bunlardan kırk kişi Evliya mertebesine erişmişlerdi. Fakat ne kendisi bunların ermiş olduğunu ne de onlar Şeyhlerinin Rahip olduğunu bilmiyorlardı. Bir gün den/işleriyle birlikte gezmeğe çıkmışlar. Bir nehir kenarına gelmişlerdi. Bir de baktılar ki, nehrin öbür tarafı daha güzel. Rahip dedi ki:

— Karşı taraf daha güzel, fakat nasıl geçeceğiz?

Dervişler:

— Biz yüzerek geçeriz! dediler. Şeyh dudak büktü.

— Peki, geçin bakalım! Dervişler:

— Destur, yâ Hazreti Pîr! deyip suyun üzerine yürüdüler. Ayakları ıslanmadan karşı tarafa geçmişlerdi. Sıra şeyhlerine gelince; o evvelâ hayret etti. Sonra (ben de tecrübe edeyim) dedi. Fakat suya basmasıyla ayakları ıslandı. O zaman birden kendisiyle dervişleri arasında olan farkı anladı. Hazreti Muhammed'e (s.a.v.) îman getirenlerin ne büyük bir mevkiye eriştiğini idrâk etti. Ve bu sefer bütün kalbiyle:

— Ya Hazreti Abdülkâdîr, Ey Hazreti Muhammed (s.a.v.)'in sevgili oğlu, ben şimdiye kadar senin yolunda yürüdüm. Şu dakikada büyüklüğünü anladım. İman getiriyorum. **«Lâ ilahe illallah Muhammeden Resûlüllah...** Beni mahcup çıkarma Ya Hazreti Pîr Destur!

Şeyh ayağını suya bastı. Ve o da yürüyerek karşı yakaya geçti. Dervişlerine kendisinin o ana kadar İsevî olduğunu ve artık Hak dîni bulmuş olduğundan bahsetti ve isterlerse kendisinden ayrılabileceklerinden bahsetti. Onlar:

— Biz senin sayende velayet mertebesine eriştik, senden ayrılmayız demiştik.

Ve o da bu olaydan sonra Şeyh **İsâ** lâkabını almış ve «**İsevî kolu**» ondan gelmiştir.

Bilâhere Hazreti Gavs'a gider, hilât giydirir ve o yolda irşada devam eder.

ALLAH hepsinden razı olsun.

Bölüm 5

GAVSÜI-ÂZÂMIN TAVSİYE ETTİĞİ NAMAZ VE DUALAR

Muteber kitablarda mezkûrdur:

Cenâb-ı Gavsü'l-âzâm (r.a.) Bârî hazretleri buyuruyorlar ki:

— «Bir kimse umur-u dünyeviye ve umur-u uhreviyye-den müşkilât ve zorluklara duçar olup çâre ve ümidi kal-mıyarakhal ve ahvâli perişan olan zat, gavsiyyetimden tam bir îtikad ile yardım istese o kimse giriftar olduğu dert ve musibetten halâs olarak murad ve maksuduna nail olur.

Bununla beraber bir kimse her bir rek'atda fâtiha-i şerif eden sonra onbir adet sûre-i ihlâs-ı şerifi okuyarak iki rek'at namaz ki isa ve ceddim Hazret-i şefi ve ashab yevmel arasat Fahr-i âlem Efendimiz hazretlerine onbir adet salâvat-ı şerife tilâvet etse ve sonra Irak cihetine doğru onbir adım atmış olsa ve bir adımında salât ve tazimat ile ism-i şerif-i vilâyetimi zikirle hacet ve maksudunu söylese ve istirham eylese, Cenâb-ı Vâcibül Vücud Hazretleri istirhamda bulunan o kişinin arzu ve hacetini ihsan buyurur. O kimse de gaye ve maksadına nail olur.

Şimdi namazın ve veçhile edâ ve ifa olunabileceğine izah edelim!

Şöyle ki: Bir kimse hacet ve istimdat namazı kılmayı arzu ederse namaz kılacağı yerde evvelâ udağacı yakarak, yahut misk misilli güzel kokular etrafa saçtıktan sonra kıble-i şerife yönelerek şu yolda namaza niyet eder:

— "Hakk Teâlâ Hazretlerine tekarrüb ve rızasını tahsil için Cenâb-ı Hakk'tan başka her şeyden alâkamı keserek Kâbe-i muazzamaya teveccühle iki rek'at esrar namazı, yahut kaza-yı hacet namazını kılmaya niyet eyledim... ALLAHÜEKBER" der, diğer bir tâbirle;

"ALLAH için, ALLAH rızası için iki rek'at kaza-i hacet namazını kılmaya niyet eyledim." der, kıble-i şerife hulûs-ı kalb ile yönelir.

ALLAHÜEKBER diyerek namaza başlar.

Birinci rekâtta; Sübhâneke, Eûzü besmele, Fâtiha-yı şerîfeyi okuduktan sonra onbir kere sûre-i İhlâs'ı okur. Rükû' ve secdeleri tamam eder.

Bundan sonra ikinci rek'ata kalkar.

Besmele-i şerîf, Fâtiha-i şerifeyi ve onbir kere sûre-i İhlâs'ı okur, rükû ve secdeleri tamam ettikten sonra ka'dede oturarak tehıyyat, salât ve selâmları okur. Selâm verir ve hemen secde eder.

Secdede onbir kere Yâ Şeyhüs Sekaleyn ya Kutbür-Rahmânî, ya Gavsüs-

Samedânî, yâ Mahbûbes-Sübhânî, ya Muhyiddin Ebâ Muhammed Seyyid Abdülkâdîr Geylânî eğısnî ve emdidnî fî kazayı haceti hazâ. ve ardından «Maksadı her ne ise onu söylemelidir.» Ya Kadıyyel hâcât der.

Sonra secdeden kalkarak Irak cihetine doğru onbir adım yürür ve her adımında;

"Ya Şeyhüs Sekaleyn! Yâ Kutbür-Rahmânî! Ya Gav-süs-Seyyid Abdülkâdîr Geylânî!" der.

Sonuncu adımının nihayetinde Irak cihetine müteveccih ve kıyamda olduğu halde sağ ***ayağım sol ayağının üzerine yâni sağ ayağının baş parmağını sol ayağının baş parmağı üzerine koyarak evvelâ Cenâb-ı şefiy'ı rûz-i ceza Fahrül Enbiya Efendimiz Hazretlerine onbir kere salât ve selâm ve sonra onbir kere sûre-i İhlâs-ı şerifi, onbir kere «İzâ câe nasrullahi vel fethu...» sûresini okur ve bunun sonunda (Yâ cünûdellah ve yâ ibâdellah eğıysûnî ve emidduni fî kazâi haceti hâzihi) muradı her ne ise onu söyleye.***

«Yâ Kadıyel hâcât âmin âmin ya şeyhüssekaleyn ya kutbürrabbânî ya gavsüs-Samedânî ya mahbubüs-Sübhânîya muhiyyet diyni essiyidi Abdülkâdîr Geylânî.»

Der ve sonra seccadesine oturup murakabeye varır. Ve kelime-i tevhidi yâni: LÂ İLAHE İLLALLAH kelime-i mün-ciye-i şerîfeyi yüz seksen kere zikreder ve sonra istirham için secde eder. Ve secdede

"Yâ Rûhül kudüs ve yâ cünûdellah ve ya ibâdellah eğıysûnî ve ümiydûnî fî kazâ-i haceti hazâ «murâdını söyleye.» Ya kadıyel haceti âmin âmin" der.

Bu suretle namazını tamamlar. Ve onbir fakir kişiye de sadaka verir. Cenâb-ı Vehhabil etıyya hazretleri fazi ve kerem-i lemyezeliye âtıfat-ı mahsuse-yi gavsiye ile muradına muvaffak buyurur.

* * *

KADİRÎ
TARİKATI VE KOLLARI

Kadîri Tarîkâtı Abdü'lkâdir Giylânî (k.s.) tarafından kurulmuştur. Künyesi Ebu Muhammed, lâkabları Muhyiddin, Bâzu'l-Eşheb ve Gavsu's-Sakaley'dir.

Nesebi Hz. Ali (r.a.) dayanır. Annesinin ismi Fâtıma, Babasının ismi Ebu Abdullah'dır. İran'ın Gîlân şehrinde dünyaya 1078 tarihinde dünyaya geldi.

Sahih rivayete göre; dünyaya teşrif ettikleri vakit anneleri 60 yaşlarında idi, ve meşâyihin büyüklerinden olan babasını küçük yaşlarda kaybetti..

Onsekiz yaşlarında Gilân'dan ayrılarak tahsil için Bağdat'da geldi. Ve orada pekçok ünlü hocalardan Fıkıh, Hadis gibi ilimleri öğrendi... Hicrî 521 yıllarında vaaz vermeğe başlayan Bâzu'l Eşheb Ahmed Debbas ile sohbetler ederek kendisinden tarikat aldı.

Abdülkâdîr Hz.leri 1167 tarihinde Receb Ayının 8 veya 9.cu günü Cumartesi gecesi Yatsı namazından sonra Hakk'a yürüdü.. Kabirleri Bağdat'da Bâbü'l-Derc Medresesindedir.

Abdülkâdir Hazretleri'nin hayatında o'nun irşatlarından faydalanan (rivayeten 100.000 aşkın) insan daha sonra da onun yolu olan Şerîat ve Hak yolda devam

etmişlerdir. İşte bu talebelerinin onun yaktığı çerâğı devam ettirmesi sonucunda KADÎRÎ TARİKATI denilen ALLAH'a varılan bir yol daha çıkmıştır ki bu Ehlî Sünnet yani MUHAMMEDÎ'lerin yoludur...

Talebeleri ve Oğulları bu ışığı devam ettirmişler ve bunların kurmuş oldukları dergâhlarda (tekkelerde) bu dersler devam edilerek Kadiri tarikatının devamı olan bazı tarîkat kolları da oluşmuştur ki bunların meşhurları sırasıyla şunlardır.

REZZÂKİYE:

Abdülkâdîr Geylânî Hazretlerinin ortanca oğlu **Abdurrezzak** Hazretleri tarafından devam edilmiştir.

ESEDİYE:

Kadirî tarikatının bu şubesini büyük şeyhlerden Şeyh **Abdullah Esedî** Hz. kurmuştur.

Bu tarîkata Musâveiye de denilir.

İSEVİYE:

Kadirî tarikatının bu şubesini Şeyh **İsâ** Hz. kurmuştur. Şeyh İsâ sonradan müslüman olmuş bir hıristiyan rahibidir. (Menkıbesi kitabın içinde mevcuttur).

EKBERİYE:

Bu şube Şeyhül-ekber **Muhiddin İbnül Arabî** Hazretleri tarafından kurulmuştur.

Bu büyük zât pek çok pîr'den tarikat hırkası giymiştir.

YÂFİYE:

Kadirî tarikatının bu kolunu Şafiî ulemâsından Şeyh İmam **Abdullah Yâfî Hazretleri** kurmuştur.

EŞREFİYE:

Kadirî tarikatının bu kolunu Eşrefzâde Şeyh **Abdullah Rûmî Hz. Eşrefoğlu, Eşref-i Rûmî,** Eşrefzâde diye anılır.

Kadirî tarikatının ikinci pîrî (Fîrîsanî).

Eşref-i Rûmî Hz. Hacı Bayram Velînin kızıyla evlenmiştir. Tarîkat feyzini Hacı Bayramdan almış;...

İznik'e giderek Kadirîliğin Eşreîiye şubesini kurmuştur.

Eşref-i Rûmî'nin müridleri arasından pek çok şeyh yetişmiştir.

Eşrefoğlu Abdullah Rûmî'nin Anadolu'da meşhur ve çok okunan **«MÜZEKKÎ-İ NÜFUS»** adlı tasavvufî eseriyle «**TARİHNÂME**» adında bir eseri daha vardır.

Eşrefoğlu Abdullah Rûmî 1470 senesinde İznik'de vefat etmiş ve oraya defn olunmuştur.

HİLÂLİYE:

Bu şubeyi Şeyh **Hilâlü'r-Ram Hamdamî** Hazretleri kurmuştur.

RÛMİYE:

Bu kolu Şeyh **İsmail Rûmî Hazretleri bin Ali Tusyevî** kurmuştur.

GARÎBİYE:

Şeyh **Mehmet Garîbül Hindî** Hazretleri tarafından kurulan Kadirî tarikatının bu

şubesi daha ziyâde Hindistan'da kuvvet bulmuş, orada yayılmıştır.

Hindlilerin Bağdat'a Gavsü'l-âzâm Sultan Abdülkâdîr Haz-retleri'nin türbesini ziyarete gelenler pek çoktur.

HÂLİSİYE:

Bu şubeyi **Ziyaüddin bin Abdurrahman el-Talibanü'l- Kerkûkî** Hazretleri kurmuştur.

Şeyh Abdurrahman Talibî'nin Türkçe, Farsça şiirleri ve (**HÂLİS**) adıyla değerli bir divanı vardır.'

SEMADÎYE:

Kadirî tarikatının bu şubesini **Müslümüssemâdi** Hazretleri kurmuştur.

MUKADDESİYE:

Kadirî tarikatının bu şubesini İmam **Abdülganî bin Elvahi-dül Mukaddesi** Hazretleri kurmuştur.

* * *

KADİRİYYE TARİKATI SİLSİLESİ

HZ. Muhammed Mustafa (S.A. V.)

Hz. Ali (r.a.)

Hz. Hüseyin (r.a.), Hasan Basrîfr.a.)

Zeynel- Abidîn (r.a.), Habîbü'l- A'cemî (k.s.)

Muhammed Bakır (r.a.), Şeyh Dâvudu't- Tâî(k.s.)

Ca'fer Sâdık (r.a.), Ma 'ruf Kerhî (k.s.)

Musa Kâzım (r.a.)

Ali Rıza (r.a.)

Ma'ruf Kerhî (k.s.)

Seriyyü's- Sakâtî(k.s.)

Cüneyd Bağdadî (k.s.)

Ebubekr Şıbli (k.s.)

Abdü'l- Azîz et- Temîmî(k.s.)

Abul'- Ferec Yûsuf et-Tarsûsî (k.s.)

Ebu'l - Hasan A. Muhammed b. Yusuf el Kureşî (k.s.)

Ebu Sâîd el- Manzûmî (k.s.)

Abdü'l- Kâdîr Gîlânî (k.s.)

DERGÂHLARDA VERİLEN DERSLERDEN ÖRNEKLER

Dergâh'a vâsıl olan müride ilk önce şeyh'i bir nasuh tevbesi yaptırır. Daha sonra onun sağ elini sağ eliyle tutarak ona telkinde bulunarak şöyle der:

— «Ben, ALLAH'a, meleklerine, peygamberlerine şehâdet ederim. Şüphesiz ben ALLAH ve Rasûlüne bütün günahlarımdan dolayı tevbe ve Rasûlünün emirlerine şüphesiz uymayı yasaklarından kaçınarak işlemeyerek Hakk'a ibâdete gayret ediciyim. Takatim nisbetince fakir ve düşkünlerin hizmetine koşmanın büyük vazife olduğuna inancım tamdır. Abdü'l Kâdîr Gilânî hazretleri dünya ve ahirette bizim şeyhimiz olsun, Bu ikrarımıza Cenab-ı Hakk' şahittir... El Şeyhimizin elidir, örnek tutacağımız zat Seyyid Şeyh Abdü'l Kadir Gilâni (r.a.)dır.. Ahid ALLAH ve Rasûlü iledir.» onun bu sözlerinden sonra aynı sözleri mürid tekrarlar...

Sonra; mürid gözlerini kapatarak diz üstü çökerek (abdestli olarak) şeyh'in tekrar ettiği üç kere Kelimi-i Tevhid'i tekrar eder. Daha sonra mürid'in başının alın kısmından şey bir tutam saç keser. (Bu hal diğer tarikatlarda olduğu gibi, müridin kalbî bağının dünya masivasından kesilişini gösteren sembolik bir harekettir.) Bu işlemlerden sonra şeyh ve orada bulunan bütün müridlerle birlikte tarîkata vasıl olan mürid hep beraber üç kere Tekbir getirirler. Ardından Şeyh dua eder. Dua'dan sonra Peygamber efendimize Salavat getirilir. Peygamberimizin, bütün Peygamberlerin ashabın geçmiş velîlerin ve Abdü'l Kâdîr Giylâ'ninin ve tarîkât ricalinin ruhlarına Fatiha okunur ve Şeyh'i müridine ilk dersini verir.

Artık mürid mürşidine teslim olması ve onun telkinlerine göre derslerine (üç yoldan birisine kabiliyetine göre) devam eder onun kendisine tavsiye ettiği şeyleri yerine getirir... Özellikle Farz ibâdetlerini ve Nafîle ibâdetlerini (oruç ve Te-heccüd namazı gibi...), kendisine ait verilen Zikr'leri, evradı şeyhinin tavsiyelerine uygun şekilde yapar. Belirli zamanlarda dergâhta ki şeyhinin sohbetlerine katılır orada yapılan toplu zikr'lere de icabet eder...

HAKK'A VASIL OLMAK İSTEYEN ÂŞIKLAR ÜÇ YOLDAN BİRİNDE YÜRÜRLER

Abdülkâdîr Geylânî Hazretleri HAKK'a vâsıl olmak isteyen talibe **üç yol** tavsiye etmişlerdir.

Bu yollar: Ahyar yolu, Ebrar yolu ve Şettariye yoludur. Bunları sırasıyla açıklamamız şöyle olur:

AHYAR YOLU:

Bu yolun sâlikleri çok namaz ve teşbih çeker ve oruç tutarak Hacca giderek Hakk'a vasıl olmak isterler...

Fakat bunlar için uzun zaman lâzımdır.

EBRAR YOLU:

Bu yola mensup olanlar mücahede yapanlardır...

Bunlar; riyâzat yaparak kötü ahlâklarını iyi ahlâka çevirmeye çalışırlar.

Bu yola mensup olanlar, ahyardan fazladır.

Bunlar nefislerini adam edip ruhlarına tahakküm etmeğe çalışırlar.

ŞETTARİYEYOLU:

Bu yolun mensupları riyâzattan kaçarlar ve avam sohbetinden hoşlanmazlar.

Bunların neş'e ve şükür ve zikirden başka işleri olmaz.

Bu yol ile vâsıl olanlar Ahyar ve Ebrar yollarından fazladır. Bu yolun sâlikleri teskiyeyi nefse ve hallü tafsiye etmeğe ve tediyeyi ruhla meşgul olurlar.

Teskiyeyi nefs:

Nefsi ne kadar kötü huylar varsa onlardan kurtarmaktır. (Yalancılıktan, şehvetperestlik, dedikoduculuk, hırs, tama, riya, buğzgibi.)

Tasviyeyi kalb:

Kalbin saf olmasıdır. Kalbi temiz olanlara hakikatin ışığı vurur. Orada Hakk'ın hikmetlerini görür.

Tecliyeyi ruh:

Ruhun nuru ilâhih ile parlamasıdır. Bu yola mensup olanlar keşfi kerameti bir arpaya bile satın almazlar.

Bunların **«ÖLMEDEN EVVEL ÖLÜNÜZ!.. »** istikâmetinden gayrı bir halleri yoktur. Kadiri (şettâriye) yoludur.

ON ESASLI KISMA AYRILIR:

1'incisi TÖVBE:

Ölüm halinde olduğu gibi bütün HAK'tan ayrı görünen kalbde ikilik yapan isteklerden aynimaktır.

Hakk'a yakın olanlar fena işlerden ayrılırlar. Bir insan tövbe etmek için nefsinden günaha kast etmeği çıkarmalı ve sonra günahı kalbinden silmeli. Hazreti Abdülkâdîr şöyle buyuruyor.

— *«Masumların tövbesi bütün tövbelerden üstündür. Çünkü onlar hem günah işlemezler hem de istiğfar ederler.»*

2'ncisi ZÜHD:

Müşahedenin gayrı olarak ölüm halinde olduğu gibi dünyadan ve muhabbeti dünyadan ve dünya malı ve şehvetlerden ayrılmak.

3'üncüsü TEVEKKÜL:

Ölüm halinde olduğu gibi sebepten ayrılıp Allah ile olmalı. Şu iş şöyleydi de şöyle oldu dememeli, Haktan olduğunu bilmeli.

4'üncüsü KANÂAT:

Mevt halinde olduğu gibi dünya şehvetlerinden, zevklerinden ayrılıp aza çoğa bulunduğu hâle kanâat etmeli. Hazreti Peygamber Efendimiz buyuruyor ki,

— «Kanâat en büyük tükenmez bir hazînedir.»

5'incisi UZLET:

Mevt'te olduğu gibi halk ile alâkayı kesip tenhada oturmaktır. Azamî kesrette vahdeti bulmaktır.

Zahirde halk ile olup bâtını ile HAKK'ı tefekkür etmektir.

6'ncısı TEVECCÜH:

Mevt hâlinde olduğu gibi Hak'tan başka bir sevgi ve istek bırakan yasak bütün masivattan yüz çevirip ALLAH'a teveccüh etmektir.

HAKK'a ve Resulüne âşık olup onda fânî olmaktır. Kim ki Resule teveccüh ederse iki âleme de mes'ut olur.

7'ncisi SABIR:

Nefsin isteklerine, lezzetlerine sabretmek onlardan ayrılıp mevt hâlindeki gibi olmaktır.

Mevt hâlinde insanın cesedini bir çok hayvanat ve haşerât ısırdıkları, yedikleri halde o insan doğrulup; "Beni niye yiyorsun?.." Der mi? Demez yerinden bile kıpırdayamaz. Çünkü ruhu cesetle alâkayı kesmiştir. İşte o andaki cesedin durumu gibi bütün Haktan gelen belâlara ve çilelere sabretmek (Eyüp Peygamberin sabrı buna misaldir).

ALLAH dünya âleminde insanları sabır ve tahammül ile imtihan eder...

Onlara ve bilhassa sevdiği kullarına mal, evlât noksanlığı verir. Onları türlü türlü sıkıntılara uğratır.

Bakalım o kul Hak'tan gelen sıkıntılara;

«EYVALLAH BU DA SENDENDİR...» diyecek mi? Eğer insan bu cefâlara sabrederse iyi mertebelere vâsıl olur

8'inci RIZA:

Nefisten ayrılıp rızâullaha dâhil ve ahkâmı ezeliyyeye teslimiyet ve tedbirâtı ebediyyeye bilâitiraz Allah'a vermekle rıza'ya uyulur.

9'uncu ZİKİR:

Mâsivâyı zikir etmekten vazgeçmek

«VE NE HEYTİ KALBİ AN MÂSİVÂLLA»

Yâ Rabbî kalbimden mâsivâyı çıkart ve dilim de senden başkasını zikr etmesin. Cenâb-ı Hakk buyuruyor ki:

«Beni çok anan kimseye ben daha yakınım...»

Cenâb-ı Hakk'ı anmak, isimlerini zikretmek demir üzerine vurulan çekiç parçaları gibidir...

Yalnız onu adap ve usûlle yapmalıdır.

10'uncu MURÂKEBE:

Havilden ve kuvvetten çıkmak, yâni kendi bildiğinden çıkıp huzuru ilâhide olup sende senlikten eser kalmıyarak HAK ile olmak ve HAK'tafani olduğu halde dâima HAKK'ı tefekkür etme halidir.

*

Tâcü'l-Evliyâ Cenâb-ı Pîr Hazretleri Abdülkâdîr Geylânî buyuruyor:

— «Âlemi ceberut ile âlemi lâhut arasında olan tavır Hakikat tavrıdır. O mertebeye eren kâinatın sırlarına vâkıf olur!..»

Bir büyük velî buyurur ki:

Ehad nutku kün olmuştu hay idi hep dinleyen
Buldu Muhyîden vücûdu duydu duymak bilmezen
Ettiler emre icabet hepsi tirtir titreşip
Bir esâs oldu bu zilzâl hepimizle titreyen
Allah Allah ismini tekrar imiş bu ihtizaz
Sırrı mahfiymiş duyarmış kitâbdan dinleyen
Anmadan her zerre ismin etmedi fikri tamâm
Fahriyâ ölmen areften arife ALLAH diyen.

*

Gavsü'l-âz âmTâcü'l-Evliyâ, Burhanü'l-Esfiya:

Hazreti **Abdülkâdîr Geylânî** şöyle buyurur:

— ***«Cenâb-ı Allah'ın bazı sevdiği kullar vardır ki onu kendinden başkası bilmez. O kulun kendisi için ve aşkı Muhammedisinden halketmiştir. Onlar Haktan başka bir şey düşünmezler. Vücutları nuru ilâhî ile yanan kalblerinde dünyâya âit hiç bir şey yoktur.»***

Hz. Ömerü'l-Fâruk'tan rivâyeten Resulü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurmuştur:

— **«ALLAH'ın kullarından bir takım insanlar vardır ki bunlar Enbiya değil, şehit de değillerdir.** (Şehit Hakkı görerek ölen insandır). **Ama kıyamet gününde ALLAH yanındaki makamı ve rütbelerinden Enbiya ve şühedâ onlara gıpta edeceklerdir.»**

— Bunlar kimlerdir yâ Resûlüllah? diye sordular. Resulü Kâinat Efendimiz buyurdu ki:

— **«Bunlar öyle bir kavimdir ki beyinlerinde ne akrabalık ne de teati edecekleri emval alâkası olmayıp ALLAH'ın nûriyle ALLAH'ta sevişirler... Yüzlerce bir nûr ve kendileri nurdan bir minber üzerindedirler. İnsanlar korktukları va kit bunlar korkmazlar ve âlem mahruz olduğu vakit bunlar mahruz olmazlar!..»** Ve şu âyet-i kerîmeyi okudu:

«ELÂ İNNE EVLİYAALLAH LÂ HAVFÜN ALEYHİM VELÂ HÜM YAHZENÛN».

Manâsı;

«İyi bilin ki, hakîkaten Evliyaullah hazerâtmın korkuları yoktur ve onlar mahzun da olmazlar.»

Evliyaullahın sözü dertlilerin dermanıdır.

Evrad-ı Şerif'in orijinalidir.

السيد الشيخ عبد القادر الكيلاني قدس سره
حضرتلرينك اوراد شريفلريدر

أعوذ بالله من الشيطان الرجيم

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين * الرحمن الرحيم * مالك يوم الدين اياك نعبد واياك نستعين * اهدنا الصراط المستقيم صراط الذين انعمت عليهم غير المغضوب عليهم * ولا الضالين امين يامعين * ان الله وملائكته يصلون على النبي * ياايها الذين امنوا صلوا عليه وسلموا تسليما * اللهم صل وسلم وبارك على سيدنا محمد وعلى اله وصحبه اجمعين * سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرسلين * والحمد لله رب العالمين * الصلوة والسلام عليك يارسول الله * الصلوة والسلام

عَلَيْكَ يَاحَبِيبَ اللّٰهِ * اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَاخَلِيلَ اللّٰهِ
* اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَانَبِيَّ اللّٰهِ اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ
عَلَيْكَ يَاصَفِيَّ اللّٰهِ * اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَاخَيْرَخَلْقِ
اللّٰهِ * اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَانُورَعَرْشِ اللّٰهِ * اَلصَّلٰوةُ
وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَااَمِينَ وَحْيِ اللّٰهِ* اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ
يَامَنْ زَيَّنَهُ اللّٰهُ* اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَامَنْ شَرَّفَهُ اللّٰهُ*
اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَامَنْ كَرَّمَهُ اللّٰهُ* اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ
عَلَيْكَ يَامَنْ عَظَّمَهُ اللّٰهُ * اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَامَنْ
عَلَّمَهُ اللّٰهُ * اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَاسَيِّدَالْمُرْسَلِينَ *
اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَاخَاتَمَ النَّبِيِّينَ * اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ
عَلَيْكَ يَارَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ * اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَاشَفِيعَ
الْمُذْنِبِينَ* اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَارَسُولَ رَبِّ الْعَالَمِينَ*
صَلَوَاتُ اللّٰهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَاَنْبِيَائِهِ وَرُسُلِهِ وَحَمَلَةِ عَرْشِهِ
وَجَمِيعِ خَلْقِهِ عَلٰى سَيِّدِنَامُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِهِ وَصَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

* اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَنَبِيِّكَ وَحَبِيبِكَ وَرَسُولِكَ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ وَعَلٰى اٰلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ *

اوج دفعه قرائت اولنه

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْمَلِيحِ صَاحِبِ الْمَقَامِ الْأَعْلٰى وَاللِّسَانِ الْفَصِيحِ

بودخى اوج كره اوقيه

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ أَفْضَلَ صَلَوَاتِكَ أَبَداً * وَأَنْمٰى بَرَكَاتِكَ سَرْمَداً وَأَزْكٰى تَحِيَّاتِكَ فَضْلاً وَعَدَداً * عَلٰى أَشْرَفِ الْخَلَائِقِ الْإِنْسَانِيَّةِ * وَمَجْمَعِ الْحَقَائِقِ الْإِيمَانِيَّةِ * وَطُورِ التَّجَلِّيَاتِ الْإِحْسَانِيَّةِ * وَمَهْبِطِ الْأَسْرَارِ الرَّحْمَانِيَّةِ * وَعَرُوسِ الْمَمْلَكَةِ الرَّبَّانِيَّةِ * وَوَاسِطَةِ عِقْدِ النَّبِيِّينَ وَمُقَدَّمِ جَيْشِ الْمُرْسَلِينَ * وَقَائِدِ رَكْبِ الْأَنْبِيَاءِ الْمُكَرَّمِينَ * وَأَفْضَلِ الْخَلْقِ أَجْمَعِينَ * حَامِلِ لِوَاءِ الْعِزِّ الْأَعْلٰى * وَمَالِكِ أَزِمَّةِ الْمَجْدِ

الْاَسْنٰـى * شَاهِدِاَسْرَارِالْاَزَلِ * وَمُشَاهِدِاَنْوَارِ الـسَّوَابِقِ الْاُوَلِ * وَتَرْجُمَـانِ لِسَانِ الْـقِدَمِ * وَمَنْبَعِ الْـعِلْمِ وَالْحِلْمِ وَالْحِكَمِ مَظْهَرِسِرِّالْجُودِالْجُزْئِى وَالْـكُلِّى * وَاِنْسَانِ عَيْنِ الْوُجُودِالْعُلْوِيِّ وَالسُّفْلِى * رُوحِ جَسَدِالْكَوْنَيْنِ *

بُودُخِى اُوچْ كَرَّهْ اُوقُيَه

* وَعَيْنِ حَيٰوةِالدَّارَيْنِ * الْمُتَحَقِّقِ بِاَعْلٰى رُتَبِ الْعُبُودِيَّةِ * وَالْمُتَخَلِّقِ بِاَخْلَاقِ الْمَقَامَاتِ الْاِصْطِفَائِيَّةِ * الْخَلِيـلِ الْاَعْظَمِ وَالْحَبِيـبِ الْاَكْرَمِ * سَيِّدِنَامُحَمَّدِبْنِ عَبْدِاللّٰهِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ وَعَلٰى سَائِرِ الْاَنْبِيَاءِوَالْمُرْسَلِينَ * وَعَلٰى مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِـينَ * وَعَلٰى عِبَادِاللّٰهِ الصَّالِحِينَ * مِنْ اَهْلِ السَّمٰوَاتِ وَاَهْلِ الْاَرْضِينَ كُلَّمَاذَكَرَكَ الذَّاكِرُونَ* وَغَفَلَ عَنْ ذِكْرِكَ الْغَافِلُونَ وَسَلِّمْ وَرَضِيَ اللّٰهُ عَنْ اَصْحَابِ رَسُولِ اللّٰهِ اَجْمَعِينَ *

EVRADI ŞERİFE NİN TÜRKÇE OKUNUŞU

Eûzü Billahi Mineşşeytânirraciym.

Bismillâhirrahmânirrahiym.

Elhamdü lillâhi rabbil'âlemiyn Errahmânirrahiymi. Mâliki yevmiddiyn. İyyâke na'büdü ve iyyâke neste'ıyn. İhdinassırâtal müstekıyme. Sırâtalleziyne en'amte aleyhim ğayril mağdûbi aleyhim ve ledzâlliyn. (ÂMİN) Yâ muîn.

İnallahe ve melâiketehû yüsallûne alennebiyyi. Yâ eyyühelleziyne âmenü sallû aleyhi ve sellimû tesliymen.

Allahümme salli ve sellim ve bârik alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âlihi ve sahbihî ecmâ'ıyn.

Sübhâne rabbike rabbil izzeti amma yesıfûne ve selamün alel mürselîn velhamdü lillâhi rabbil âlemiyn. (*)

Esselâtü vesselâmü aleyke yâ Resûâllah. Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Habîballah. Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Halîlallah. Essalatü vesselâmü aleyke yâ Nebiyallah. Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Safiyallah. Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Hayra Halkıllah. Essalatü vesselâmü aleyke yâ Nûre Arşillah. Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Emiyne Vahyillâh. Essalâtü vesselâmü aleyke yâ men Zeyyenehullah.

Essalâtü vesselâmü aleyke yâ men Şerrefehullah. Essalâtü vesselâmü aieyke yâ men Kerremehullah. Essalâtü vesselâmü aleyke yâ men Azzemehullah.

Esselâtü vesselâmü aleyke ya men allemehullah.

Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Seyyidel Mürseliyn. Essalâtü vesselâmü aleyke Hâtemennebiyyîn:

Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Rahmeten lil'âlemiyn. Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Şefiy'al Müznibiyn. Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Resule Rabbil Âlemiyn.

Salâvâtullahi ve melâiketihî ve enbiyaihî ve rûsulihi alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecma'ıyn.

(Allahümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin abdike ve nebiyyike ve habîbike ve resûliken nebiyyil ümmiyyi ve alâ âlihi ve sahbihi ecmain.)

(Allahümme salli alâ seyyidinâ Muhammedinin nebiyyil melihil sâhibil makaamil a'lâ vellisânil rasîh.) (**)

Allahümmec'al efdale salâvâtike ebeden. Ve emmâ berekâtike sermeden. Ve ezkâ tehıyyâtike fadlen ve adeden. Alâ eşrefil halâikıl insâniyyeti. Ve mecma'ıl hakayikıl iymâniyyeti. Ve tûrit tecelliyâtil ihsâniyyeti.

Ve mehbitil esrârirrahmâniyyeti. Ve arûsil memleketirrabbâniyyeti. Ve vâsıtati ıkdin nebiyyîne ve mukaddimi ceyşil mürseliyne ve kaaidi rekbil enbiyail mükerremiyne ve efdalil halkı ecma'ıyne. Hâmilil livâil izzil'a'lâ.

Ve mâliki ezimmetil mecdil esna.

---

* Şükür makaammda iki el ile yüz meshedilecek.

** Kavis içindeki altı çizili olan bu iki salâvât-ı şerife üç defa okunacaktır.

Şahidi esrâril ezeli. Ve müşahidi envâri sevâbikıl üveli. Ve tercemâni lisânil kıdemi. Ve menba'ıl ilmi ve hılmi vel hıkemi.

Mazharı sırril cûdil cüz'iyyi vel külliyyi ve insani aynil vücûdil ulviyyi vessüfliyyi.

(Rûhı cesedil kevneyni) (*) ve ayni hayâtiddâreyni, el-mütehakkıkı bi a'alerrütebil ubûdiyyeti. Vel mütehallıkı biahlâkıl makaamâtil ıstıfâiyyeti. El halîlil a'zam. Vel habîbil ekrem. Seyyidinâ muhammedin bin abdillâh bin abdil muttalib.

Ve alâ sâiril enbiyâil ve mürseliyne ve alâ melâiketikel mukarrebiyne. Ve alâ ibâdillâhis sâlihıyne min ehlissemâvâti ve ehlil ardıyne. Küllemâ zekerekezzâkirûne.

Ve gafele an zikrikel gaafilûne. Ve sellim ve radıyallahü an eshâbi resûlillâhi ecme'ıyne.

EVRADI ŞERÎFE NİN MANÂSI

Eûzü Billahi Mineşşeytânirraciym.

Bismillâhirrahmânirrahiym.

Cenâb-ı Hakk buyuruyor ki:

«Benim sıfât-ı ilâhiyyern olan Kelâmullahi ya'ni Kitabımı okumak istediğin an, ona muhâtab olmaya niyyet ettiğin zaman, ben Allah'ın rahmetine iltica eder, kalbimi, nefsimi Allah'ımın fazlu rahmetine ilsâk eylerim diye, rahmet-i ilâhîden koğulmuş, uzaklaşdırılmış Şeytandan bana sığın.»

İnsan Rabbinin huzûr-ı müşahedesinde, füyûzât-ı ilâhîsinde müstağrak kalmasına manî olan bilcümle şeyden Hakka iltica'ı: İstiâze'dir. Bu da ma'rifetullah ile olur. Çünkü Şeytan ancak ârifin kalbinden korkar. Evet ârifin kalbinin semâsında doğan şems-i hakikat-i Muhammediyye Şeytânı yakar ve uzaklaşdırır.

Kul, Rabbine bu şekilde duyarak istiazesini yapınca, Cenâb-ı Hakk: «Korkma! İsmimi an, ya'ni Rahman ve Rahıym olan Allah'ın ismi ile işe başlıyorum de» buyuruyor.

Onun içün besmelesiz işe sonsuz iş denir.

Besmelede üç ismin; «ALLAH, RAHMAN, RAHIYM» isimlerinin beraber zikrolunmasında üç cins kula işaret vardır:

1 - (Fe minhüm zâlimün linefsih)

2 - (Ve minüm muktesıd)

3 - (Ve minhüm sâbikun bilhayrât)

Evet, Besmele, kalbin kandili, Kelâmullahın anahtarıdır. Azametini kalemler değil, zamanlar tefsir etmiş olan, nâzım-ı iyman bulunan, ma'nâsını anlamayanları bile, okunduğu vakit dinlemekden usandırtmayan, ilimlere mevzu', san'atlara model veren Kur'ân-ı Kerîm'in esrârının miftahı da (Fâtiha)'dır.

---

* Kavis içindeki altı çizili olan bu bu cümle üç defa okunacaktır ve üç defa vücude meshedilecektir.

«ELHAMDÜ LİLLÂHİ RABBİL ÂLEMİYN»

Bil'umum mevcudat ve zerrât-ı kâinatdan akvâlen, ef'âlen sâdır olan bilcümle mehâmid ve senâyâ-i nâmütenâhî: Makaam-ı rubûbiyyete tenezzül-i sübhânîsiyle tenezzül eden, âleminin Rabbi olan Allah'a mahsusdur.

İnsan kendisinin büyük bir âlem olduğunu ve kendisinde mevcûd varidatı düşünerek:

— «Ben kimim, nereden geldim, nereye götürüleceğim?.. Gelmemde, gitmemde ihtiyârım yok...»

Diye tefekkür etmesi, Makaam-ı Âdemiyyete kadem (ayak) basmasıdır. Âdemiyyetde teklif vâki' olur: «Aslını teharri et!.» emri verilir, bu teharriye de (hamd) ile başlanır.

Lisân-ı hamd üç türlüdür:

1- Lisân-ı insanî ile hamd:

Avvâmın hamdidir ki: Allah'ın ni'metlerine karşı yapılan hamddır. Hakkın o ikrâmını kalbiyle tasdik edecek, onu yerli yerine sarfedecek.

2- Lisân-ı rûhânî ile hamd:

Havasın hamdidir ki: Zikr-i kalb ile olur. O kimsenin hâli terbiye edilir, ef'âli tezkiye edilir.

3- Lisân-ı Rabbânî ile hamd:

Ârifîn hamdidir.

Ehl-i muhabbet hamdederler: O hamdleriyle envâr-ı mükâşefâta nail olurlar...

Ehl-i ma'rîfet hamdederler: O hamdleriyle cemâl-i müşâhedâta nail olurlar.

Hulûsa hamdetmek: Vâcib Teâlâ Hazretlerinin zâtını sena etmekir. Onun içün hayatın evveli de hamd, sonu da hamddir.

Allahü Teâlâ'nın zâtına lâyık olan ta'zimatı kimse lâyıkıyla bilemez, tâkat getiremez. Onun içün imdad Allah'dandır.

Binaenaleyh hamd'ü-senâ:

Zâtı ile, sıfatı ile, ef'ali ile mahlûkatı mertebe mertebe meydâna getirip, imdâd eden Rabbül Alemiyne mahsusdur.

Rabbül Âlemiyndir:

Mü'minlerin kalbini sabr u ihlâs ile, sıdk u vefa ile terbiye eder.

Rabbül Âlemiyndir:

Ariflerin kalbini fikr ü ibretle terbiye eder.

Rabbül Âlemiyndir:

Eşbâhı vücûd-ı niam ile terbiye eder.

Rabbül Âlemiyndir:

Ervahı, şühûd-ı keremi ile terbiye eder.

Şunu da iyi bilmelidir ki, mahlûkatın evveli: Zulmetin mukaabili olmayan nûr-ı Muhammedî, rûh-ı Muhammedîdir ki, akl-ı küll'dür, âlem O'nun tafsîlidir.

«ERRAHMÂNİRRAHIYM»

Âlemi hâlkeden: Rahman, imdâd eden: Rahıymdir.

Rahman: İsm-i kıdem.

Rahıym: İsm-i Bekaa.

«MÂLİKİ YEVMİDDİYN»

Din gününün sahibi, yevm-i kıyametin mâliki ALLAH'dır. Yevm-i kıyamet, haşr ve neşrdir ki: O da yevm-i hibasdır. Her sınıfın maksadları, himmetleri hisâb edilen gündür.

Ariflerin Vech-i Kerîme nazar etdikleri, erbâb-ı muamelâtın hasenat ile karşılaşdıkları, zalemenin tecelliyât-ı kahriyyede kaldıkları gündür.

O günde bu âlemde kullandığımız cüz'-i tesarruflar mülgaadır. O günde izn-i tam, yalnız, Makaam-ı Mahmûd'un sahibi,

(VE LESEVFE YU'TIYKE RABBÜKE FETERDÂ) fermanının mazharı Zât-ı Muhammedi (aleyhissalâtü Vesse-lâm)'dan başkasına verilmemişdir.

Şimdi: İstiklkâl-i ruhu ve neşâtı i'lân eden, evvelâ ibâdet, sonra yardım istemeğe işaret eden âyetler geliyor:

«İYYÂKE NA'BÜDÜ VE İYYÂKE NESTE'IYN» YâRabbiL

Her hususda yardımı Sen'den dilenir ve Sen'den aldığımız varlıkla ancak Sana ibâdet ederiz.

İbâdetimiz bizim varlığımızla değildir. Havl-ü kuvvet Sen'indir. Sen yardım etdin de Sana kulluk etdik.

Biz Sen'in fazlına bakıyoruz, amellerimize bakmıyoruz. Ne muamelâtımıza bakıyoruz, ne mükâfat taleb ediyoruz, ancak Sana kulluk ediyoruz. İnayetinin ziyâdesini istiyoruz.

Bütün garazlardan ve alâıkdan soyunduk. Bu hâlimizde bize yardım et. Bu hâlimizin devamını yalvarıyoruz. Emrin ile kulluk ediyoruz, fazlınla yardım dileniyoruz...

Bütün varlıklar geçici, SEN BÂKİ'sin.

<u>ALLAH'a kulluk dört türlü olur:</u>

1 - Rağbet ile,

2 - Rehbet ile,

3 - Haya ile,

4 - Muhabet ile.

Efdal-i teabbüd:

Muhabbet ile olanıdır. İşte tevhid, bu âyetin ameliyle olur. İstiâne hazret-i risâlete tamamıyle bağlanmadıkça olmaz.

«İHDİRASSIRÂTAL MÜŞTEKİYİM»

Yâ Rabbi!.. Bizi doğru yola bilfi'l hidâyet kıl. Senin muradın ne ise ona hidâyet et. Zirve-i tevhidine giden yolu ihdâ etmeni dileniriz.

«SIRÂTALLEZİYNE EN'AMTE ALEYHİM ĞAYRİL MAĞDÛBİ ALEYHİM VE LEDDÂLLİYN»

O yol ki: Enbiyâ, şühedâ, sıddıklar vekâmilînin sıratıdır, keşf-i hakikat yoludur, ma'rifet, hüsn-i edeb menzilidir.

Onlara ihsan etmişsin. Gadabına müstehak olanlardan, dalâletde kalanlardan, eltâf-ı rubûbiyyetini unutanlardan, tahkikı bırakıp taklidde kalanlardan, ubûdiyyet kapusundan koğulanlardan, mekrk ü istidrâca mazhar olanlardan olmamayı yalvarırız. Bu yalvarmamızı kabul et yâ Rabbi!..

«İNNALLAHE VE MELÂİKETEHÛ YÜSALLÛNE ALENNEBİYYİ YÂ EYYÜHELLEZİYNE ÂMENÛ SALLÛ ALEYHİ VE SELÜMÛ TESLİYMÂ»

Allahü Teâlâ ve Melâike-i Kiram hazerâtı, makaam-ı mahmud ve makaam-ı şefaatle kendisine tekrîm edilmiş olan Nebiyy-i Ekrem Hazret-i Muhammed aleyhissalâtü vesselama salât ü selâm ederler.

Enva'ı rahmet ve kerametle, fazl-ı ahmedîsini tebcîlen ve ta'zıymen sena ederler.

Ey inananlar ve istikbal inananların olduğuna inananlar!..

Gayeleri Hak olanlar!..

Hakkın «mü'min» ismine mazhar olanlar!..

Siz de O'na, O Peygamber-i Zîşâna salât ü selâm edin, zikr-i cemîl ile anın.

Melâike, insan O'na salât ü selâmda bulunmakla terfi' eder.

EY TÂLİB!

Zât-ı Muhammedî o kadar nazik bir mânadır ki; bundan dolayı Cenâb-ı Hakk, Habîbine yapılacak salâvâtı kendisine havale etdiriyor da:

(ALLAHÜMME SALLİ ALÂ MUHAMMEDİN) buyuruluyor.

Bir emr-i dînîde de:

«BENİM RESÛL-İ EKREMİME BİR KİMSE BİR SALÂVAT GETİRİRSE, BEN O KİMSEYE ON SALÂVAT GETİRİRİM» diye ferman ediliyor.

Lâfskan salât ü selâm:

«ALLAHÜMME SALLİ ALÂ MUHAMMEDİN VE ALÂ ÂLİ MUHAMMEDİN» ma'nâ ve hakikat i'tibariyle de: Muhabbetle Resûl-i Zîşâna mutâbaat, izinden yürümek, bu kevn-i fesadda ayak kayacak yerlere rekzedilmiş olan semavî işaretlere basîret gözü ile bakarak sayılı nefesini HAK'sız tüketmemektir.

Onun içün duanın, hakkımızda hayırlı olarak kabul olunması içün, evvelini salâvat ile başlamak ve sonunu da salâvat ile nihayetlendirmek lâzımdır.

«SÜBHÂNE RABBİKE RABBİL İZZETİ AMMA YESIFÛNE VE SELÂMÜN ALEL MÜRSELİYNE VEL HAMDÜ LİLLÂHİ RABBİL ÂLEMİYN»

Ey Ekmelerrüsü!..

Müşriklerin şirklerin, bühtanlarına göğsün daralmasın, asla ehemmiyyet verme.

Hak kuvvetde değil, kuvvet HAK'dadır.

«LÂ HAVLE VE LÂ KUVVETE İLLÂ BİLLÂH.»

Her emrine gaalib, kudret ve kuvvet sahibi olan Rabbin; müşriklerin, Onun şân u azametine lâyık olmayan sıfatlarla vasıflandırmalarından münezzehdir.

Enbiyâ u mürseliyne, (evliya u sıddîkiyne), ehl-i îmana, (ehl-i irfana) selâm olsun.

Hâlen ve kaalen hamd ü sena, âlemlerin Rabbi olan Allahü Teâlâ'ya olsun.

<u>İmam-ı Ali Kerremallahü Zâtehu Hazretleri:</u>

— «Her kim âhirette Cenâb-ı Hakk'dan hususî bir ikram isterse, bu üç âyeti her meclisin sonunda okusunlar» buyurmuşlardır.

Yâ Resûlallah! Salât u selâm senin üzerine olsun.

Yâ Hâbîballah! Salât u selâm senin üzerine olsun.

Yâ Halîlallah! Salât u selâm senin üzerine olsun.

Yâ Nebiyallah! Salât u selâm senin üzerine olsun.

Yâ Safiyallah! Salât u selâm senin üzerine olsun.

Yâ hayra halkıllah! Salât u selâm senin üzerine olsun.

Yâ nûre arşillâh! Salât u selâm senin üzerine olsun.

Yâ emiyne vahyiliâ! Salât u selâm senin üzerine olsun.

Ey zât-ı ehadiyyetini Cenâb-ı Ahmediyyete fethederek Allah'ın ziynetlendirdiği, şereflerin kaffesiyle müşerref kıldığı, sureti Hak, siyreti Rahman Habîb-i Kibriya! Salâtu selâm senin üzerine olsun.

Ey vücûd etvârına cevlân Habîb-i Kibriya

Vey vücûd esrarına seyrân Habîb-i Kibriya.

Vâcid ü mevcûd seni mir'ât edindi şübhesiz

Sîreti Hak, sureti Rahman Habîb-i Kibriya.

(Men reânî kad reei hak) nutku ikandır bize

Görünen senden gören Sübhan Habîb Kibriya.

Tâhir ü Hadî vü Yasin, Hây-i Hakk'ın Mim'isin

Nûn u Sât u Kaaf u vei Kur'ân Habîb-i Kibriya.

Vech-i pâkin nûr-ı şem Zât-ı Hak meclâsıdır

Cümle âlem hüsnüne hayran Habîb-i Kibriya.

Şânını tevcîl içün geldi hüvel hakkul mübîn

Elde bürhan şahidin Kur'ân Habîb-i Kibriya.

Hubb-ı zâtın mazharı, kenz-i vücûdun matla'ı

Mebde-i küll, aslına burhan Habîb-i Kibriya.

Hâsılı Hak zâtını mahbûb edip ba's eyledi.

On sekiz bin âleme sultan Habîb-i Kibriya.

Hizmet-i nat'-ı şerifin ile Ruhi fahreder.

Mahz-ı lûtfundan diler ihsan Habîb-i Kibriya.

Ey Hakkın istifa kanunu ile tebcîl etdiği, ta'zîmat-ı sübhânîsine mazhar

kıldığı Şâh-ı Resûl!..

Salât ü selâm senin üzerine olsun.

Ulûm-ı evvelin ü âhırîn ile techîz edilen Sultân-ı Resul, Hâdî-i Sübül, Aleyhi Salâvâtül Küll! Salât ü selâm senin üzerine olsun.

Yâ Seyyidel mürseliyn!

Vey İmâmel müttakıyn!

Salât ü selâm senin üzerine olsun.

Ey Rahmeten lil'âlemiyn!

Yâ Hâtemennebiyyîn!

Yâ Şefîal müznibiyn!

Ey ednâyı a'la yapmak hakkını alan Resül-i Rabbül âlemiyn!

Salât ü selâm senin üzerine olsun.

Allah'ın, meleklerinin, nebilerinin, hamele-i Arşın, bütün halkın tehıyyâtı, salâvatı, ta'zimâtı, tekrîmâtı, tayyibâtı; bizim Efendimiz Muhammed Mustafa Hazretleri ile Âl ü Eshâbının üzerinedir.

ALLAH'ım!

Salât ü selâm; abd-i mahzın olan Habîbin ve Resulün, Nebiyy-i Ekremin, her şey'in masdarı olan Muhammed'in (SALLÂLLAHÜ ALEYHİ VE SELLEM) üzerine olsun.

Yâ İlâhî!

Efendimize, sertâc-ı ibtihâcımız Resûl-i Zîşânımıza, O, zâtından zâtına tecellînde zahir olan, âyine-i Hak bulunan nûru'l-envâra, sâhib-i makaam-ı a'lâya, her güzelliğin aslına, lisân-ı fastha sâhib kıldığın Resûl-i Ekremine salât ü selâm olsun.

ALLAH'ım!

Ebedî, sermedî fazi u ihsanın, hayr ü bereketin, tehıyyâtın, fazl u aded cihetinden mutahhar olanın: Eşref-i hâlik-ı insâniyye ve mecma'-ı hakaik-ı îmâniyye ve tûr-i tecelliyyât-ı ihsâniyye, mehbit-ı esrâr-ı rahmâniyye, misâfir-i sübhânellezî esrâ ve mâ yentıku anil hevâ, sarây-ı ehadiyyetinin mahrem-i esrarı, mahlûkatın efdali, Livâ-i Hamd'in sahibi, İmâmü'l-Enbiyâ, mâlik-i ezimmetil mecdil esna, şâhid-i esrâr-ı ezel, müşâhid-i envâr-i sevâbikıl üvel, lisânı kıdemin tercemân-ı hâssı, ilm ü hılm ü hıkemin menba'ı, mazhar-ı sırrıl cûdil cüz'iyyil vel külli, nefs-i nâtıka-i kâinatın kalbi ve aynî rûhı cesedil kevneyn (iki âlemin hayâtı), rütbelerin a'lâsı olan (Ubûdiyyet) rütbesiyle rütbeli, ahlâk-ı ilâhiyye ile mütehallık, Halîl-i A'zam, Habîb-i Ekrem, Seyyidimiz Muhammed bin Abdillâh bin Abdülmuttalib Hazretlerinin üzerine olsun.

Ve şâir enbiyâ u mürseliyne, melâike-i mukarrebiyne ve ehl-i semâvât ve ehl-i arazînden sâlih kullarının üzerine olsun.

Yâ Rabbi!

(Evet) Salât-ü selâm; seni zikredenlerin zikri, zikrinden gaafil olanların da gafleti devam etdiği müddetçe onların üzerine olsun.

Not: Ayrıca Kadiri şeyhleri evradın aslına ilâveten; Önce üç kere «**Fatiha sûresi**» okunur. «**Bakara sûresi**»'nin başından «**Ülâike hümü'l-Müflihûn**»'a kadar, »**Âyetü'l-**

Kürsî» ve «**Amene'r-rasûlü**»'nın sonuna kadar tilâvet edilir.

Üç kere «**Hasbünallah ve ni'me'l-vekîl ni'me'l-mevlâ ve ni'me'n-Nasîr**» dedikten sonra, üç kere «**Elem Neşrah**» ve «**İhlâs»** sûreleri okunur. Daha sonra birer kere «**Muavvizeteyn**» ve »**Fatiha sûresi**» okunur, «**salâvat**» getirilir. Bunlardan sonra ayakta ve sesli olarak:

166 kere «**Kelime-i Tevhid / Lâ ilahe illallah**» ve 166 kere «**Lâfza-i Celâl / Allah**» okunur.

İlâhî! selâm, senin Peygamberinin bütün dostlarının üzerine olsun.

Her bir velî kendi aynasında diğer bir velînin kemalâtını müşahede etmek vahdet-i vücud ve tasavvuf ledünniyatındandır.

Şimdi bu eseri yazarken de aynı meslek-i celil-i söfi'ye mensup yüce bir velînin esrara taalluk eden bir kıssasıyle sahnelerimizi süsleyip bitirmek isteriz.

Bu kıssanın özeti Arapça bir şiirin muhtevasında ifadesini bulmaktadır.

Eğer bana; "Günahım nedir ki bunca yıl benden kaçtın..?" dersen cevaben derim ki;

— "Hâlâ kendine vücud vermekliğin öyle bir günahtır ki o hiç bir günahla ölçülmez. İşte bu mazmun aşağıdaki menkıbede gerçek ifadesini bulmaktadır.

Bir gün, bütün mertebeleri geçtiği hâlde bir türlü vâsılı Hakk olamıyan (arada küçük bir perde kalan) Cüneyd-i Bağdadî Hz. hep bunun sebeblerini düşünerek Bağdat sokaklarında gezmekte iken, bir Arap kızı da mecaza müptelâ olarak sevgilisine şu şiiri okurmuş:

«Ve inkülte mâ eznebtü küllü mücübeten

Hayâtüke zenbün lâ yukasü bihi zenbü.»

Yâni;

«Benim kusurum nedir ki bunca yıldır benden kaçtın dersen cevaben derim ki: Kendine vücûd vermekliğin yâni hayatın öyle bir suçtur ki hiç bir suçla ölçülemez, kıyas edilemez (kâbil-i telif olamaz).»

Cüneyd-i Bağdadî Hz. «Allah Allah» diyerek yere kapanıp vasıl-ı Hak olur.

ESERİN SONU

"Mü'minin kalbine ilk defa hikmet yıldızı doğar, onu ilim ay'ı takip eder, onu da marifet güneşi , Hikmet yıldızı ile dünyaya, kamerin ziyası ile Uhra'ya marifet güneşiyle de Mevlâ'ya bakar...

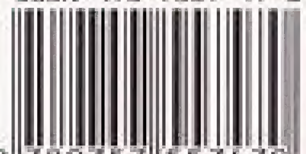
Her veli bir peygamberin izindedir, ben de ceddim Hz. MUHAMMED (s.a.v.)'in izindeyim. Ben, meleklerin, insan ve cinlerin şeyhiyim. Güneş bana selâm vermedikçe doğamaz! Yıl, ay ve günler bana kendilerinde ne cereyan ettiğini saatı saatına bildirirler... Gözüm levh-i mahfuzda; orada olup bitenleri görebiliyorum. Ben size bir hüccetim. Resûlüllah'ın yeryüzündeki vekiliyim...

ALLAH'dan birşey istediğiniz zaman, benim yüzüm suyum hürmetine isteyiniz. Ey gulâm (hâdim) evliyâ derece derecedir. Velîlik elbiseleri buradan dağılır. Hiç bir velî yoktur ki, meclisime uğramasın... Diriler cesedleri ile, ölüler de ruhları ile gelirler. Allah velîleri, Allah'ın gizli dostlarıdırar; mahremlerinden başka hiçkimse onlara nazar edemez!..

Kişi kendini zikre alaştırmazsa, ölüm döşeğinde iken onu hatırlaması ve söylemesi kendisine güç olur. Kişi mürşidsiz kendini terbiye etmeye kalkışırsa temelsiz bina kurmağa kalkışmış olur. Dünya meşgalelerle âhiret korkunç hesaplarla dolu... Kul bu ikisi arasındadır; Ya cennete gider istikrar bulur ya da cehenneme girip ızdırap çeker..."

Gavs'ül-Azâm Abdü'l-kâdîr GEYLÂNÎ (K.S.)

ISBN 975-7557-47-1
9 789757 557470